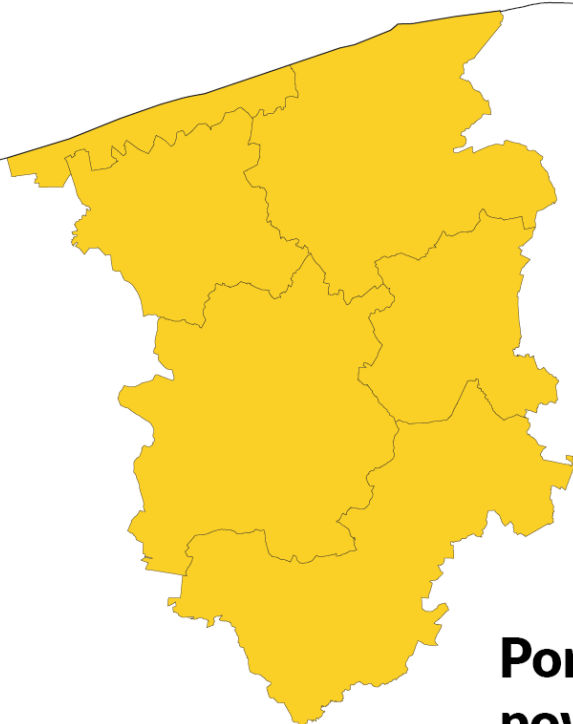

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa powiatu gryfickiego Instrument ZIT

gmina
Brojce

miasto i gmina
Gryfice

gmina
Karnice

miasto i gmina
Płoty

gmina
Rewal

miasto i gmina
Trzebiatów

powiat
gryficki

Raport diagnostyczny

**Portret partnerstwa
powiatu gryfickiego
Instrument ZIT**

Raport diagnostyczny

Portret Partnerstwa powiatu gryfickiego

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Sandra Szczerbal, Grzegorz Kamiński, Anna Kardasz, Bartłomiej Kotsut, Andrzej Szczodry.

We współpracy z członkami Zespołu Horyzontalnego ds. demografii, rynku pracy i gospodarki: Tomaszem Kayserem, Markiem Leśniakiem, Andrzejem Sobczykiem i Januszem Szewczukiem oraz zespołem opracowującym materiały diagnostyczne z wymiaru przestrzennego w składzie: Marta Gurgul, Bartłomiej Idzikowski, Marek Karzyński, Jeremi Pudliszak, Grzegorz Roman, Marcin Turzyński, Michał Urbański, Justyna Strzyżewska, Maciej Łapko, Ewa Buszac-Piątkowska.

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” jest drugą edycją programu Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Bezpośrednim wsparciem doradczym ekspertów FFW i ZMP objęto 77 partnerstw samorządowych. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, Fundacji Fundusz Współpracy, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla partnerstw samorządowych, w tym z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi, przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie różnego typu strategie rozwoju oraz pakiety przedsięwzięć podnoszących jakość życia mieszkańców, a także dokumentacja konieczna do pozyskania dofinansowania.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” realizowany jest w okresie od kwietnia 2022 do czerwca 2023 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2022 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

- Gmina Brojce,
- Gmina Gryfice,
- Gmina Karnice,
- Gmina Płoty,
- Gmina Rewal,
- Gmina Trzebiatów,
- Powiat Gryficki.

Skład Rady Partnerstwa

- **Ryszard Chmielowicz**, starosta Powiatu Gryfickiego – Przewodniczący Rady
- **Michał Zinowik**, wójt Gminy Brojce,
- **Andrzej Szczygieł**, burmistrz Gryfic,
- **Lech Puzdrowski**, wójt Gminy Karnice,
- **Edyta Podgórska**, zastępca burmistrza Płotów,
- **Konstanty Oświęcimski**, wójt Gminy Rewal,
- **Józef Domański**, burmistrz Trzebiatowa,

Skład Grupy Roboczej

- Gmina Brojce – **Bartosz Janecki**, zastępca wójta,
- Gmina Gryfice – **Marzena Domaradzka**, zastępczyni burmistrza,
- Gmina Karnice – **Eliza Koclejda**, inspektor ds. pozyskiwania i rozliczania funduszy zewnętrznych,
- Gmina Płoty – **Piotr Sobczak**, podinspektor ds. inwestycji,
- Gmina Rewal – **Magdalena Bereźnicka**, inspektor ds. funduszy pomocowych i infrastruktury komunalnej,
- Gmina Trzebiatów – **Edyta Modzelewska**, główny specjalista ds. funduszy UE,
- Powiat Gryficki – **Tomasz Aniuksztys**, główny specjalista ds. programów operacyjnych,
- Powiat Gryficki – **Patrycja Mazur**, osoba wspierająca prace Grupy Roboczej.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	9
1.1. Metodyka procesu diagnostycznego	9
2. Charakterystyka Partnerstwa powiatu gryfickiego	14
2.1. Podstawowe informacje o partnerstwie.....	14
2.2. Delimitacja obszaru funkcjonalnego w strukturze przestrzennej województwa.....	21
3. Portret obszaru partnerstwa – diagnoza na podstawie danych statystycznych, badań ilościowych i jakościowych	28
3.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa	28
3.2. Wymiar społeczny	32
3.2.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze społecznym	32
3.2.2. Rozwój demograficzny	35
3.2.3. Usługi publiczne i rynkowe w kontekście zmian demograficznych	45
3.2.4. Warunki zamieszkiwania.....	57
3.2.5. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	58
3.2.6. Aktywność i integracja społeczna mieszkańców.....	60
3.2.7. Bezpieczeństwo osobiste i zdrowotne.....	65
3.2.8. Podsumowanie.....	68
3.3. Wymiar gospodarczy.....	70
3.3.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze gospodarczym	70
3.3.2. Rynek pracy.....	72
3.3.3. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki.....	81
3.3.4. Sytuacja materialna mieszkańców	86
3.3.5. Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości i wybranych instrumentów polityki gospodarczej	91
3.3.6. Stan finansów samorządowych	93
3.3.7. Turystyka	100
3.3.8. Rolnictwo	102
3.3.9. Podsumowanie.....	105
3.4. Wymiar środowiskowo-przestrzenny	108
3.4.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym	108

3.4.2.	Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w regionie i kraju	110
3.4.3.	Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju...	115
3.4.4.	Zabytki i krajobraz kulturowy.....	118
3.4.5.	Gospodarka	122
3.4.6.	Komunikacja i transport.....	123
3.4.7.	Infrastruktura techniczna i OZE	127
3.4.8.	Podsumowanie.....	133
3.5.	Wymiar instytucjonalny	135
3.6.	Analiza powiązań funkcjonalnych	141
3.6.1.	Metodologia określania intensywności i kierunku powiązań.....	141
3.6.2.	Powiązania społeczne	143
3.6.3.	Powiązania gospodarcze	163
3.6.4.	Powiązania środowiskowe	168
3.6.5.	Podsumowanie.....	171
4.	Analiza potencjałów, problemów i potrzeb obszaru partnerstwa	174
4.1.	Kluczowe potencjały obszaru partnerstwa	174
4.1.1.	Zasoby i produkty lokalne	177
4.1.2.	Istniejące układy urbanistyczne i ruralistyczne.....	180
4.1.3.	Zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne – potencjały i wyzwania.....	186
4.2.	Kluczowe problemy obszaru partnerstwa	186
4.3.	Polityka przestrzenna gmin obszaru partnerstwa	193
4.3.1.	Stan opracowań planistycznych.....	193
4.3.2.	Zwartość i rozproszenie zabudowy	194
4.3.3.	Maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej	197
4.4.	Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)	199
5.	Wnioski i podsumowanie	203
6.	Wykazy i spisy	208

1. Wstęp

Prezentowany Raport diagnostyczny: **Partnerstwo powiatu gryfickiego** jest wynikiem pracy zespołu eksperckiego Związku Miast Polskich we współpracy z Radą Partnerstwa (RP) i Grupą Roboczą (GR) w ramach Projektu „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” (CWD+).

Prace diagnostyczne w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Partnerstwa powiatu gryfickiego stanowią kluczowy komponent procesu opracowania strategii terytorialnej dla tego obszaru. Członkowie partnerstwa podjęli decyzję o współpracy i realizacji zintegrowanego podejścia do planowania rozwoju w celu niwelowania jego wewnętrznego zróżnicowania. Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) (art. 28 rozporządzenia PE i Rady UE 2021/1060) pozwoli na wdrożenie instrumentu na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych i wykorzystanie potencjału współpracy jednostek samorządu terytorialnego. Oznacza to integrację wymiarów społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego w celu uwzględnienia wszystkich uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych obszaru, dzięki czemu możliwe będzie wskazanie jego specyfiki i endogenicznego potencjału oraz zidentyfikowanie powiązań funkcjonalnych, które posłużą do określenia ścieżki rozwojowej obszaru partnerstwa.

Działalność Partnerstwa powiatu gryfickiego stanowi odpowiedź na potrzebę zidentyfikowaną przez samorząd regionalny, który w strategii rozwoju wskazuje na intensyfikację rzeczywistych procesów integracyjnych w ramach obszarów funkcjonalnych i pomiędzy obszarami funkcjonalnymi, procesów integracyjnych pomiędzy regionami Polski Zachodniej oraz efektywne partnerstwo miejsko-wiejskie jako szansę rozwoju Pomorza Zachodniego.

1.1. Metodyka procesu diagnostycznego

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej Partnerstwa powiatu gryfickiego obrazuje potencjał społeczno-ekonomiczny obszaru z uwzględnieniem przestrzennych uwarunkowań środowiskowo-infrastrukturalnych oraz identyfikuje kluczowe problemy i główne potrzeby rozwojowe, decydujące o kierunkach rozwoju obszaru Partnerstwa.

Diagnoza jest punktem wyjścia, pierwszym etapem w procesie kształtowania strategii ZIT i zawiera uzasadnienie dla możliwych do realizacji projektów strategicznych.

Raport diagnostyczny Partnerstwa powiatu gryfickiego powstał w okresie maj-październik 2022 roku we współpracy doradców Związku Miast Polskich (ZMP) oraz członków Partnerstwa – przedstawiciele Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej.

Diagnoza kontekstowa Partnerstwa została przeprowadzona w trzech wymiarach:

- **społecznym** - obejmującym procesy demograficzne, usługi publiczne - edukacja i wychowanie, kultura i sztuka, sport i rekreacja, aktywność i integrację społeczną mieszkańców (w tym opieka społeczna), bezpieczeństwo (w tym zdrowotne) oraz mieszkalnictwo;
- **gospodarczym** - obejmującym rynek pracy, strukturę gospodarczą, atrakcyjność inwestycyjną i konkurencyjność obszaru w skali regionu, przedsiębiorczość, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i rolnictwa, finanse, politykę podatkową i inwestycyjną, sytuację materialną mieszkańców;
- **środowiskowo-przestrzennym** - obejmującym zasoby wodne i gospodarowanie wodą, jakość i ochronę powietrza, obszary chronione, węzły i korytarze ekologiczne, zasoby surowców, usługi komunalne - infrastrukturę wod-kan, infrastrukturę drogową, infrastrukturę kolejową, system ścieżek rowerowych, dostępność komunikacyjną obszaru, organizację transportu publicznego, czas przejazdu między gminami. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym analizowano także kierunki wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa, politykę przestrzenną gmin obszaru partnerstwa, stan opracowań planistycznych (SUiKZP, MPZP), kierunki wynikające z SUiKZP, przestrzenne uwarunkowania rozwoju, sieć miast wg liczby ludności, rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i otoczeniu, rewitalizację, ochronę zabytków, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.

Dodatkowo diagnoza została wzbogacona informacjami o współpracy i aktywności Partnerstwa (wymiar instytucjonalny).

Ostatnią częścią raportu diagnostycznego jest analiza potencjałów i problemów Partnerstwa oraz analiza zapotrzebowania na nowe tereny rozwojowe (bilans terenów).

Część analityczną zamyka analiza czynników warunkujących rozwój (analiza SWOT) oraz podsumowanie w formie opisu potrzeb rozwojowych Partnerstwa.

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze dotyczyły, spersonalizowanego dla danego Partnerstwa, obszaru zagadnień i objęły szeroki zasób źródeł: danych, informacji i dokumentów, z wykorzystaniem specjalnie dedykowanych temu procesowi narzędzi badawczych i analitycznych, opracowanych przez doradców ZMP.

W raporcie diagnostycznym uwzględniono zasób źródeł zastanych (tzw. wtórnych) i wywołanych (tzw. pierwotnych):

- ogólnodostępne lub dostarczone przez Partnerów zastane/istniejące dane i opracowania o charakterze strategicznym, analitycznym, statystycznym, takie jak dokumenty strategiczne partnerów, ich plany rozwoju, opracowania i analizy tematyczne;
- dostępne dane statystyczne gromadzone przez GUS (Bank Danych Lokalnych), Urzędy Skarbowe, Urzędy Pracy;
- Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL) zbudowany w ZMP jako hurtownia danych zasilana z wielu źródeł publicznych i posiadająca 4 moduły analityczne:
 - <http://partnerstwa.monitorrozwaju.pl>
 - <https://gminy.monitorrozwaju.pl/>
 - <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>
 - <https://przedsiębiorczosc.monitorrozwaju.pl/>
- zasób kartograficzny ZMP umożliwiający wizualizację danych generowanych przez MRL - analizy i prezentacje w ujęciu przestrzennym danych i zjawisk w formie kartogramów, map i ikonografik pozyskanych z rejestrów publicznych, np. POLTAX, ZUS, KRUS;
- informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie badań społecznych:
 - Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży

Badania, przeprowadzone online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęły uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych uczących się na obszarze partnerstwa.

Ankieta koncentrowała się na kwestiach związanych z planami życiowymi i zawodowymi uczniów, postawami przedsiębiorczymi oraz postrzeganiem przez młodzież obszaru Partnerstwa, jako miejsca do życia.

Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących.

- Badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa

- badania przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie internautów-mieszkańców gmin obszaru partnerstwa.
- w ankiecie poruszono tematy postrzegania partnerstwa jako miejsca do życia, sposobu korzystania z usług na terenie partnerstwa i poza nim oraz zapotrzebowania na przedsięwzięcia, które powinny zostać zrealizowane w latach przyszłych.
- badanie przeprowadzono przy udziale członków GR i pracowników właściwych urzędów, którzy zadbali o rozpowszechnienie informacji o ankiecie i prowadzili aktywne działania zachęcające mieszkańców do udziału w badaniu.
 - Badanie opinii lokalnych liderów
- badanie było skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych reprezentujących samorząd lokalny, organizacje społeczne, środowisko przedsiębiorców i liderów opinii, zostało przeprowadzone online.
- ankieta zebrała „ekspercką” wiedzę liderów na temat obszaru, przepływu mieszkańców między gminami w celu realizacji usług oraz przedsięwzięć koniecznych dla dalszego rozwoju Partnerstwa
- informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie kwestionariuszy i formularzy:

- Matryca bilansu usług na terenie obszaru partnerstwa

Badania samorządów w zakresie bilansu usług, będące analizą przepływów usług pomiędzy gminami oraz lokalizacji centrów poszczególnych kategorii usług na terenie partnerstwa uzupełniły indywidualne wywiady z wójtami i burmistrzami, konsultacje z GR i RP oraz wyniki badań mieszkańców i liderów;

- Arkusz „Podstawowe pytania dotyczące przedsiębiorczości”

Badanie diagnozowało warunki/klimat w Partnerstwie do rozwoju przedsiębiorczości. Poza analizą wypełnionego przez gminy arkusza odbyły się konsultacje wyników z GR oraz dyskusje na posiedzeniach RP na temat stanu przedsiębiorczości w Partnerstwie.

- Arkusze do identyfikacji i rangowania zasobów i produktów Partnerstwa

Badania zasobów i produktów na obszarze partnerstwa polegały na inwentaryzacji oraz ocenie posiadanych przez samorządy zasobów i produktów lokalnych. Po spotkaniach i warsztatach z GR członkowie RP dokonali rangowania produktów. Wynik tego badania był podstawą do określenia potencjałów Partnerstwa.

- Drzewo problemów

Drzewo problemów to narzędzie pozwalające na zidentyfikowanie kluczowych problemów wspólnych dla całego obszaru Partnerstwa oraz przyczyn i skutków tych problemów.

- informacje wygenerowane podczas warsztatów, wywiadów indywidualnych i grupowych, debat strategicznych, cotygodniowych spotkań Grupy Roboczej i posiedzeń Rady Partnerstwa.

Sposób organizacji badań, opierający się na dużym zaangażowaniu partnerów i lokalnych liderów oraz formuła badania opinii publicznej zapewniły procesowi diagnostycznemu walor społecznej partycypacji mieszkańców. Otwartość metod badawczych na bieżący udział mieszkańców w procesie opracowania diagnozy obszaru Partnerstwa umożliwił odbiór i wdrożenie, po stosownej analizie, zgłaszanych uwag, obserwacji i komentarzy pochodzących z różnych grup interesariuszy.

Ostateczny kształt diagnozy został przedyskutowany z przedstawicielami Rady Partnerstwa oraz członkami Grupy Roboczej na dedykowanych spotkaniach oraz w formie indywidualnych wywiadów.

Zgromadzone informacje w postaci raportów podsumowujących pozostają do dyspozycji Partnerstwa i umożliwiają – w miarę potrzeb, dalszą pogłębioną analizę wyników.

Treść raportu diagnostycznego została opracowana zgodnie ze standardami dostępności.

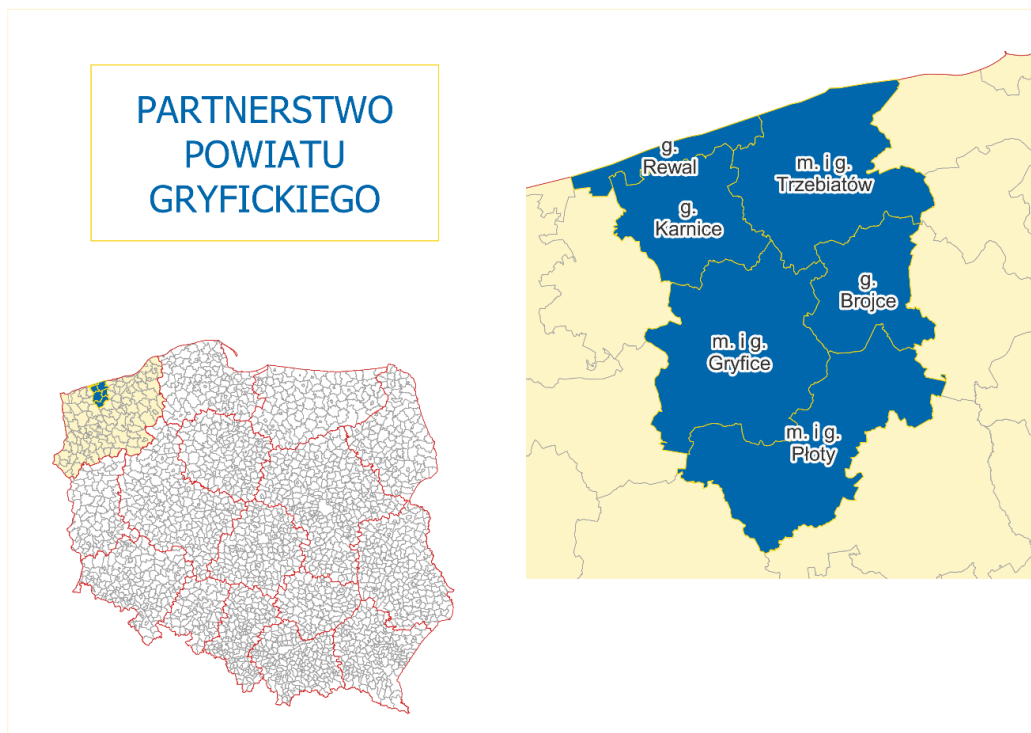
2. Charakterystyka Partnerstwa powiatu gryfickiego

2.1. Podstawowe informacje o partnerstwie

Partnerstwo powiatu gryfickiego tworzą jednostki samorządu terytorialnego leżące w granicach powiatu gryfickiego:

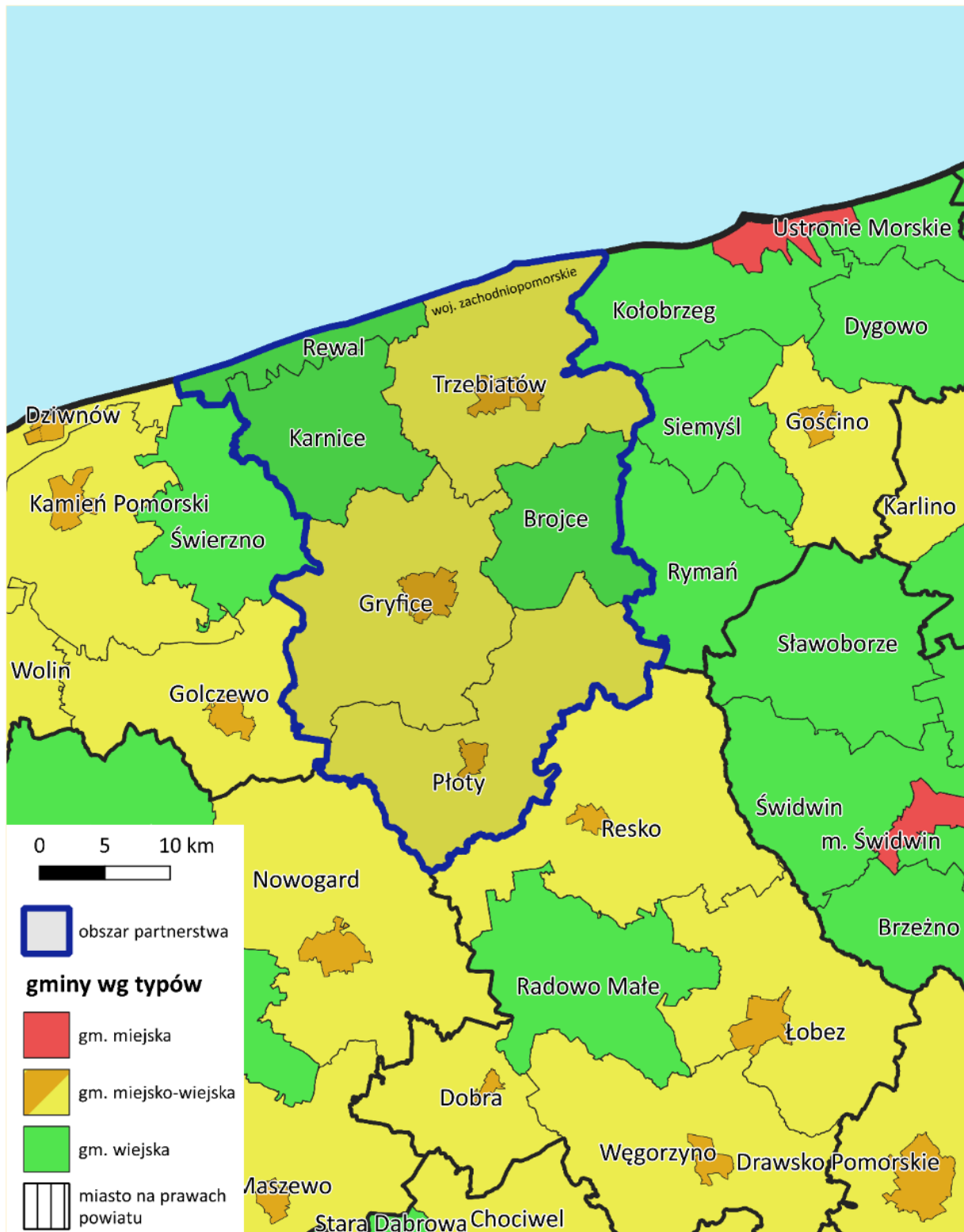
- Gmina wiejska Brojce,
- Gmina miejsko-wiejska Gryfice,
- Gmina wiejska Karnice,
- Gmina miejsko-wiejska Płoty,
- Gmina wiejska Rewal,
- Gmina miejsko-wiejska Trzebiatów,
- Powiat Gryficki.

Ryc. 1. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle mapy kraju oraz województwa.

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 2. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle podziału administracyjnego województwa zachodniopomorskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Rejestru Granic.

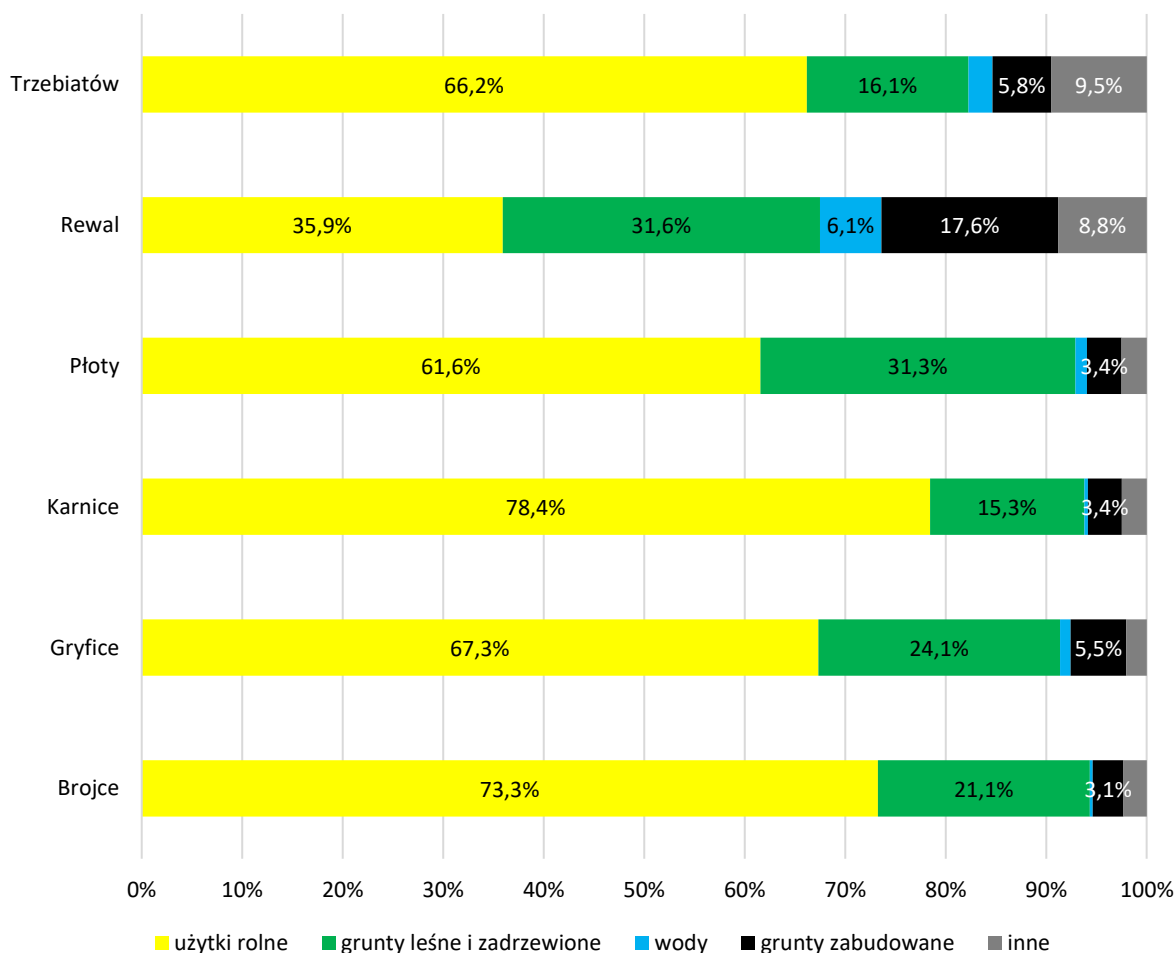
Partnerstwo powiatu gryfickiego położone jest w północnej części województwa zachodniopomorskiego, na Pobrzeżu Szczecińskim. Obejmuje swym zasięgiem

przede wszystkim Równinę Gryficką, środkową część Wybrzeża Trzebiatowskiego oraz w niewielkiej części fragmenty równin Nowogardzkiej i Goleniowskiej.

Obszar Partnerstwa zajmuje 102 105 ha (tj. 1 021 km²), co stanowi 4,44% powierzchni województwa, a jego granice wyznacza od strony wschodniej – powiat kołobrzeski, od strony południowej – powiat łobeski, od strony zachodniej – powiat kamieński, od strony zachodniej – powiat goleniowski, od strony północnej – brzeg morski o długości ok 40 km, przebiegający przez tereny gmin Rewal oraz Trzebiatów.

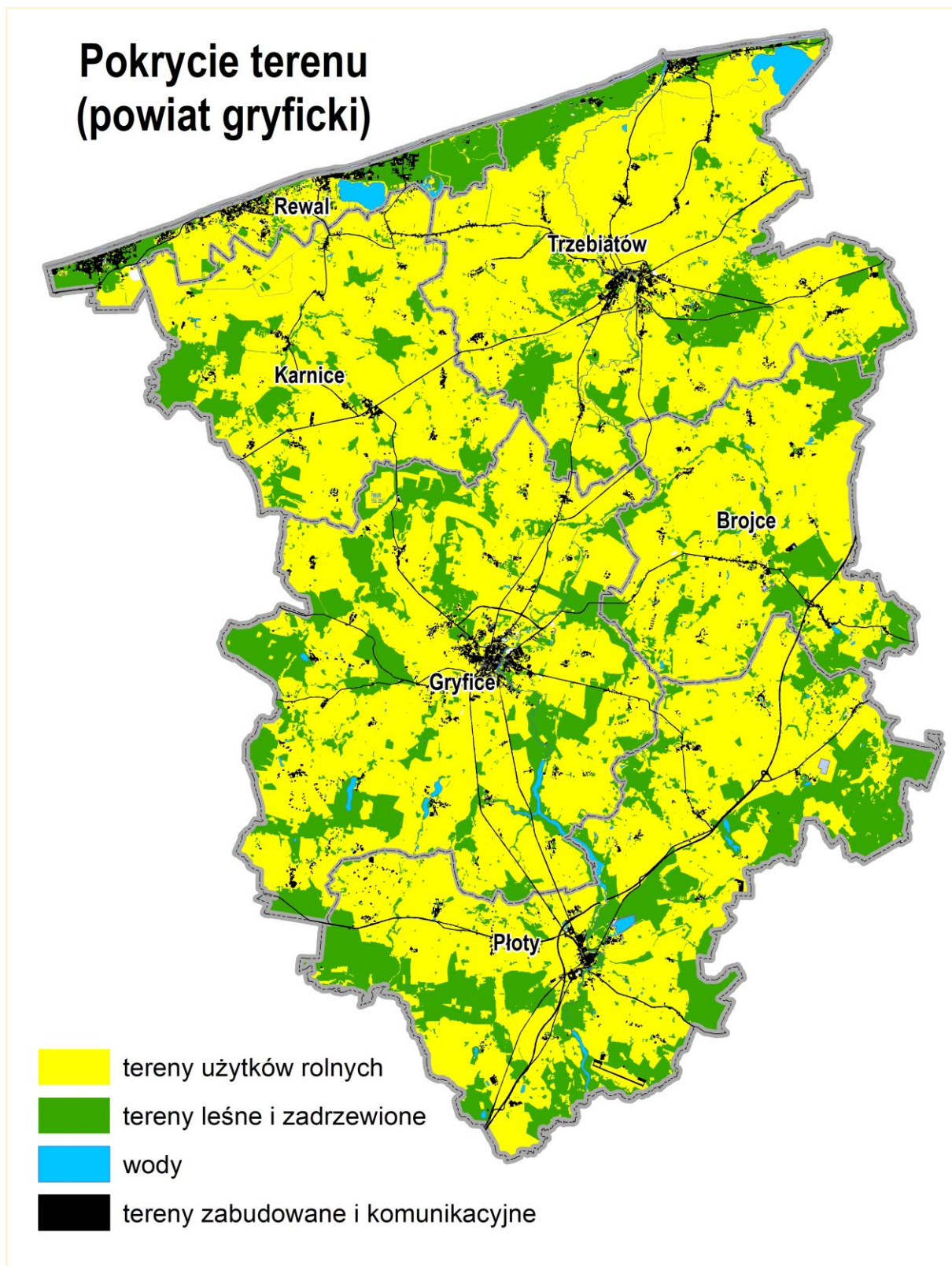
Obszar powiatu gryfickiego określić należy jako typowo rolniczy: użytki rolne stanowią w każdej z gmin powiatu ponad 60% terenu, z wyjątkiem gminy Rewal, w której wysoki odsetek gruntów leśnych i zadrzewionych oraz gruntów zabudowanych, ogranicza tereny użytków rolnych do ok. 35%.

Ryc. 3. Pokrycie terenu powiatu gryfickiego.

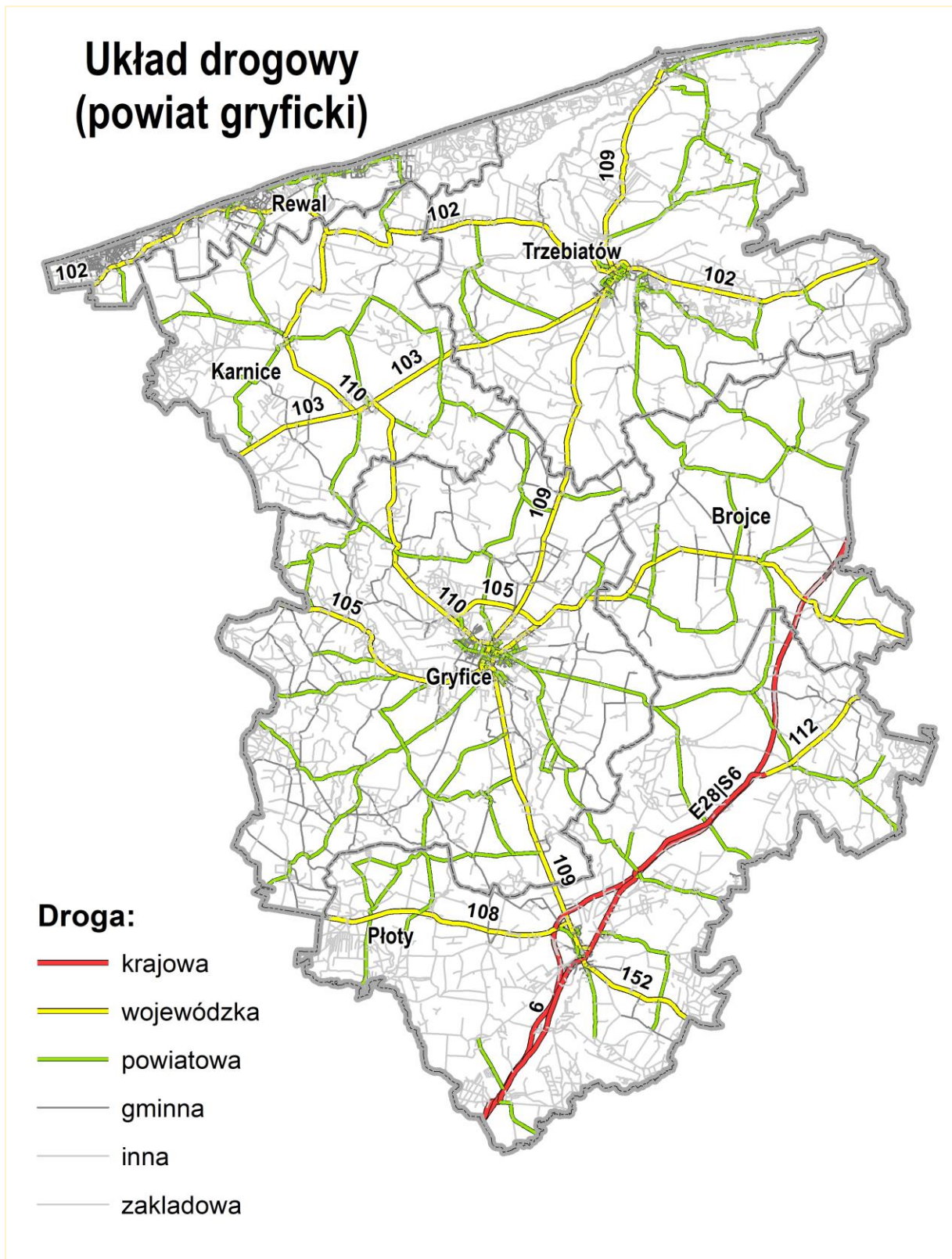
Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 4. Pokrycie terenu powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 5. Układ drogowy powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne.

Na Ryc. 5 przedstawiony został układ drogowy Partnerstwa powiatu gryfickiego z uwagi na kategorię zarządzania dróg. Szczegółowa analiza infrastruktury drogowej przedstawiona została w rozdziale 3.4.6.

Elementem kluczowym dla rozwoju potencjału gospodarczego partnerstwa jest obecność drogi ekspresowej S6, stanowiącej łącznik pomiędzy Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym, a Trójmiastem. Otwarcie takiego ciągu komunikacyjnego generuje dla Partnerstwa powiatu gryfickiego możliwości oparte zarówno na inwestycjach zewnętrznych (z zakresu logistyki, transportu, przemysłu) jak i wewnętrznych zakładające m.in. tworzenie kolejnych stref inwestycyjnych zlokalizowanych z bliskim sąsiedztwie drogi S6.

Sieć osadnicza Partnerstwa powiatu gryfickiego ukształtowana została przez 106 sołectw, na które składają się łącznie 173 jednostki osadnicze. Dane szczegółowe dotyczące wielkości powierzchni oraz stanu ludności gmin obszaru partnerstwa przedstawiono w poniższej tabeli (Tabela 1).

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego.

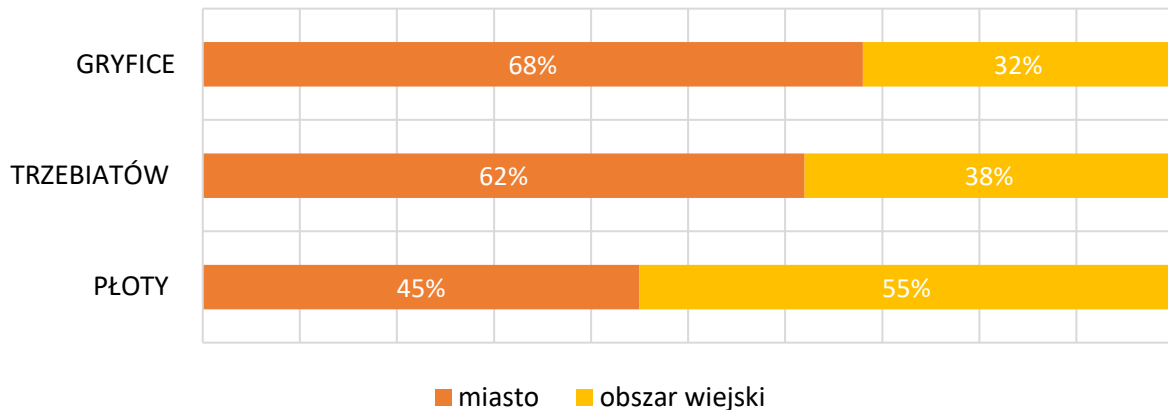
GMINA	POWIERZCHNIA (km²)	% powierzchni Partnerstwa	LUDNOŚĆ	% ludności Partnerstwa
Gryfice	261	26%	23 475	40%
Trzebiatów	227	22%	15 789	27%
Płoty	239	23%	8 596	15%
Karnice	133	13%	3 893	7%
Brojce	118	12%	3 637	6%
Rewal	43	4%	3 824	6%
PARTNERSTWO POWIATU GRYFICKIEGO	1 021	100%	59 214	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na grudzień 2021 r.)

Spośród trzech gmin miejsko-wiejskich, głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym, pozostaje gmina Gryfice – największa oraz najbardziej zaludniona gmina w powiecie gryfickim.

Miasto Gryfice, stanowiące rdzeń gminy i będące jednocześnie siedzibą władz powiatu, położone jest w odległości ok. 100 km od miasta wojewódzkiego Szczecin i ok 80 km od Koszalina.

Ryc. 6. Struktura procentowa ludności gmin miejsko-wiejskich Partnerstwa powiatu gryfickiego z uwagi na miejsce zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z danymi BDL GUS, w 2021 r. podział ludności partnerstwa z uwagi na miejsce zamieszkania równoważył się i wynosił ok. 50,1% osób mieszkających w mieście i ok. 49,9% na wsi.

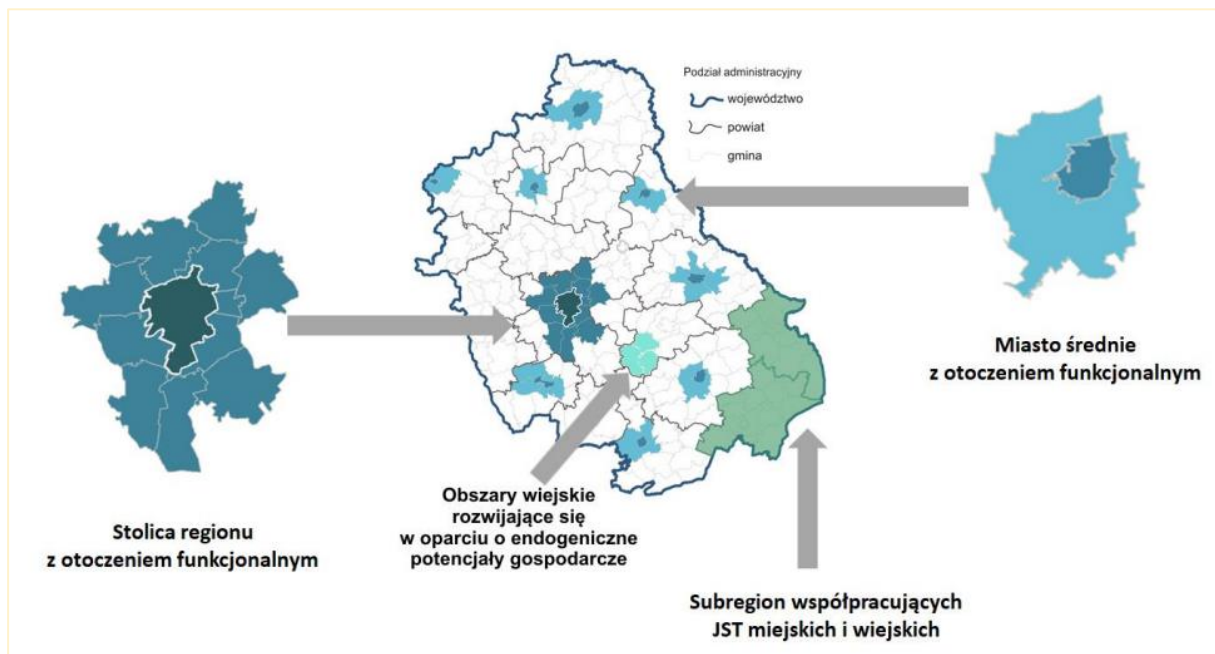
Powyższy wykres (Ryc.6.) obrazuje strukturę procentową ludności trzech gmin miejsko-wiejskich Partnerstwa powiatu gryfickiego z uwagi na miejsce zamieszkania. W gminach Gryfice i Trzebiatów znaczna część mieszkańców zamieszkuje obszar miasta. Wyjątek stanowi gmina Płoty, której większość stanowią mieszkańcy wsi.

Charakter i typ gmin tworzących Partnerstwo powiatu gryfickiego, pozwala zauważyć swoisty dualizm obszaru, na który z jednej strony wpływa obecność gmin typowo rolniczych (Brojce, Karnice) w przeszłości zdominowanych przez Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR), z drugiej zaś gmin turystycznych (Rewal, Trzebiatów), które swoim nadmorskim położeniem stają się destynacją wielu turystów.

2.2. Delimitacja obszaru funkcjonalnego w strukturze przestrzennej województwa.

W średniookresowej strategii rozwoju kraju tj. „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” wskazano oraz poddano wstępnej delimitacji obszary strategicznej interwencji (OSI), stanowiące przedmiot koncentracji szczególnych zjawisk, które wpływają niekorzystnie nie tylko na rozwój społeczno-gospodarczy tego obszaru, ale także na ludność, która go zamieszkuje.

Ryc. 7. Obszary strategicznej interwencji (przykłady)

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

W „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” OSI wskazane zostały z punktu widzenia polityki regionalnej, jako obszary, których uwzględnienie w krajowych i regionalnych strategiach rozwoju zagwarantuje m.in. określenie i podjęcie dedykowanych im działań. W ten sposób wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji zostały: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawiać będzie się zatem w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji właśnie w stosunku do obszarów strategicznej interwencji (OSI), wskazanych na poziomie średniookresowej strategii rozwoju kraju – a, co ważne, uszczegółowionych na poziomie regionu.

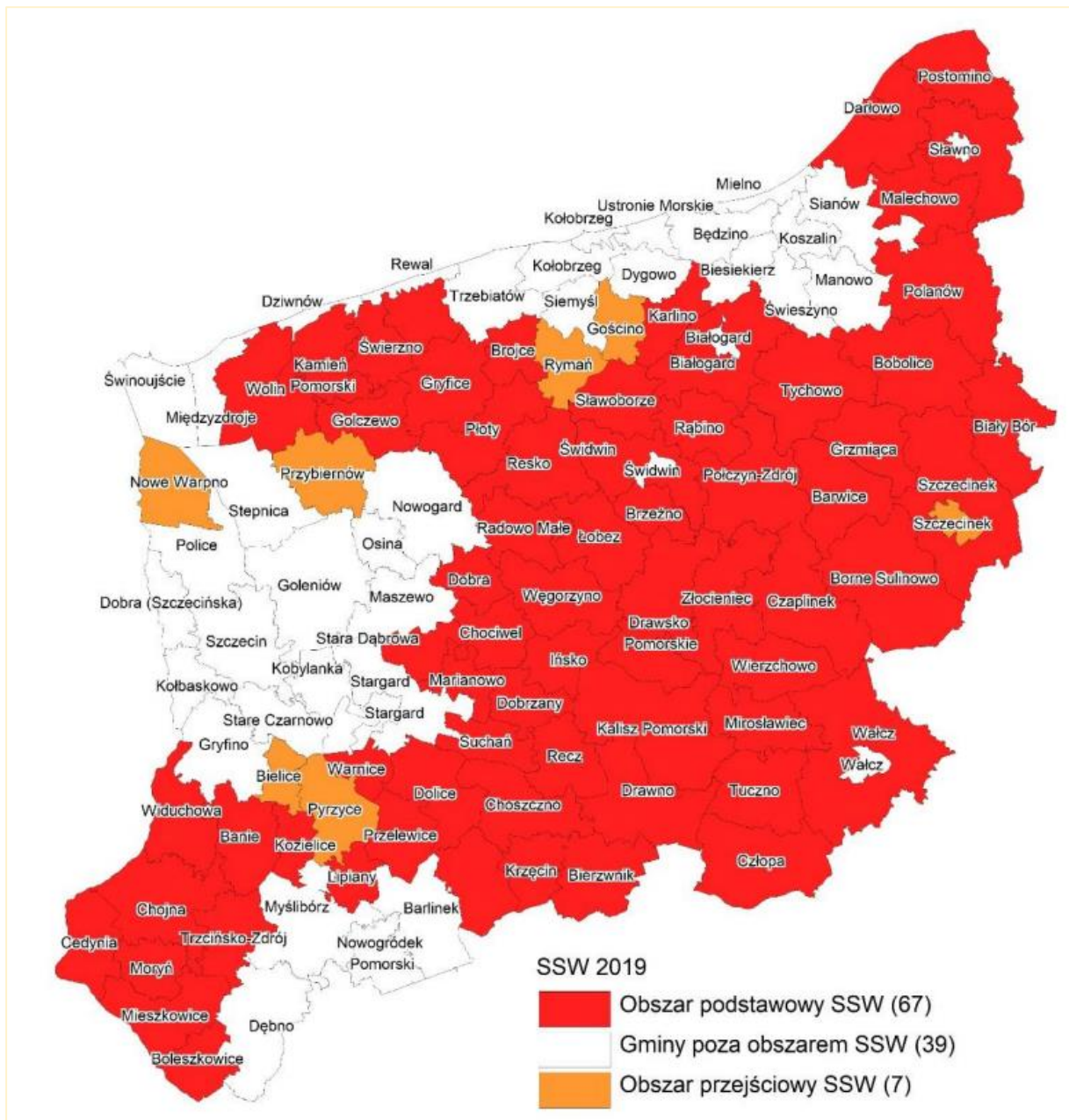
OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego zidentyfikowane i zdelimitowane zostały na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego obszar powiatu gryfickiego, z uwagi na swój specyficzny charakter, polegający z jednej strony na obecności gmin o mocno zróżnicowanych uwarunkowaniach przyrodniczych, z drugiej zaś na widocznych wewnętrznych dysproporcjach w rozwoju społeczno-gospodarczym tych jednostek, staje się stykiem oddziaływania dwóch, wyodrębnionych w strukturze wojewódzkiej obszarów funkcjonalnych.

Ponadto, obszar powiatu gryfickiego zaliczany jest także do jednego z czterech obecnych na terenie województwa zachodniopomorskiego ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój z obszarem oddziaływania.

Efekty prac analitycznych nad delimitacją poszczególnych obszarów funkcjonalnych jednoznacznie wskazały, że na skutek specyficznego układu sieci osadniczej oraz historycznego, bardzo dużego udziału rolnictwa uspołecznionego, obszary wskazane w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jako deficytowe i zaliczane do różnych kategorii, w województwie zachodniopomorskim występują w formie skoncentrowanej na jednej przestrzeni. Obszary deficytów wskazane zostały jako Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia (OF SW).

Ryc. 8. Specjalna Strefa Włączenia (2017 r.)

Źródło: Planie Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego

Specjalna Strefa Włączenia stanowi konglomerat zróżnicowanych problemów rozwojowych. Peryferyjne położenie i słaba dostępność miast położonych poza Szczecińskim Obszarem Funkcjonalnym i Aglomeracją Koszalińską, potęgują negatywne zjawiska w sferze społecznej. Brak dużych ośrodków miejskich, bezrobocie lub niskopłatne miejsca pracy, oraz problemy społeczne związane z upadkiem PGR-ów ograniczają możliwości rozwojowe obszaru. Jest to przyczyną ruchów migracyjnych zmierzających do depopulacji terenów wiejskich.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego gminy powiatu gryfickiego leżące w zasięgu terytorialnym Obszaru Funkcjonalnego Strefy Włączenia to Karnice, Gryfice, Brojce i Płoty.

Z kolei gminy powiatu gryfickiego niewchodzące w skład OF SSW, czyli Rewal i Trzebiatów, z uwagi na swoje nadmorskie położenie, a co za tym idzie, także na różne od gmin OF SSW, problemy rozwojowe, uwzględnione zostały w Obszarze Funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej.

Do strefy przybrzeżnej należą gminy, które przylegają bezpośrednio do wód morskich, w tym morskich wód wewnętrznych Zalewu Szczecińskiego wraz z cieśninami Świny i Dziwny. Ze względu na specyficzny przebieg granic administracyjnych niektórych gmin, jak Dziwnów, Rewal i Mielno (stanowiących pas terenu wzdłuż wybrzeża o szerokości śr. 2-3 km), do strefy przybrzeżnej włączono gminy, które nie mają bezpośredniego dostępu do morza: Świerzno, Karnice, Sianów i miasto Koszalin.

Strefa nadmorska jest obszarem koncentracji wielu konfliktów przestrzennych wynikających ze zróżnicowania funkcji, jaką ten obszar pełni. Niespełna 185 – kilometrowy odcinek linii brzegowej stanowi zarazem teren intensywnej działalności gospodarczej (turystyki, gospodarki morskiej), jak również obszar ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody, obszary Natura 2000).

Głównym czynnikiem wpływającym na charakter zagospodarowania wybrzeża i jego wizerunek jest turystyka. Pas nadmorski stanowi główny rejon koncentracji ruchu turystycznego w województwie i w kraju. Silna antropopresja na wąski pas wybrzeża w wielu miejscach koliduje z zasadniczymi priorytetami ochrony struktur przyrodniczych (wód Bałtyku, pasa nadmorskiego, Zalewu Szczecińskiego, doliny Odry i terenów przylegających). Ponadto kumulacja czasowa (np. sezonowość) i przestrzenna turystyki, zdominowanej przez transport indywidualny, przekracza przepustowość dróg w województwie.

Z punktu widzenia zagospodarowania obszarów nadmorskich ważnym zagadnieniem są zachodzące i prognozowane zmiany klimatyczne, w szczególności wzrost intensywności ekstremalnych zjawisk pogodowych, wzrost poziomu morza oraz zmiany zlodzenia akwenów morskich.

Ryc. 9. OF Strefa Przybrzeżna

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

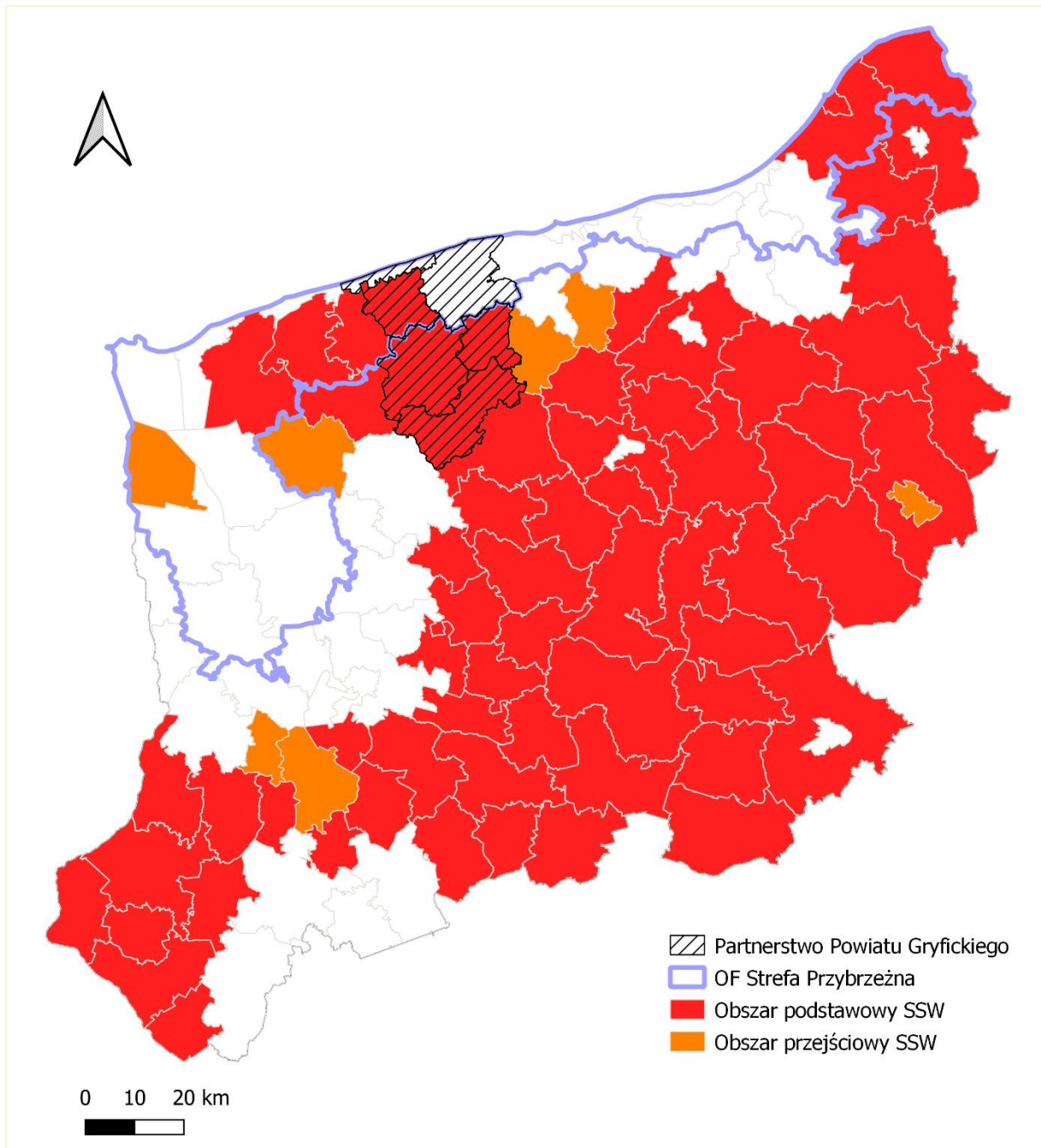
Co więcej, w celu optymalizacji polityki przestrzennej dla miejskich obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym wyznaczono obszar funkcjonalny (strefa bliższa) oraz strefę dalszego oddziaływania.

Strefa bliższa obejmuje miasto lub miasta wraz z gminami, na które te miasta najsilniej oddziałują, w związku z czym powiązania są tu najsilniejsze. Strefa bliższa wymaga podejmowania wspólnych działań m.in. z zakresu: planowania przestrzennego (w strefie rozlewania się miast), w tym stworzenie wspólnej polityki przestrzennej, organizacji wspólnego transportu publicznego (na obszarze intensywnych dojazdów do pracy).

Strefa dalsza obejmuje gminy, które mają słabsze powiązania z miastem rdzeniowym, ale stanowią obszar wymagający podejmowania wspólnych wyzwań strategicznych, wspólnej organizacji kształcenia ponadpodstawowego, zawodowego oraz wspólnej organizacji innych usług publicznych.

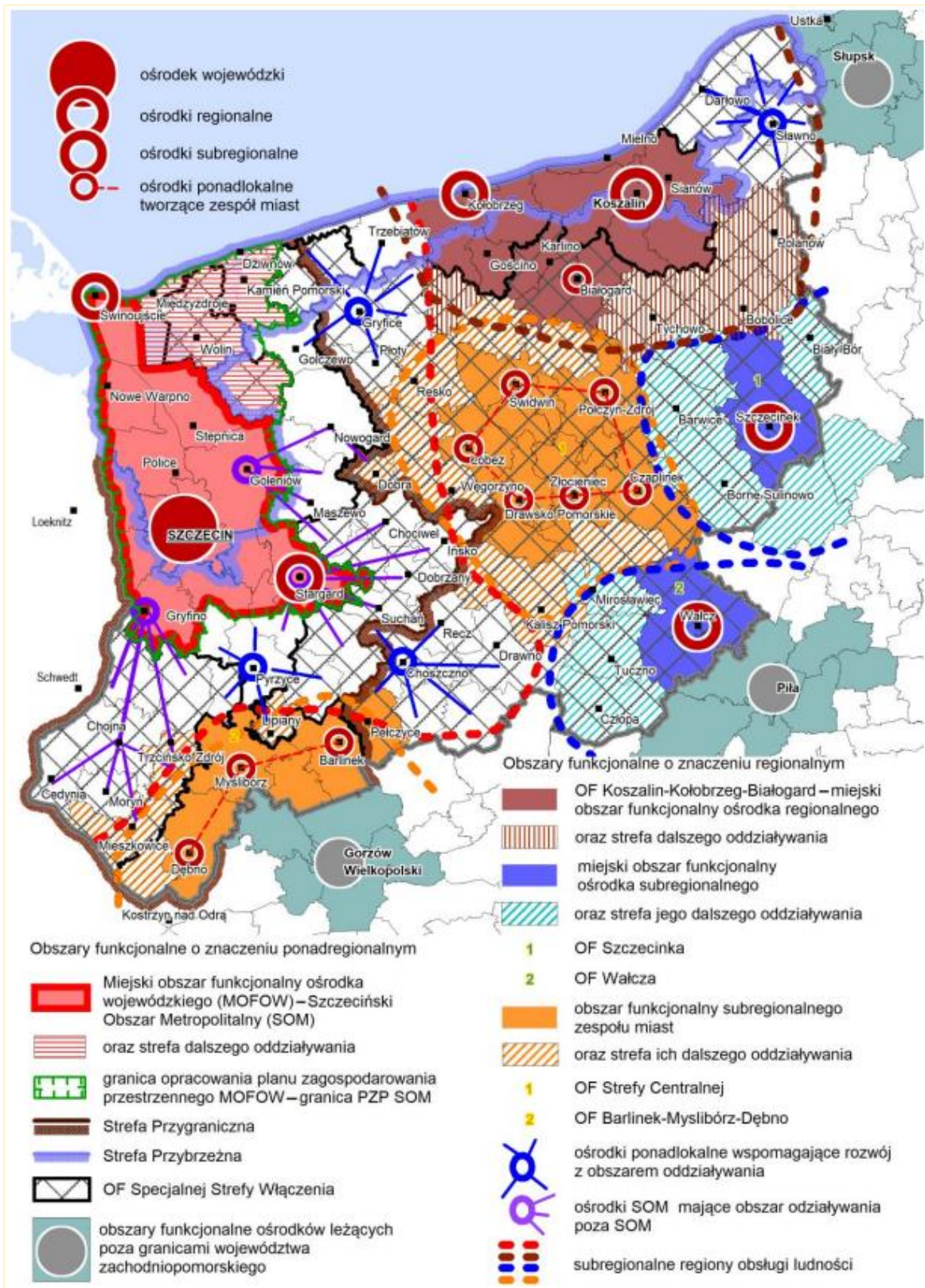
Podsumowując, istniejąca struktura przestrzenna województwa zachodniopomorskiego a także wyodrębnione na podstawie analiz, bezpośrednich ustaleń płynących z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz przepisów ustaw o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszary funkcjonalne stały się podstawą powołania Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Ryc. 10. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle OF Strefa Przybrzeżna oraz OF SSW.

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 11. Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

3. Portret obszaru partnerstwa – diagnoza na podstawie danych statystycznych, badań ilościowych i jakościowych

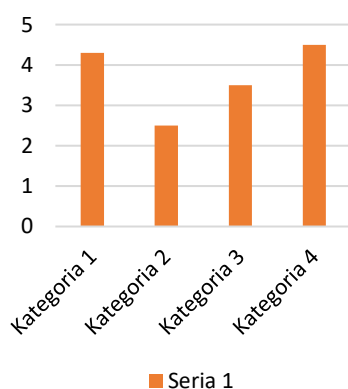
3.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa

Monitor Rozwoju Lokalnego – jak poprawnie odczytywać wykresy

Monitor Rozwoju Miast to narzędzie analityczne Związku Miast Polskich, które pozwala analizować różne aspekty funkcjonowania gmin, na podstawie danych statystycznych pochodzących ze statystyki publicznej, głównie zasobów Głównego Urzędu Statystycznego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju, w MRL wyodrębniono trzy wymiary analiz: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny, a w ich ramach 12 obszarów charakteryzujących główne sfery życia społeczno-gospodarczego gmin.

Poniżej przedstawiono wyjaśnienie konstrukcji każdego z wykresów pojawiających się w szczególności na początku rozdziałów dotyczących diagnozy wymiaru społecznego, gospodarczego oraz środowiskowo-przestrzennego.

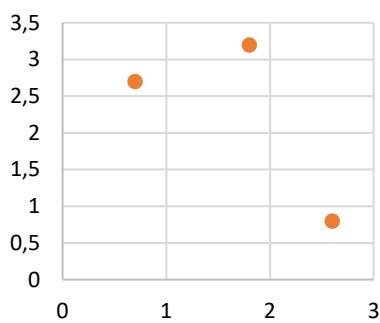
W celu poprawnej interpretacji wykresów, zaleca się, by dokonywaną analizę przeprowadzać każdorazowo (o ile nie zaznaczono inaczej) w oparciu o poniższe wyjaśnienia:

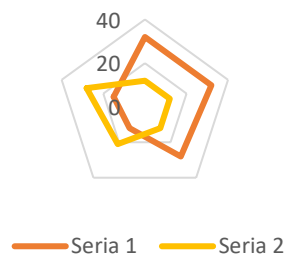
wykres kolumnowy grupowany – wartością syntetyczną dla partnerstwa jest **suma odpowiednich wartości wskaźników diagnostycznych dla gmin** wchodzących w skład partnerstwa; dla uwzględnienia różnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną

uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin

wykres punktowy (X Y) – środek układu współrzędnych (0,0) stanowi średnią wartość dla danej grupy porównawczej. Wartości po prawej lub lewej stronie osi X (wartość) określać będą odpowiednio wyższy lub niższy poziom rozwoju, natomiast wartości powyżej lub poniżej osi Y (dynamika) prezentować będą szybkość zachodzących procesów rozwojowych. W ten sposób możliwe jest dokonanie, nie tylko oceny wartości wskaźnika dla danej gminy w stosunku do średniej w grupie porównawczej, ale i postępu poczynionego w ciągu ostatnich pięciu lat. Dlatego ważne jest, by wykresy punktowe (XY) prezentujące pozycję gmin, odczytywać każdorazowo (o ile nie zaznaczono inaczej) w odniesieniu do grup funkcjonalnych prof. Śleszyńskiego, do których należą tj.

- **Brojce, Płoty: umiarkowana funkcja rolnicza,**
- **Gryfice: ośrodki wielofunkcyjne,**
- **Karnice: intensywna funkcja rolnicza,**
- **Rewal, Trzebiatów: funkcje pozarolnicze.**

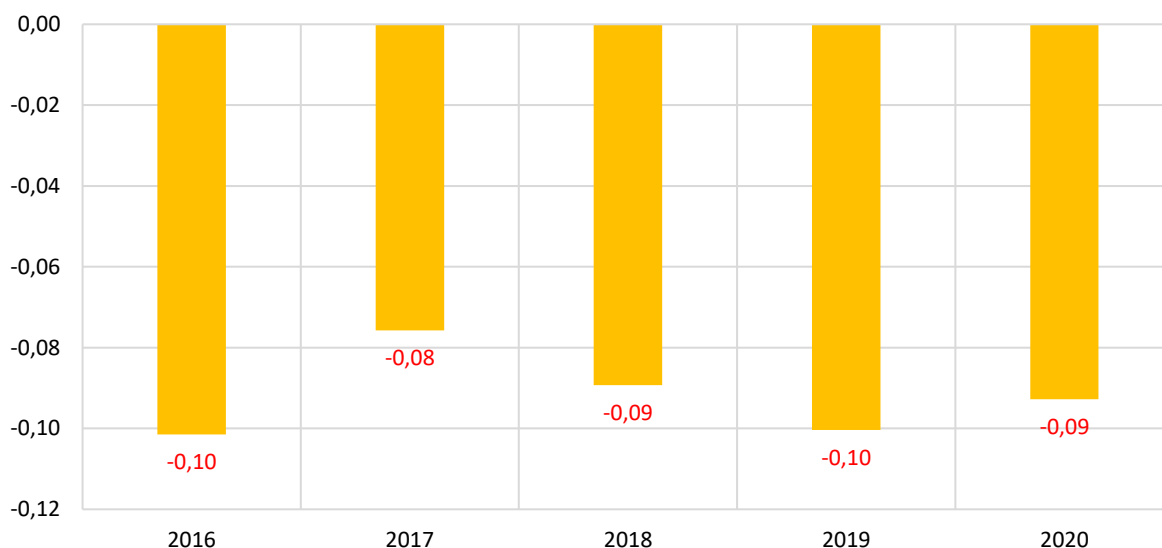

wykres radarowy – prezentuje rozwój poszczególnych obszarów w oparciu o określone wskaźniki, porównując ich wartości z roku 2016 i 2020.

Ogólny wskaźnik rozwoju

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego, będący pochodną wskaźników gmin tworzących partnerstwo, utrzymuje się od 2016 r. na ujemnym poziomie. Minimalne wahania na przestrzeni analizowanych pięciu lat nie wpłynęły znacząco na jego zmianę.

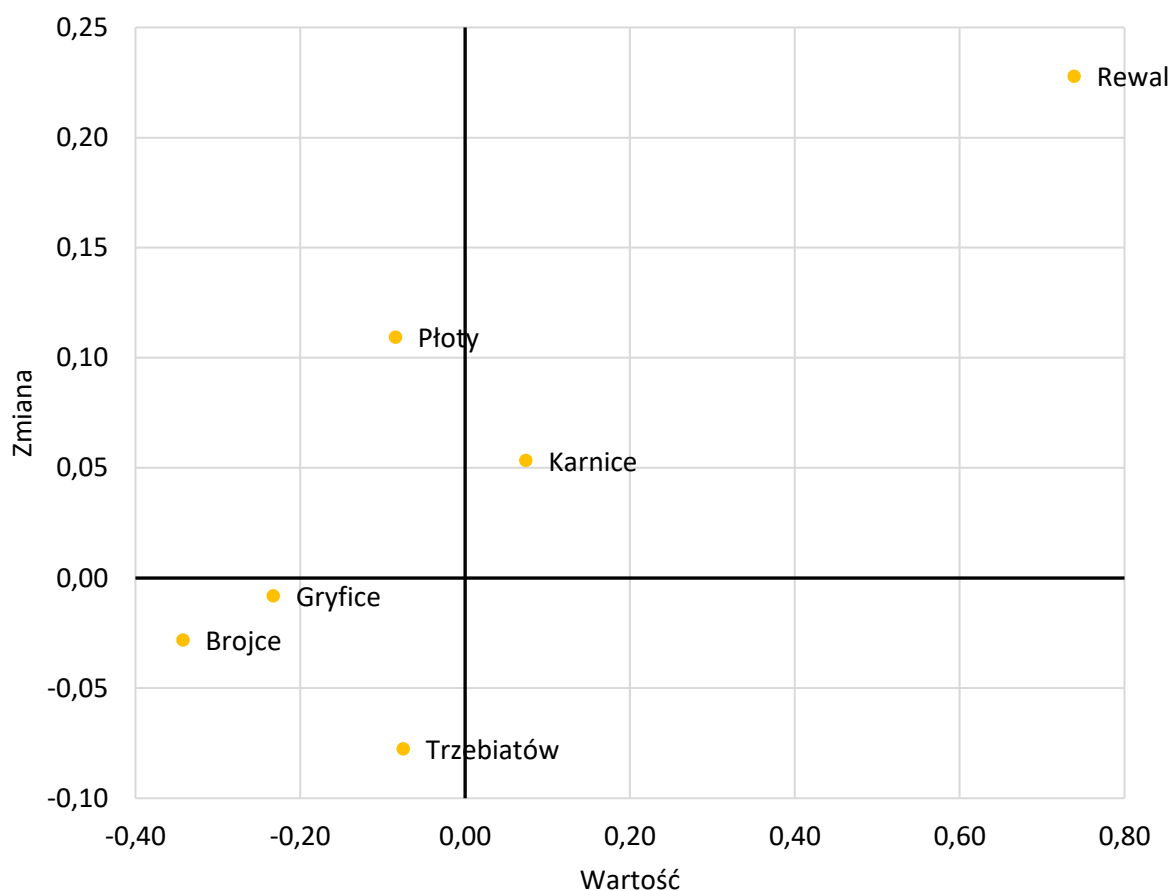
Ryc. 12. Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Pozycja poszczególnych gmin, oparta o ich wyniki jednostkowe, przedstawiona została na Ryc. 13. Obecność poszczególnych gmin w II i III ćwiartce wykresu wskazuje na niekorzystne kształtowanie się ogólnego wskaźnika rozwoju. Wyjątkiem pozostaje Gmina Karnice i Rewal, które na tle swoich grup porównawczych odznaczają się zarówno dodatnią wartością zmiany jak i dodatnią dynamiką zmian.

Ryc. 13. Pozycja gminy w partnerstwie – wymiar ogólny.

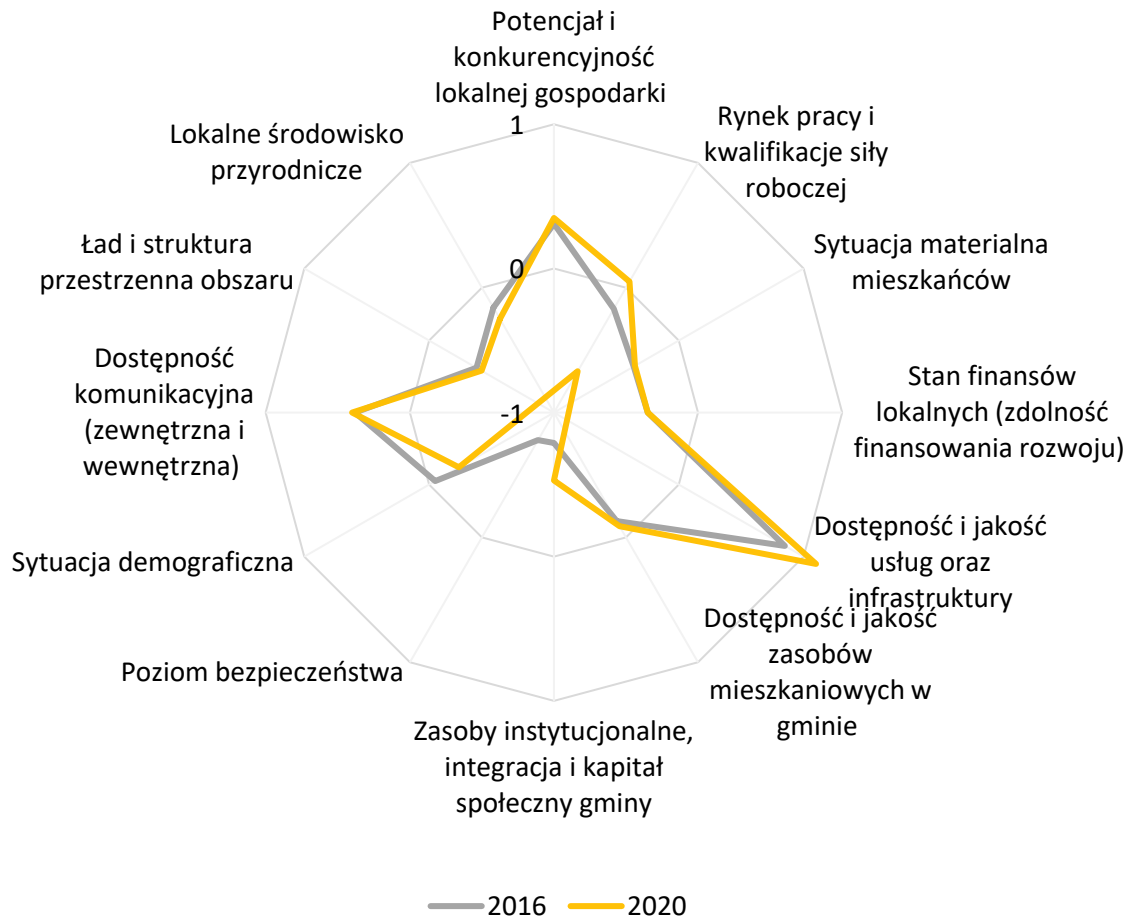
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Pomimo niekorzystnych wyników dla zarówno ogólnego wskaźnika rozwoju partnerstwa, jak i poszczególnych wskaźników informujących o tempie i poziomie rozwoju na tle grup porównawczych gmin, dostrzec należy pozytywną zmianę przede wszystkim w obszarze rynku pracy i kwalifikacji siły roboczej, dostępności i jakości usług oraz infrastruktury oraz zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitale społecznym. Obszary te w przeciągu pięciu lat rozwinęły się poprawiając tym samym swoją konkurencyjność.

Obszarami, które na tle grupy porównawczej wypadły niekorzystnie, były sytuacja demograficzna, poziom bezpieczeństwa oraz lokalne środowisko przyrodnicze.

Pozostałe obszary w analizowanym okresie utrzymywały swój dotychczasowy poziom rozwoju lub ulegały nieznacznym zmianom.

Ryc. 14. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.

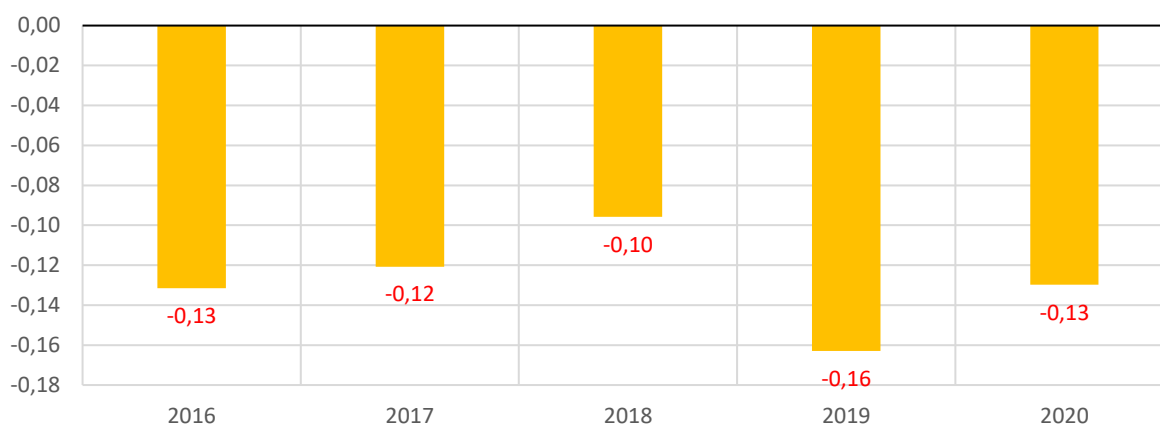
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa

3.2. Wymiar społeczny

3.2.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze społecznym

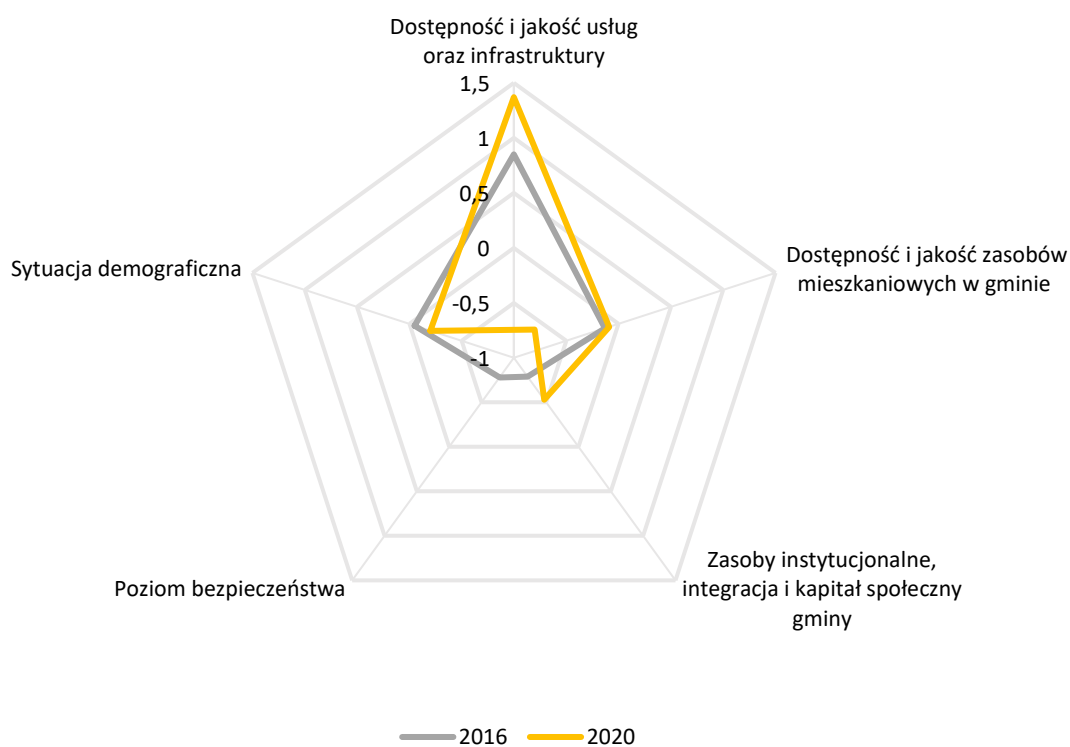
Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze społecznym przyjmował w latach 2016-2018 tendencję spadkową, obniżając się z wartości -0,13 w 2016 r. do -0,10 w roku 2018. W roku 2019 odnotowano załamanie trendu spadkowego, w wyniku czego wartość ogólnego wskaźnika rozwoju partnerstwa w wymiarze społecznym pogłębiła się do -0,16, by rok później wrócić do wartości z roku 2016, która wyniosła -0,13.

Ryc. 15. Wskaźnik rozwoju partnerstwa – wymiar społeczny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Ryc. 16. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.

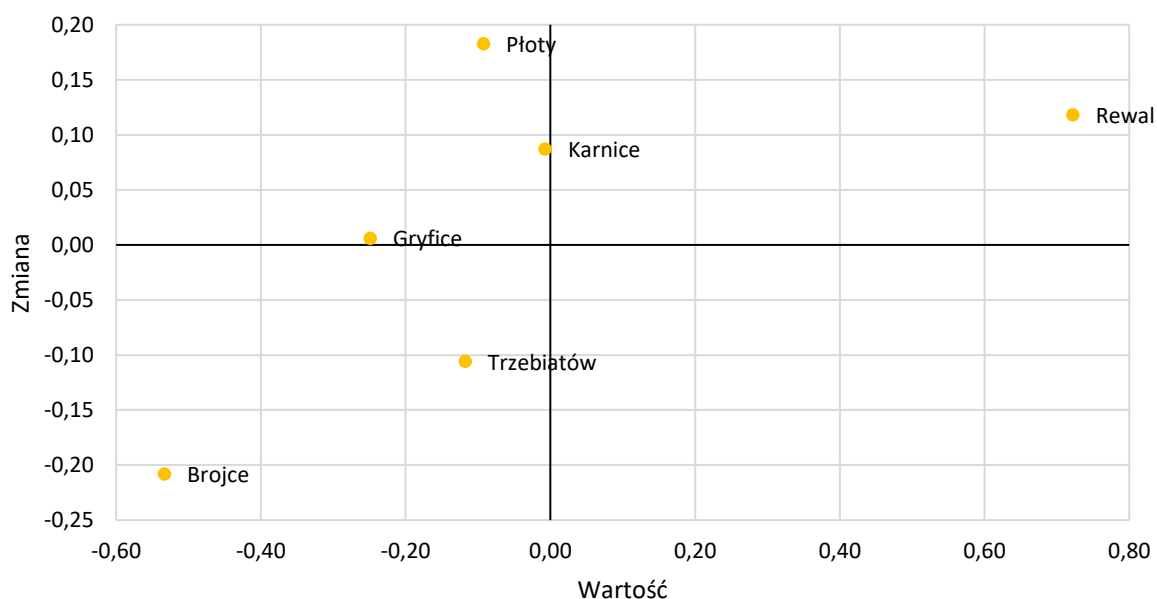
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Powyższy wykres (Ryc. 16) prezentuje rozwój poszczególnych obszarów wymiaru społecznego, porównując ich wartości z roku 2016 i 2020. Najwyższe wartości, świadczące o korzystnej sytuacji danego obszaru, obserwowano w dostępności i

jakości usług oraz infrastruktury, które od kilku lat osiągają wysoki, zadowalający poziom. Stopniowej poprawie ulega także obszar zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego gmin. Zagadnieniem charakteryzującym się najniższymi wartościami, a także utrzymującą się tendencją spadkową, świadcząca o pogłębianiu się występujących negatywnych zjawisk jest poziom bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa osobistego i zdrowotnego mieszkańców oraz zmiany demograficzne związane przede wszystkim ze starzeniem się społeczeństwa oraz ujemnym przyrostem naturalnym.

Pozycja gmin wchodzących w obszar partnerstwa pozwala zauważyć, że na tle swoich grup porównawczych, dla większości jednostek dynamika zmian w zakresie wymiaru społecznego przyjmuje wartości dodatnie. Pozycję lidera posiada Gmina Rewal, którą wśród grupy gmin o funkcjach pozarolniczych, odznacza wysoki poziom rozwoju społecznego. Co ciekawe, sytuacja Gminy Trzebiatów wchodzącej w skład tej samej grupy porównawczej, pozostaje bardzo niekorzystna.

Ryc. 17. Pozycja poszczególnych gmin – wymiar społeczny.

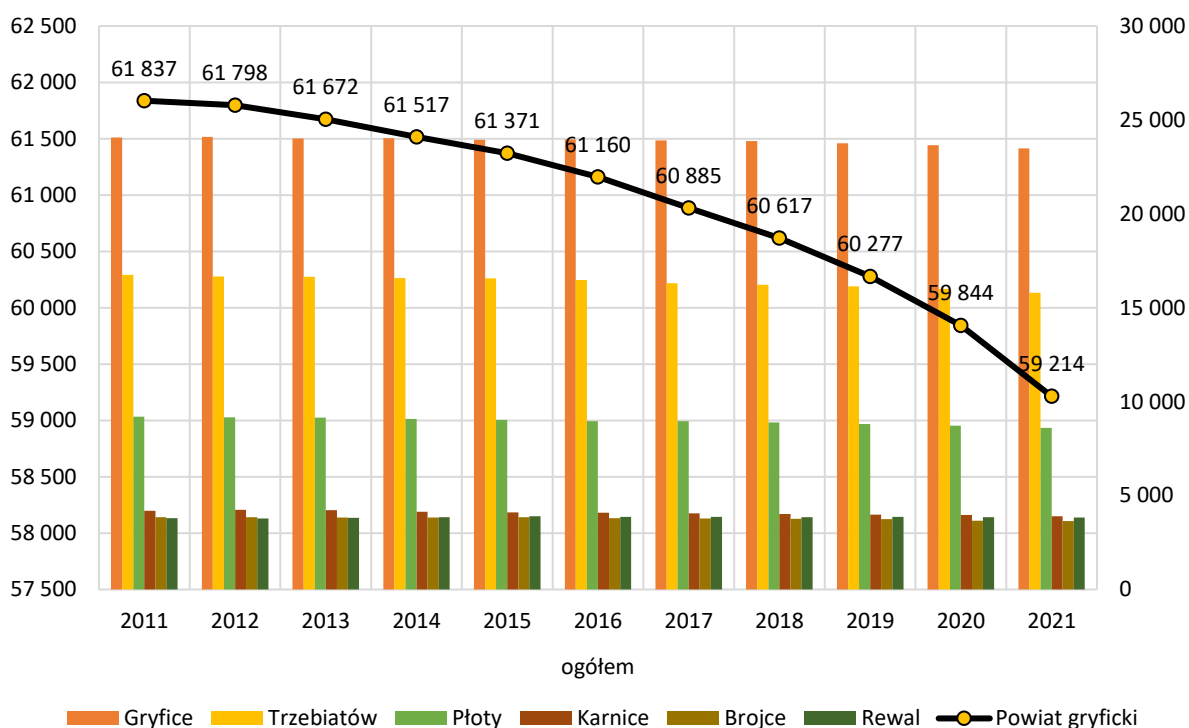
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

3.2.2. Rozwój demograficzny

Liczba ludności

Liczba ludności Partnerstwa powiatu gryfickiego od 2011 roku systematycznie obniża się. Na przestrzeni analizowanych dziesięciu lat liczba ludności powiatu gryfickiego zmniejszyła się o 2 623 osoby (tj. 4,24%), z czego 50,78% tej liczby stanowiły kobiety.

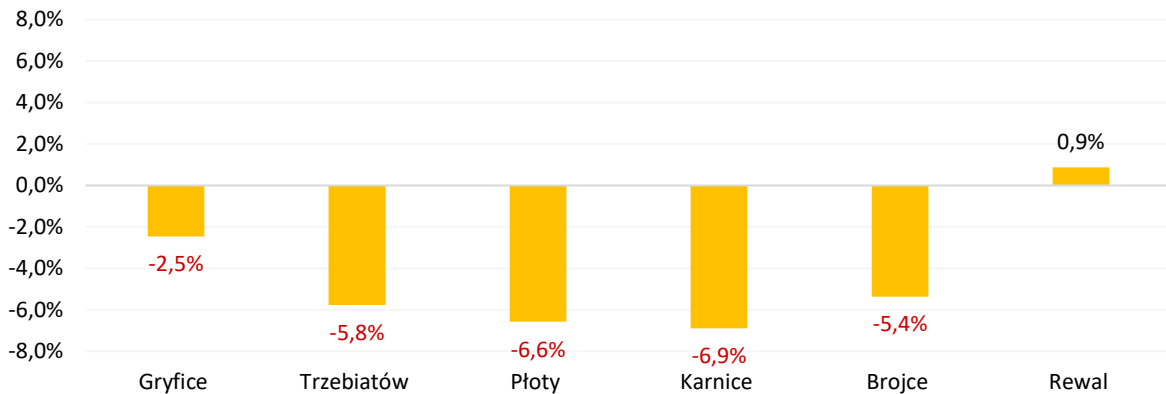
Ryc. 18. Liczba ludności Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wszystkie gminy obszaru partnerstwa w analizowanym okresie odnotowały spadek liczby mieszkańców. Największe różnice widoczne były w gminach Karnice (-288 osób) oraz Płoty (-605 osób), gdzie liczba ludności pomniejszyła się odpowiednio o 6,9% i 6,6%. Wyjątek stanowiła gmina Rewal, której liczba ludności wzrosła o 0,9%.

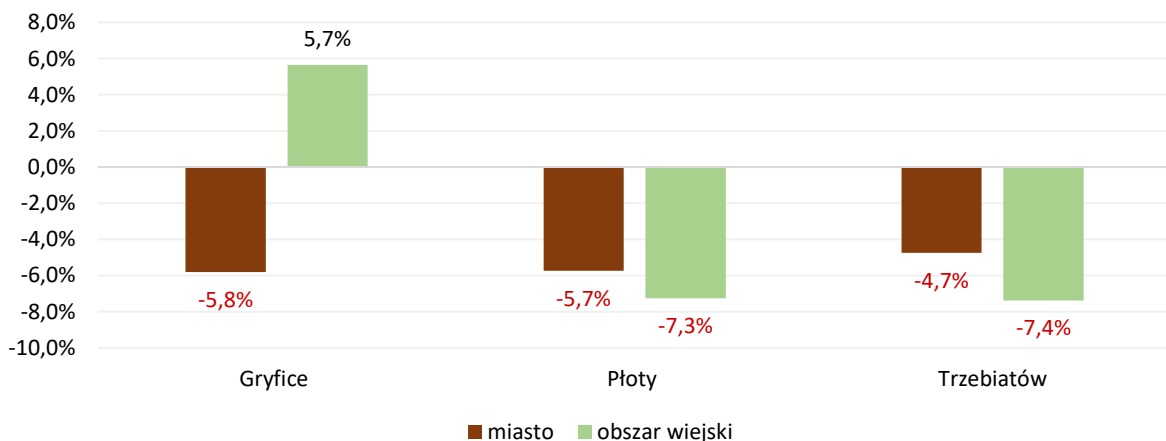
Ryc. 19. Zmiana liczby ludności gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021 – ujęcie procentowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza zmian ludnościowych miast i obszarów wiejskich w gminach Gryfice, Trzebiatów i Płoty wykazała, że zmiany te przyjmują wartości wyższe na obszarach wiejskich niż w miastach. Co ciekawe, obszar wiejski gminy Gryfice, składający się z 35 sołectw, jako jedyny, od 2011 r. charakteryzuje się napływem ludności, a co za tym idzie dodatnią zmianą liczby mieszkańców. Ma to związek przede wszystkim z postępującą suburbanizacją, a zatem wyludnianiem się miasta Gryfice, a rozwojem strefy podmiejskiej.

Ryc. 20. Zmiana liczby ludności gmin miejsko-wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021 w podziale na miasto i obszar wiejski.

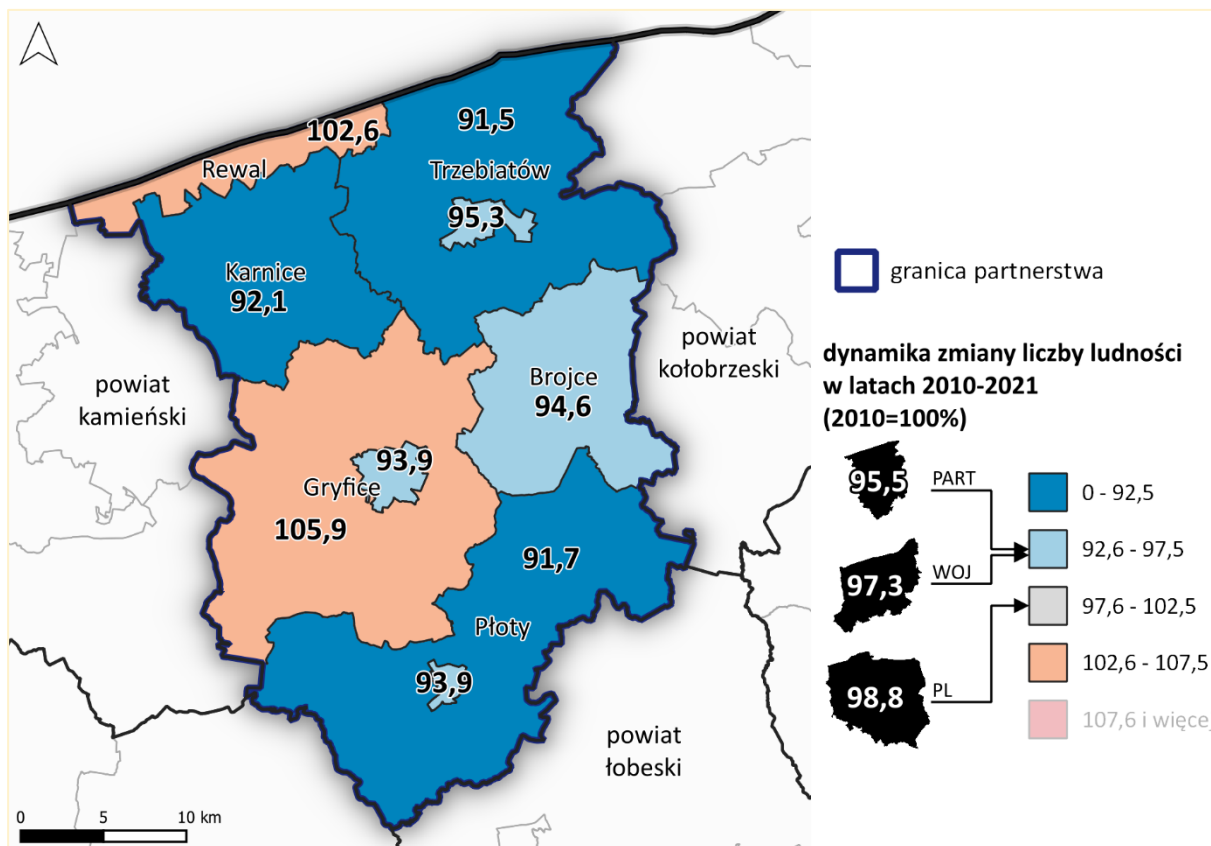
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższy kartogram (Ryc.21.) obrazuje dynamikę zmian liczby ludności w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2021. Wartość wskaźnika wynosząca 100 oznacza brak zmian w liczbie ludności na przestrzeni badanego

okresu. Wartości powyżej 100 oznaczają przyrost populacji, poniżej 100 – spadek. Przyjęto, że wahanie liczby ludności w obrębie 2,5% nie oznacza trendu wzrostowego ni spadkowego.

Najwyższe wskaźniki spadku liczby mieszkańców odnotowano w gminie Karnice (dynamika 92,1%), Gmina Rewal i obszar wiejski gminy Gryfice odnotowały wskaźniki wzrostowe (dynamika powyżej 100%).

Ryc. 21. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 – 2021

Źródło: Dane oparte są o Państwowy Rejestr Granic dostępny na stronie www.geoportal.gov.pl, oraz Bank Danych Lokalnych GUS wg stanu na czerwiec 2022 r.

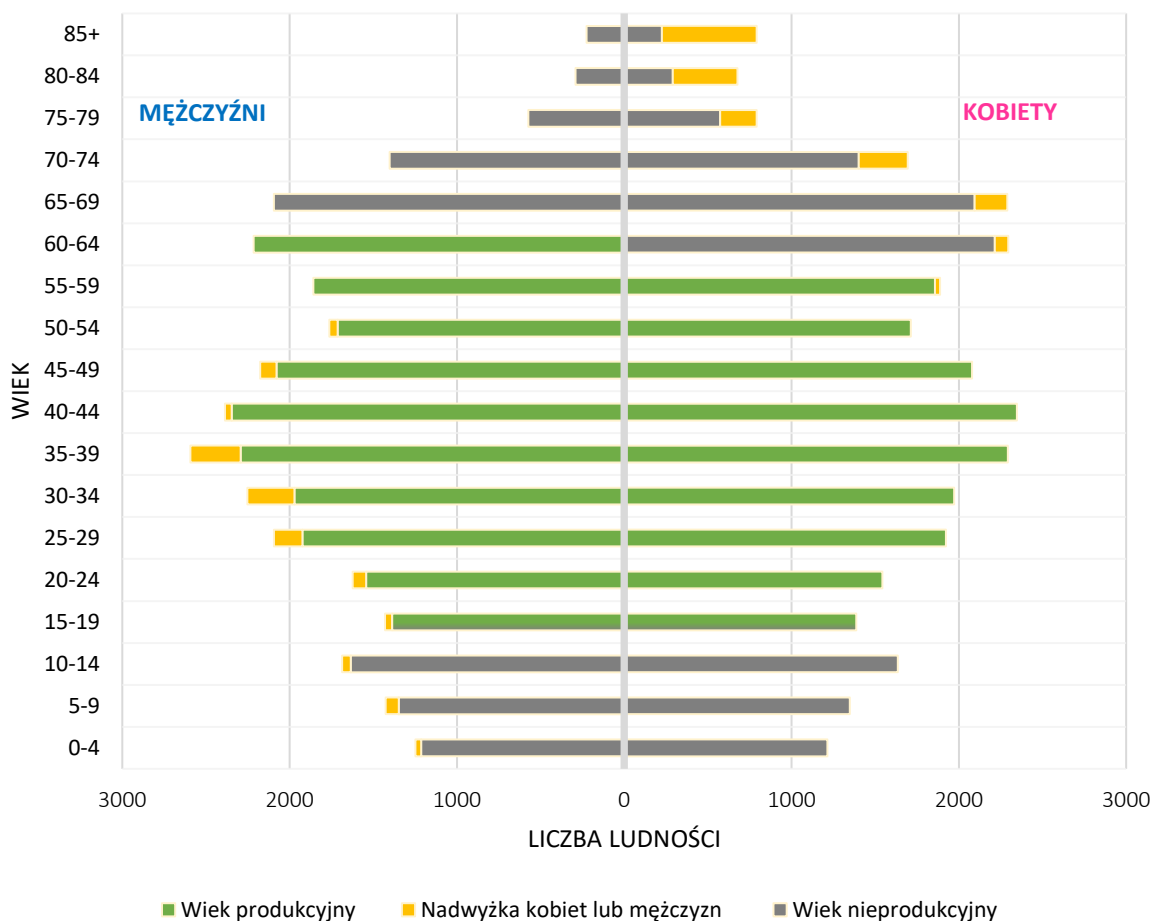
Struktura ludności

Poniższa piramida płci i wieku mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego (Ryc.22.) kształtem odpowiada piramidzie płci i wieku dla całej Polski, prezentując wyraźnie dwa wyż demograficzne: pierwszy – tzw. powojenny wyż kompensacyjny przypadający na lata 50. oraz drugi, przypadający na lata 80.

Wyż demograficzny przypadający na lata powojenne na poniższej piramidzie widoczny jest w szczególności wśród osób w wieku 55-69 lat, natomiast echo wyżu

demograficznego lat 80. zaznacza się wśród dwudziestopięć – trzydziestodzieciolatek. Pomiędzy dwoma wyraźnymi wyżami zauważalne są dwa niższe demograficzne stanowiące w głównej mierze konsekwencje okresu wojennego.

Ryc. 22. Struktura ludności według płci i wieku w 2021 r. w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego.

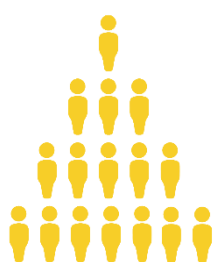
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Strukturę ludności, według płci i wieku, Partnerstwa powiatu gryfickiego odznaczają ponadto inne cechy, takie jak znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami powyżej 65. roku życia oraz charakterystyczne podcięcie piramidy u jej podstawy.

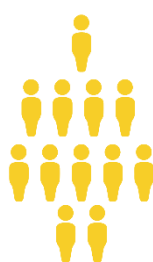
Zwiększona liczebność kobiet w grupie 65+ stanowi pokłosie wydłużania się długości życia, a także efekt wyższej umieralności mężczyzn na choroby cywilizacyjne. Co więcej, do największej nadwyżki kobiet nad mężczyznami tj. w grupie 85+, przyczyniły się działania wojenne i związane z nimi straty ludnościowe.

Wspomniane już zwężanie się piramidy u jej podstawy, jest elementem charakterystycznym dla społeczeństwa starzejącego się. Zmiana modelu kulturowego macierzyństwa połączona z przesunięciem decyzji o zakładaniu rodziny sprawiają, że wiek kobiety gotowej do reprodukcji przesuwa się na lata 25-29 oraz 30+. Piramida o wyraźnie zwężonej podstawie nazywana jest piramidą regresywną, której charakterystyczną cechą jest bardzo niski udział w ogóle społeczeństwa dzieci i młodzieży do 5 roku życia oraz postępujące starzenie się społeczeństwa.

Ryc. 23. Piramidy wieku i płci – rodzaje.

piramida
progresywna

piramida
regresywna

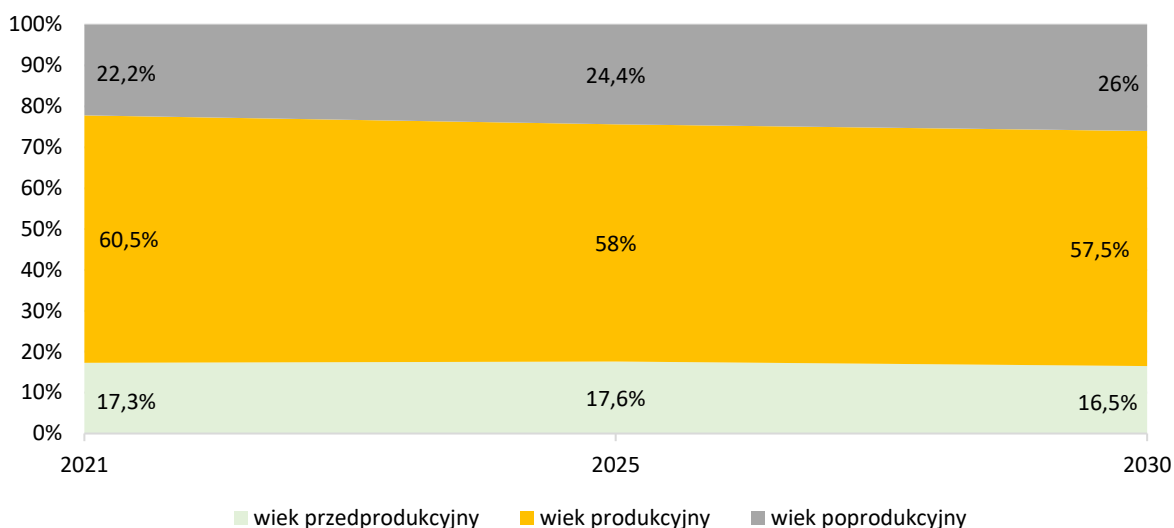
piramida zastojowa

Źródło: opracowanie własne.

Pozostałe typy piramid: progresywna i zastojowa dotyczą odpowiednio sytuacji w której największy udział w ogóle społeczeństwa mają dzieci i młodzież do 15 roku życia oraz sytuacji, w której wszystkie grupy wiekowe są do siebie zbliżone ilościowo.

Zmiana liczby mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego wpływa na zmianę całej struktury ludnościowej. Prognozę ludności według ekonomicznych grup wieku w Partnerstwie powiatu gryfickiego do roku 2030 przedstawia poniższy wykres (Ryc. 24.)

Ryc. 24. Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego do 2030.

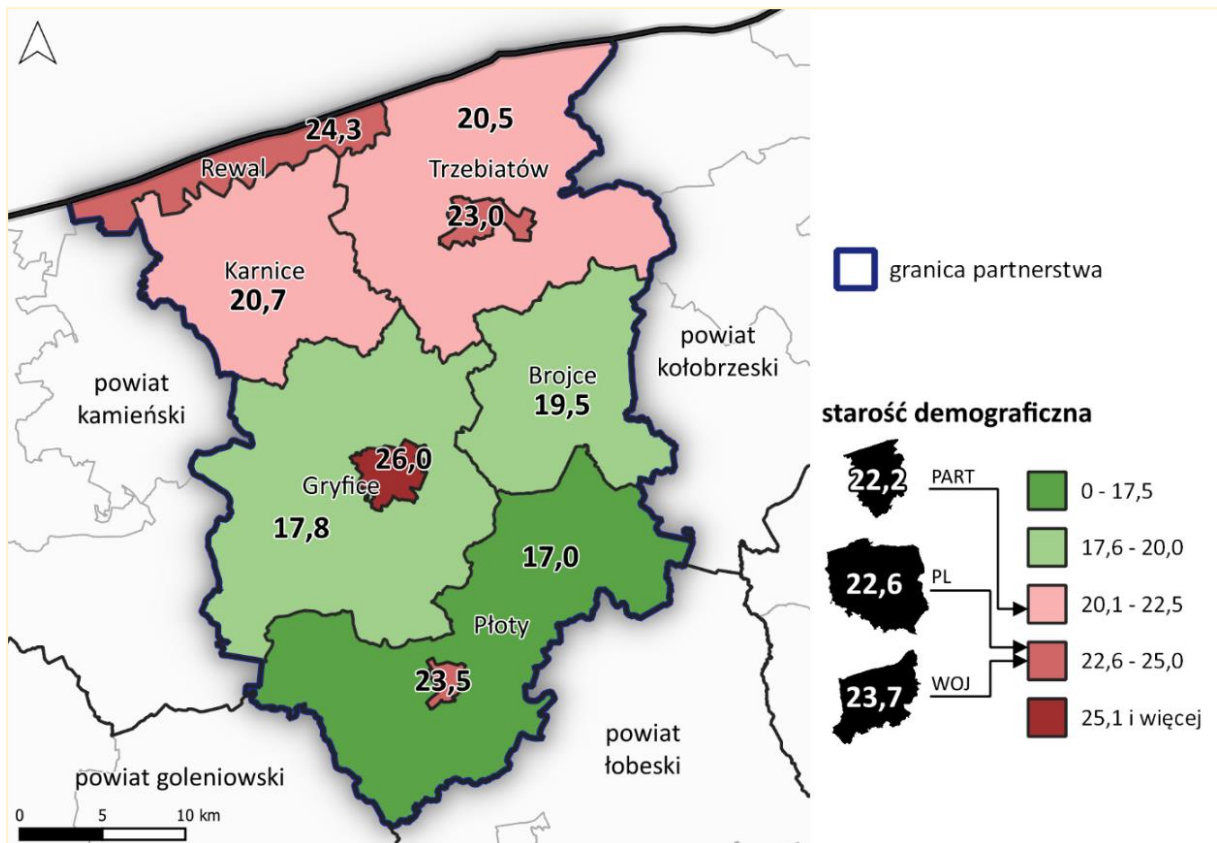

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z prognozą, struktura ludnościowa Partnerstwa powiatu gryfickiego ulegać będzie stopniowemu przeobrażeniu. Zarówno udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) jak i w produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn), w kolejnych latach będzie spadał. Będzie to odbywało się na rzecz wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+), co w konsekwencji doprowadzić może do niekorzystnych zmian społeczno-gospodarczych.

Na poniższym kartogramie (Ryc.25) przedstawiono zjawisko tzw. starości demograficznej, czyli relacji liczby osób w wieku starszym (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności Partnerstwa powiatu gryfickiego. Za wartość graniczną, od której daną populację charakteryzuje starość demograficzna przyjęto 20% i więcej.

Ryc. 25. Starość demograficzna za rok 2021.

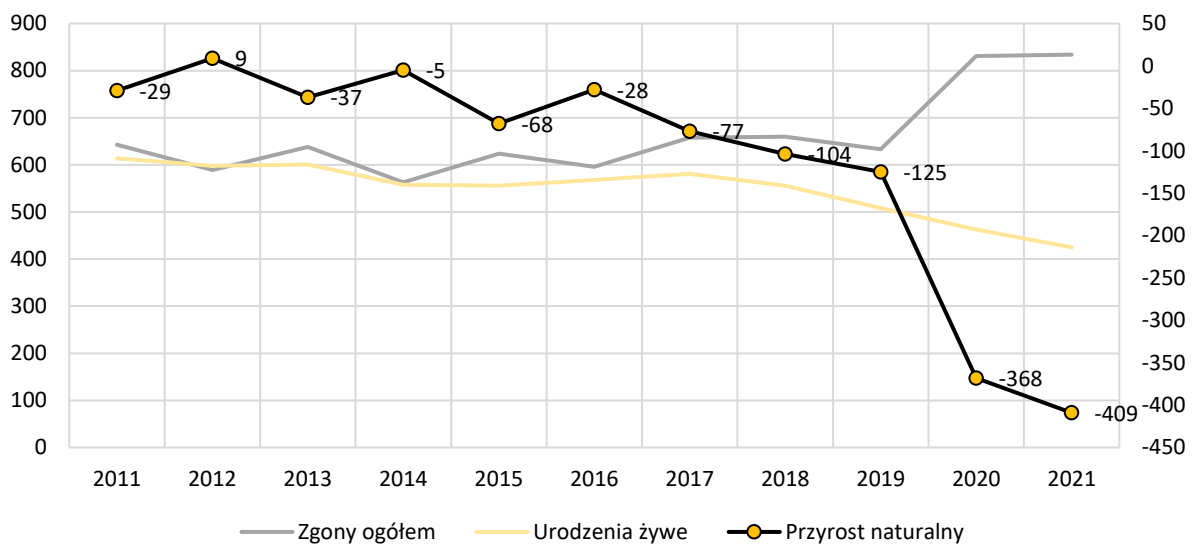

Źródło: Dane oparte są o Państwowy Rejestr Granic dostępny na stronie www.geoportal.gov.pl, oraz Bank Danych Lokalnych GUS wg stanu na czerwiec 2022 r.

Saldo migracji i przyrost naturalny

Przyrost naturalny w Partnerstwie powiatu gryfickiego od niemal 10 lat przyjmuje wartości ujemne, spadając systematycznie w każdym kolejnym roku. Widoczne zwiększenie się liczby zgonów ogółem nastąpiło w 2019 roku i spowodowane było bezpośrednimi skutkami choroby COVID-19 wywoływanej wirusem SARS-CoV-2. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że w kolejnych latach pogłębienie się ujemnego przyrostu naturalnego związane będzie z tzw. powikłaniami pocovidowymi, na które najbardziej narażone będą osoby starsze i osoby z chorobami współistniejącymi.

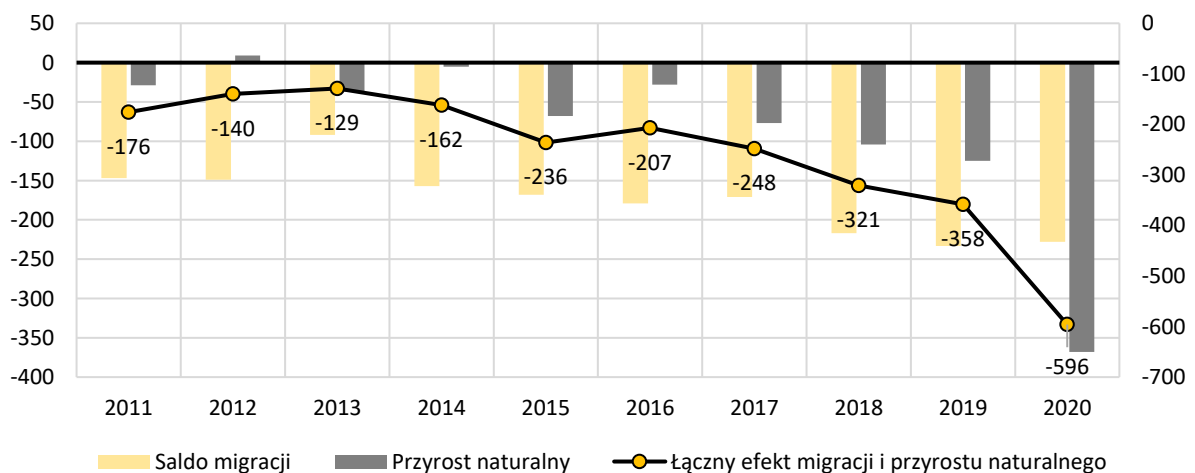
Ryc. 26. Przyrost naturalny w latach 2011-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy

Saldo migracji dla Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020 przyjmowało ujemne wartości, utrzymując się na zbliżonym, choć nacechowanym pewną dynamiką poziomie. Zestawienie przyrostu naturalnego wraz z saldem migracji pozwala uzyskać informacje dotyczące pełnego obrazu zmian liczby mieszkańców obszaru partnerstwa. Zgodnie z poniższym wykresem, główną przyczyną zmian demograficznych pozostaje ujemne saldo migracji, choć w roku 2020 w związku z wydarzeniami dotyczącymi pandemii SARS-CoV-2, ujemny przyrost naturalny znacznie przewyższył ujemne saldo migracji.

Ryc. 27. Łączny efekt migracji i przyrostu naturalnego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020

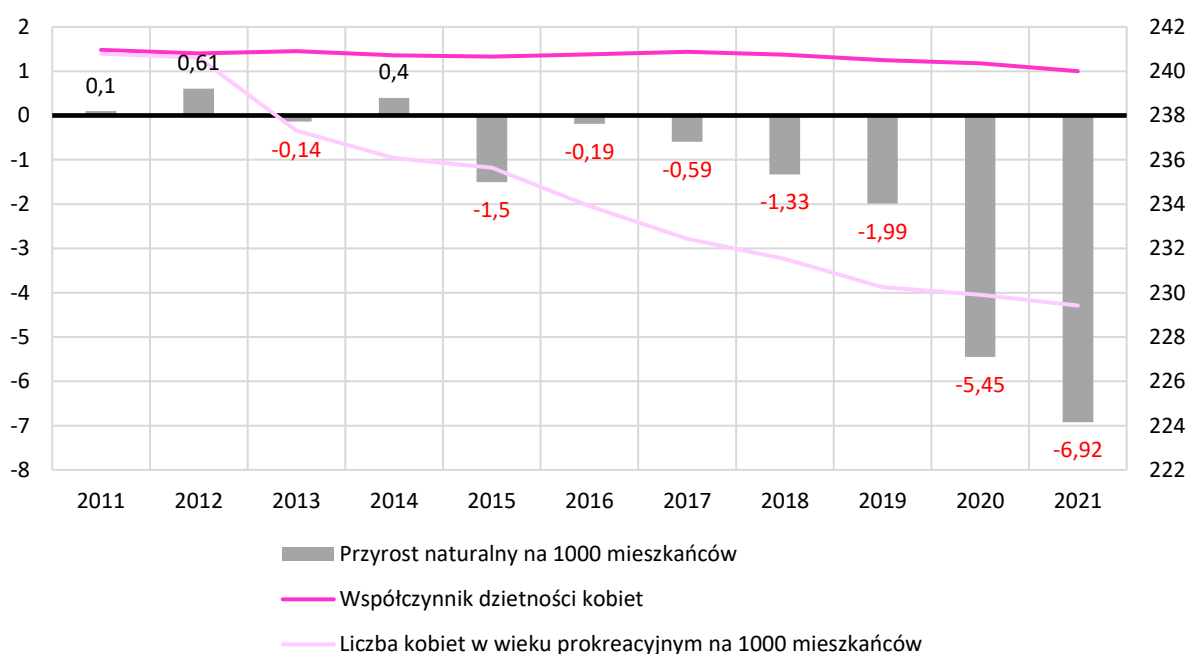
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy

Zastępowalność pokoleń

Zastępowalność pokoleń oznacza taki stan demograficzny, w którym, w stosunkowo długim okresie liczba urodzeń i zgonów jest taka sama, a co za tym idzie liczba ludności danego obszaru nie zmienia się. Stan ten jest pożądanym z punktu widzenia zapewnienia pewnej stabilnej struktury wiekowej danego społeczeństwa.

Analizując zastępowalność pokoleń należy zwrócić także uwagę na współczynnik dzietności (płodności całkowitej), który określa przeciętną liczbę dzieci, które mogłyby urodzić kobieta przez cały okres rozrodczy (a więc mając 15-49 lat), zakładając jednocześnie, że intensywność porodów odpowiadałaby intensywności obserwowanej wśród kobiet w danym roku. Przyjmuje się, iż współczynnik dzietności między 2,10 a 2,15 jest tą właśnie wartością, która zapewni zastępowalność pokoleń.

Ryc. 28. Wpływ przyrostu naturalnego na zastępowalność pokoleń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy

W Partnerstwie powiatu gryfickiego współczynnik dzietności kobiet utrzymuje się poniżej zastępowalności pokoleń: w 2011 r. wynosił 1,4 i na przestrzeni 10 lat obniżył się do 1,0. Taka sytuacja w kolejnych latach prowadzi będzie nie tylko do spadku ogółu liczby ludności partnerstwa, ale także do istotnego naruszenia proporcji w układzie dzieci-dorośli-osoby starsze. Systematycznie spada także liczba kobiet w wieku prokreacyjnym na 1000 mieszkańców. Co więcej, prognozy demograficzne wskazują także na stałe obniżanie się liczby kobiet w wieku

o najwyższej płodności, czyli w wieku 25–29 i 30–34 lata. Partnerstwo powiatu gryfickiego będzie zatem w nadchodzących latach zmagać się z bardzo niekorzystnymi skutkami zmian demograficznych, co znajduje swoje potwierdzenie również w trendach ogólnokrajowych. Sytuacja demograficzna określona przyrostem naturalnym na 1000 mieszkańców w województwie zachodniopomorskim przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców – porównanie powiatów województwa zachodniopomorskiego na tle regionu i kraju.

LP.	JEDNOSTKA	2011	2016	2021
1	powiat policki	3,5	3,4	-0,2
2	powiat goleniowski	1,0	0,8	-4,1
3	powiat stargardzki	0,6	0,0	-4,8
4	powiat koszaliński	1,1	0,4	-5,3
5	POLSKA	0,1	-0,7	-5,6
6	powiat gryfiński	0,8	0,1	-5,6
7	miasto Koszalin	0,6	-1,2	-5,7
8	powiat choszczeński	-0,6	-1,5	-5,7
9	ZACHODNIOPOMORSKIE	0,6	-0,6	-6,2
10	powiat walecki	1,3	-0,9	-6,6
11	powiat szczecinecki	-0,2	-2,3	-6,7
12	powiat sławieński	0,5	-0,9	-6,7
13	miasto Szczecin	-1,7	-1,4	-6,7
14	powiat pyrzycki	-0,1	-1,3	-6,8
15	powiat drawski	0,6	-0,2	-6,9
16	POWIAT GRYFICKI	-0,5	-0,5	-6,9
	<i>Płoty</i>	<i>0,3</i>	<i>-1,0</i>	<i>-5,2</i>

LP.	JEDNOSTKA	2011	2016	2021
	<i>Brojce</i>	2,1	4,7	-5,5
	<i>Rewal</i>	-0,8	-1,6	-6,0
	<i>Trzebiatów</i>	-0,8	-1,3	-6,5
	<i>Gryfice</i>	-1,1	-0,1	-7,5
	<i>Karnice</i>	1,0	-2,0	-10,8
17	powiat świdwiński	-0,7	-2,4	-7,4
18	powiat łobeski	-0,8	-0,5	-7,5
19	powiat białogardzki	0,1	-1,3	-7,8
20	powiat kołobrzski	0,2	-0,5	-7,8
21	powiat myśliborski	0,7	-1,3	-8,0
22	powiat kamieński	-1,3	-2,3	-8,1
23	miasto Świnoujście	-1,7	-3,8	-9,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Wszystkie powiaty województwa zachodniopomorskiego w 2021 r. zmagają się z ujemnym przyrostem naturalnym, choć zaznaczyć należy, że niektóre z nich (np. powiat policki i goleniowski) jeszcze w 2011 r. i 2016 r. charakteryzował przyrost dodatni.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiecie gryfickim osiąga wartości poniżej średniej dla kraju oraz dla województwa – w ujęciu regionalnym sytuacja w powiecie gryfickim należy do jednych z najmniej korzystnych w województwie.

3.2.3. Usługi publiczne i rynkowe w kontekście zmian demograficznych

Usługi podstawowe to takie, które zaspokajają podstawowe potrzeby mieszkańców i powinny być lokalizowane w jak najlepszej dostępności względem miejsca ich zamieszkania. Do usług podstawowych zalicza się m.in. usługi oświaty i wychowania, podstawowej opieki zdrowotnej, handlu, w tym głównie spożywczego.

W obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego największymi skupiskami usług podstawowych są miasta Gryfice, Trzebiatów i Płoty (Ryc. 29).

W obszarze analizy w 2021 r. zlokalizowane było 18 szkół podstawowych. Liczba szkół jest proporcjonalna do liczby mieszkańców o równomiernym rozkładzie zarówno w miastach jak i w obszarach wiejskich. Największe ich skupisko to gmina miejsko-wiejska Gryfice (5). Szkoły średnie to samodzielne jednostki, bądź zespoły szkół. W 4 takich placówkach funkcjonowały 3 licea, 2 technika i 2 szkoły branżowe. 2 zespoły szkół średnich funkcjonowały w mieście Gryfice, po 1 w Trzebiatowie i Płotach.

Na usługi oświatowo-wychowawcze składa się także 25 przedszkoli. Najwięcej z tych placówek funkcjonowało w mieście Gryfice (6) i Trzebiatów (4). W mieście Gryfice funkcjonował ponadto 1 żłobek, w gminie Rewal zaś 1 klub dziecięcy.

W obszarze partnerstwa w 2022 r. funkcjonował 1 podmiot pełniący funkcję szpitala - Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej MEDICAM w Gryficach.

Usługi podstawowej opieki zdrowotnej świadczyło 16 przychodni POZ (w 15 lokalizacjach). Najwięcej z nich zlokalizowane jest w mieście Gryfice (4), w mieście Trzebiatów (3) i w gminie Rewal (3). Wśród nich znalazły się zarówno duże zakłady opieki zdrowotnej, jak i mniejsze placówki prywatne oferujące usługi z zakresu medycyny rodzinnej.

Według bazy danych REGON w obszarze analiz w 2021 r. funkcjonowało 631 podmiotów gospodarczych świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia. Ponad połowa z nich zlokalizowana była w mieście Gryfice.

W zakresie handlu w całym obszarze w 2021 r. wg bazy REGON funkcjonowało 1105 podmiotów w handlu detalicznym (z wyłączeniem handlu samochodami). Połowa z nich zlokalizowana była w 2 miastach: Gryfice i Trzebiatów. Znaczący udział miały też gminy wiejskie Trzebiatów i Rewal (20%).

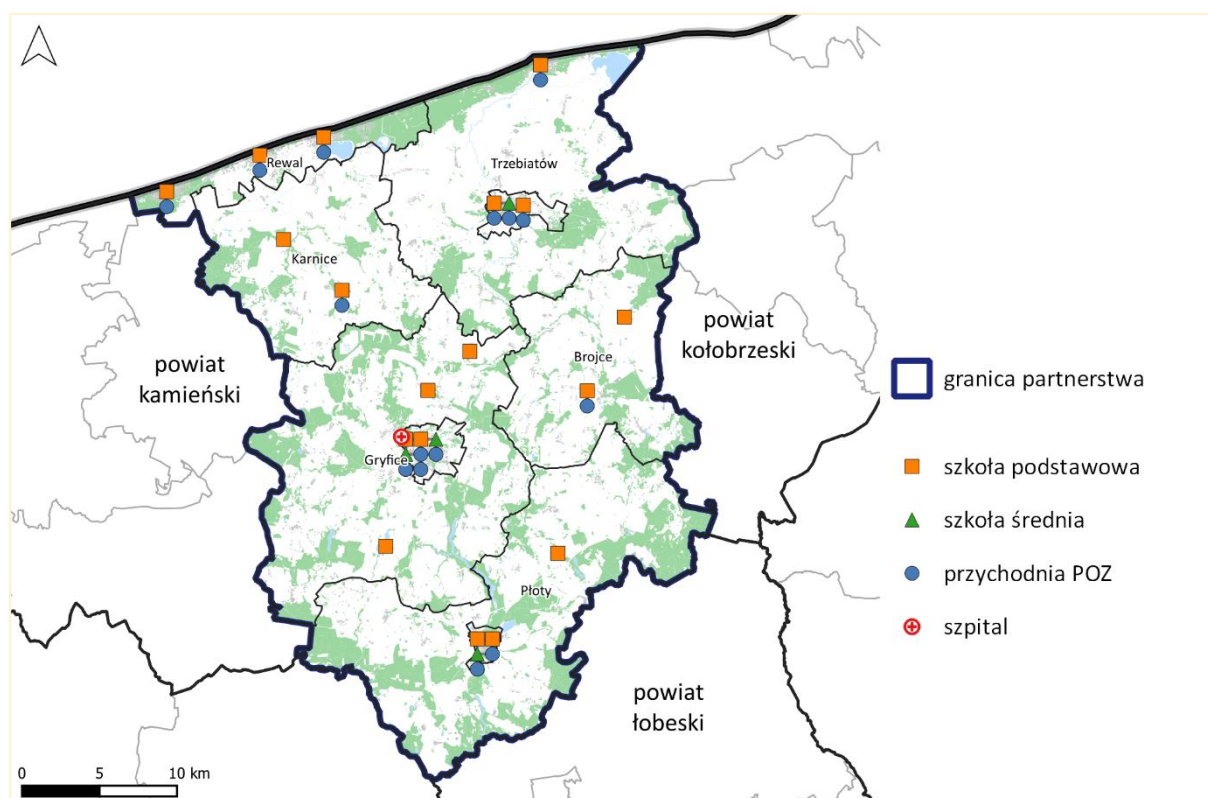
Małe sklepy spożywcze mają głównie znaczenie lokalne. Ważne z punktu widzenia jakości wyposażenia ośrodków usługowych jest obecność także dużych sklepów sieciowych obsługujących całą gminę, a nawet powiat.

Obok sklepów spożywczych istotne znaczenie dla ośrodków mają też usługi gastronomii. W analizowanym obszarze w 2021 r. funkcjonowało 355 obiektów usług związanych z wyżywieniem. Największy udział tej branży odnotowała nadmorska gmina Rewal (126), tj. więcej niż dwa największe miasta obszaru; Gryfice i Trzebiatów (łącznie 123), co związane jest z bezpośrednio z sezonem turystycznym generującym zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Wymieniony wyżej handel i gastronomia w połączeniu z punktami usługowymi, rzemiosłem stanowią tzw. usługi „dospołeczne”. Są to usługi nieobligatoryjne, niezbędne do funkcjonowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej tworząc wykształcone centra aktywności.

W obszarze partnerstwa rozmieszczenie obiektów podstawowych usług społecznych, jest proporcjonalne do wielkości ośrodków. Prócz największych miast (Gryfice i Trzebiatów) znacznymi ośrodkami usług są miasto Płoty oraz miejscowości nadmorskie w gminie Rewal.

Ryc. 29. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa.

Postępujące w Partnerstwie powiatu gryfickiego zmiany demograficzne skutkować będą w przyszłości koniecznością zmiany kształtowania polityki społecznej w zakresie rozwoju usług społecznych, w tym przede wszystkim edukacji, ochrony zdrowia i opieki.

Spadek ludności w młodszych grupach wieku produkcyjnego wymusi na władzach samorządowych konieczność, lepszego i bardziej kompleksowego niż dotychczas, przygotowywania młodzieży do podjęcia aktywności zawodowej – gdyż, odnosząc

się do przywoływanych zmian demograficznych, utrzymujący się dotychczas nadmiar pracowników, zastępować będzie ich znaczący niedobór.

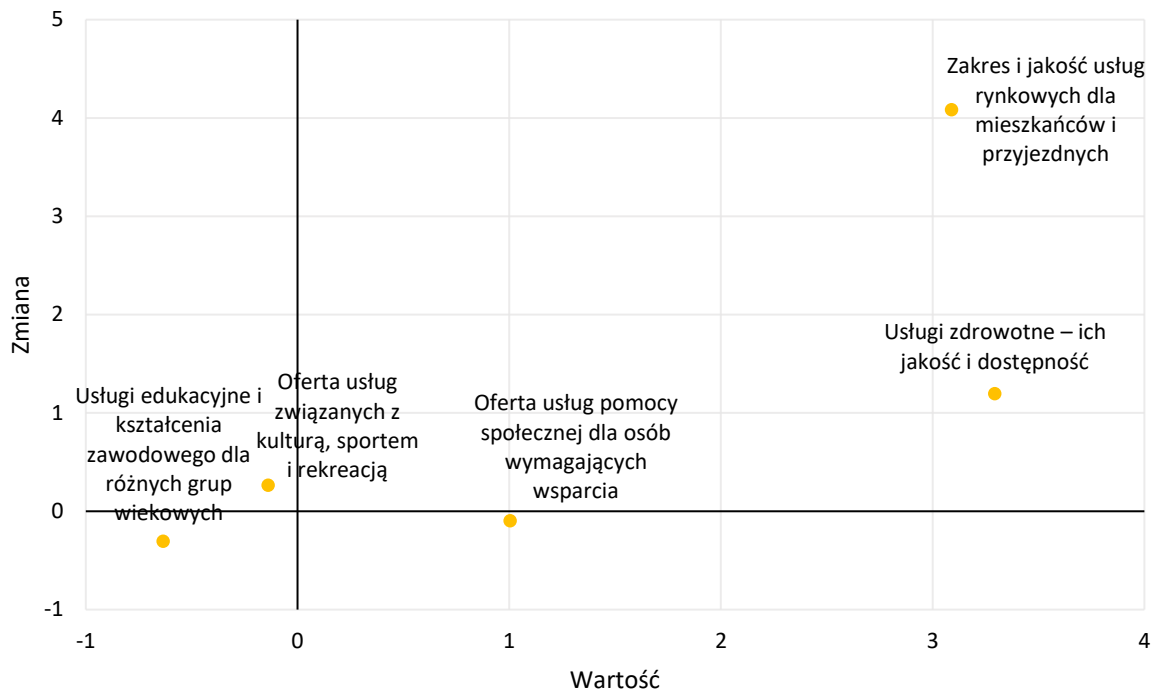
W kolejnych latach, z rynku pracy odchodzić będą pracownicy urodzeni w pierwszym powojennym wyżu demograficznym, by ich miejsca zastąpić mogła młodzież urodzona pod koniec XX wieku.

Zgodnie z danymi Monitora Rozwoju Lokalnego, wskaźnik dostępności i jakości usług oraz infrastruktury w Partnerstwie powiatu gryfickiego utrzymuje się na wysokim, dodatnim poziomie, co świadczy o dobrej kondycji obszaru.

Rozkład wartości dla poszczególnych wskaźników tworzących ten obszar pozwala jednak zauważyć, że usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych pozostają sferą wymagającą największego wsparcia.

W lepszej kondycji, bo charakteryzującą się nieco większą dynamiką zmian rozwojowych, odznacza się oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Warto zaznaczyć, że wśród współczesnych społeczeństw aktywności sportowo-rekreacyjne, ujmowane są coraz częściej w kategoriach wartości kulturowych, przekładających się na rozwój człowieka, jego zdrowie, kondycję psycho-fizyczną, a także ogólną jakość życia.

Ryc. 30. Rozkład wartości dla poszczególnych wskaźników w obszarze „Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” dla Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Edukacja i wychowanie

W 2021 r. na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego funkcjonowało 18 placówek oświatowych, świadczących usługi edukacyjne dla ok. 4 700 uczniów, którymi były:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Płotach,
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Płotach,
- Szkoła Podstawowa im. Świętego Jana Pawła II w Modlimowie,
- Szkoła Podstawowa w Brojcach,
- Szkoła Podstawowa im. Eugeniusza Tworka w Dargosławiu,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Jana Pawła II w Pobierowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Rewalu,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Niechorzu,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Wojsk Ochrony Powietrznej Kraju w Gryficach,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. I Samodzielnej Warszawskiej Brygady Kawalerii w Gryficach,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Trzyglowie,
- Szkoła Podstawowa w Prusinowie,

- Szkoła Podstawowa w Górzycy,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Cerkwicy,
- Zespół Szkół Publicznych w Karnicach im. Wisławy Szymborskiej,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Kochanowskiego w Trzebiatowie,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. I Armii Wojska Polskiego w Trzebiatowie,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Mrzeżynie.

Ocena wyposażenia usługowego obejmuje zarówno ilościowe zaspokojenie potrzeb społecznych, jak i dostępność przestrzenną do usług, o której decyduje wielkość zasobów usługowych i ich przestrzenny rozkład w stosunku do miejsca zamieszkania. Poniżej dokonano analizy dostępności przestrzennej do podstawowych usług społecznych i komercyjnych.

Dla oszacowania dostępności czasowej przyjęto, że:

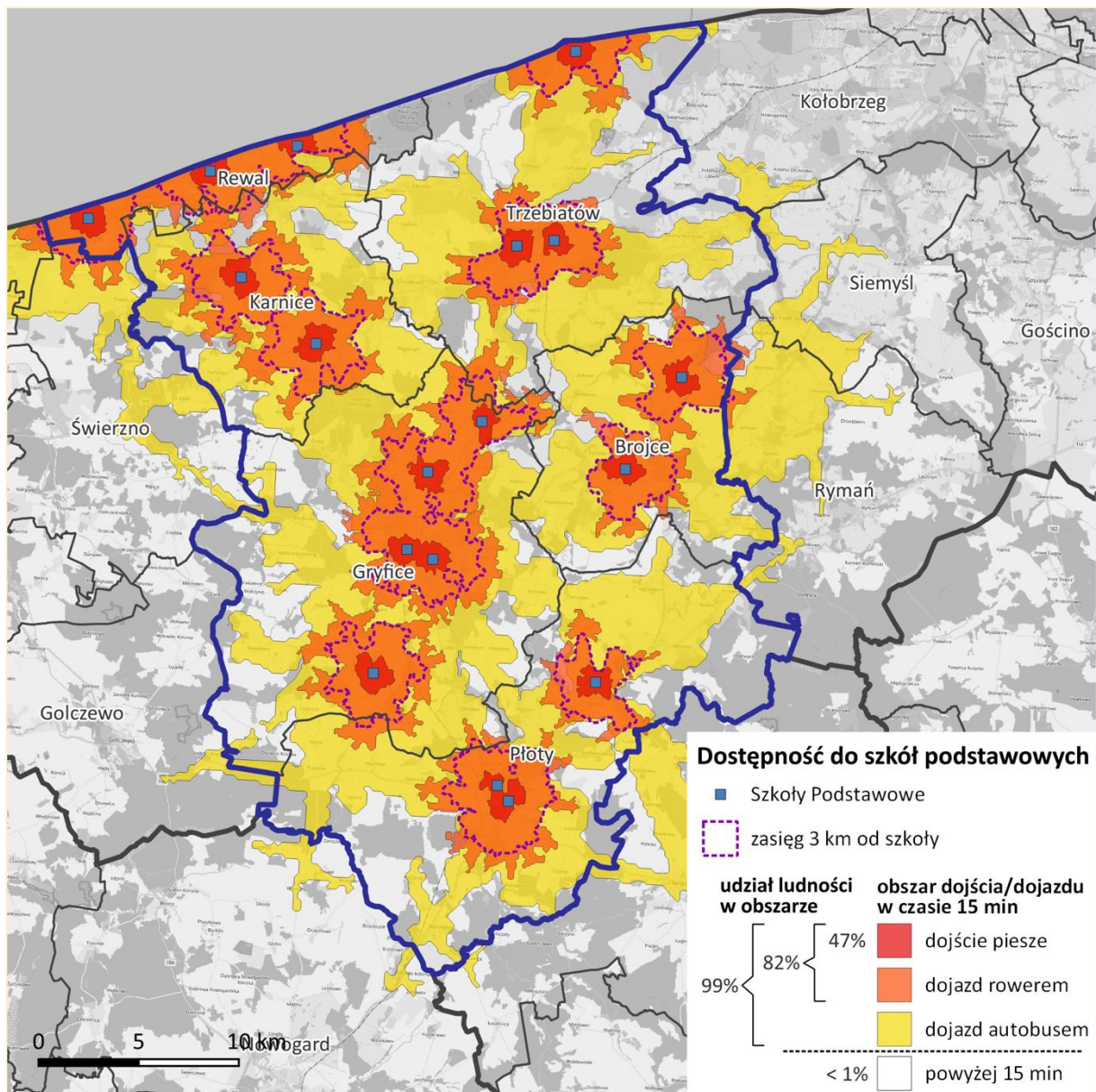
- średnia prędkość podróży pieszej wynosi 4 km/h, zatem pieszy w przeciągu 15 minut może pokonać dystans 1 km,
- średnia prędkość podróży rowerem wynosi 15 km/h, rowerzysta w przeciągu 15 minut może pokonać dystans 3,75 km,
- średnia prędkość podróży samochodem osobowym, przy sprzyjających warunkach ruchu i na drogach pozamiejskich, wynosi 60 km/h, a uwzględniając czas dojścia do pojazdu oraz czas parkowania i dojścia od pojazdu do celu (przyjęto 5 minut), podróżujący samochodem osobowym może w ciągu 15 minut dotrzeć do celu odległego o 10 km; analogicznie przyjęto taki sam zasięg dla dojazdów autobusem szkolnym.

Liczba ludności w poszczególnych obszarach dostępności oszacowana została na podstawie danych dla miejscowości i proporcjonalnie do rozkładu powierzchni użytkowej mieszkań, obliczonego na podstawie bazy danych BDOT10k.

Na jedną szkołę przypadało średnio 3290 mieszkańców, co oznacza, że z reguły są to szkoły średnie. Funkcjonowanie dużych szkół jest korzystniejsze z punktu widzenia organizacji pracy nauczycieli oraz kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniej jakości nauczania we wszystkich placówkach.

Około 47% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły podstawowej (Ryc. 31). Kolejne 35% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując rowerem. W zasięgu akceptowalnego 15-minutowego dojazdu do szkoły samochodem lub autobusem szkolnym zamieszkuje ponad 99% mieszkańców powiatu.

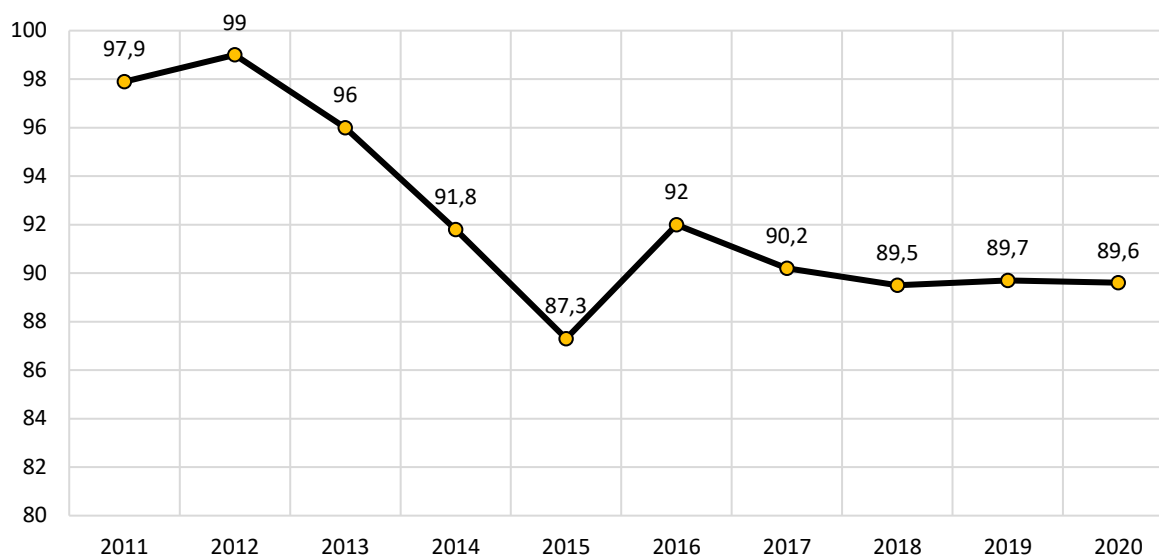
Ryc. 31. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych obrazuje dostępność i jakość kształcenia szkół podstawowych. Dla Partnerstwa powiatu gryfickiego, wskaźnik poniżej 100 wskazuje, że część mieszkańców obszaru partnerstwa realizuje obowiązek edukacyjny w sąsiednich gminach. Od 2012 r. zauważalny jest coraz mocniejszy trend w tym zakresie – konkurencyjność placówek edukacyjnych, a także zwiększona mobilność zarówno uczniów, jak i rodziców gotowych zawozić dzieci do innych, oddalonych od miejsca zamieszkania, szkół, wpływa na kształt wskaźnika.

Ryc. 32. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Poziom nauczania w szkołach podstawowych partnerstwa powiatu gryfickiego pozostaje obszarem wymagającym nakładu pracy, w tym zaangażowania kadry pedagogicznej, a także woli i determinacji uczniów. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. w powiecie gryfickim ułożyły go bowiem na jednym z ostatnich miejsc zestawienia powiatów województwa zachodniopomorskiego.

Tabela 3. Egzamin ósmoklasisty 2022 r. – wyniki dla powiatów województwa zachodniopomorskiego.

Język polski			Matematyka			Język angielski		
powiat	liczba zdających	wynik średni (%)	powiat	liczba zdających	wynik średni (%)	powiat	liczba zdających	wynik średni (%)
Policki	1011	60	Koszalin	1325	62	Szczecin	4432	74
Koszalin	1325	60	Szczecin	4521	61	Koszalin	1334	73
Szczecin	4526	59	Policki	1010	58	Policki	967	72
Choszczeński	576	56	Świnoujście	458	53	Świnoujście	442	71
Świnoujście	458	56	Kołobrzegi	927	53	Kołobrzegi	872	66
Szczecinecki	825	55	Kamieński	502	52	Szczecinecki	736	66

Język polski			Matematyka			Język angielski		
Myśliborski	813	55	Szczecinecki	825	50	Goleniowski	1020	63
Koło-brzeski	927	55	Wałecki	679	50	Myśliborski	671	63
Gryfiński	1024	54	Koszaliński	670	50	Stargardzki	1380	62
Stargardzki	1454	54	Myśliborski	813	50	Gryfiński	865	61
Goleniowski	1028	54	Pyrzycki	487	50	Koszaliński	617	61
Wałecki	679	54	Sławieński	657	50	Kamieński	475	59
Sławieński	657	54	Gryfiński	1024	50	Sławieński	628	59
Kamieński	502	53	Stargardzki	1454	49	Choszczeński	481	58
Pyrzycki	487	53	Choszczeński	576	49	Gryficki	691	57
Koszaliński	670	52	Goleniowski	1028	49	Wałecki	644	57
Gryficki	737	51	Świdwiński	543	48	Świdwiński	507	57
Świdwiński	543	50	Drawski	702	47	Pyrzycki	384	57
Łobeski	427	50	Białogardzki	623	46	Drawski	675	56
Drawski	702	50	Gryficki	736	44	Białogardzki	606	56
Białogardzki	622	48	Łobeski	427	44	Łobeski	417	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

Na terenie partnerstwa funkcjonują cztery szkoły ponadpodstawowe:

- Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Bolesława Chrobrego w Gryficach (liceum ogólnokształcące)
- Zespół Szkół im. Czesława Miłosza w Gryficach (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa)
- Zespół Szkół im. Zbigniewa Herberta w Trzebiatowie (liceum ogólnokształcące, szkoła branżowa)
- Zespół Szkół im. Wincentego Witosa w Płotach (technikum)

Uczniowie chcący konstituować naukę po szkole podstawowej w jednej z tych szkół, mogą wybrać takie profile nauczania jak m.in.: uczęszczanie do klasy psychologicznej, klasy dwujęzycznej, klasy mistrzostwa sportowego, klasy

wojskowo-policyjnej z elementami ratownictwa, uzyskanie tytułu technika ekonomisty, technika organizacji turystyki, technika informatyka czy zdobycie zawodu w klasie wielozawodowej.

Zdawalność egzaminów maturalnych w liceach ogólnokształcących utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie oscylującym w granicach 77%. Żadne z liceów nie zostało ujęte w rankingu Perspektyw.

Ponadto, na terenie powiatu działa jedna wyższa uczelnia (niepubliczna) – Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Gryficach, oferująca absolwentom szkół ponadpodstawowych studia wyższe na takich kierunkach jak m.in.: edukacja i wspomaganie osób ze spektrum autyzmu, oligofrenopedagogika, psychologia zarządzania, resocjalizacja i socjoterapia, terapia zajęciowa czy zarządzanie w sektorze publicznym.

Badania społeczne prowadzone wśród uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych wykazały, że ponad 80% ankietowanej młodzieży posiada określone plany na przyszłość. Największy odsetek zamierza kontynuować naukę i jednocześnie pracować (37%), pozostali skłaniają się ku nauce bez podejmowania pracy (27%). Pozostałe odpowiedzi ankietowanych sugerowały brak jednoznacznych planów (16%), podjęcie pracy bez kontynuacji nauki (14%) oraz plany nie mieszczące się w granicach proponowanych opcji (6%).

W odpowiedzi na pytanie „W czym potrzebujesz uzupełnić lub pogłębić wiedzę/kompetencje, aby znaleźć i podjąć wymarzoną pracę?” ankietowani uczniowie wybierali przede wszystkim znajomość języków obcych (22%) oraz praktyczne umiejętności związane z zawodem (19%).

Według ankietowanych uczniów miejscem najbardziej atrakcyjnym, w kontekście zamieszkania i przyszłej pracy, jest obszar poza granicami Polski (31%/30%), na drugim miejscu znalazła się miejscowość w innym województwie (21%/21%). Zaledwie 11% ankietowanych chciałoby pozostać w dotychczasowym miejscu zamieszkania, a 16% chciałoby pracować na terenie partnerstwa.

Atrakcyjność określonych miejsc pracy została przez młodzież oceniona w zgodzie z dotychczasową tendencją. Miejscem pracy ocenionym jako najbardziej atrakcyjne została zagraniczna firma (46%). Za atrakcyjną postrzegana jest także praca w małej lub średniej firmie lokalnej (42%) oraz praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem) (41%). Za najbardziej atrakcyjną branżę uznane zostały nowe technologie: IT, biotechnologię itp. (29%), a także praca w handlu (22%) oraz kulturze i rozrywce (21%).

Wśród miejsc pracy postrzeganych jako mało atrakcyjne lub zupełnie nieatrakcyjne znalazły się: prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego, praca w rodzinnym gospodarstwie rolnym oraz prowadzenie domu. Sektorami, które dla młodzieży pozostają być najmniej atrakcyjne są praca w rolnictwie, praca w usługach komunalnych i mieszkaniowych oraz praca w budownictwie.

Zmiany dokonujące się na współczesnym rynku pracy wymagać będą od kolejnych pokoleń pracowników nieustannego kształcenia się, podnoszenia swoich kompetencji oraz uzupełniania zdobytej dotychczas wiedzy i umiejętności. Zmiany demograficzne, skutkujące zmienną liczbą uczniów urodzonych w poszczególnych rocznikach, poniekąd ułatwić mogą objęcie systemem kształcenia, coraz wyższych odsetków dzieci i młodzieży.

Wyniki badań opinii i planów życiowych młodzieży jasno wskazują na istniejące deficyty i problemy obszaru partnerstwa z zakresu edukacji i wychowania. Młodzież, stanowiąca w przyszłości siłę napędową potencjału ekonomicznego partnerstwa zdecydowana jest opuścić obszar zamieszkania i rozpocząć aktywność zawodową w innym państwie lub – przynajmniej – województwie. Taka postawa wśród ludzi młodych, połączona z postępującymi zmianami demograficznymi, skutkować będzie wyludnianiem się obszaru partnerstwa, a w konsekwencji utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego. Wyniki badań społecznych pokazały również, że lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki) stanowi według ankietowanych, jedną z najpilniejszych do podjęcia inwestycji na obszarze partnerstwa.

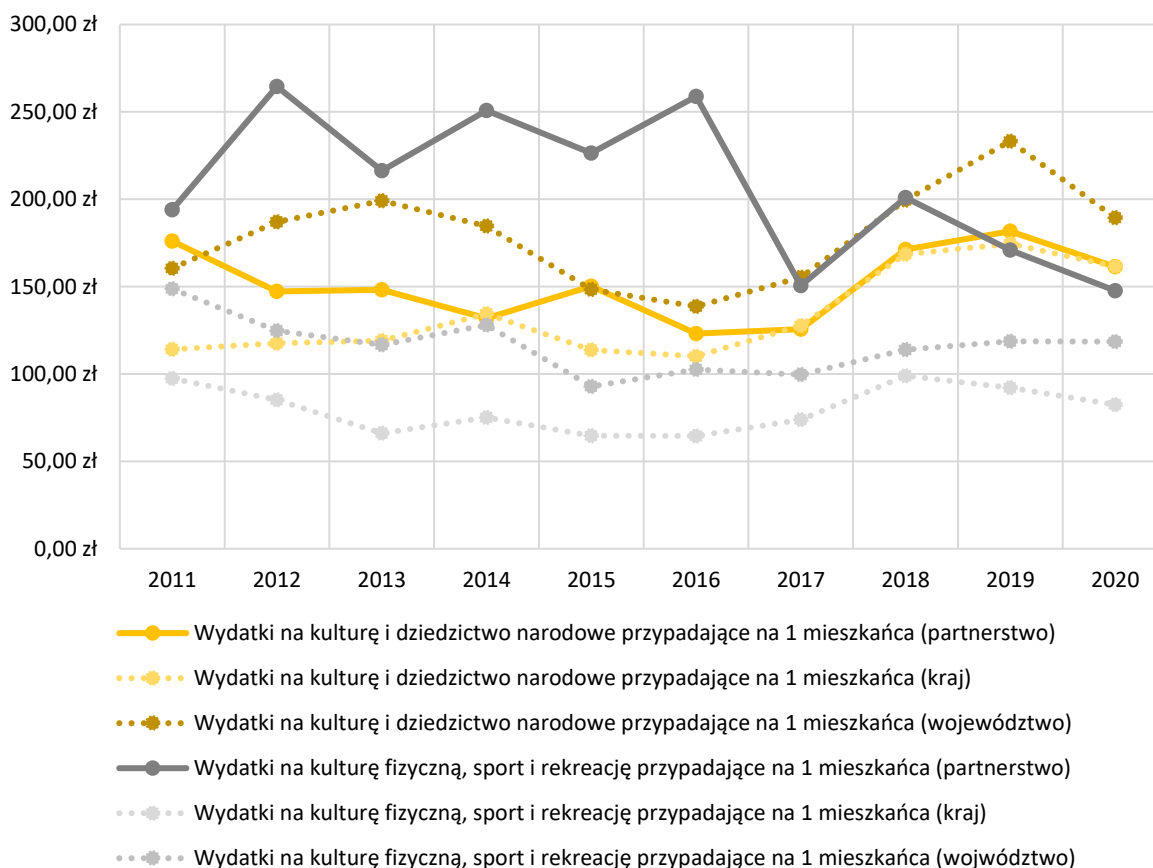
Kultura, sport i rekreacja

Wyniki badań opinii mieszkańców obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego wykazały, że zarówno dla samych mieszkańców, jak i liderów życia społecznego oraz młodzieży, atrakcyjność turystyczna tj. przyrodnicza i kulturowa, w tym zabytki, stanowią jeden z największych atutów obszaru partnerstwa.

Atut ten, pozostaje jednak niewykorzystany i niedostostosowany do oczekiwań mieszkańców partnerstwa. Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa dla 74% badanych mieszkańców stanowi słabą stronę obszaru partnerstwa. Co więcej, atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego została wymieniona jako jedna z najpilniejszych inwestycji koniecznych do podjęcia. Tak więc, wykorzystanie nagromadzonych cennych kulturowo obiektów, a także zwyczajów i tradycji, stanowić może istotny impuls do poprawy jakości życia mieszkańców i istniejącego potencjału obszaru. Tym bardziej, że realizacja potrzeb z zakresu kultury wysokiej, a także uczestnictwo w życiu kulturalnym mieszkańców obszaru partnerstwa, odbywa

się przede wszystkim w innych, odległych ośrodkach miejskich takich jak Szczecin czy Kołobrzeg.

Ryc. 33. Wydatki na kulturę i sport przypadające na 1 mieszkańca w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Wydatki ponoszone przez partnerstwo na kulturę i dziedzictwo narodowe oraz na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca, pozostają od 2011 r. na dość zbliżonym poziomie, z widoczną przewagą wysokości środków przeznaczanych na kulturę fizyczną. Od 2017 r. wysokość środków pozostaje mocno zbliżona i oscyluje w granicach 125 zł – 160 zł na osobę. Wartości te pozostają na poziomie wyższym niż wydatki ponoszone w skali kraju i województwa.

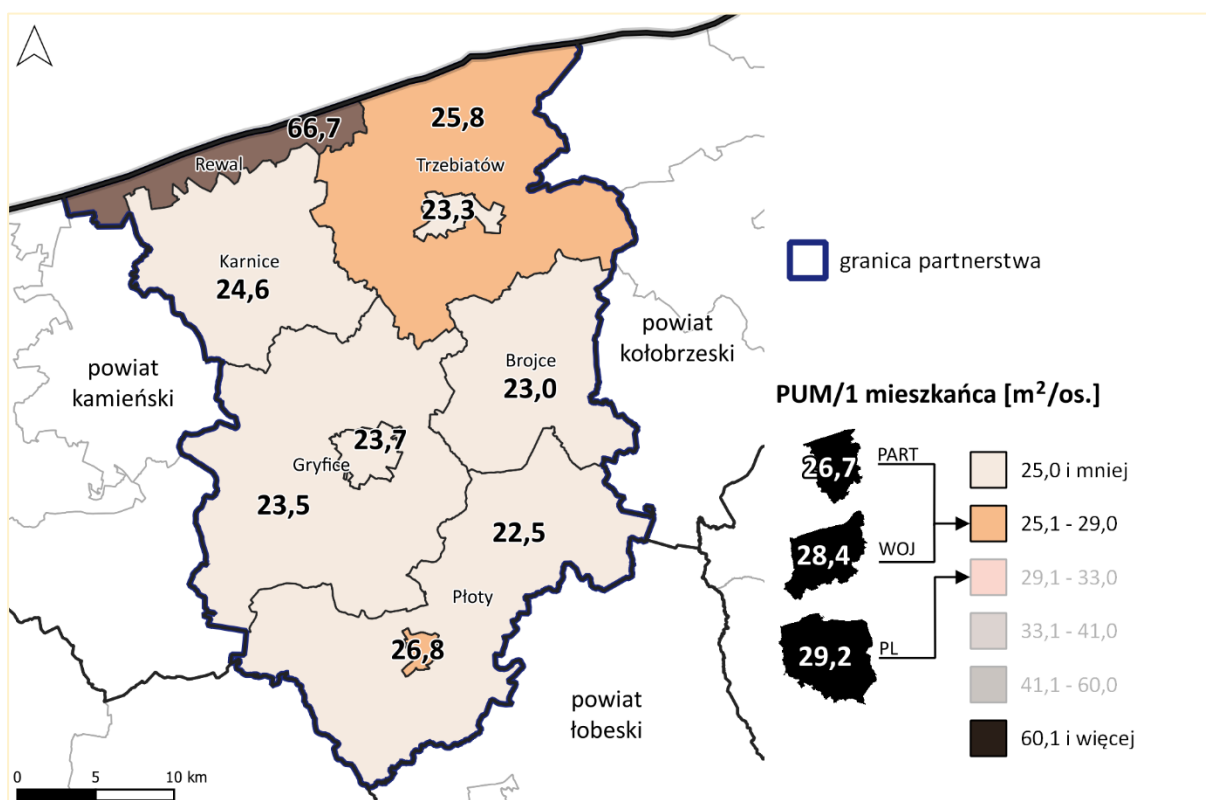
Coraz częściej jednak, realizacja zadań z zakresu kultury, sportu i rekreacji zostaje podejmowana przez stowarzyszenia oraz organizacje pozarządowe, których statut i cel działalności koncentruje się na zwiększaniu dostępności i możliwości uczestnictwa mieszkańców, w życiu kulturalnym partnerstwa. Przykładem takich podmiotów są koła gospodyń wiejskich, których od 29 listopada 2018 r. podstawą prawną działania jest ustawa o kołach gospodyń wiejskich. Koło posiada osobowość

prawną i podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich – na terenie powiatu gryfickiego funkcjonuje 28 takich kół.

3.2.4. Warunki zamieszkiwania

Warunki mieszkaniowe w partnerstwie, podobnie jak w całym kraju, ulegają stopniowej poprawie. Zasoby mieszkaniowe na koniec 2020 r. wg GUS BDL wynosiły 21,1 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 1 597,5 tys. m², w tym zasoby komunalne stanowiły 2,1 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 98,3 tys. m².

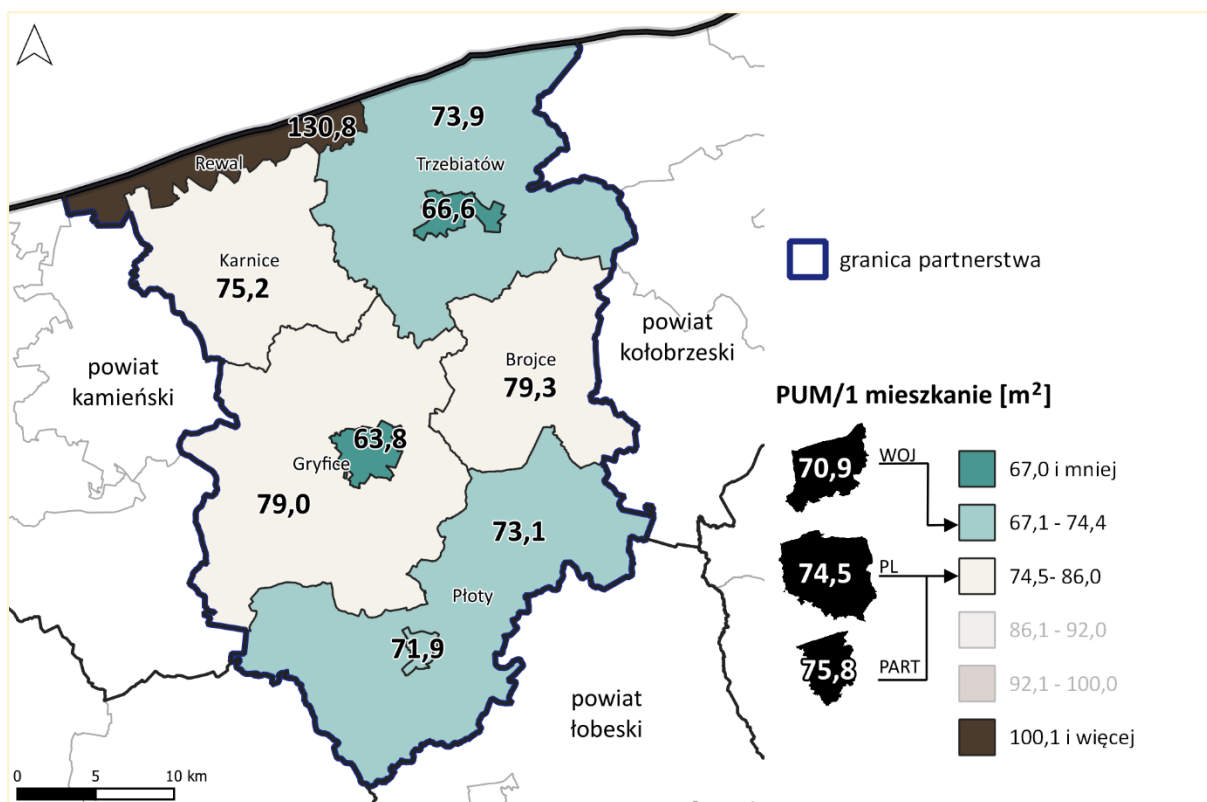
Ryc. 34. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2020 roku na 1 osobę przypadało przeciętnie 26,7 m² powierzchni użytkowej mieszkań (w 2010 r. – 26,5 m²). Jest to wartość zbliżona do średniej krajowej i średniej dla województwa zachodniopomorskiego. Wskaźnik ten był na obszarze partnerstwa bardzo zróżnicowany i wynosił od 22,5 m² w gminie Płoty aż do 66,7 m² w nadmorskiej gminie Rewal. W gminach nadmorskich część powierzchni wykazywanych jako mieszkaniowe nie służy zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych, lecz jest przeznaczona na wynajem dla turystów, w efekcie wskaźniki w tych gminach nie odzwierciedlają realnych warunków mieszkaniowych. Średnie wartości wskaźnika dla gmin nie leżących w pasie nadmorskim są poniżej średniej krajowej i poniżej średniej dla województwa zachodniopomorskiego (Ryc. 34.).

Ryc. 35. Średnia wielkość mieszkań – powierzchnia użytkowa na mieszkanie w 2020 r.

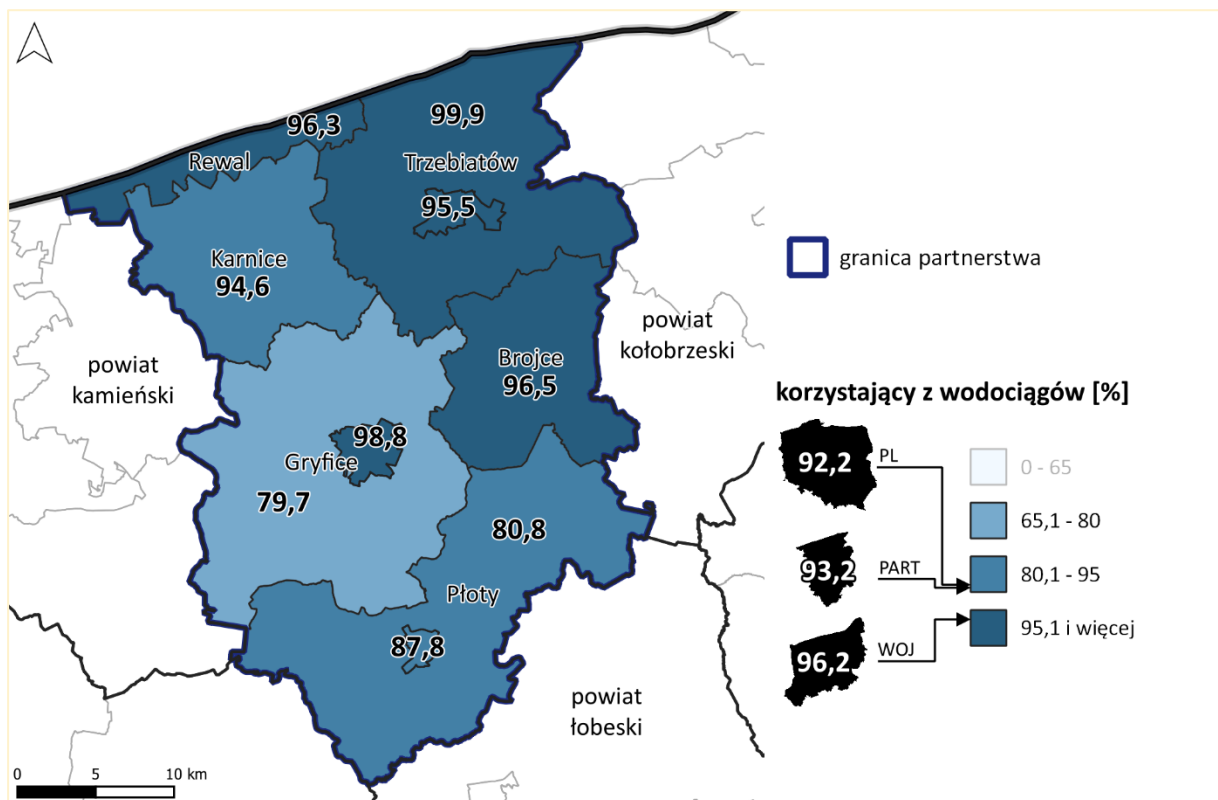
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w partnerstwie w 2020 r. wyniosła 75,8 m². W miastach Gryfice i Trzebiatów przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania jest niższa, ze względu na większy, niż w gminach wiejskich, udział zabudowy wielorodzinnej (Ryc. 35.)

3.2.5. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Obszar partnerstwa jest przeciętnie wyposażony w urządzenia sieciowe infrastruktury wodociągowej. Odsetek ludności korzystającej w 2020 r. z sieci wodociągowej wynosił 93,2% i był nieznacznie wyższy od średniej dla Polski (92,2%) oraz niższy do wartości średniej dla województwa zachodniopomorskiego (96,2%). Z urządzeń sieci kanalizacyjnej w tym samym roku korzystało 66,8% ludności, co stanowiło wartość niższą zarówno od średniej dla Polski (71,5%), jak i od średniej dla województwa (80,7%). Na tle gmin partnerstwa bardzo dobrą obsługą w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej charakteryzuje się Rewal (99,7%) i część miejska gminy Gryfice (91,0%), zaś niedostateczną – część wiejska gminy Gryfice (23,5%). Zestawienie powyższych wartości przedstawiają Ryc. 36 i 37.

Ryc. 36. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.

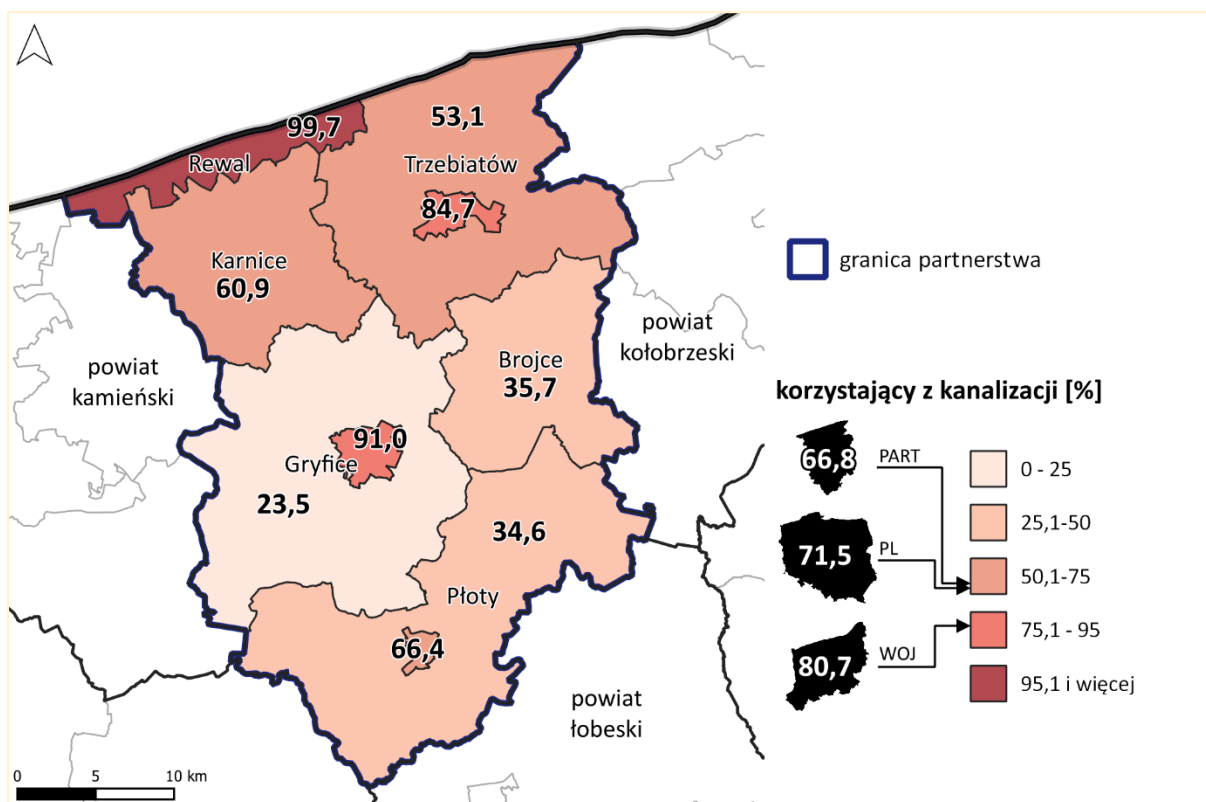

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźniki długości sieci, biorąc pod uwagę odsetek korzystającej z sieci ludności, są zbliżone do średnich dla kraju. W 2020 r. wskaźnik długości sieci rozdzielczej wodociągowej dla partnerstwa wynosił 94,0 km na 10 tys. obsługiwanych mieszkańców (średnia dla Polski to 88,8 km na 10 tys. obsługiwanych), zaś sieci kanalizacyjnej – 64,1 km na 10 tys. obsługiwanych (średnia dla Polski to 62,0 km na 10 tys. obsługiwanych). Znajduje to wyraz w kosztach budowy i eksploatacji sieci (zbliżonych do średnich).

W tym samym roku odsetek ludności korzystający z gazu sieciowego w partnerstwie wynosił 64,3%.

Ryc. 37. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

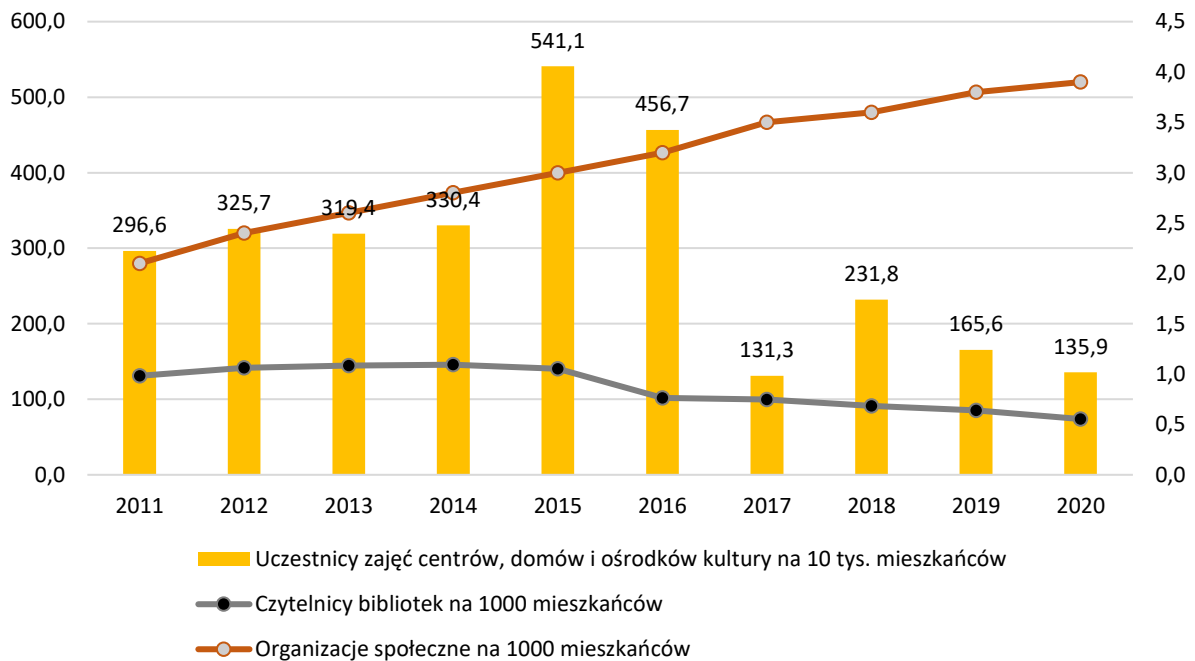
3.2.6. Aktywność i integracja społeczna mieszkańców

Kapitał społeczny

Pojęcie kapitału społecznego stało się w ostatnich latach bardzo modne. Termin ten pojawia się w wielu dziedzinach życia, począwszy od polityki i ekonomii, a skończywszy na geografii czy public relations. Zgodnie z definicją R. Putnam, amerykańskiego politologa, kapitał społeczny to pewien zestaw cech, które pozwalają w sposób aktywny i przedsiębiorczy koordynować działania zmierzające do rozwoju danego obszaru. Tymi cechami są: **zaufanie**, która ułatwia międzyludzką współpracę i wspomaga koordynację działań, **normy wzajemności**, czyli mechanizm "dawać i brać", pomagający w rozwiązywaniu dylematów oraz **sieci obywatelskiego zaangażowania**, rodzące społeczne zaufanie i wspomnianą normę wzajemności. Tak pojmowany kapitał społeczny jest efektywny – pozwala osiągnąć cele, których nie udało by się wypracować bez jego udziału.

Wśród wskaźników mierzących poziom kapitału społecznego wyróżnić można liczbę organizacji pozarządowych przypadających na 1000 mieszkańców, a także liczbę osób biorących udział w zajęciach organizowanych przez wszelkiego rodzaju centra, domy i ośrodki kultury.

Ryc. 38. Aktywność obywatelska mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

W Partnerstwie powiatu gryfickiego liczba organizacji społecznych przypadających na 1000 mieszkańców od 2011 r. nieustannie wzrasta, praktycznie podwajając swoją wartość w 2020 r. Wskaźnik ten obrazuje poziom zaangażowania mieszkańców gminy oraz ich gotowość do włączania się w realizowanie polityk lokalnych. Więcej podmiotów o charakterze dobrowolnym, działających nie dla zysku, o charakterze samorządnych, odrębnych od administracji samorządowej podmiotów, oznacza większą różnorodność usług i faktyczny wpływ mieszkańców na jakość życia w gminie. W Partnerstwie powiatu gryfickiego obserwuje się rosnący udział podmiotów komercyjnych oraz organizacji społecznych w świadczeniu usług społecznych, które do tej pory były domeną podmiotów sektora publicznego.

Liczba czytelników bibliotek pozostaje na stałym, umiarkowanym poziomie choć warto zaznaczyć, że w tym obszarze w ostatnich latach wiele się zmieniło. Powszechność i dostępność materiałów w wersji elektronicznej (e-booków, audiobooków, podcastów itp.) znacznie ułatwiła i obniżyła próg wejścia w obcowanie z różnymi formami literatury. Również inicjatywy mające na celu upowszechnienie czytelnictwa, jak bookcrossing, wpływają zachęcająco na czytanie i poznawanie nowych gatunków literackich.

Do 2016 r. w partnerstwie rosła liczba uczestników zajęć centrów, domów i ośrodków kultury. Po roku 2016 r. ich liczba znacznie spadła, osiągając w 2020 r.

wartość 135,9, będącą drugą, najniższą wartością w analizowanym czasie. Wskaźnik ten pokazuje sposób organizowania się lokalnej społeczności w celu atrakcyjnego spędzania wolnego czasu. Obrazuje jakość i różnorodność dostępnej oferty i jej adekwatność do potrzeb lokalnych. Systematyczny spadek udziału mieszkańców w organizowanych przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oznacza coraz mniejsze zaangażowanie mieszkańców w życie społeczności lokalnej.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

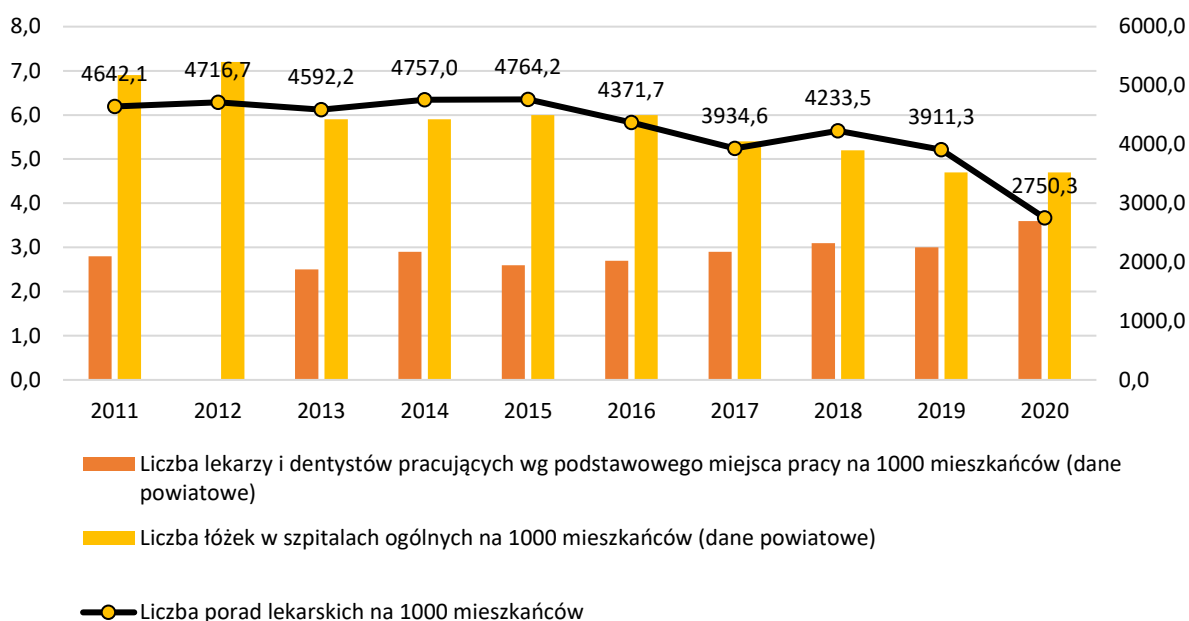
Badania opinii mieszkańców, liderów społecznych i młodzieży wykazały, że obszar partnerstwa stanowi dla znacznej części dobre miejsce do życia i rozwoju. By jednak jakość życia uległa poprawie konieczne jest, by wśród przedsięwzięć wymienianych jako najpilniejsze znalazła się lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna, zarówno podstawowa jak i specjalistyczna, bowiem według ponad 65% mieszkańców, oferta usług zdrowotnych, określana jest jako słaba strona partnerstwa.

Ze specjalistycznej opieki zdrowotnej mieszkańcy obszaru partnerstwa korzystają przede wszystkim w Gminie Gryfice (58%), co związane jest bezpośrednio z obecnością szpitala specjalistycznego tj. Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładu Opieki Zdrowotnej MEDICAM w Gryficach, choć prawie 40% pozostałych mieszkańców wskazuje, że usługę tę realizuje poza obszarem partnerstwa.

Korzystanie z podstawowej opieki zdrowotnej odbywa się w większym stopniu w ujęciu lokalnym – 16 przychodni POZ funkcjonujących w gminach należących do partnerstwa zaspokaja w podstawowym stopniu potrzeby mieszkańców, choć nawet i w tym przypadku pozostaje 14% ankietowanych, którzy korzystają z usług lekarza rodzinnego poza obszarem partnerstwa.

Liczba lekarzy i dentystów pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców w Partnerstwie powiatu gryfickiego wzrosła z 2,8 w 2011 r. do 3,6 w roku 2020. Spadkowi uległa jednak liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców z 6,9 w 2011 r. do 4,7 w 2020.

Ryc. 39. Usługi zdrowotne w Partnerstwie powiatu gryfickiego – ich jakość i dostępność w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy

Postępujące zmiany demograficzne zakładające wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym wpłynąć będą na kształtowanie się założeń polityki społecznej, w tym także polityki senioralnej.

Tabela 4. Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2011-2020.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
domy pomocy społecznej										
Liczba placówek	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Liczba miejsc	509	511	512	518	508	504	504	502	503	502
placówki wsparcia dziennego										
Liczba placówek	14	13	12	14	14	13	14	14	18	b/d
Liczba miejsc	b/d	311	297	363	379	323	310	315	360	b/d
placówki stacjonarnej pomocy społecznej										
Liczba placówek	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Liczba miejsc	509	511	512	518	508	504	504	502	503	502
noclegownie, domy i schroniska dla bezdomnych										
Liczba miejsc	49	50	46	57	46	43	43	43	43	43

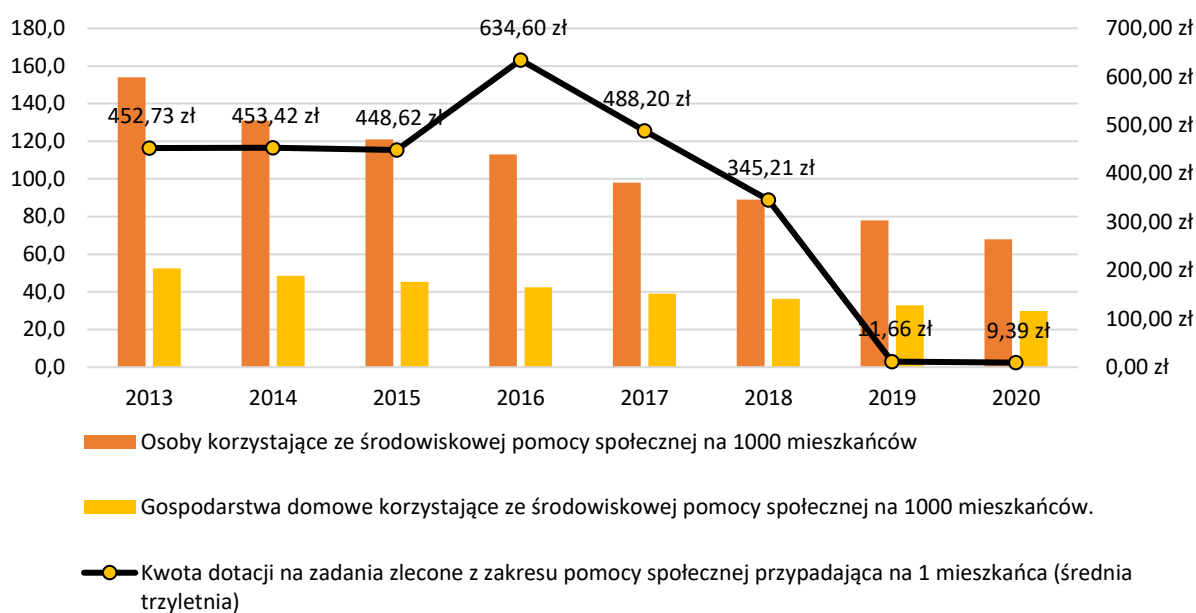
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2011-2020 pozostawała na podobnym,

niezmiennym poziomie. Wyjątkiem pozostały placówki wsparcia dziennego, których liczba wzrosła z 14 w 2011 r. do 18 w 2020, co przełożyło się na wzrost liczby miejsc w tych placówkach z 311 w 2011 r. do 360 w roku 2020.

Dane dotyczące osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wskazują na coroczne zmniejszanie się zarówno liczby gospodarstw jak i liczby osób wymagających wsparcia.

Ryc. 40. Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2013-2020 – wskaźniki.

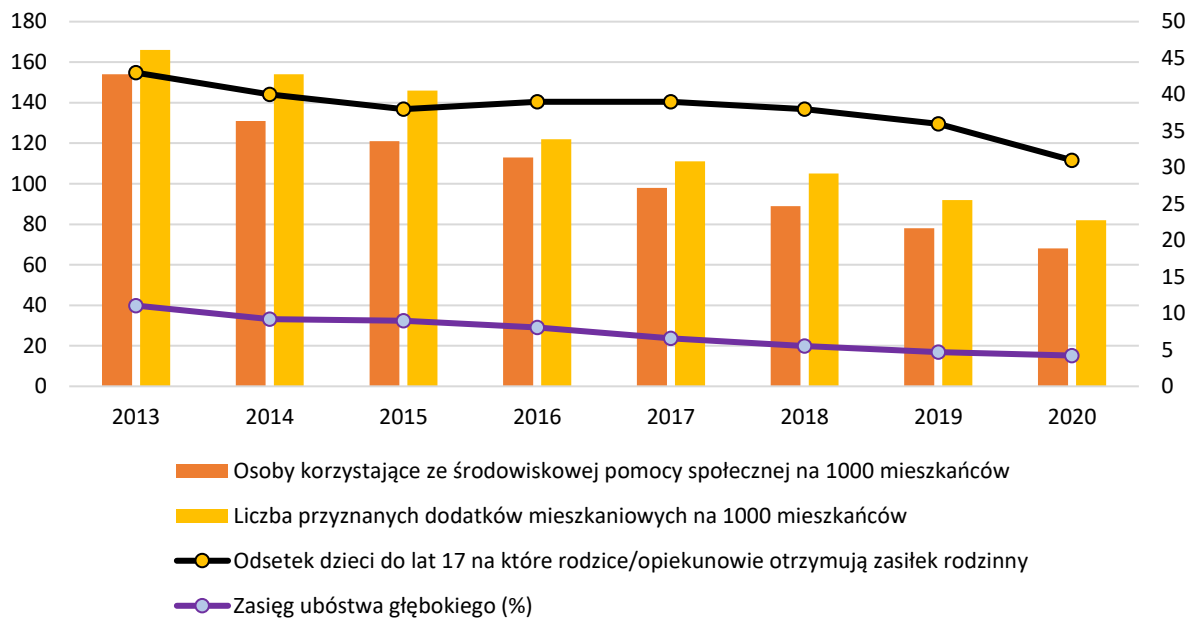

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Analiza sytuacji społecznej mieszkańców danego obszaru często odwołuje się do pojęcia rozwarstwienia społecznego, jakim określa się zróżnicowanie społeczeństwa pod względem określonej cechy. W kontekście pomocy społecznej, powszechnie stosowanym wskaźnikiem pozostaje kryterium dochodu, obrazujące miernik tych nierówności, a także możliwości danej społeczności w zakresie kształtowania swojego statusu społecznego.

W Partnerstwie powiatu gryfickiego czynniki nakładające się na mierzalny charakter rozwarstwienia społecznego przyjmują tendencje spadkową. Zarówno liczba osób korzystających z pomocy społecznej jak i liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych spadają, osiągając rokrocznie niższe wartości w porównaniu do lat poprzednich. Zmniejszeniu uległ także zasięg ubóstwa głębokiego z 11,07% w 2013 r. do 4,22% w roku 2020.

Ryc. 41. Skala rozwarstwienia społecznego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2013-2020 – wskaźniki.

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

3.2.7. Bezpieczeństwo osobiste i zdrowotne

Bezpieczeństwo osobiste określić można jako stan, w którym jednostki należące do danej społeczności pozostają wolne od zagrożeń. Bezpieczeństwo odnosić będzie się również do sfery zewnętrznej, która polega na zapewnieniu określonym osobom ochrony przed wszelkiego rodzaju przemocą fizyczną.

W badaniu opinii społecznej mieszkańców obszaru partnerstwa, bezpieczeństwo ocenione zostało bardzo wysoko, co oznacza, że poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców stanowi silną stronę (atut) partnerstwa.

Co więcej, poprawa bezpieczeństwa (drogowego, epidemiologicznego, ograniczenie przestępczości, itp.) znalazło się według ankietowanych wśród inwestycji o mniej pilnym charakterze, co oznaczać może zadowolenie z obecnego stanu rzeczy.

Dane powiatowe dotyczące przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu, życiu i zdrowiu na 10 tys. mieszkańców, od 2013 r. ulegały systematycznemu spadkowi. Podobna sytuacja dotyczyła wypadków drogowych – od 2013 r. ich liczba spadła o ponad połowę.

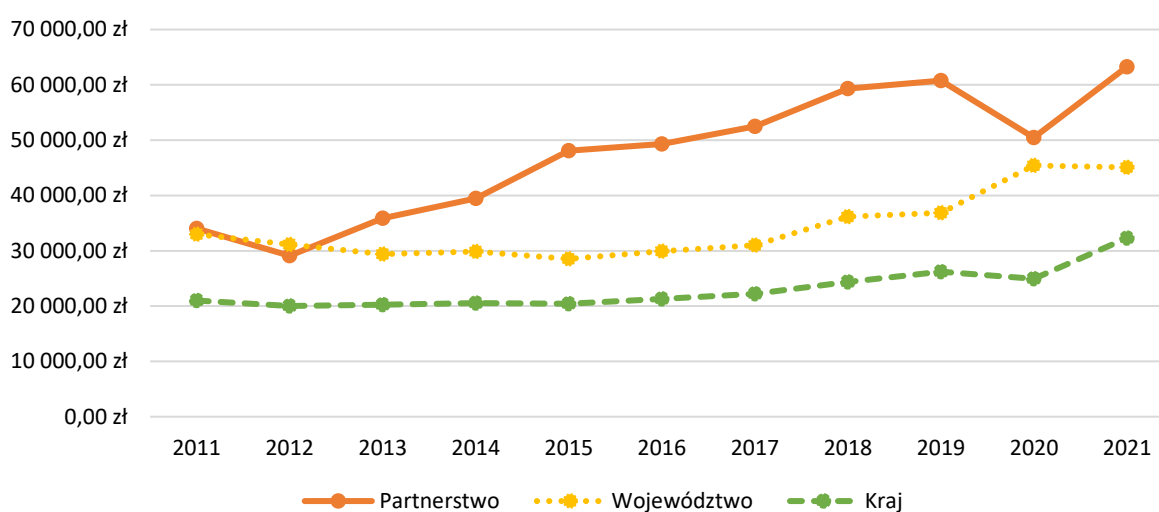
Tabela 5. Bezpieczeństwo osobiste – wskaźniki.

	2013	2020
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10. tys. mieszkańców (dane powiatowe)	138,6	96,4
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10. tys. mieszkańców (dane powiatowe)	12	5,8
Przestępstwa drogowe stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10. tys. mieszkańców (dane powiatowe)	57,7	23,5
Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (dane powiatowe)	12,5	8,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców pokazuje wysokość środków przeznaczanych z budżetu JST na zadania związane z ochroną zdrowia, w tym programy profilaktyki zdrowotnej i zapobiegania alkoholizmowi oraz narkomanii. Wskaźnik ten nie uwzględnia jednak nakładów na ochronę zdrowia ponoszonych poza budżetem JST. Od 2011 r. wartości te ulegają corocznemu zwiększeniu.

Ryc. 42. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców (zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

W kraju w 2021 r. było to 32 290,10 zł, podczas gdy w województwie zachodniopomorskim kwota ta wyniosła 45 059,40 zł – to o 18 205,40 zł mniej niż w Partnerstwie powiatu gryfickiego.

Tabela 6. Bezpieczeństwo zdrowotne – wskaźniki.

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby krążenia na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)											
Partnerstwo	6,5	6,3	6,9	6,8	7,0	7,0	7,5	7,5	7,3	8,3	b/d
Województwo	6,5	7,0	7,2	7,0	7,3	7,1	7,3	7,4	7,7	8,1	b/d
Kraj	7,0	7,3	7,2	7,0	7,4	7,2	7,2	7,3	7,1	7,5	b/d
Odsetek zgonów wśród osób poniżej 60 roku życia (%)											
Partnerstwo	25,8	25,1	21,8	19,5	19,6	17,1	18,1	17,6	16,1	17,9	16,3
Województwo	25,0	23,5	22,1	20,8	19,5	18,9	17,5	16,9	16,5	15,1	15,0
Kraj	21,4	20,4	19,3	18,8	17,7	17,4	16,6	16,0	15,6	14,3	14,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRL – analizy.

Spadkowi ulega także odsetek zgonów wśród osób poniżej 60 roku życia, co oznacza tym samym, że obniża się poziom przedwczesnej umieralności. Niestety, zwiększa się poziom zagrożenia związanego z dwiema najczęstszymi przyczynami zgonów: nowotworami i chorobami układu krążenia – w 2020 r. zgonów z powodu zachorowania na nowotwory i choroby krążenia na 1000 mieszkańców w Partnerstwie było 8,3 co stanowiło najwyższą wartość od 2011 r.

W odniesieniu do danych dla kraju i województwa sytuacja w partnerstwie wypada gorzej, jednak badane wskaźniki pozostają na relatywnie zbliżonym poziomie. W 2020 r. (brak danych za 2021 r.) zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby krążenia na 1000 mieszkańców wyniosły odpowiednio 7,5 w kraju i 8,1 w województwie, podczas gdy odsetek zgonów wśród osób poniżej 60 roku życia w 2021 r. w kraju i województwie wyniósł odpowiednio 14 i 15.

3.2.8. Podsumowanie

- ▶ Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego w wymiarze społecznym od 2016 r. przyjmuje wartość ujemną charakteryzującą się nieznacznymi wahaniami. Wartość wskaźnika w 2020 r. wyniosła -0,13.
- ▶ Wszystkie gminy, za wyjątkiem gminy Rewal, w analizowanym okresie odnotowały spadek liczby mieszkańców, wyższy niż w skali województwa.
- ▶ Zgodnie z prognozą, struktura ludnościowa Partnerstwa powiatu gryfickiego ulegać będzie stopniowemu przeobrażeniu. Zarówno udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) jak i w produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn), w kolejnych latach będzie spadał. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+) w konsekwencji doprowadzić może do niekorzystnych zmian społeczno-gospodarczych.
- ▶ Główną przyczyną zmian demograficznych pozostaje ujemne saldo migracji.
- ▶ W Partnerstwie powiatu gryfickiego współczynnik dzietności kobiet utrzymuje się poniżej zastępowalności pokoleń i w 2011 roku osiągnął wyjątkowo niski poziom 1,0. Taka sytuacja w kolejnych latach prowadzić będzie nie tylko do spadku ogółu liczby ludności partnerstwa, ale także do istotnego naruszenia proporcji w układzie dzieci-dorośli-osoby starsze.
- ▶ Postępujące w Partnerstwie powiatu gryfickiego zmiany demograficzne skutkować będą w przyszłości koniecznością zmiany kształtowania polityki społecznej w zakresie rozwoju usług społecznych, w tym przede wszystkim edukacji, ochrony zdrowia i opieki.
- ▶ Młodzież zdecydowana jest opuścić obszar zamieszkania i rozpocząć aktywność zawodową w innym kraju lub – przynajmniej – innym województwie. Taka postawa wśród ludzi młodych, połączona z postępującymi zmianami demograficznymi, skutkować będzie wyludnianiem się obszaru partnerstwa, a w konsekwencji utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego.
- ▶ Dla mieszkańców, liderów życia społecznego oraz młodzieży, atrakcyjność turystyczna, przyrodnicza i kulturowa, stanowią jeden z największych atutów obszaru partnerstwa. Atut ten, pozostaje jednak

niewykorzystany i niedostosowany do oczekiwań mieszkańców partnerstwa.

Warunki mieszkaniowe w partnerstwie, podobnie jak w całym kraju, ulegają stopniowej poprawie, ale w stopniu niezadowalającym dla mieszkańców.

W Partnerstwie powiatu gryfickiego obserwuje się rosnący udział podmiotów komercyjnych oraz organizacji społecznych w świadczeniu usług społecznych, które do tej pory były domeną podmiotów sektora publicznego.

Obszar partnerstwa stanowi dla znacznej części mieszkańców dobre miejsce do życia i rozwoju. Mieszkańcy oczekują jednak poprawy jakości życia przede wszystkim w zakresie zwiększenia dostępności do usług zdrowotnych i opiekuńczych oraz lepszych połączeń komunikacyjnych z regionem.

Wśród przedsięwzięć wymienianych przez mieszkańców jako najpilniejsze znajdują się także tworzenie nowych miejsc pracy oraz podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego.

Wśród mieszkańców panuje wysokie poczucie bezpieczeństwa.

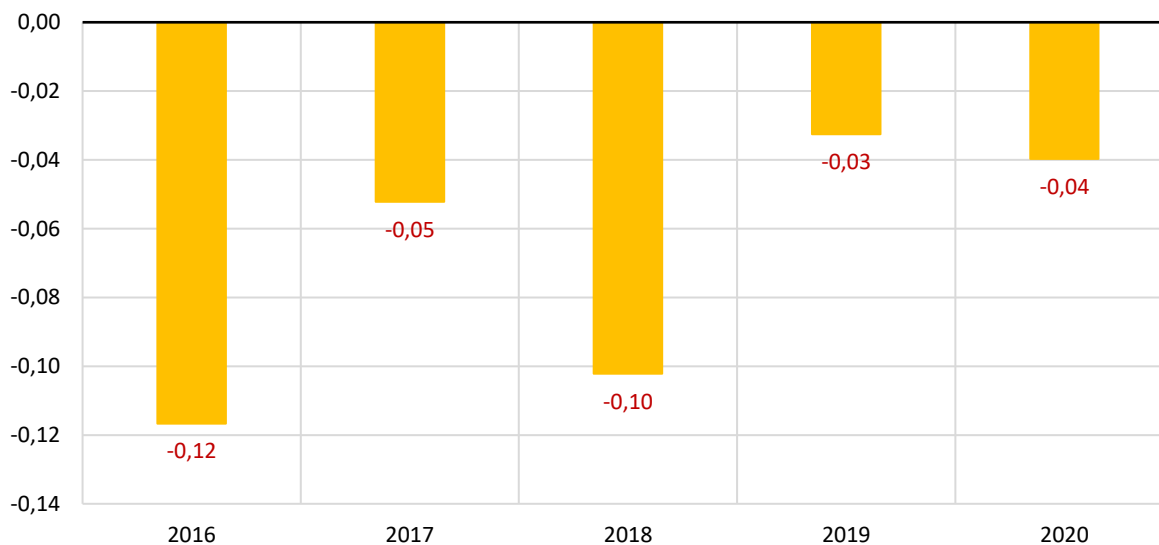

3.3. Wymiar gospodarczy

3.3.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze gospodarczym

Syntetyczny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego dla wymiaru gospodarczego od 2016 r. przyjmuje wartości ujemne, choć widoczna jest korzystna tendencja prowadząca do poprawy sytuacji.

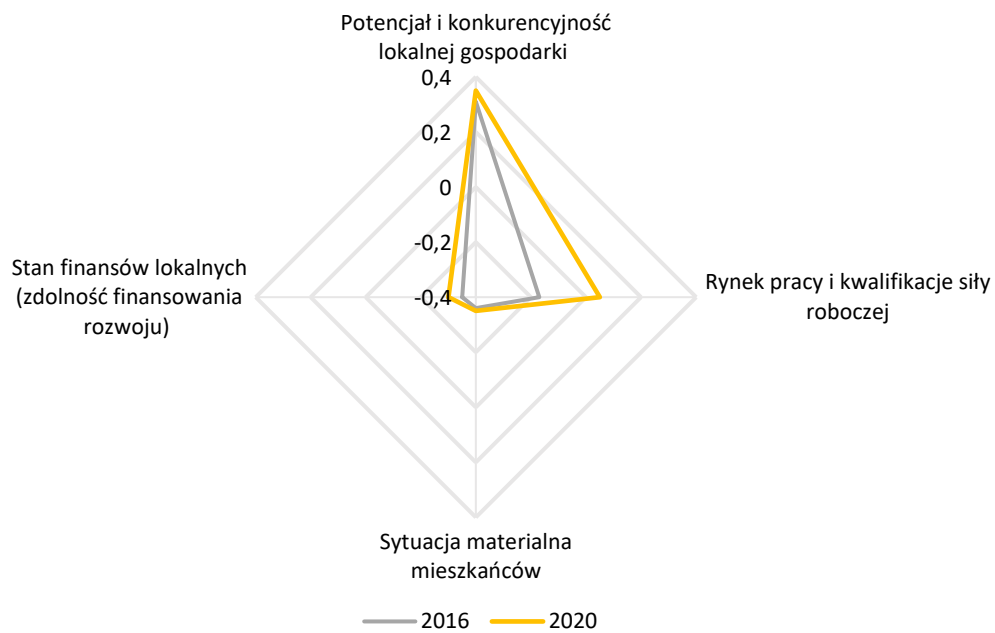
Ryc. 43. Wskaźnik rozwoju partnerstwa – wymiar gospodarczy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Największa pozytywna zmiana na przestrzeni lat 2016-2020 nastąpiła zdecydowanie w obszarze rynku pracy i kwalifikacji siły roboczej. Zaznaczyć należy także, że obszar potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki jako jedyny charakteryzował się stałą, dodatnią wartością. Obszarem wymagającym największego wsparcia pozostaje stan finansów lokalnych, a więc zdolność finansowania rozwoju.

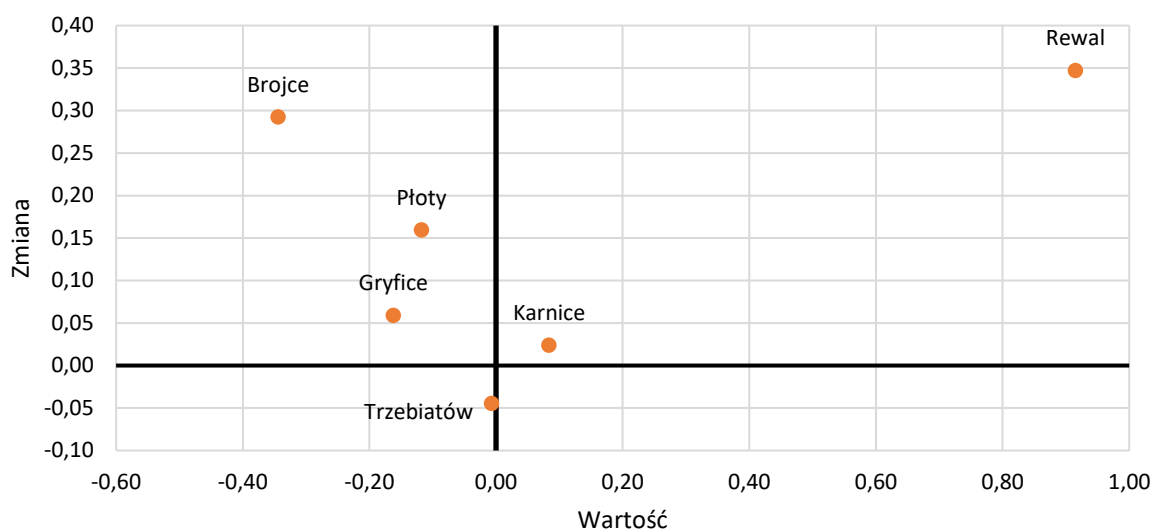
Ryc. 44. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Pozycja poszczególnych gmin w partnerstwie jasno wskazuje na wyjątkowo silną pozycję Gminy Rewal, której zarówno wartość jak i dynamika rozwoju przyjmuje wysokie, dodatnie wartości. W szczególnej pozycji pozostaje także Gmina Brojce, którą pomimo najniższej spośród wszystkich gmin wartości, cechuje najwyższa – tuż za Rewalem – dynamika rozwoju.

Ryc. 45. Pozycja poszczególnych gmin – wymiar gospodarczy.

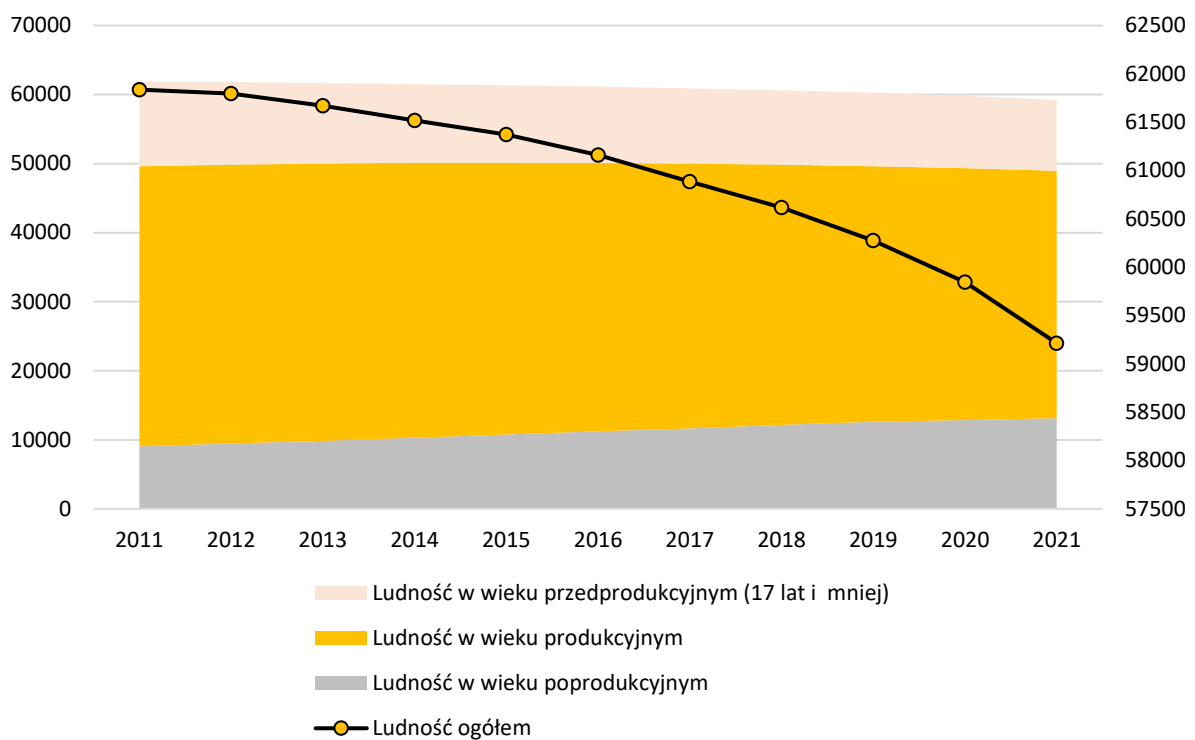
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa

3.3.2. Rynek pracy

W ujęciu ekonomicznym rynkiem pracy nazywane będą wszystkie wzajemne relacje, które zachodzą i kształtują się między popytem na pracę, a jej podażą. Popytem na pracę będzie każde rzeczywiste zapotrzebowanie określonego pracodawcy na zatrudnienie nowego pracownika, natomiast podażą dostępność zasobów ludzkich gotowych do podjęcia pracy.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym spada, co oznacza, że na przestrzeni dziesięciu lat liczba osób gotowych podjąć pracę tj. mężczyzn w wieku 18-64 lat i kobiet w wieku 18-59 lat, spadła z 40 567 do 35 830, czyli o 2,5%.

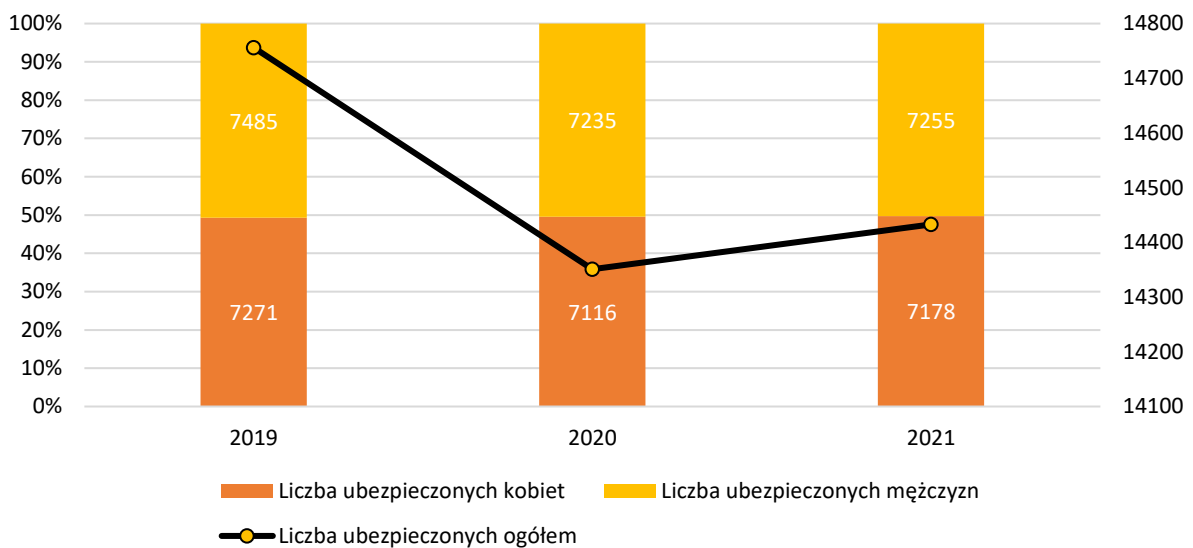
Ryc. 46. Ludność Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Wśród wszystkich osób ubezpieczonych z tytułu umowy o pracę w 2021 r., kobiety stanowiły 49,73%. W 2020 r. nastąpił wyraźny spadek wszystkich osób ubezpieczonych co związane było bezpośrednio z zmianą sytuacji społeczno-gospodarczej wywołanej pandemią koronawirusa.

Ryc. 47. Ubezpieczeni z tytułu pracy (umowy o pracę).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – raport.

Największa liczba osób ubezpieczonych w latach 2019-2021 pracowała w handlu hurtowym i detalicznym: 2 634 osoby stanowiły ponad 50% wszystkich zatrudnionych i w analizowanych latach utrzymywały podobną strukturę. Sekcją notującą największą dynamikę jest działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, która w ciągu trzech lat zwiększyła zasób pracowników z 193 do 249, uzyskując dynamikę na poziomie 29%. Z kolei największy przyrost wyrażony wartością bezwzględną nastąpił w budownictwie oraz działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, gdzie liczba pracowników wzrosła odpowiednio z 1664 do 1887 i z 2422 do 2627 osób.

Z kolei sekcjami, w których nastąpił największy ubytek kadry pracowniczej okazały się być administracja publiczna, handel hurtowy i detaliczny, a także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Tabela 7. Liczba ubezpieczonych ogółem w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2019-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.

SEKCJA PKD	2019	2020	2021	RÓŻNICA
LICZBA UBEZPIECZONYCH OGÓŁEM	18 533	17 690	17 877	-656

SEKCJA PKD	2019	2020	2021	RÓŻNICA
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2818	2566	2634	-184
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2422	2337	2627	205
Budownictwo	1664	1780	1887	223
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1684	1678	1676	-8
Przetwórstwo przemysłowe	1573	1542	1480	-93
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1730	1619	1395	-335
Edukacja	1463	1369	1370	-93
Transport i gospodarka magazynowa	1025	968	1060	35
Pozostała działalność usługowa	634	564	618	-16
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	626	569	603	-23
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	619	522	515	-104
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	498	446	450	-48
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	402	409	427	25
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	193	198	249	56
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	232	183	206	-26
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	189	170	168	-21
Informacja i komunikacja	83	64	76	-7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8	7	4	-4
Górnictwo i wydobywanie	4	b/d	0	-4

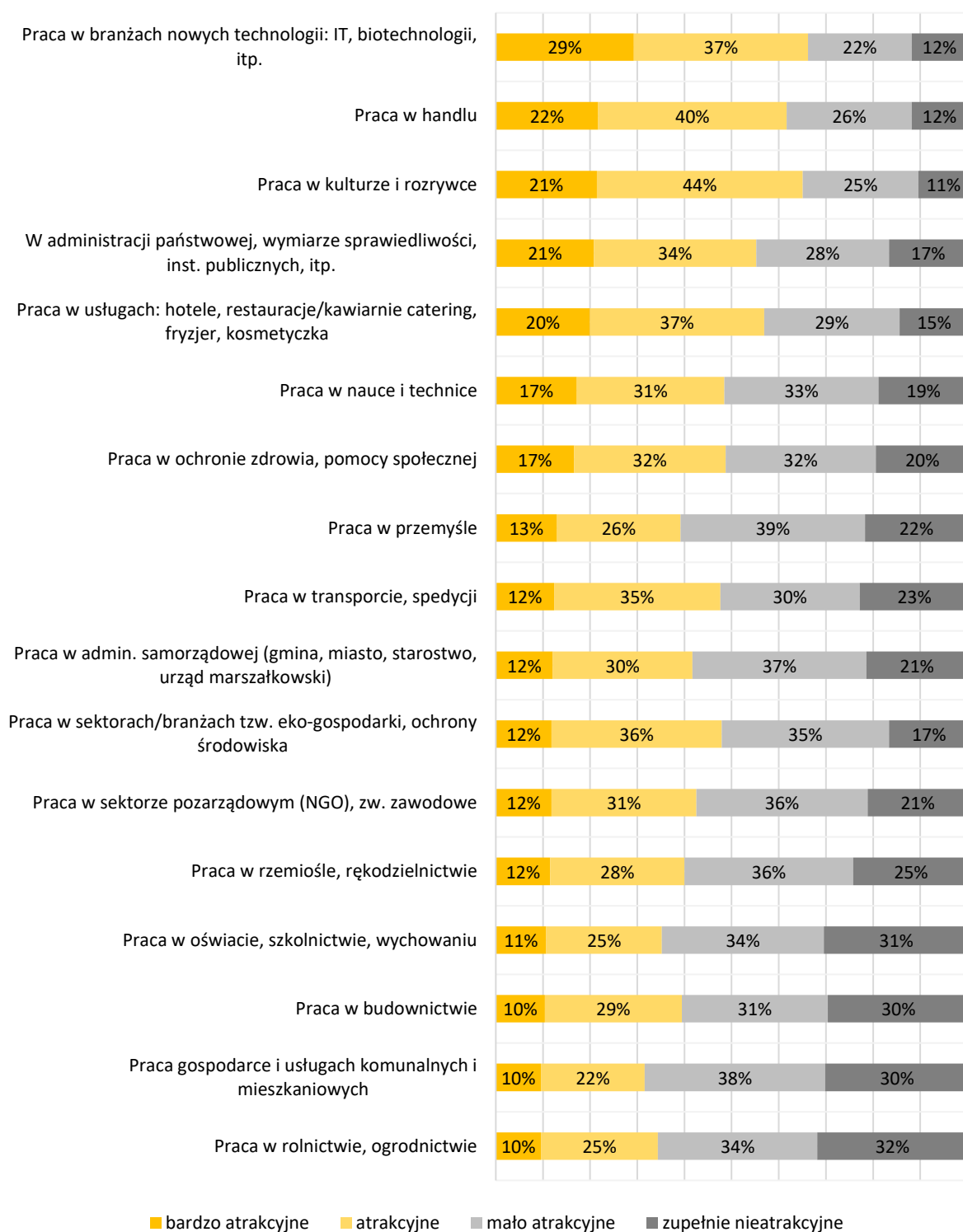
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

W kontekście analizy rynku pracy, poza mieszkańcami w wieku produkcyjnym, którzy napędzają rozwój gospodarczy partnerstwa, pozostają także osoby w wieku

nieprodukcyjnym. Szczególną grupą takich osób są uczniowie szkół ponadpodstawowych, którzy w najbliższej perspektywie czasowej będą powiększyć zasób pracowniczy.

W czasie przeprowadzania badań społecznych, w tym badań opinii i planów życiowych uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych partnerstwa, zapytano jaką branża wydaje się najbardziej atrakcyjna pod kątem rozpoczęcia w niej pracy. Za najbardziej atrakcyjną branżę uznane zostały nowe technologie: IT, biotechnologię itp. (29%), a także praca w handlu oraz kulturze i rozrywce. Sektorami, które dla młodzieży pozostają być najmniej atrakcyjne są praca w rolnictwie, praca w usługach komunalnych i mieszkaniowych oraz praca w budownictwie.

Ryc. 48. Ocena atrakcyjności pracy w poszczególnych branżach przez młodzież powiatu gryfickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań młodzieży.

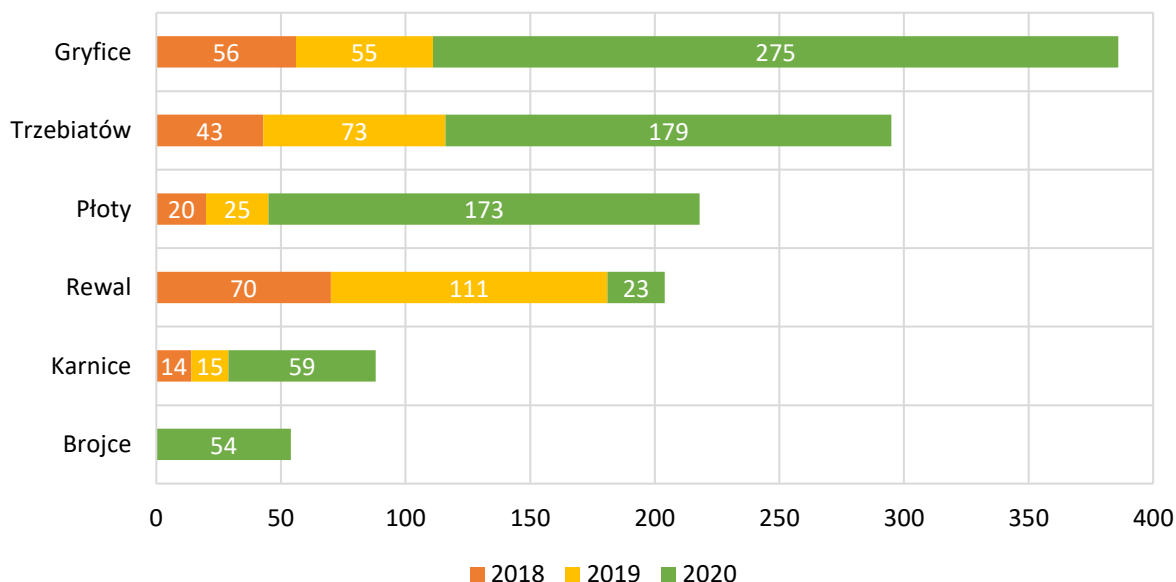
Niekorzystne trendy demograficzne, a także stosunkowo duża migracja osób w wieku produkcyjnym stają się największym wyzwaniem polskiego rynku pracy, a w konsekwencji także systemu emerytalnego i ochrony zdrowia.

Coraz częściej powtarza się sytuacja zupełnego braku lub bardzo poważnego niedostatku pracowników – co w konsekwencji przerodzić może się w trwałą barierę dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Zgodnie z raportem tematycznym Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości „Zagraniczni pracownicy na polskim rynku pracy”, dane Eurostatu przewidują, że w 2030 r. stali imigranci, którzy napłynęli od 2018 r., będą stanowić około 4% osób w wieku produkcyjnym na Węgrzech i w Czechach oraz ok. 1% w Polsce i na Słowacji. Do roku 2050 imigranci będą już stanowić ponad 10% osób w wieku produkcyjnym w Czechach i na Węgrzech oraz 3-4% w Polsce i na Słowacji.

Liczba osób z innym obywatelstwem niż polskie zasilająca grono podatników w Partnerstwie powiatu gryfickiego stale rośnie. Zaledwie w 2020 r. liczba wszystkich podatników-obcokrajowców w powiecie gryfickim zwiększyła się o prawie pół tysiąca w porównaniu do roku poprzedniego (wzrost o 37%).

Ryc. 49. Liczba podatników w Partnerstwie powiatu gryfickiego z innym obywatelstwem niż polskie

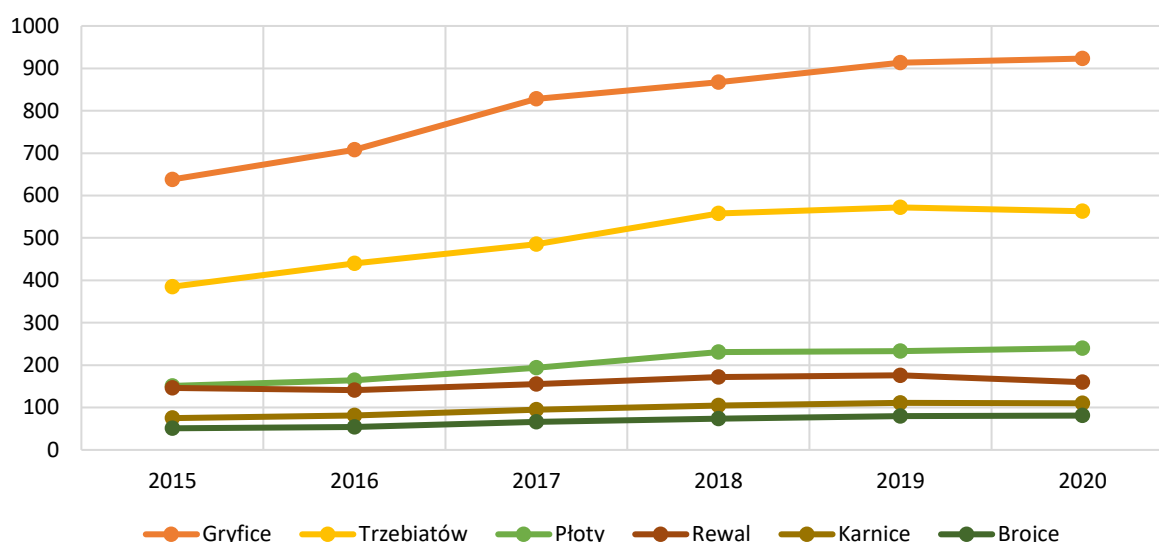

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

Biorąc zatem pod uwagę rosnący popyt na pracę w Polsce, działania związane z aktywizacją zawodową kobiet i mężczyzn oraz regulacje zachęcające do opóźniania momentu przejścia na emeryturę mogą okazać się niewystarczające do wypełnienia luki pracowniczej. Trend zatrudniania cudzoziemców będzie zatem zyskiwał na znaczeniu oraz ważności.

Wspomniana już aktywność gospodarcza osób starszych staje się coraz bardziej widoczna w strukturze rynku pracy. Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2015-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi. Na przestrzeni 5 lat wartość ta zwiększyła się z 1446 osób w 2015 r. do 2077 osób w roku 2020. Ponad 40% wszystkich osób w wieku emerytalnym aktywnych ekonomicznie pochodzi z gminy Gryfice.

Ryc. 50. Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących nadal działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2015-2020.

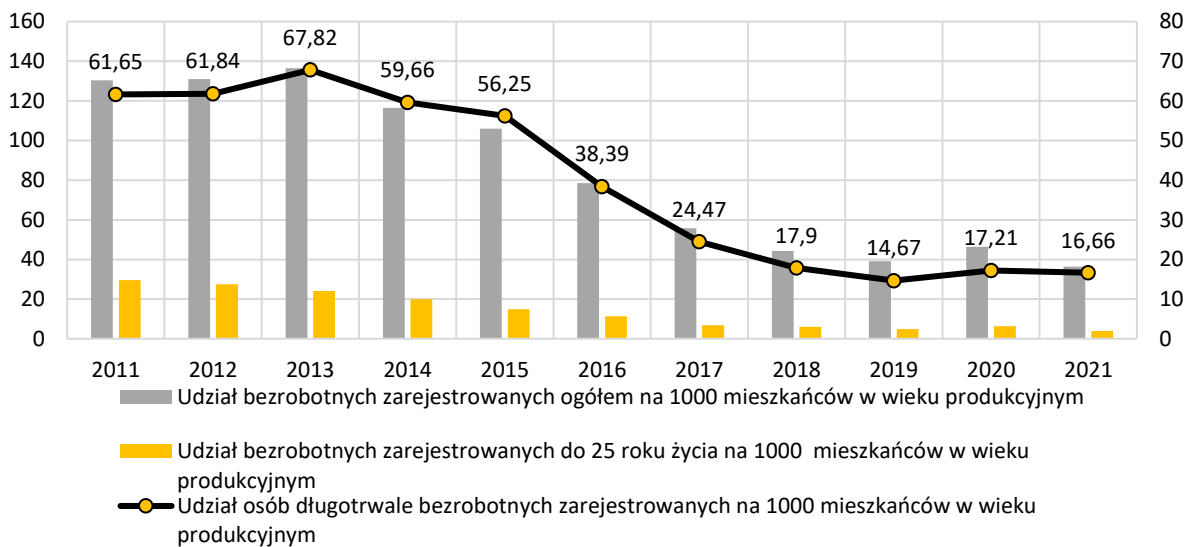

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego.

Przypuszczać należy, że wśród przyczyn zainteresowania emerytów podjęciem pracy po przejściu na emeryturę, pozostaje motywacja ekonomiczna zakładająca uzyskanie dodatkowych dochodów, przy jednoczesnym zachowaniu korzystnych zasad ubezpieczeń społecznych.

Poziom zjawiska bezrobocia na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego przyjmuje tendencję spadkową. Stały rozwój gospodarczy, zakładający rozwój przedsiębiorstw, z jednoczesnym spadkiem osób w wieku produkcyjnym ograniczył wzrost liczby osób bezrobotnych.

Ryc. 51. Skala bezrobocia w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego w latach 2011-2021 – wskaźniki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Wojewódzki Urząd Pracy, w marcu stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim wyniosła 7,1% i w stosunku do 2021 r. spadła o 1,5 pp. W powiecie gryfickim stopa bezrobocia wynosi 7,6%, co przekłada się na 1,3 tysiąca osób bezrobotnych zarejestrowanych. Zauważyć należy, że wartość ta stanowi jedną z niższych w województwie, choć nadal przewyższa średnią dla regionu.

Zgodnie z danymi WUP, wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się także osoby do 25. roku życia nie mogące znaleźć pracy. Ich udział w powiecie gryfickim ulega systematycznemu spadkowi z 29,61 w 2011 r. do zaledwie 3,96 w roku 2021.

Tabela 8. Bezrobocie rejestrowane w powiatach województwa zachodniopomorskiego w marcu 2022 r.

POWIAT	STOPA BEZROBOCIA	LICZBA BEZROBOTNYCH (w tysiącach)
białogardzki	17,0%	2,5
choszczeński	15,9%	2,1
łobeski	15,7%	1,6
kamieński	14,8%	2,2
szczecinecki	14,4%	3,5
sławieński	13,4%	2,3
koszaliński	12,9%	2,6
świdwiński	12,4%	1,7

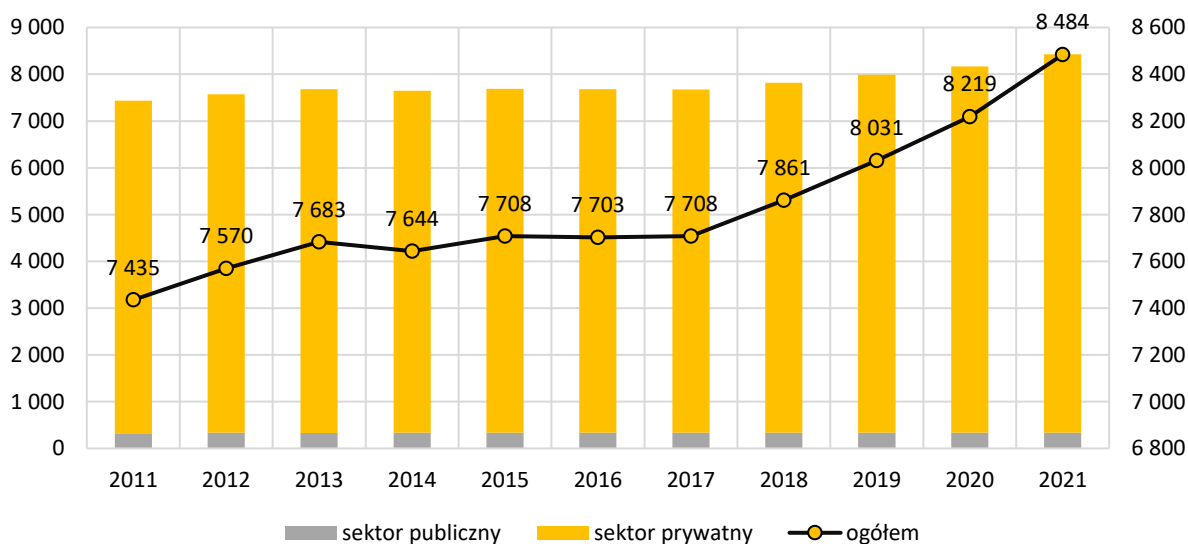
POWIAT	STOPA BEZROBOCIA	LICZBA BEZROBOTNYCH (w tysiącach)
drawski	11,7%	2,3
pyrzycki	10,9%	1,3
wałeckie	8,2%	1,3
gryficki	7,6%	1,3
stargardzki	7,5%	2,8
gryfiński	7,3%	1,9
myśliborski	6,1%	1,2
policki	4,5%	1,5
kołobrzeski	4,4%	1,2
goleniowski	4,3%	1,4
WOJEWÓDZTWO	7,1%	44,1

Źródło: <https://egryfice.pl/powiat-gryficki-ze-stopa-bezrobocia-76/>

3.3.3. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Partnerstwie powiatu gryfickiego na przestrzeni 10 lat zwiększyła się o ponad 1000 podmiotów, z czego ponad 93% tej liczby stanowią podmioty z sektora prywatnego.

Ryc. 52. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w podziale na sektor prywatny i publiczny.

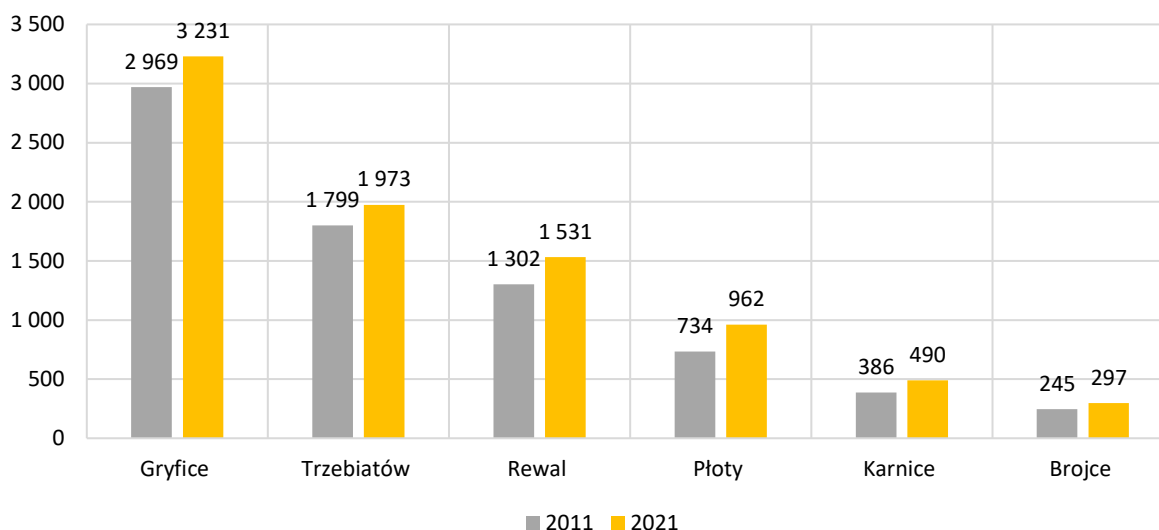

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gminami, w których ulokowanych podmiotów gospodarczych było najwięcej są gminy miejsko-wiejskie Gryfice i Trzebiatów. W czołówce gmin z największą liczbą podmiotów gospodarczych pozostaje także gmina Rewal, która swoim nadmorskim

położeniem oraz dobrze funkcjonującym sektorem turystycznym przyciąga nowe podmioty gotowe otworzyć działalność na terenie gminy. Warto zaznaczyć, że w ujęciu procentowym to w gminach Płoty (31%) i Karnice (27%) przyrost podmiotów gospodarczych pozostał największy.

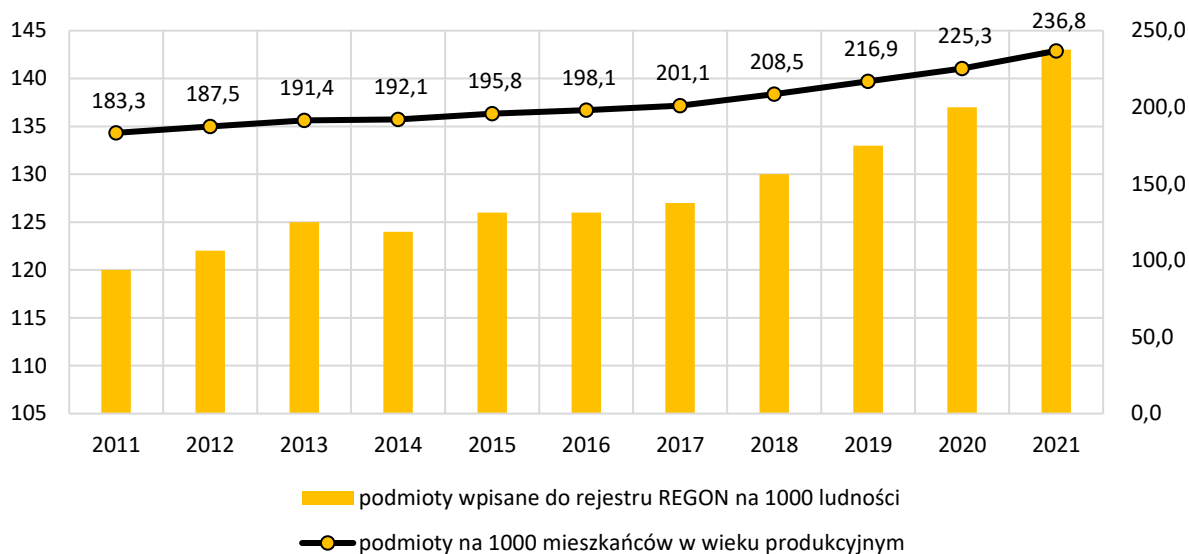
Ryc. 53. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach obszaru partnerstwa. Porównanie roku 2011 i 2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem dopełniającym obraz rozwoju przedsiębiorczości w Partnerstwie powiatu gryfickiego jest liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, ale przypadająca już tylko na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Zgodnie z poniższym wykresem (Ryc. 54) liczba ta ulega corocznemu zwiększeniu. Pamiętać jednak należy, że zmiana ta ma również bezpośredni związek ze zmianą liczby osób w wieku produkcyjnym, która na przestrzeni analizowanych lat spadła o 4%.

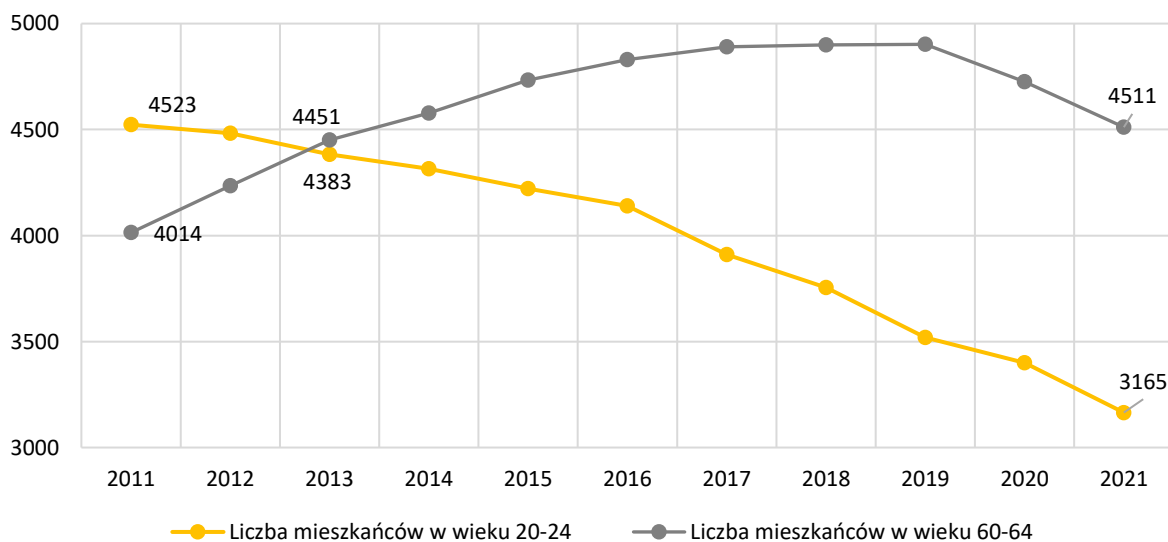
Ryc. 54. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności oraz na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Warto także zaznaczyć, że od 2013 r. w Partnerstwie powiatu gryfickiego liczba mieszkańców w wieku 60-64 lata corocznie przewyższa liczbę mieszkańców w wieku 20-24 lata. Oznacza to, że w nadchodzących latach, obszar partnerstwa coraz silniej odczuwać będzie brak młodej kadry pracowniczej mogącej zastąpić miejsca zostawiane przez osoby odchodzące na emeryturę.

Ryc. 55. Liczba ludności w wieku 20-24 i 60-64 w latach 2011-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Największy udział w strukturze branżowej przypada podmiotom z sekcji G: handel hurtowy i detaliczny – choć zaznaczyć należy, że sekcja ta na przestrzeni 10 lat najbardziej straciła na udziale. Podobny udział posiadają podmioty z sekcji I, czyli działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, które na przestrzeni 10 lat zwiększyły swój udział o 1%.

Tabela 9. Podmioty z obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego według sekcji PKD w latach 2011 i 2021.

SEKCJA PKD	2011 R.	UDZIAŁ	2021 R.	UDZIAŁ
LICZBA PODMIOTÓW OGÓŁEM	7 435	100%	8 448	100%
SEKCJA G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 774	24%	1 536	18%
SEKCJA I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 242	17%	1 482	18%
SEKCJA F: Budownictwo	874	12%	1 257	15%
SEKCJA L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	551	7%	733	9%
SEKCJA Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	615	8%	631	7%
SEKCJA S i T: Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	357	5%	543	6%
SEKCJA C: Przetwórstwo przemysłowe	406	5%	449	5%
SEKCJA M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	313	4%	366	4%
SEKCJA H: Transport i gospodarka magazynowa	311	4%	354	4%
SEKCJA N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	160	2%	222	3%
SEKCJA A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	250	3%	214	3%
SEKCJA P: Edukacja	162	2%	207	2%
SEKCJA R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	107	1%	139	2%
SEKCJA K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	155	2%	136	2%
SEKCJA J: Informacja i komunikacja	70	1%	93	1%

SEKCJA PKD	2011 R.	UDZIAŁ	2021 R.	UDZIAŁ
SEKCJA O: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	53	1%	54	1%
SEKCJA E: Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	23	0%	23	0%
SEKCJA D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	11	0%	7	0%
SEKCJA B: Górnictwo i wydobywanie	1	0%	2	0%
SEKCJA U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Sekcjami odznaczającymi się największym wzrostem udziału w ogólnej strukturze branżowej w przeciągu ostatnich 10 lat były budownictwo (+3%), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (+2%) oraz pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (+1%). Na udziale w strukturze branżowej w ostatnich latach straciły przede wszystkim wspomniany już handel hurtowy i detaliczny oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego przeważają małe firmy zatrudniające do 9 pracowników i jako jedyne spośród analizowanych klas wielkości rozwijają się. Liczba podmiotów w pozostałych klasach ulega systematycznemu spadkowi.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości.

Liczba zatrudnionych	2011	2015	2020	Różnica
1- 9 osób	7147	7485	8008	861
10 - 49 osób	241	184	173	-68
50 - 249 osób	42	35	35	-7
powyżej 250 osób	5	4	3	-2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

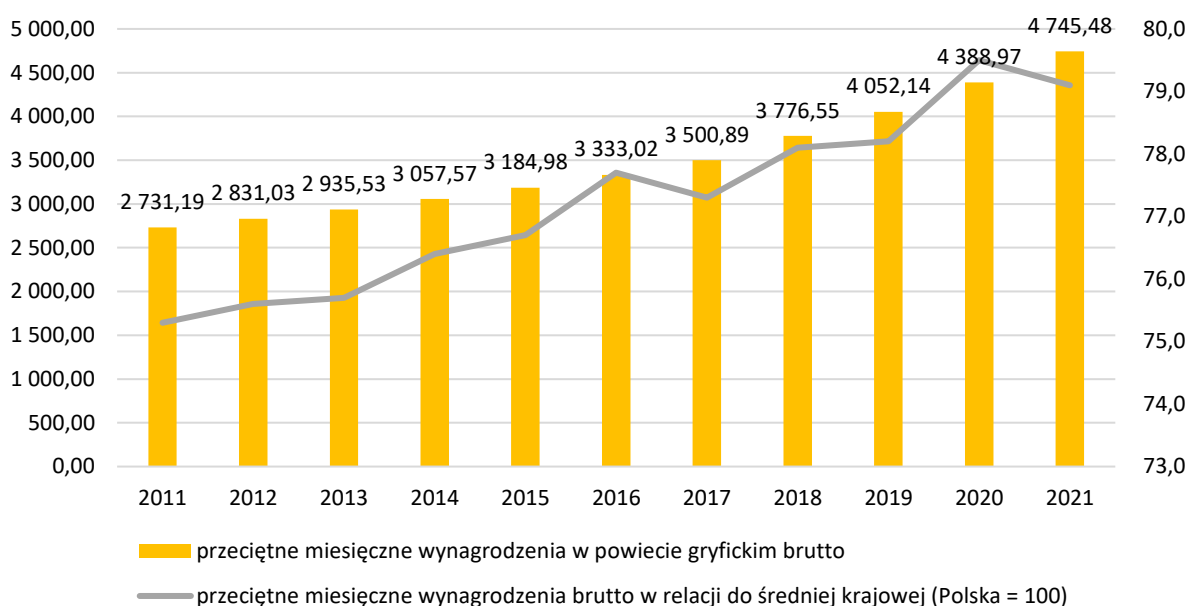
Wśród kluczowych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie partnerstwa wymienić należy przetwórstwo rybne KAPITAN NAVI, firmę BOEM zajmującą się produkcją kontenerów, POOLSPA ROCA POLSKA oferującą produkty wyposażenia łazienki, zakład elektryczny ZEG, produkcję konstrukcji stalowych ARKADA S.A. oraz firmy EKO-TRAK i PPU MODRZEW zajmujące się produkcją palet.

3.3.4. Sytuacja materialna mieszkańców

Poziom przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w powiecie gryfickim w latach 2011-2021 systematycznie wzrastał, osiągając w 2021 roku wartość 4 745,48 zł na 1 zatrudnionego.

W tym samym okresie poprawie uległa również relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w partnerstwie do przeciętnego wynagrodzenia brutto w skali kraju (z ok. 75% w 2011 roku do ok. 79% 2021 r.).

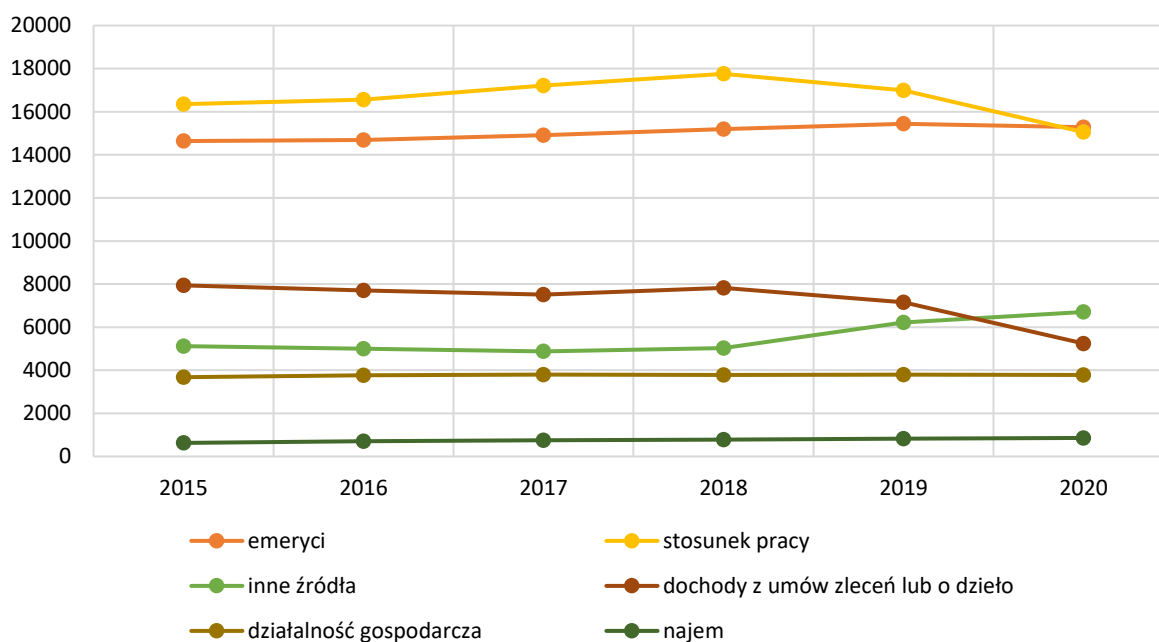
Ryc. 56. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując dochody mieszkańców z poszczególnych źródeł należy zwrócić szczególną uwagę na stosunek pracy oraz zyskującą na znaczeniu grupę emerytów. Do 2019 r. w Partnerstwie powiatu gryfickiego największą grupę stanowiły osoby, których dochody pochodziły z trwającego stosunku pracy; w 2019 r. ich liczba wynosiła 15 055. Postępujące zmiany demograficzne sprawiły jednak, że w 2020 r. najliczniejszą grupą stali się emeryci uzyskujący dochody ze świadczeń społecznych, których w 2020 r. było już 15 288 osób.

Ryc. 57. Liczba mieszkańców z uwagi na poszczególne źródła dochodu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zauważyć należy także, że w okresie 2015-2020 spadła liczba mieszkańców osiągających dochody ze stosunku pracy; zaledwie w ostatnim roku był to spadek o prawie 2 tysiące osób.

Analiza łącznej kwoty dochodów podatników z uwagi na formę aktywności (Tabela 11.) wykazała, że w okresie 2015-2020 największe wartości dotyczyły dochodów pochodzących ze stosunku pracy. Co ważne jednak, dochody rencistów i emerytów w 2020 r. znacząco przewyższyły dochody osób prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela 11. Łączna kwota dochodów podatników z uwagi na formę aktywności.

łączna kwota dochodów z tytułu:	2015 R.	2020 R.	różnica	dynamika
stosunku pracy	481 832 452,30 zł	615 284 445,84 zł	133 451 993,54 zł	27,70
emerytury i renty	274 958 975,15 zł	379 110 198,95 zł	104 151 223,80 zł	37,88
działalności gospodarczej	259 644 482,00 zł	275 475 404,41 zł	15 830 922,41 zł	6,10
umów zleceń lub o dzieło	47 446 255,35 zł	44 728 485,78 zł	-2 717 769,57 zł	-5,73
innych źródeł	23 725 321,48 zł	37 658 491,88 zł	13 933 170,40 zł	58,73

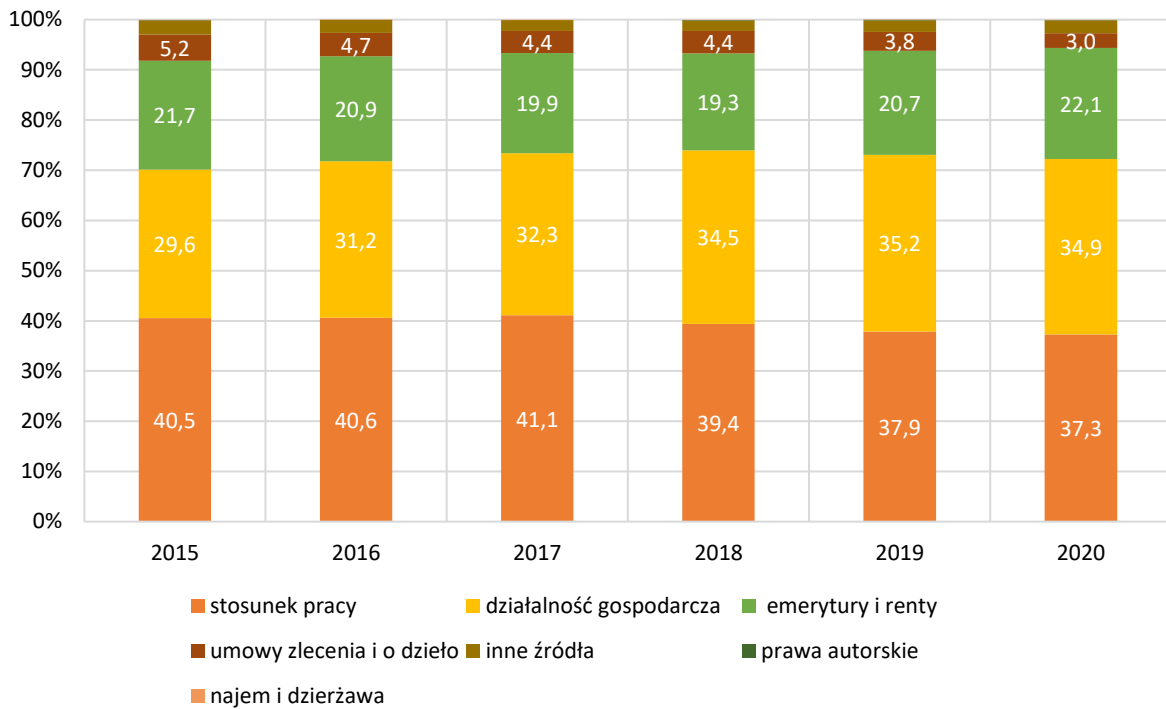
łączna kwota dochodów z tytułu:	2015 R.	2020 R.	różnica	dynamika
praw autorskich	748 172,21 zł	1 069 161,10 zł	320 988,89 zł	42,90
najmu i dzierżawy	7 970 619,18 zł	884 449,22 zł	-7 086 169,96 zł	-88,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

Minione wydarzenia związane zarówno z pandemią, jak i postępujące zmiany demograficzne, przełożyły się w 2020 r. na bezpośrednie spadki dochodów mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego z tytułu stosunku pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. To z kolei zatrzymało wzrost wielkości zapłaconego przez nich podatku dochodowego.

Poniższy wykres (Ryc. 58) przedstawia strukturalne ujęcie łącznej kwoty zaliczki na podatek podatników z uwagi na określoną formę aktywności. Kwoty zaliczki pochodzące z trzech grup podatników tj. osób osiągających dochody z tytułu stosunku pracy, osób prowadzących działalność gospodarczą, a także emerytów i rencistów stanowią razem ponad 90% łącznej kwoty zaliczki na podatek, przy czym zauważyć należy, że kwota z tytułu stosunku pracy ulega systematycznemu zmniejszeniu na rzecz kwot pochodzących z działalności gospodarczej oraz emerytur i rent.

Ryc. 58. Łączna kwota zaliczki na podatek podatników z uwagi na formę aktywności – struktura.

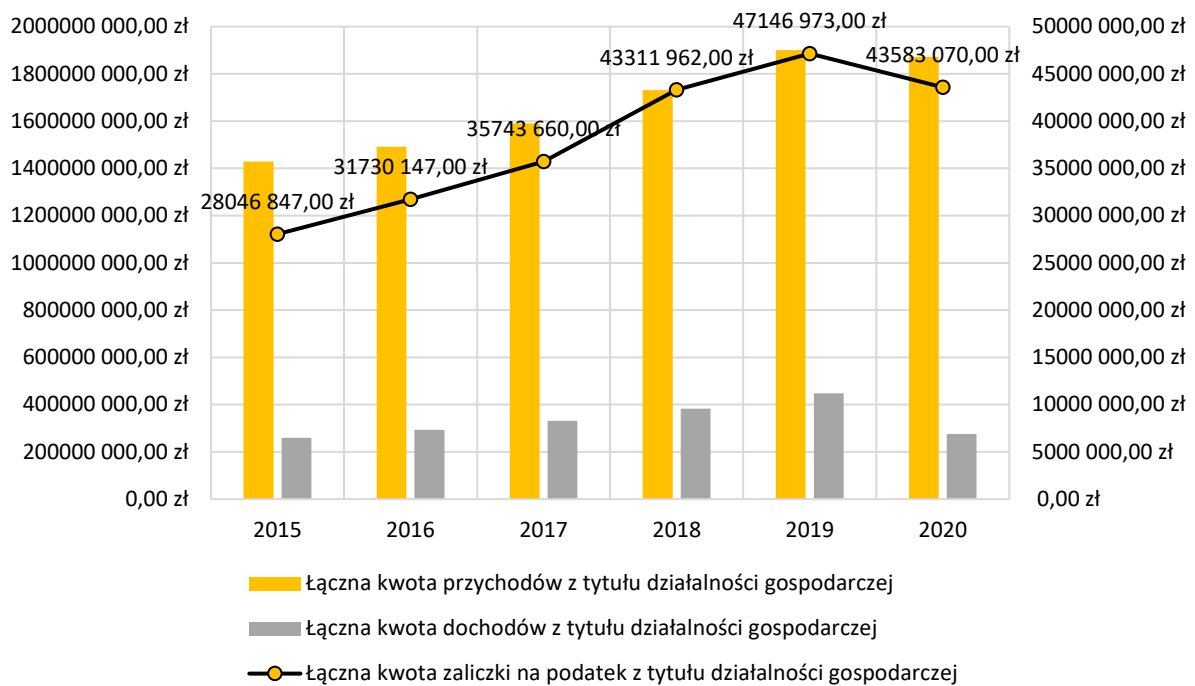
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

W latach 2015-2020 liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą stale rosła; w 2015 r. było to 3 679 osób, podczas gdy w 2021 r. liczba ta wynosiła już 3 784.

Lata 2015-2020 to także wzrost wielkości podatku dochodowego płaconego przez mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą. Na przestrzeni pięciu lat kwota ta zwiększyła się o blisko 55% wynosząc w 2015 r. 28 046 847,00 zł, a w 2020 r. o 15 536 223,00 zł więcej.

Łączne kwoty przychodów i dochodów mieszkańców prowadzących działalność w latach 2015-2020 systematycznie wzrastały. Załamanie nastąpiło w roku 2020; wtedy też łączna kwota dochodów osób prowadzących działalność gospodarczą spadła o 3 563 903,00 zł w porównaniu do roku poprzedniego.

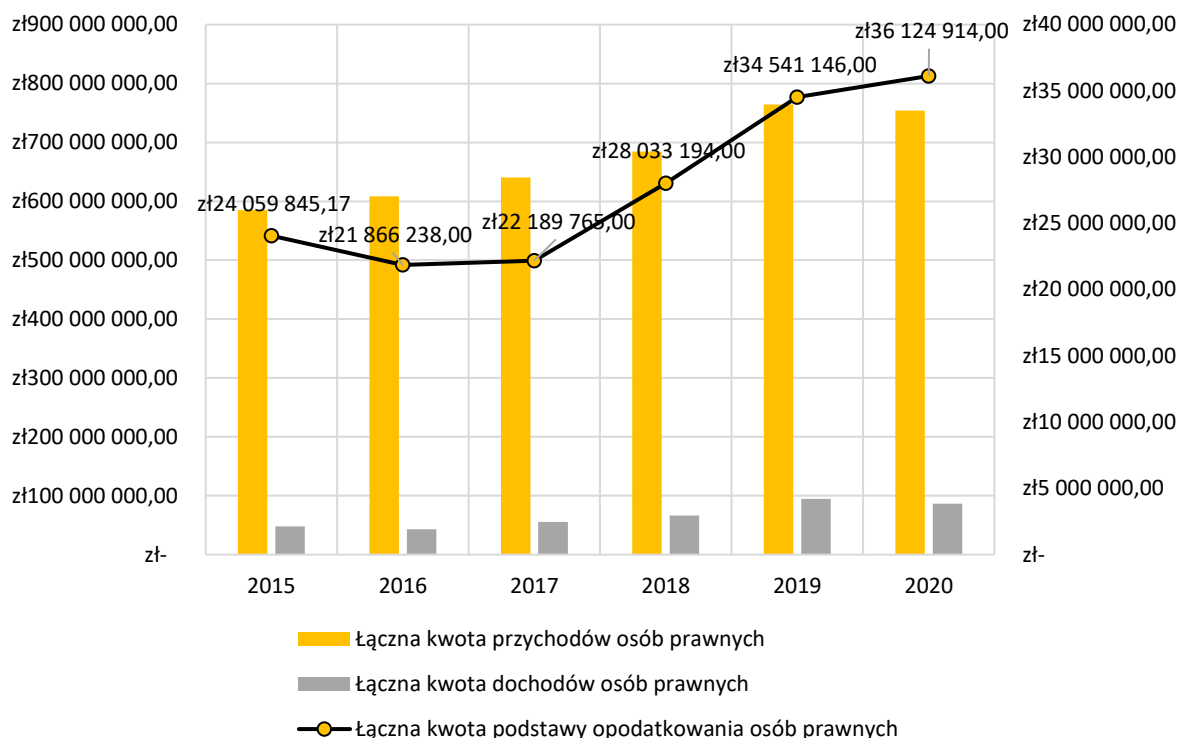
Ryc. 59. Łączna kwota przychodów i dochodów z tytułu działalności gospodarczej w powiecie gryfickim w latach 2015-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

W dobrej kondycji pozostaje także sytuacja firm. W okresie 2015-2020 ich liczba na terenie powiatu gryfickiego wzrosła o niecałe 16%, natomiast wielkość podstawy opodatkowania płaconego przez nie podatku dochodowego prawie podwoiła swoją wielkość, osiągając w 2020 r. kwotę 36 124 914,00 zł. W latach 2015-2020 wzrostowi uległa także łączna kwota przychodów (wzrost o 30%) oraz łączna kwota dochodów (wzrost o 86%).

Ryc. 60. Łączna kwota przychodów i dochodów osób prawnych w powiecie gryfickim w latach 2015-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – przedsiębiorczość.

3.3.5. Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości i wybranych instrumentów polityki gospodarczej

W dniu 22 czerwca 2022 r. na obszarze Partnerstwa Powiatu Gryfickiego przeprowadzone zostały strukturyzowane wywiady pogłębione, których celem było uzyskanie podstawowych informacji potrzebnych do zdiagnozowania uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w gminach obszaru partnerstwa.

Informacje te umożliwiły w dalszych etapach prac na określenie kierunków i form działania ważnych dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Spotkania z wóldarzami gmin oraz wicestarostą powiatu gryfickiego, podczas których doradcy w oparciu o wypełniony wstępnie kwestionariusz, starali się zdiagnozować uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości, przybierały formę otwartych, swobodnych rozmów, na podstawie których sformułowano następujące wnioski:

- Przestrzenne zróżnicowanie obszaru partnerstwa w znaczący sposób wpływa na jego rozwój gospodarczy: gminy Rewal i Trzebiatów, ze względu na swoje nadmorskie położenie zaliczane są do gmin turystycznych. Pozostałe gminy:

Gryfice, Brojce, Karnice, Płoty – to tereny typowo rolnicze, niegdyś zdominowane przez Państwowe Gospodarstwa Rolne.

- Struktura sektora rolniczego w tych gminach opiera się przede wszystkim na funkcjonowaniu dużych gospodarstw rolnych, uzupełnianych przez średnie lub małe gospodarstwa, w tym także gospodarstw prowadzonych przez przedsiębiorców pochodzenia hiszpańskiego, niemieckiego czy holenderskiego.
- Na przestrzeni lat zmienił się także charakter upraw prowadzonych w Partnerstwie powiatu gryfickiego – obecne gospodarstwa nie przetwarzają żywności; hodowane zwierzęta i rośliny sprzedawane są kolejnym przedsiębiorcom zasilającym łańcuchy dostaw, przy czym sprzedaż w większości kierowana jest poza obszar Partnerstwa.
- Zagadnienia związane z przedsiębiorczością, w tym pobudzanie ducha przedsiębiorczości, kreowanie postaw przedsiębiorczych itp. nie znajdują się wśród priorytetów działań władz samorządowych.
- Wsparcie obecnych na terenie partnerstwa przedsiębiorców polega tylko na kreowaniu przyjaznej polityki podatkowej, zakładającej stosowanie systemu ulg i zwolnień.
- Integracja, czy też forma dialogu, środowiska przedsiębiorców z administracją samorządową odbywa się najczęściej w ramach imprez sportowych, kulturalnych i integracyjnych, gdzie przedsiębiorcy aktywnie włączają się w ich organizację, wsparcie finansowe i promocyjne.
- Poważnym impulsem gospodarczym dla gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego jest budowa drogi ekspresowej S6. Zauważalny jest także wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznych terenami położonymi w bezpośrednim lub bliskim sąsiedztwie trasy.
- W partnerstwie brak jest ciał doradczych i eksperckich z zakresu przedsiębiorczości. Widoczne są pojedyncze przypadki zrzeszeń przedsiębiorców (np. Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców w Gryficach).
- Głównym podmiotem animującym sferę biznesową w regionie jest Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – wydział w Gryficach, natomiast stosunkowo młodym przykładem zorganizowania się przedsiębiorców z danego sektora jest Gryficki Klaster Energii.
- Kontakt władz samorządowych z przedsiębiorcami nie ma charakteru stałego. Sprowadza się on zazwyczaj do doraźnych spotkań wynikających z potrzeby aktualnie planowanych przedsięwzięć czy innych sytuacji.
- Partnerstwo powiatu gryfickiego nie posiada swojego produktu lokalnego – wyrobu lub usługi, z którą utożsamiliby się mieszkańcy regionu (np. produktu wytwarzanego w sposób niemasyowy i przyjazny dla środowiska, z surowców lokalnie dostępnych). Zaznaczyć jednak należy, że w rozmowach

zwracano uwagę m.in. na hodowlę łososa jurajskiego oraz tradycje pszczelarskie regionu.

- Brak ustrukturyzowanego systemu kreowania odpowiedniej dla rozwoju przedsiębiorczości przestrzeni, w przyszłości skutkować będzie zanikaniem postaw proaktywnych wśród ludzi młodych i obniżaniem gotowości mieszkańców do podjęcia własnej działalności gospodarczej.
- Gminy należące do Partnerstwa powiatu gryfickiego nie posiadają dokumentów strategicznych z zakresu wsparcia przedsiębiorczości (np. Lokalnego Planu Rozwoju Gospodarczego) Tym samym, brak jest systematycznego monitorowania danych i wskaźników obrazujących kondycję, szeroko rozumianej przedsiębiorczości w gminie. Podmiotem gromadzącym podstawowe dane w tym zakresie jest tylko Powiatowy Urząd Pracy.

3.3.6. Stan finansów samorządowych

Zarządzanie publicznymi środkami samorządowymi pozostaje zagadnieniem wymagającym szczególnej uwagi zarówno dla samych JST jak i dla tworzącego je społeczeństwa. Zasoby publiczne stanowią fundament w procesie zaspokajania wciąż rosnącego zapotrzebowania na dobra oraz usługi publiczne. Co więcej, obecne środowisko funkcjonowania samorządów, podlegające częstym zmianom, procesom i uwarunkowaniom, sprawia, że procesy związane z gromadzeniem i wydatkowaniem zasobów finansowych wymagają szczególnej analizy.

Poniżej przedstawiona została wysokość i struktura dochodów podatkowych gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w 2021 r. Gminy osiągały największe dochody z tytułu udziału JST we wpływach budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT).

Tabela 12. Wysokość i struktura dochodów podatkowych gmin miejsko-wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w 2021 r.

	Gryfice	Płoty	Trzebiatów
PIT	21 430 973,00 zł	5 548 782,00 zł	11 750 563,00 zł
Podatek od nieruchomości	11 642 004,82 zł	5 233 939,80 zł	13 159 195,81 zł
Podatek rolny i leśny	2 183 294,23 zł	1 329 517,31 zł	1 688 938,93 zł
Podatek od czynności cywilnoprawnych	1 616 523,26 zł	416 052,65 zł	1 076 528,09 zł
Pozostałe dochody podatkowe	1 386 447,85 zł	104 415,95 zł	799 544,24 zł
CIT	838 094,46 zł	76 527,40 zł	553 940,01 zł
Podatek od środków transportowych	420 279,83 zł	404 258,53 zł	200 270,59 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Szczególną uwagę należy zwrócić na gminę Rewal, gdzie podatek od nieruchomości przewyższał prawie dwukrotnie podatek PIT oraz gminę Brojce, w której jako jedynej w partnerstwie, podatek rolny i leśny przewyższył podatek od nieruchomości.

Tabela 13. Wysokość i struktura dochodów podatkowych gmin wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w 2021 r.

	Brojce	Karnice	Rewal
PIT	1 855 810,00 zł	2 294 317,00 zł	8 815 876,00 zł
Podatek od nieruchomości	1 121 624,28 zł	3 688 775,91 zł	16 694 337,38 zł
Podatek rolny i leśny	1 244 497,25 zł	1 240 946,24 zł	135 357,22 zł
Podatek od czynności cywilnoprawnych	148 471,55 zł	518 753,43 zł	2 561 933,66 zł
Pozostałe dochody podatkowe	95 560,41 zł	47 327,81 zł	329 737,18 zł
CIT	24 054,04 zł	17 571,86 zł	96 053,15 zł
Podatek od środków transportowych	46 365,60 zł	47 922,12 zł	62 870,33 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy

Dochody ogółem na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w ostatnich pięciu latach zwiększały się. Szczególną sytuacją finansową w partnerstwie odznacza się Gmina Rewal, która w 2017 r. z tytułu sprzedaży nieruchomości wygenerowała dochody na 1 mieszkańca wynoszące ponad 27 tysięcy zł.

Sprowadzając poniższe dane do poziomu partnerstwa, zauważyć należy, że na tle innych partnerstw biorących udział w projekcie CWD, położonych w bezpośrednim lub bliskim sąsiedztwie, dochody partnerstwa na 1 mieszkańca przyjmują stosunkowo wysokie wartości. W 2021 r. były wyższe o 1 557,15 zł niż w Partnerstwie Powiatu Szczecineckiego i o 1 802,65 zł niż w Strefie Centralnej. Wśród grupy porównawczej liderem pozostało jednak Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego z dochodami na 1 mieszkańca wynoszącymi w 2021 r. 8 476,37 zł.

Tabela 14. Dochody budżetów JST ogółem na 1 mieszkańca w gminach należących do partnerstwa oraz w partnerstwach porównawczych w latach 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Gminy wchodzące w skład Partnerstwa powiatu gryfickiego					
Rewal	27 236,43 zł	14 343,55 zł	14 053,63 zł	13 175,27 zł	15 712,17 zł
Brojce	4 797,48 zł	4 862,60 zł	5 213,30 zł	6 579,62 zł	7 618,43 zł
Karnice	4 782,25 zł	4 639,72 zł	4 940,90 zł	5 212,82 zł	6 544,38 zł

	2017	2018	2019	2020	2021
Trzebiatów	4 790,06 zł	4 862,95 zł	4 888,80 zł	5 182,25 zł	6 144,50 zł
Gryfice	4 483,00 zł	4 672,99 zł	4 929,58 zł	5 519,91 zł	5 831,99 zł
Płoty	4 280,66 zł	4 482,77 zł	5 112,10 zł	5 461,00 zł	5 745,24 zł
Partnerstwo Powiatu					
Kamieńskiego	5 999,85 zł	6 246,85 zł	6 075,87 zł	7 577,09 zł	8 476,37 zł
Gryfickiego	8 394,98 zł	6 310,76 zł	6 523,05 zł	6 855,15 zł	7 932,78 zł
Szczecineckiego	4 425,72 zł	4 904,19 zł	4 993,72 zł	5 393,41 zł	6 375,63 zł
Strefa Centralna	4 456,02 zł	4 877,80 zł	5 108,06 zł	5 646,77 zł	6 130,13 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Wysokość dochodów ogółem przypadających na 1 mieszkańca interpretować należy łącznie ze wskaźnikiem określającym wysokość dochodów własnych na 1 mieszkańca. Wówczas uzyskana informacja pozwala określić poziom uzależnienia gmin od transferów pieniędzy z innych budżetów (w szczególności z budżetu państwa), a co za tym idzie także ich samodzielność finansową.

Tabela 15. Dochody własne gmin należących do partnerstwa, na 1 mieszkańca, w latach 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Rewal	25 080,32 zł	12 124,89 zł	11 785,51 zł	10 695,83 zł	12 650,35 zł
Trzebiatów	2 827,25 zł	2 659,99 zł	2 532,26 zł	2 567,11 zł	3 263,05 zł
Gryfice	2 129,87 zł	2 175,49 zł	2 297,31 zł	2 534,78 zł	2 710,19 zł
Karnice	2 478,92 zł	2 259,72 zł	2 449,36 zł	2 615,56 zł	2 529,64 zł
Płoty	1 472,62 zł	1 524,70 zł	1 890,66 zł	2 294,67 zł	2 246,84 zł
Brojce	1 110,29 zł	1 152,37 zł	1 423,56 zł	2 532,98 zł	1 864,58 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwyższe wartości po przeliczeniu dochodów własnych gmin na 1 mieszkańca osiągała gmina Rewal oraz Trzebiatów, co podyktowane jest nadmorskim położeniem tych gmin. Najmniejsze wartości miały miejsce w gminie Brojce i Płoty.

Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. Wśród wydatków bieżących wyodrębnia się w szczególności: wydatki jednostek budżetowych na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz związane z realizacją ich statutowych działań, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych itp.

Wydatki majątkowe budżetu obejmują z kolei m.in. wydatki inwestycyjne (w tym zakupy inwestycyjne) jednostek budżetowych oraz dotacje celowe przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji.

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego stanowią wskaźnik prowadzonej polityki prorozwojowej.

Trzy analizowane lata tj. 2011, 2016 oraz 2021 charakteryzował wzrost wydatków ogółem na 1 mieszkańca we wszystkich gminach obszaru partnerstwa. Struktura dochodów i wydatków gminy Rewal na tle pozostałych gmin partnerstwa, znacząco od nich odbiega, plasując jednostkę na pierwszym miejscu zestawień.

Tabela 16. Porównanie wydatków ogółem na 1 mieszkańca wraz z wydatkami majątkowymi na 1 mieszkańca w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku 2011, 2016 i 2021.

wydatki na 1 osobę w gminie	ogółem	majątko.	ogółem	majątko.	ogółem	majątko.
	2011		2016		2021	
Rewal	7 806,85 zł	1 744,00 zł	16 789,09 zł	1 210,00 zł	14 567,27 zł	1 698,40 zł
Karnice	3 008,05 zł	292,00 zł	3 810,56 zł	77,00 zł	6 455,34 zł	1 649,41 zł
Brojce	3 483,99 zł	280,00 zł	4 314,75 zł	59,00 zł	6 688,24 zł	1 350,14 zł
Trzebiatów	3 981,69 zł	1 351,00 zł	3 672,63 zł	132,00 zł	5 470,56 zł	698,51 zł
Gryfice	2 711,47 zł	415,00 zł	3 748,15 zł	212,00 zł	5 746,23 zł	622,10 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wysokość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca charakteryzowała zmienna dynamika. W 2016 roku nastąpiło widoczne załamanie, które już w 2021 r. zostało zminimalizowane. Największą wartością nominalną wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w 2021 r. charakteryzowała się gmina Rewal, Karnice oraz Brojce.

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w gminach partnerstwa w latach 2016-2021 przybierał zróżnicowane wartości, wahając się od wartości zerowych, do wartości bliskich 20% a nawet 25%.

Tabela 17. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2016-2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Trzebiatów	2%	8%	11%	4%	9%	26%
Karnice	1%	2%	2%	2%	9%	20%
Płoty	4%	8%	17%	11%	6%	13%
Gryfice	7%	0%	1%	3%	14%	12%

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Brojce	6%	8%	12%	7%	12%	11%
Rewal	19%	1%	11%	10%	9%	7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Chcąc określić poziom bezpieczeństwa finansowego jednostek samorządu terytorialnego należy posłużyć się pojęciem nadwyżki operacyjnej, która oznacza dodatnią różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Nadwyżka operacyjna stanowi niezbędny element w procesie inwestycyjnym samorządów lokalnych i określa swego rodzaju potencjał inwestycyjny samorządów. Jej obecność pozwala nie tylko na spłatę zaciągniętych zobowiązań, ale także zmniejszenie ryzyka utraty płynności finansowej spowodowanego uwarunkowaniami zewnętrznymi.

Tabela 18. Nadwyżka operacyjna netto w latach 2017-2021 w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego.

	2017	2018	2019	2020	2021
Gryfice	2 870 675,77	-1 108 171,72	2 343 791,78	4 320 202,27	6 862 853,12
Trzebiatów	342 075,88	661 286,69	1 942 430,92	2 498 854,82	5 761 839,93
Rewal	-53 164 718,18	176 994,68	-3 233 037,81	-608 250,72	2 782 218,70
Karnice	2 298 138,11	793 234,39	326 811,17	55 064,99	1 680 081,20
Brojce	390 366,72	147 797,21	451 462,81	935 982,05	634 933,31
Płoty	-219 993,47	-281 008,45	1 823 339,13	1 170 452,95	391 996,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – analizy.

Powyzsza tabela (Tabela 18.) przedstawia różnicę między dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi pomniejszoną o rozchody z tytułu spłaty długu. W 2021 r. dodatnią wartość świadczącą o osiągnięciu nadwyżki operacyjnej netto osiągnęły wszystkie gminy partnerstwa, z czego nadwyżki te największą wartość osiągały w gminach Gryfice i Trzebiatów.

Na podstawie danych zawartych w Tabeli 19¹ stwierdza się, że całkowity **prognozowany potencjał finansowy Partnerstwa w latach 2022-2030 kształtuje się na poziomie 361 mln zł.** Należy jednak pamiętać, że blisko 242,9 mln zł dotyczy

¹ Do analiz przyjęto dane pochodzące z bazy Ministerstwa Finansów dla WPF według stanu na dzień 30.06.2022 r. ze względu na to, że na moment opracowania analizy była to najbardziej aktualna baza MF zawierająca WPF wszystkich JST. Tym samym spełnione zostało kryterium kompletności danych.

zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Zatem ewentualna decyzja o finansowaniu projektu źródłami zwrotnymi (przychody z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji) będzie skutkowałą zmniejszeniem poziomu środków własnych, które w przyszłości zostaną zaangażowane na spłatę długu wraz z kosztami jego obsługi. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi 119,6 mln zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 79,1 mln zł.

Tabela 19. Potencjał finansowy Partnerstwa Powiatu Gryfickiego w latach 2022-2030.

Nazwa JST	Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
gryficki	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	6 236 468,94	5 749 592,30	3 193 993,82	5 225 370,72	2 082 853,23	2 109 831,38	2 228 707,42	2 292 311,01	3 584 171,64	32 703 300,46
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	2 061 870,81	50,44	664 460,31	2 179 687,49	2 848 387,92	2 586 678,36	2 323 862,28	2 509 626,41	2 510 790,98	17 685 415,00
	Wynik operacyjny netto	-5 421 041,18	4 793 013,01	-332 798,23	2 179 687,49	2 848 387,92	2 586 678,36	2 323 862,28	2 509 626,41	2 510 790,98	13 998 207,04
BROJCE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	373 129,69	529 500,00	576 312,00	445 880,00	321 824,00	315 588,00	259 192,00	109 136,00	180 180,00	3 110 741,69
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	236 929,76	0,00	110 000,00	160 000,00	300 000,00	300 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	1 256 929,76
	Wynik operacyjny netto	-5 607 361,95	250 000,00	250 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	-4 057 361,95
GRYFICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	8 315 401,07	5 820 420,29	5 921 686,16	4 902 154,86	2 589 517,47	2 661 330,00	2 039 750,00	1 210 200,00	2 646 540,00	36 106 999,85
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	8 947 850,53	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	11 947 850,53
	Wynik operacyjny netto	-7 125 633,69	1 779 330,00	1 550 000,00	4 600 000,00	5 500 000,00	0,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	7 803 696,31
KARNICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 636 916,54	1 823 070,74	1 771 346,64	1 733 315,76	720 058,19	870 169,20	1 877 448,04	1 985 017,70	1 693 026,97	14 110 369,78
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Wynik operacyjny netto	2 228 618,51	1 110 339,88	959 481,47	-169 501,00	471 580,00	1 131 580,00	320 980,00	1 136 280,00	1 136 280,00	8 325 638,86
PŁOTY	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 366 014,33	1 831 017,63	2 066 558,83	1 846 900,90	1 291 994,57	1 262 073,79	1 421 245,34	1 653 053,94	2 547 699,55	15 286 558,88
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	6 654 409,63	50 000,00	333 999,00	2 045 734,00	2 451 134,00	3 041 790,00	3 526 089,00	4 001 683,00	4 527 625,00	26 632 463,63
	Wynik operacyjny netto	-2 546 170,33	244 420,36	1 126 999,00	1 331 664,00	1 729 923,00	2 313 367,00	2 790 382,00	3 258 619,00	3 777 130,00	14 026 334,03
REWAL	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	19 763 522,77	16 657 786,83	25 292 283,68	13 921 522,11						75 635 115,39
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	7 189 667,27	394 820,69	9 429 498,00	9 798 359,00						26 812 344,96
	Wynik operacyjny netto	-3 656 931,96	-2 105 179,31	9 429 498,00	9 798 359,00						13 465 745,73
TRZEBIATÓW	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	9 238 384,57	10 513 491,68	11 828 026,66	11 646 747,34	4 575 877,62	4 538 962,98	4 339 275,27	3 791 944,32	5 495 579,83	65 968 290,27
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	28 193 846,47	0,00	210 312,70	435 577,85	466 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	0,00	35 305 737,02
	Wynik operacyjny netto	-7 352 705,40	2 523 838,95	1 912 033,86	3 836 236,60	4 561 686,06	4 744 153,51	4 933 919,65	5 131 276,45	5 336 527,49	25 626 967,17
	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	46 929 837,91	42 924 879,47	50 650 207,79	39 721 891,69	11 582 125,08	11 757 955,35	12 165 618,07	11 041 662,97	16 147 197,99	242 921 376,32
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	53 284 574,47	444 871,13	10 748 270,01	14 619 358,34	6 065 521,92	7 928 468,36	8 899 951,28	9 561 309,41	8 088 415,98	119 640 740,90
	Wynik operacyjny netto	-29 481 226,00	8 595 762,89	14 895 214,10	21 876 446,09	15 411 576,98	11 075 778,87	10 919 143,93	12 585 801,86	13 310 728,47	79 189 227,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie złożonych WPF według stanu na dzień 30.06.2022 r., Ministerstwo Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletnia-prognoza-finansowa4>

Z danych jednostkowych wynika, że największe możliwości finansowe w analizowanym okresie będzie posiadała Gmina Trzebiatów oraz Gmina Rewal.

Zaznaczyć należy, że pozostali Partnerzy również posiadają zdolność do finansowania rozwoju, choć w mniejszym stopniu. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że jest to wstępna ocena potencjału finansowego Partnerstwa.

Wpływ na sytuację finansową poszczególnych Partnerów będą miały m.in. zmiany budżetu i wieloletnich prognoz finansowych określających zdolność JST do finansowania zadań publicznych. Ponadto istotne jest ryzyko związane z obecną i przyszłą sytuacją społeczno-gospodarczą (np. ryzyko rynkowe, inflacji, stóp procentowych), które może zarówno negatywnie, jak i pozytywnie wpływać na możliwości finansowe Partnerstwa.

Tym samym należy wziąć pod uwagę także ryzyko prawne związane ze zmianami w zakresie systemu finansowego JST. Skutki zmian systemowych będą wpływać na potencjał finansowy Partnerstwa w krótkim i średnim okresie. Z tego względu zaleca się monitorowanie sytuacji finansowej i ryzyka mającego na nią wpływ zarówno na poziomie całego Partnerstwa oraz poszczególnych Partnerów.

3.3.7. Turystyka

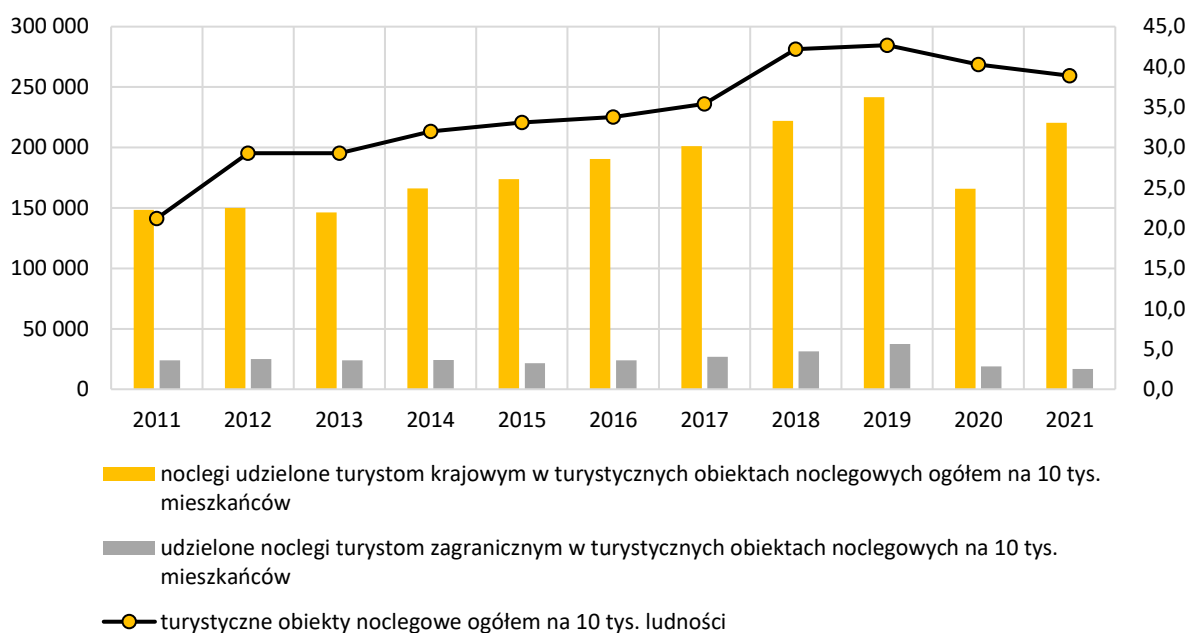
Obszar Partnerstwa powiatu gryfickiego jest miejscem atrakcyjnym pod względem zarówno położenia geograficznego jak i przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym.

Odpowiednie wykorzystanie istniejących zasobów partnerstwa, w tym potencjału turystycznego, przyczynić może się do trwałego wzrostu gospodarczego i poprawy jakości życia mieszkańców.

Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w powiecie gryfickim ulega systematycznemu zwiększeniu. Baza noclegowa partnerstwa powiększa się w każdym kolejnym roku. Coraz więcej, zarówno turystów krajowych jak i zagranicznych, decyduje się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych.

Największymi obiektami noclegowymi, oferującymi także usługi SPA i wellness, są Hotel Zalewski**** w Mrzeżynie, kompleks wczasowy SANDRA SPA w Pogorzeliczy oraz ośrodek wypoczynkowy Bagińscy SPA w Pobierowie.

Ryc. 61. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie w powiecie gryfickim w latach 2011-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując obszar turystyki, praktycznie w każdym obszarze, widoczne będzie załamanie przypadające na 2020 rok, będące skutkiem tzw. restrykcji covidowych mających na celu zdecydowane ograniczenie ruchu turystycznego.

Główny potencjał turystyczny obszaru partnerstwa skoncentrowany pozostaje wokół położenia w bezpośrednim sąsiedztwie wybrzeża Morza Bałtyckiego. Istotne znaczenie dla rozwoju turystyki ma także Rzeką Rega, stanowiąca główną oś, nie tylko w wymiarze hydrograficznym, ale również historycznym i kulturowym. Swym biegiem rzeka obejmuje wszystkie ośrodki miejskie partnerstwa.

Rosnąca popularność turystyki nadmorskiej, poświęconej w głównej mierze rekreacji wypoczynkowej, przyczynia się do wzrostu liczby turystów odwiedzających corocznie nadmorskie miejscowości gmin Rewal i Trzebiatów. Warto zaznaczyć, że nie tylko samo położenie, ale także obecność i dostępność zasobów o wysokim potencjale turystycznym, zachęca do wyboru tych gmin jako miejsca destynacji turystycznej.

Zgodnie z „Raportem z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu gryfickiego” opracowanego przez dra Tomasza Dudę z Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Szczecińskiego: „zdecydowana większość walorów o charakterze turystyczno-kulturowym pozostaje w powiecie gryfickim oddalona od strefy nadmorskiej i koncentruje się wzdłuż

naturalnej osi regionu, jakim jest dolina rzeki Regi. Niemniej jednak miejsca te stanowią alternatywę na jednodniowe czy nawet półdniowe wycieczki dla wypoczywających nad morzem wczasowiczów”.

Niestety, zasoby turystyczne gmin oddalonych od pasa nadmorskiego pozostają w niewielkim stopniu wyposażone w infrastrukturę niezbędną do rozwoju przestrzeni turystycznej. Baza noclegowa i gastronomiczna, w pełnym tego słowa znaczeniu, nie została dotychczas ukształtowana, a pojedyncze ośrodki skupione pozostają w głównych ośrodkach miejskich lub w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Wśród barier rozwojowych sektora turystycznego całego partnerstwa wymienić należy brak wspólnej i spójnej dla obszaru polityki informacyjnej, w tym promocji i marketingu. Często nieświadomość atrakcji i oferty poszczególnych miejsc wśród turystów odwiedzających obszar partnerstwa, prowadzi do ograniczenia podróży do obszaru jednej miejscowości. Dostęp do źródeł danych oferujących kompleksową informację turystyczną, mógłby stanowić dla osób odwiedzających powiat gryficki, impuls do odwiedzenia kolejnych miejsc.

Inwentaryzacja przeprowadzona na potrzeby wspomnianego raportu zidentyfikowała wiele elementów zasobu turystyczno-kulturowego. Ich spis zaprezentowany został w rozdziale 3.4.4.

3.3.8. Rolnictwo

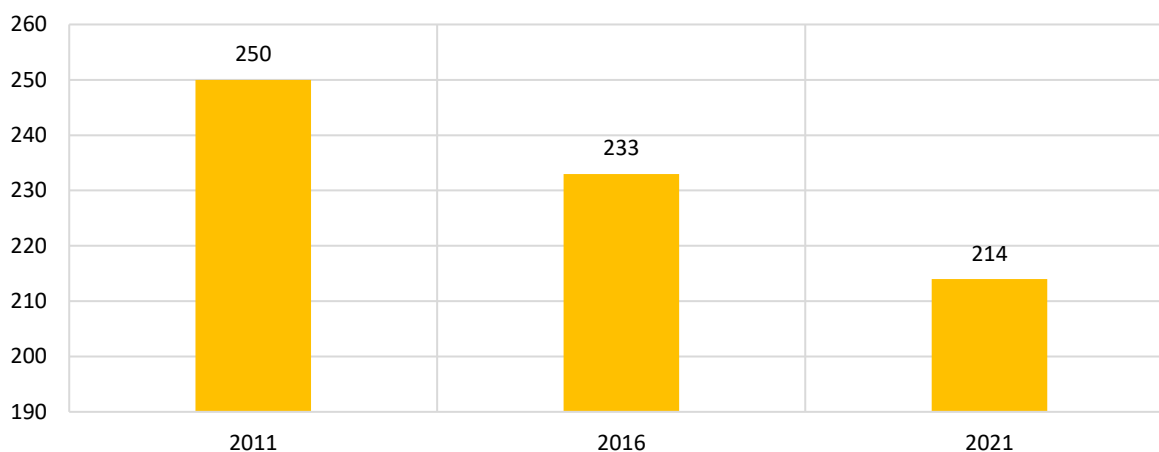
Obszar Partnerstwa powiatu gryfickiego określić należy jako typowo rolniczy: użytki rolne stanowią w każdej z gmin ponad 60% terenu – wyjątkiem pozostaje gmina Rewal, w której wysoki odsetek gruntów leśnych i zadrzewionych oraz gruntów zabudowanych, ogranicza tereny użytków rolnych do ok. 35%. Największy udział w powierzchni użytków rolnych powiatu stanowią grunty orne (71,5%), łąki (18%) i pastwiska (7,5%).

Użytki rolne na terenie powiatu to gleby bez zanieczyszczeń, o naturalnych zawartościach metali ciężkich, nadające się pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze. To sprawia, że możliwe staje się prowadzenie intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej w większości gospodarstw.

Liczba podmiotów z sekcji A (tj. dział 01: Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową, dział 02: Leśnictwo i pozyskiwanie drewna, dział 03: Rybactwo) wpisanych do rejestru REGON w latach 2011- 2021 systematycznie spadała, zmniejszając się na przestrzeni 10 lat o 36 podmioty.

W 2021 r. podmioty z sekcji A stanowiły w powiecie gryfickim 2,5% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Wartość ta zmniejszyła się od 2011 r. o niecały 1%.

Ryc. 62. Podmioty sekcji A wpisane do rejestru REGON w latach 2011-2021 w powiecie gryfickim.

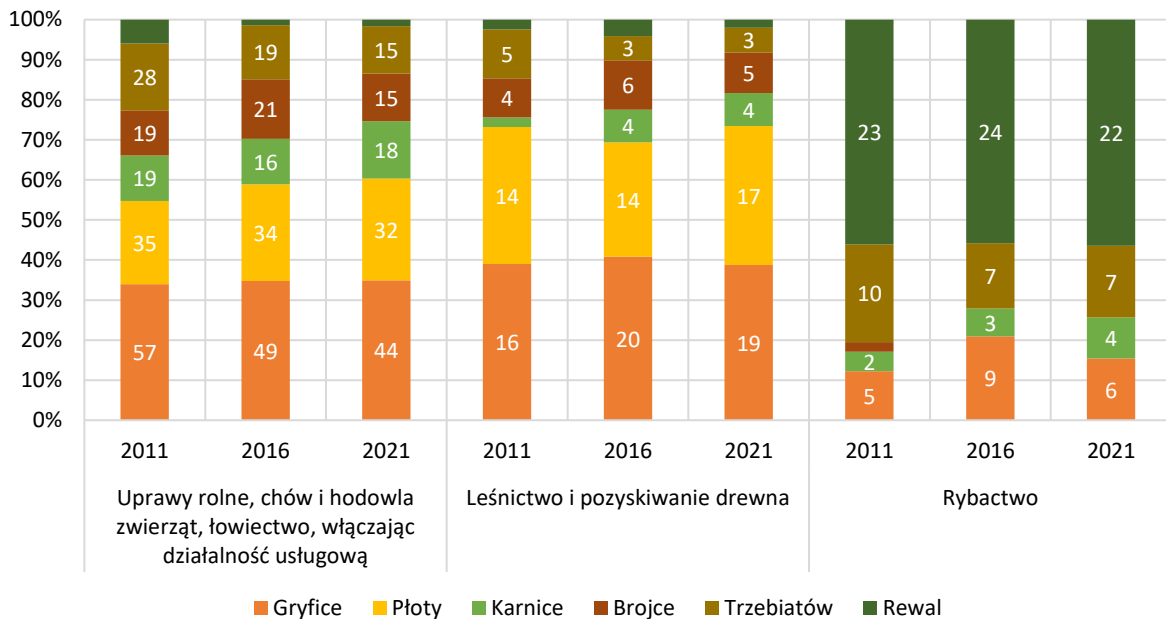

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zarówno w dziale 01 sekcji A tj. uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową jak i dziale 02: leśnictwo i pozyskiwanie drewna, największa liczba podmiotów skupiona pozostaje na terenie Gminy Gryfice, choć zaznaczyć należy, że ich liczba z roku na rok spada. Podobną sytuacją odznaczają się pozostałe gminy partnerstwa, w których liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON z sekcji A systematycznie spada.

Najwięcej podmiotów działających w dziale 03 tj. rybactwie, znajduje się w nadmorskich gminach partnerstwa tj. Rewalu i Trzebiatowie. Ich liczba utrzymuje się na zbliżonym poziomie i od 10 lat ulegała niewielkim zmianom.

Ryc. 63. Podmioty powiatu gryfickiego wpisane do rejestru REGON w roku 2011, 2016 i 2020 z sekcji A w podziale na działy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ziemie należące obecnie do właścicieli prywatnych niegdyś wchodziły w zasób Państwowych Gospodarstw Rolnych. Dlatego też struktura agrarna w powiecie gryfickim składa się w głównej mierze z gospodarstw wielkości 10-60 hektarów.

Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną (głównie dla zaopatrzenia chłonnego rynku zbytu). Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

3.3.9. Podsumowanie

- ▶ Syntetyczny wskaźnik rozwoju dla wymiaru gospodarczego Partnerstwa powiatu gryfickiego przyjmuje od 2016 r. wartości ujemne, ale systematycznie się poprawia.
- ▶ Obszarem wymagającym wsparcia w niektórych gminach partnerstwa pozostaje stan finansów lokalnych, a więc zdolność finansowania rozwoju.
- ▶ Sekcjami, w których nastąpił największy ubytek kadry pracowniczej w ostatnich latach były administracja publiczna, handel hurtowy i detaliczny, a także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.
- ▶ Liczba osób z innym obywatelstwem niż polskie zasilająca grono podatników w Partnerstwie powiatu gryfickiego stale rośnie i stanowi coraz większe źródło łągodzenia deficytu na lokalnym rynku pracy. Tylko w 2020 r. liczba wszystkich podatników-obcokrajowców w powiecie gryfickim zwiększyła się o prawie pół tysiąca (23%) w porównaniu do roku poprzedniego.
- ▶ Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2015-2020 zwiększyła się o 30 % (z 1446 do 2077 osób). Osoby pracujące w wieku emerytalnym w coraz większym stopniu uzupełniają deficyt na lokalnym rynku pracy.
- ▶ Liczba mieszkańców w wieku 60-64 lata corocznie przewyższa liczbę mieszkańców w wieku 20-24 lata. W nadchodzących latach obszar partnerstwa coraz silniej odczuwać będzie brak młodej kadry pracowniczej mogącej zastąpić miejsca zwalniane przez osoby odchodzące na emeryturę.
- ▶ Stały rozwój gospodarczy i spadek liczby osób w wieku produkcyjnym przyczynił się w ostatnich 10 latach do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych.
- ▶ W 2020 r. najliczniejszą grupą dochodową stali się emeryci.

- ▶ Wydarzenia związane zarówno z pandemią, jak i postępujące zmiany demograficzne, przełożyły się w 2020 r. na bezpośrednie spadki dochodów mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego z tytułu stosunku pracy i prowadzenia działalności gospodarczej.
- ▶ W 2021 r. nadwyżkę operacyjną netto osiągnęły wszystkie gminy partnerstwa.
- ▶ Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w powiecie gryfickim ulega systematycznemu zwiększeniu. Również baza noclegowa partnerstwa powiększa się z każdym rokiem. Coraz więcej osób, zarówno z kraju jak i zagranicy, decyduje się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych. Budowa ogromnego kompleksu hotelowego Gołębiowski w Pobierowie znacząco ten zasób powiększy.
- ▶ W 2021 r. podmioty z sekcji A (tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) stanowiły w powiecie gryfickim 2,5% wszystkich podmiotów pisanych do rejestru REGON. Ich liczba od 2011 r. zmniejszyła się o 36.
- ▶ Przestrzenne zróżnicowanie obszaru partnerstwa w znaczący sposób wpływa na jego rozwój gospodarczy: turystyczna północ, rolnicze środek i południe.
- ▶ Rolnictwo obszaru partnerstwa opiera się na dużych gospodarstwach rolnych.
- ▶ Zauważalny jest brak rozwiniętego przetwórstwa rolno-spożywczego.
- ▶ Poważnym impulsem do rozwoju gospodarczego gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego może być dokończenie budowy drogi ekspresowej S3 na odcinku Szczecin-Świnoujście oraz zakończenie budowy drogi ekspresowej S6 na odcinku Koszalin-Gdańsk.
- ▶ Zagadnienia związane z rozwojem przedsiębiorczości stanowią marginalny obszar zainteresowania i działania ze strony lokalnych samorządów.

- ▶ Środowiska gospodarcze są słabo zorganizowane i bardzo słabo współpracują na rzecz rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości z władzami samorządowymi.
- ▶ Słabo rozpowszechniona idea „by local” oraz współpracy na rzecz kreowania i promowania produktów lokalnych.
- ▶ Brak ustrukturyzowanego systemu kreowania odpowiedniej dla rozwoju przedsiębiorczości przestrzeni, w przyszłości może skutkować zanikaniem postaw proaktywnych wśród ludzi młodych i obniżaniem gotowości mieszkańców do podjęcia własnej działalności gospodarczej.

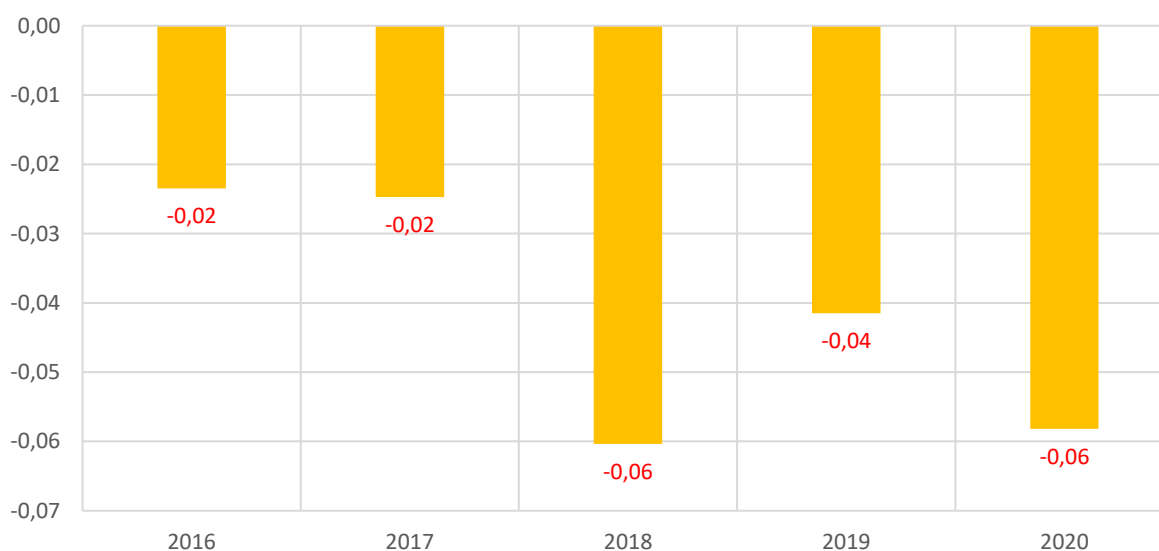
3.4. Wymiar środowiskowo-przestrzenny

Diagnoza sytuacji przestrzennej została wykonana w oparciu o opracowania własne oraz wyciągi z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego przyjętego uchwałą Nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r.

3.4.1. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego w wymiarze środowiskowo-przestrzennym ulega od 2016 r. stopniowemu pogorszeniu, osiągając w 2018 r. i 2020 r. największą dotychczas wartość ujemną wynoszącą -0,06.

Ryc. 64. Wskaźnik rozwoju partnerstwa - wymiar środowiskowo-przestrzenny.

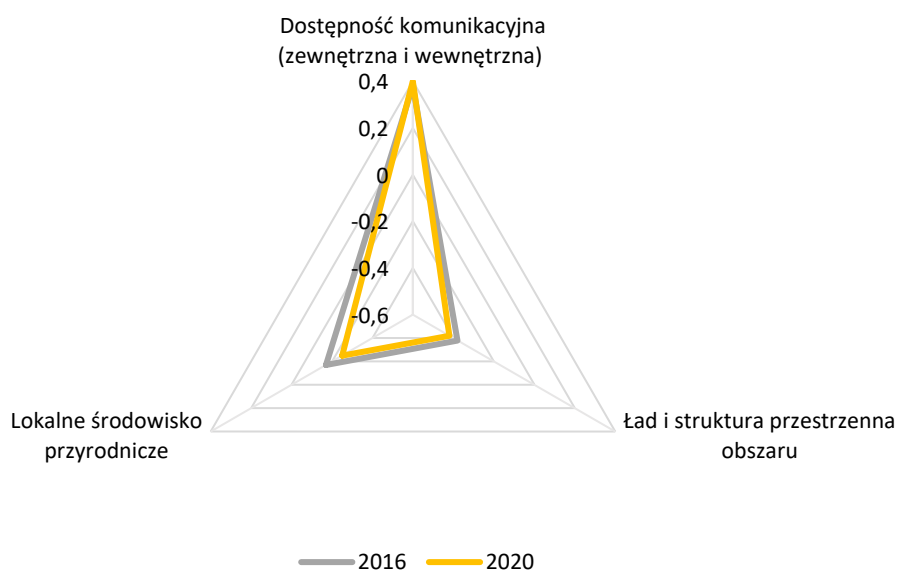

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Pogarszanie się wskaźnika rozwoju partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym związane jest przede wszystkim z pogarszającym się stanem lokalnego środowiska przyrodniczego oraz ładem i strukturą przestrzenną obszaru.

Wśród czynników obniżających jakość obszaru środowiskowo-przestrzennego wyróżnić należy przede wszystkim stosowanie instrumentów planowania przestrzennego w stopniu niewystarczającym do zachowania ład przestrzennego, a także sposób gospodarowania zasobami środowiska.

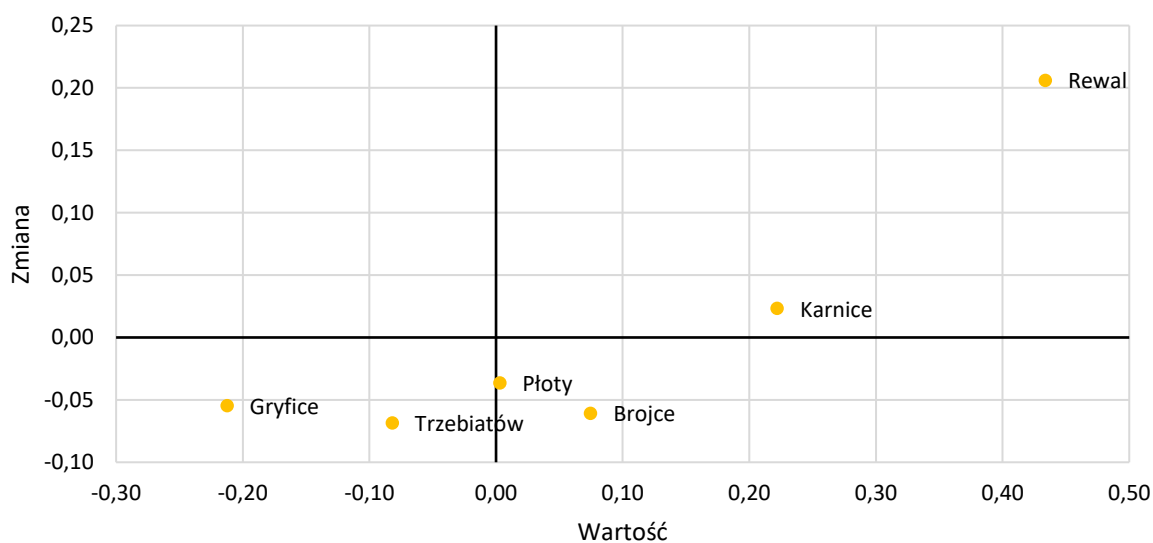
Ryc. 65. Wskaźniki rozwoju w obszarze środowiskowo-przestrzennym na początku i końcu badanego okresu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

Pozycja gminy w partnerstwie w odniesieniu do wymiaru środowiskowo-przestrzennego wskazuje na gminę Rewal oraz Karnice, jako jednostki cechujące się zarówno największą wartością jak i dynamiką rozwoju w tym obszarze. Pozostałe gminy, w tym Płoty i Brojce odznaczają się, co prawda, minimalną wartością dodatnią poziomu rozwoju w wymiarze środowiskowym, jednak dynamika zmian pozostaje na niskim, ujemnym poziomie. Najtrudniejsza sytuacja jest w dwóch, największych gminach miejsko-wiejskich partnerstwa: Gryficach i Trzebiatowie.

Ryc. 66. Pozycja gminy w partnerstwie – wymiar środowiskowo-przestrzenny.

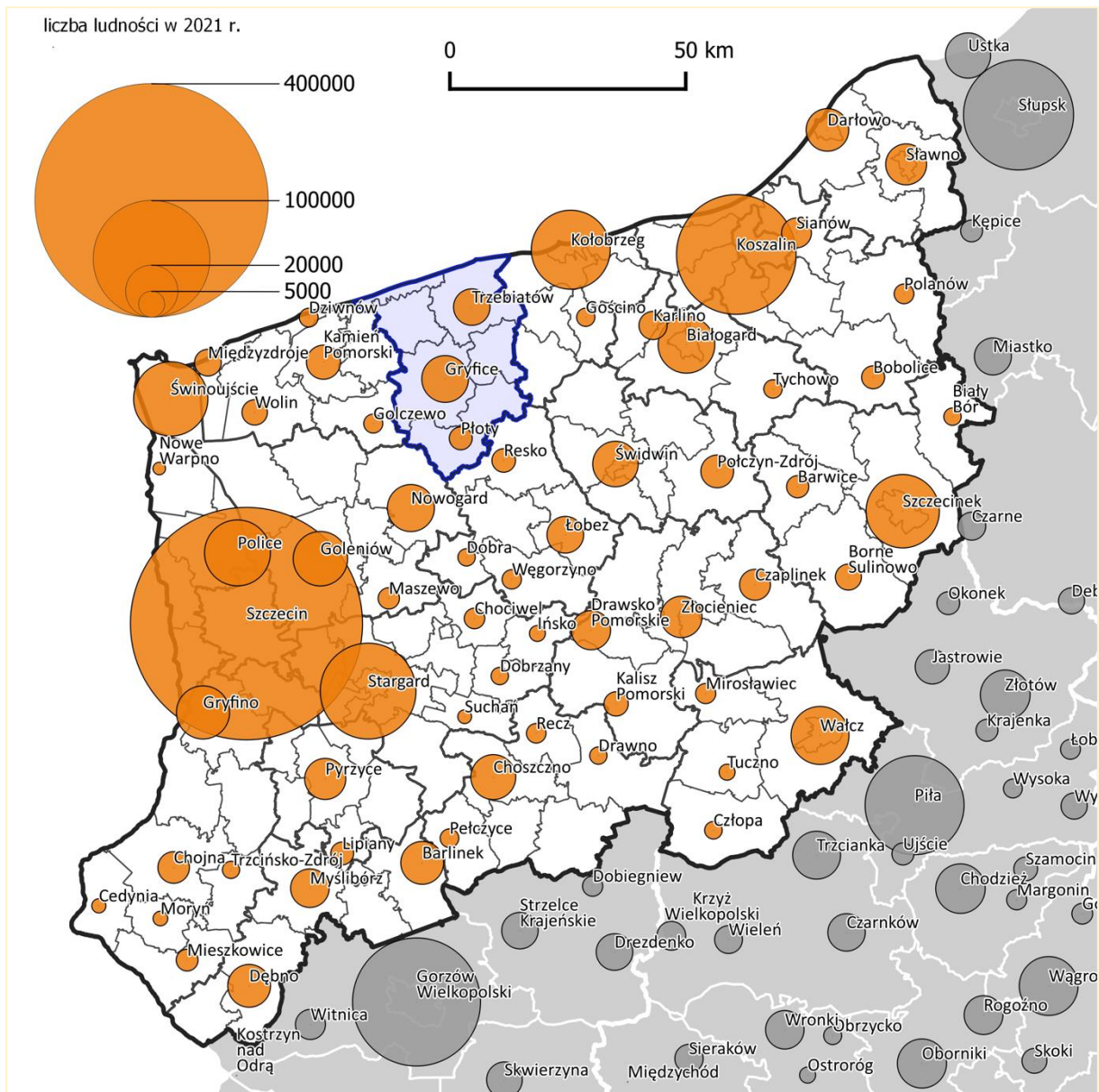

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

3.4.2. Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia w regionie i kraju

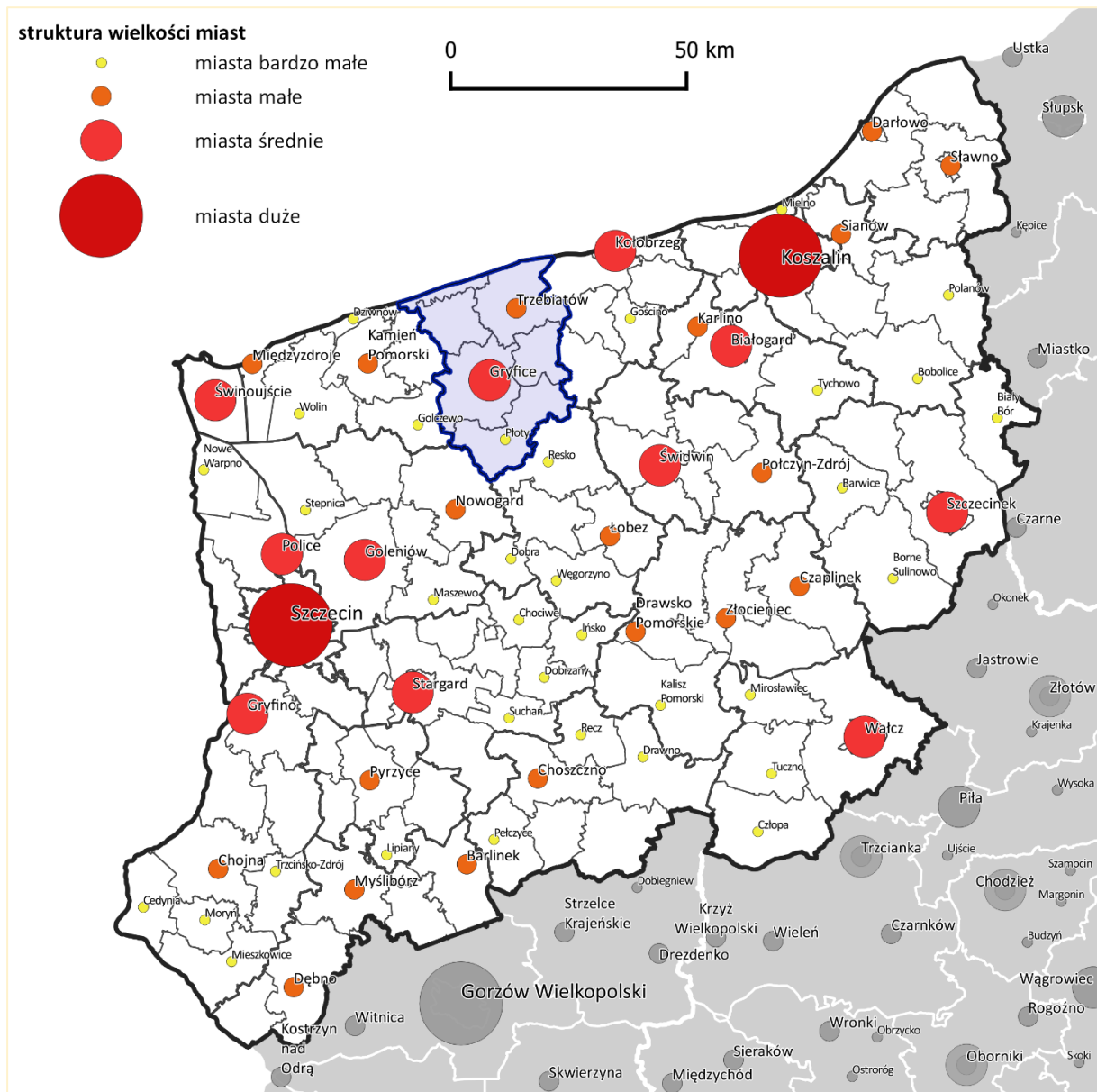
W Partnerstwie powiatu gryfickiego znajdują się 3 miasta oraz 103 miejscowości wiejskie. Odsetek ludności miejskiej wynosi 50,1 %. Jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i niższy od wskaźnika dla woj. zachodniopomorskiego (68,1%), które znajduje się pod tym względem na trzecim miejscu w Polsce, po śląskim i dolnośląskim.

Ryc. 67. Sieć miast w otoczeniu partnerstwa według liczby ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 68. Rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i w otoczeniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

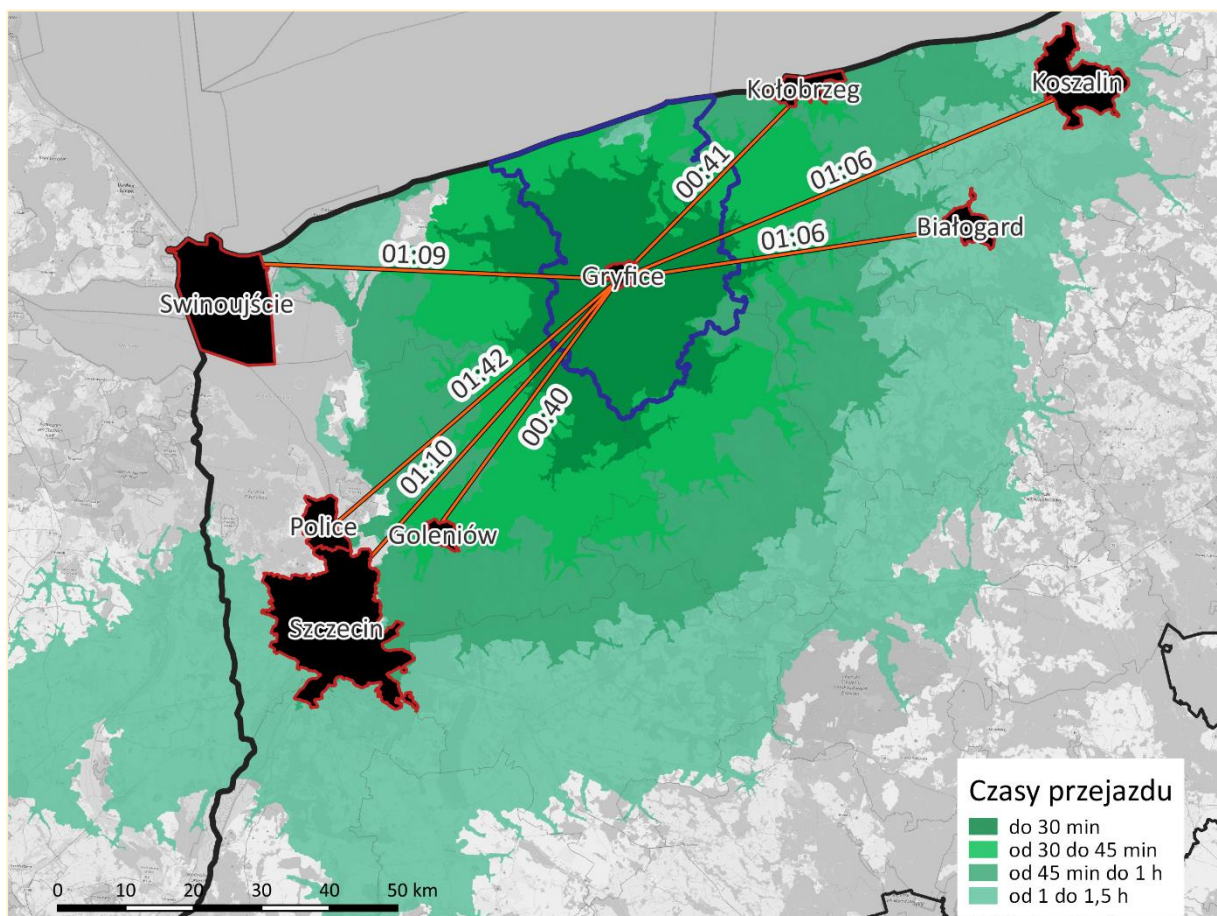
Miasta partnerstwa pod względem liczby ludności są stosunkowo niewielkie. Dwa spośród 3 miast partnerstwa: Gryfice (16,0 tys.) i Trzebiatów (9,8 tys.) to miasta zaliczane do miast małych – do grupy miast liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Miasto Płoty (3,9 tys.) zaliczane jest do miast bardzo małych – poniżej 5 tys. mieszkańców.

Obszar partnerstwa położony jest centralnie pomiędzy dwoma największymi miastami województwa. Odległość drogowa Gryfic do Szczecina (395,5 tys. Mk) - stolicy województwa wynosi 95 km i jest porównywalna z odległością drogową do Koszalina (105,0 tys. Mk) wynoszącą 85 km. W efekcie czasu dojazdów samochodem

do tych miast wynoszą nieco ponad 1 godzinę. Na Ryc. 69 przedstawiono analizę dostępności czasowej najważniejszych ośrodków miejskich w otoczeniu partnerstwa. Czasy dojazdu zostały oszacowane dla dnia powszedniego, poza sezonem turystycznym i poza godzinami szczytu (09.03.22. godz. 12.00 – środa).

Położenie obszaru partnerstwa pomiędzy dominującymi w województwie ośrodkami miejskimi daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina i Koszalina. Wpływa także pozytywnie na możliwości dostępu mieszkańców obszaru partnerstwa do usług i miejsc pracy oferowanych przez te dwa duże miasta, jednak elementem ograniczającym są czasy dojazdów przewyższające 1 godzinę. Położonymi najbliżej Gryfic miastami, których wielkości pozwalają na zaoferowanie poszerzonej oferty usługowej, są Kołobrzeg (45,7 tys. mieszkańców) i Goleniów (21,8 tys. mieszkańców) położone w odległościach ok. 50-60 km. Przeciętny czas dojazdu do nich to około 40 minut.

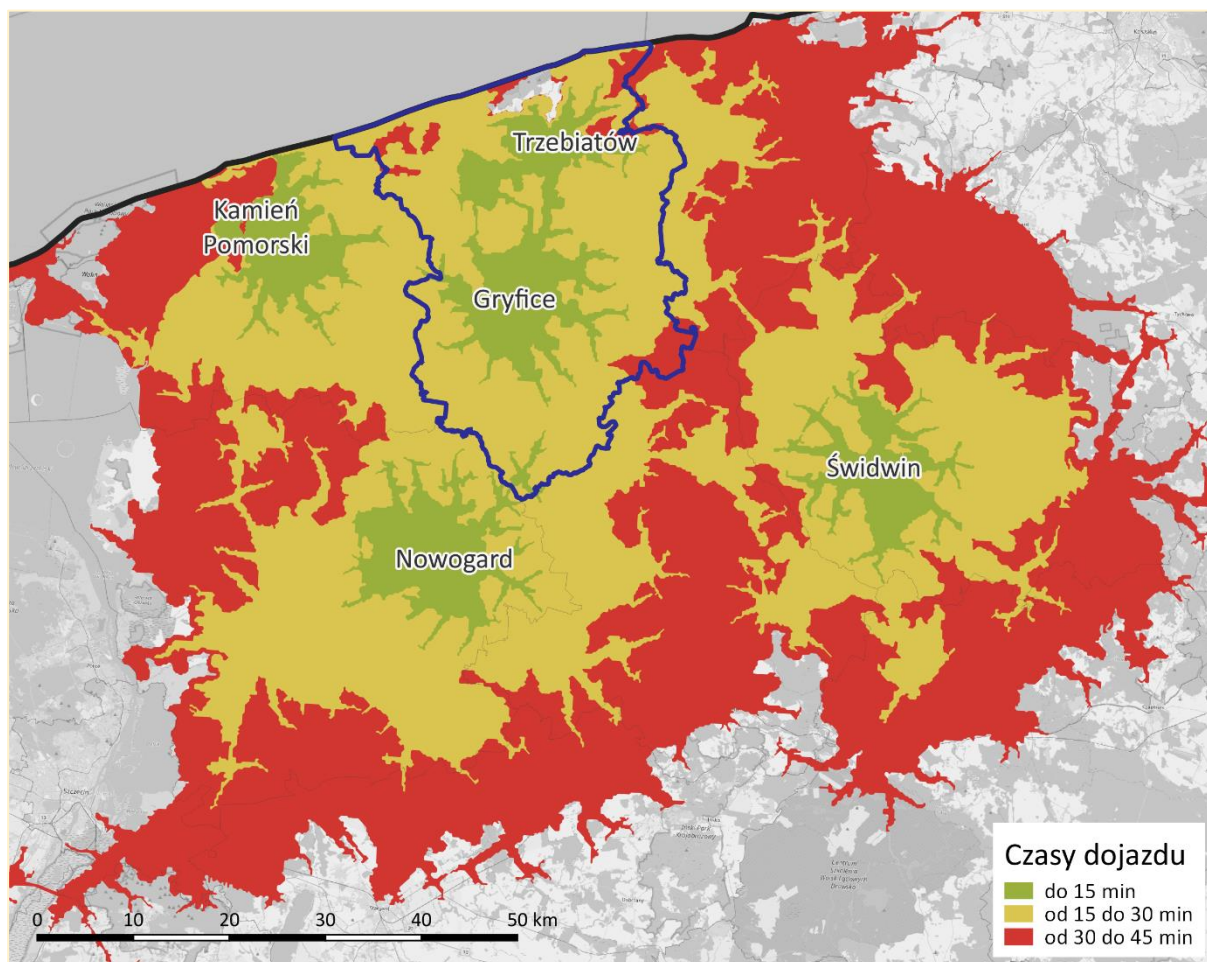
Ryc. 69. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Gryficami, a wybranymi większymi miastami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics.

Rozkład przestrzenny miast na terenie Pomorza Zachodniego wykazuje charakterystyczne uporządkowanie i regularności - typowe dla układów osadniczych, które wykształciły się w tej części Europy, w regionach rolniczych o w miarę równinnym ukształtowaniu terenu. Czytelny jest wyraźny, hierarchiczny układ miast, miasteczek i ośrodków gminnych, pełniących funkcje ośrodków usługowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców otaczających je obszarów. Odległość Gryfic od miast podobnej lub zbliżonej wielkości 5-20 tys. mieszkańców zawierają się w granicach ok. 20-40 km. Odległości od Kamienia Pomorskiego (8,5 tys. mieszkańców) i Nowogardu (16,2 tys. mieszkańców) są prawie jednakowe i wynoszą ± 30 km. Odległości ok. 20 i 40 km dzielą Gryfice od Trzebiatowa (9,8 tys. mieszkańców) i Świdwina (15,2 tys. mieszkańców).

Ryc. 70. Dostępność czasowa Gryfic i wybranych miast w otoczeniu partnerstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics.

Zasięg obsługi Gryfic – stolicy powiatu – w zakresie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy odpowiada granicom powiatu. Natomiast zasięg oddziaływania w sferze pozostałych usług, uzależniony jest od dostępności

konkurencyjnej oferty usługowej sąsiadujących miast. Na Ryc. 70 przedstawiono analizę dostępności czasowej do Gryfic i do sąsiednich miast świadczących usługi analogicznego poziomu. Prawie cały obszar powiatu gryfickiego leży w zasięgu 30 minutowego dojazdu do Gryfic, co podkreśla znaczenie miasta jako ośrodka centralnego obsługującego obszar partnerstwa. Trzebiatów, również istotny ośrodek usługowy (na tym poziomie obsługi), wspiera Gryfice w obsłudze północnej części powiatu gryfickiego, a mniejsze Płoty uzupełniają obsługę w południowej części powiatu. Konkurencyjną ofertę usługową dla południowej części powiatu zapewnia również leżący poza obszarem partnerstwa Nowogard – z dogodnym czasem dojazdu rzędu 15 minut.

3.4.3. Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

Obszar partnerstwa położony jest głównie na morenie falistej na południu oraz na morenie płaskiej na północy z pasmem wydmy nad samym morzem. Wysokości terenu wzrastają wraz z oddalaniem od morza od 10-20 m n.p.m. na północy do 40 – 50 m n.p.m. na południu. Najwyższym wzniesieniem jest Bukowiec 75,4 m n.p.m., znajdujący się przy zachodniej granicy gminy Gryfice. Krajobraz urozmaicają pradoliny o przebiegu równoleżnikowym, wykorzystywane na trwałe użytki zielone oraz przebiegające południkowo wąskie rynny glacialne wykorzystywane przez rzeki, w tym, stanowiącą oś hydrologiczną powiatu, rzekę Regę. Na obszarze powiatu znajdują się dwa jeziora przybrzeżne - odcięte od morza mierzejami jezioro Liwia Łuża i część jeziora Resko Przymorskie. Na południu powiatu znajdują się tylko niewielkie jeziora rynnowe oraz zaporowe jezioro Rejowickie powstałe przez spiętrzenie Regi na zaporze w Smoleńcinie. Istotną częścią krajobrazu powiatu są plaże nadmorskie które na zachodzie od Pobierowa do Niechorza mają charakter przeważnie klifowy, a dalej na wschód charakter wydmy z chronionymi siedliskami wydmy białych, szarych i porośniętych borem.

Użytkowanie gruntów wskazuje na rolniczy charakter powiatu. Użytki rolne zajmują 67% powierzchni, z czego ¼ to trwałe użytki zielone utworzone na rozległych dnach pradolin pomorskich. Wynika to z występowania tu dobrych gleb, szczególnie w północnej części powiatu, gdzie występują gleby 4 i 5 kompleksu przydatności rolniczej (żytni bardzo dobry i żytni dobry – klasa IIIb i IV). Jedynie na południu w gminie Płoty występują na większym obszarze gleby kompleksu 6 i 7 (żytni słaby i bardzo słaby).

Z uwagi na dużą powierzchnię gruntów rolnych w partnerstwie występuje niewiele lasów – zajmują one 23% powierzchni powiatu. Ich większe kompleksy znajdują się w pasie wydmy, na wschód od Pogorzelicy, a mniejsze kompleksy leśne położone są przy granicach powiatu (np. Niczonowska Puszcza oraz lasy przy granicy gminy Płoty).

Na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:

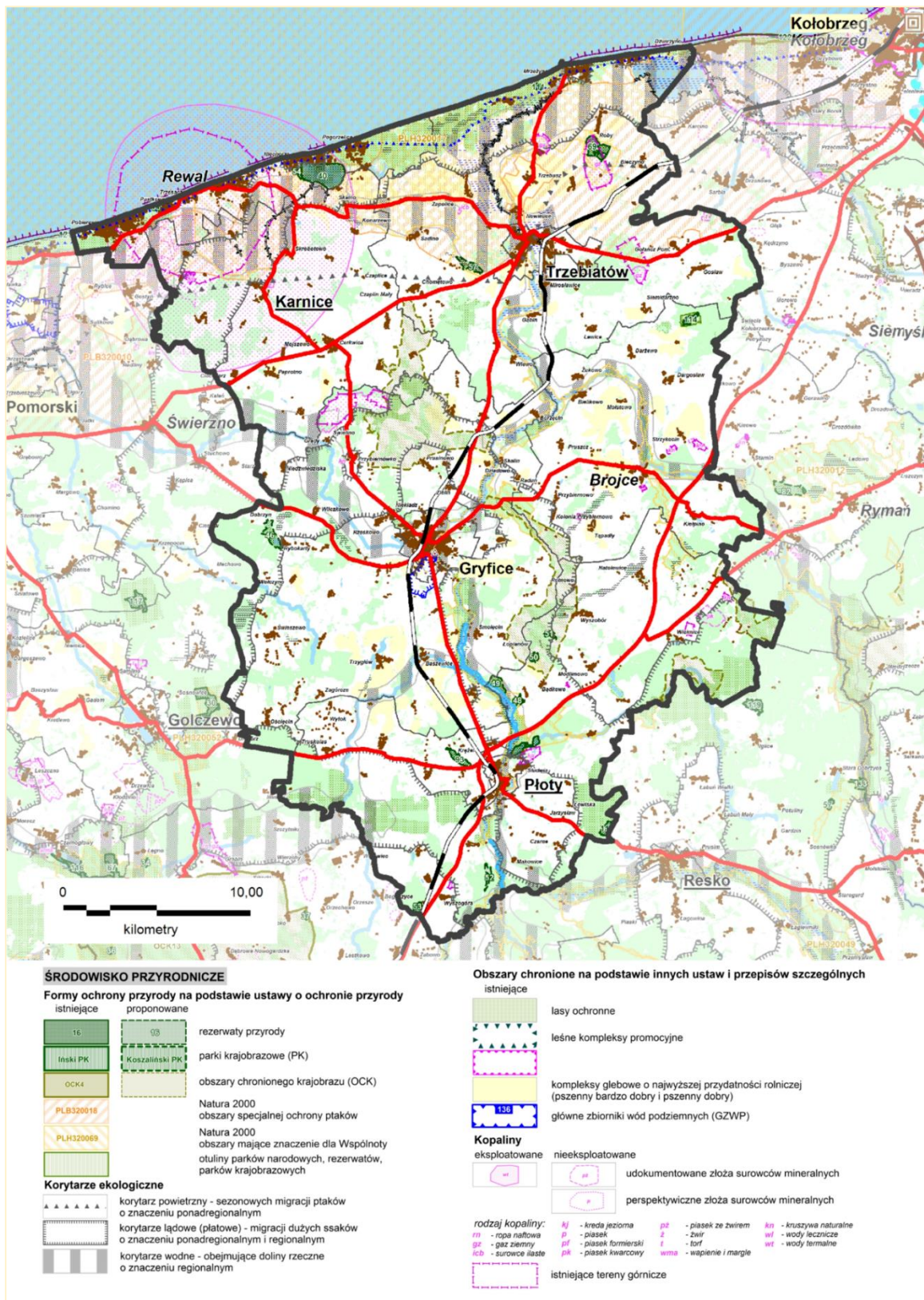
- Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
 - PLB 990003 Zatoka Pomorska,
 - PLB 320010 Wybrzeże Trzebiatowskie – obszar specjalnej ochrony ptaków, gm. Rewal, gm. Karnice, gm. Trzebiatów,
- Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000:
 - PLH 320017 Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski – gm. Rewal, gm. Karnice, gm. Trzebiatów,
 - PLH 320049 Dorzecze Regi – gm. Trzebiatów, gm. Gryfice, gm. Brojce, gm. Płoty,
- Rezerваты przyrody:
 - Jezioro Liwia Łuża, gm. Rewal,
 - Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie, gm. Trzebiatów,
 - Roby, gm. Trzebiatów,
 - Mszar koło Siemidarżna, gm. Brojce,
 - Wrzosowisko Sowno, gm. Płoty,
 - Więzy Leskie, gm. Płoty,
- 25 użytków ekologicznych;
- 52 pomniki przyrody.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wyznaczona została ponadto osnowa geoekologiczna obszaru województwa zachodniopomorskiego, którą tworzą lądowe, wodne i powietrzne korytarze ekologiczne, mające szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych, które w naturalny sposób przemieszczają się w celach żerowiskowych/ pokarmowych, rozrodczych lub w wyniku prowadzonego trybu życia (wędrowki sezonowe i codzienne). Zaproponowano utworzenie nowych form ochronnych uzupełniających dotychczasową sieć obiektów prawnie chronionych.

Szczegółowe zasięgi istniejących i proponowanych obszarów chronionych przedstawiono na Ryc. 71.

Spośród eksploatowanych złóż kopalin wymienić należy trzy złoża gazu ziemnego Trzebusz, Gorzysław i Dargosław. Wydobywana jest również woda termalna w Trzęsaczu, wykorzystywana do hodowli łososia. Pozostałe eksploatowane złoża to złoża piasków i żwirów oraz złożo torfów.

Ryc. 71. Partnerstwo powiatu gryfickiego – ochrona i kształtowanie środowiska.

Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.4.4. Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich. O odrębności i specyfice regionu (powiat gryficki do XVII w. należał do Księstwa Pomorskiego) stanowią między innymi: miejskie układy przestrzenne o rodowodzie średniowiecznym zlokalizowane w Gryficach, Płotach i Trzebiatowie, miasto Płoty posiadające dwa zamki: stary zamek – średniowieczna siedziba rodu von Osten i nowy zamek – XVII w. siedziba rodu von Bismarck, jedyna czynna w województwie zachodniopomorskim kolej wąskotorowa powstała pod koniec XIX w. obecnie pełni funkcję turystyczną oraz malownicza ruina XV w. kościoła w Trzęsaczu stanowiąca żywy przykład abrazji wybrzeża klifowego Morza Bałtyckiego.

Spośród zachowanych zabytków architektury sakralnej przedmiotowego obszaru na szczególną uwagę zasługują gotyckie fary ceglane w Trzebiatowie i Gryficach oraz liczne mniejsze obiekty – datowane na XV i XVI w. - w m.in. Trzebuszu, Brojcach, Karnicach czy Bądkowie. Obszar powiatu gryfickiego obfituje w zabytki architektury obronnej i rezydencjonalnej głównie za sprawą dwóch zamków zlokalizowanych w Płotach oraz fragmentów murów obronnych z basztami i bramami w Gryficach i Trzebiatowie. Na terenie powiatu – szczególnie w jego części południowej i zachodniej znajdują się dość liczne założenia parkowo pałacowe pochodzące z XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w., niestety obiekty pałacowe w większości w ruinie bądź wymagające pilnego zabezpieczenia. Z uwagi na dostęp obszaru do linii brzegowej na obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego pojawiają się elementy XIX w. zabudowy kurortowej, której przykładem jest Rewal.

Warte zauważenia są obiekty dworcowe wzniesione wraz z budową kolei wąskotorowej – są to w większości obiekty murowane powstałe w końcu XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w., jako budynki towarzyszące kolei. W obszarze powiatu, w Niechorzu, zlokalizowana jest latarnia morska pochodząca z XIX w. Zachowały się powstałe w 20. XX w. elektrownie wodne (rzeczne) w Gryficach i Trzebiatowie – tu zachowało się pierwotne wyposażenie techniczne.

W układach ruralistycznych przeważają wsie o rodowodzie średniowiecznym. Reliktowo występują zagrody czworoboczne, niekiedy o charakterze zamkniętym z chałupami ulokowanymi w głębi podwórza i budynkami bramnymi na froncie siedlisk. m.in. w Niechorzu k. Rewala czy Gosławiu k. Trzebiatowa.

W krajobrazie kulturowym województwa zachodniopomorskiego wyróżniono 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych (OKK) jako zintegrowaną formę ochrony dziedzictwa kulturowego wraz z ochroną wartościowych walorów krajobrazu

zarówno naturalnego, jak i antropogenicznego. Trzy spośród tych obszarów położone są w całości lub w części na obszarze partnerstwa. Są to:

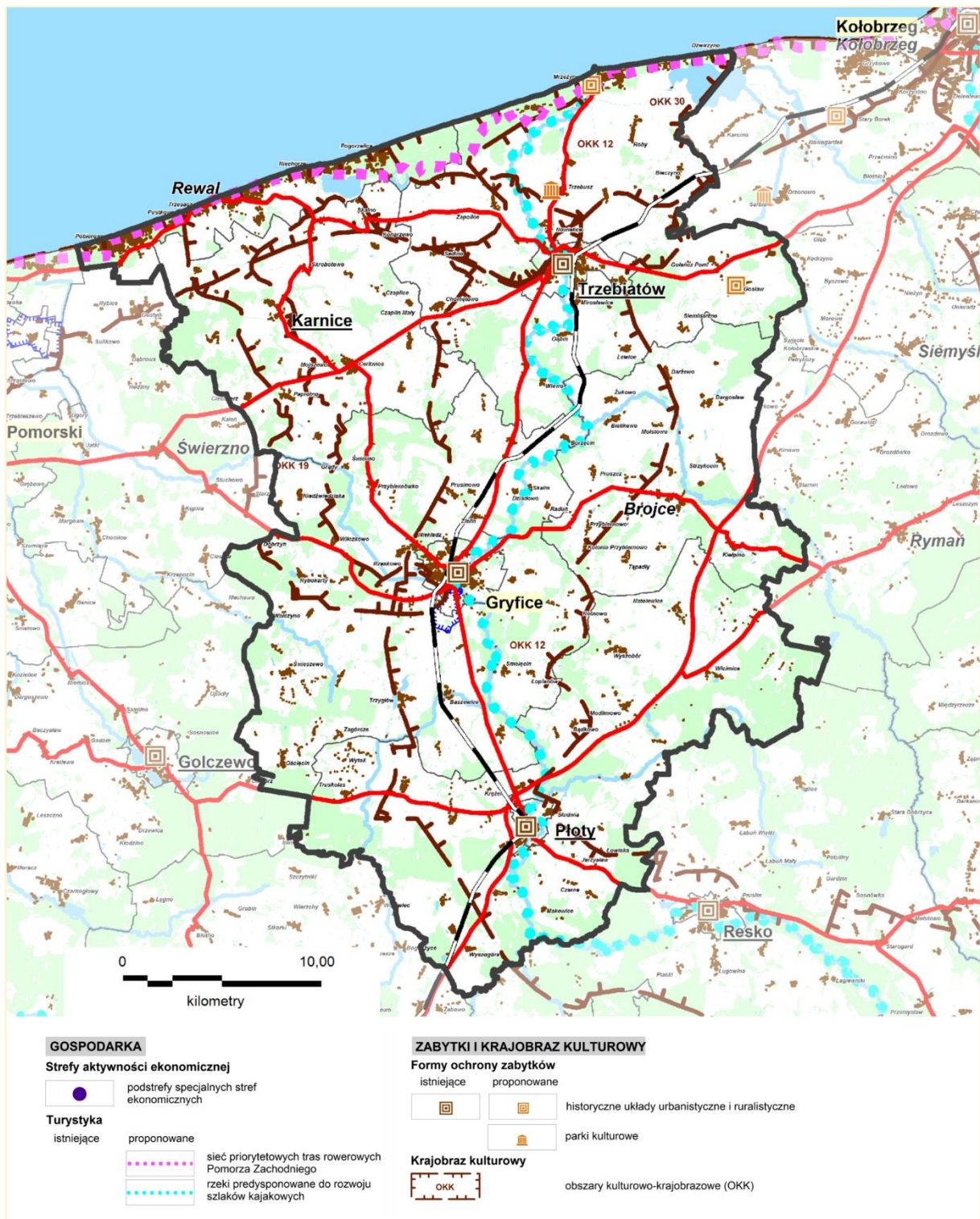
- OKK12 „Dolina Regi” (w granicach gmin: Gryfice, Łobez, Płoty, Resko, Świdwin, Trzebiatów). Obszar nad rzeką Regą wraz z położonymi sześcioma historycznymi miastami: Świdwin, Łobez, Resko, Płoty, Gryfice i Trzebiatów. Na Redze funkcjonuje wiele budowli i urządzeń hydrotechnicznych pozostałych po bogatym niegdyś zagospodarowaniu rzeki.
- OKK19 „Rewalska Wąskotorówka” (w granicach gmin: Gryfice, Karnice, Rewal, Trzebiatów). Obszar na którym istnieje kolejka wąskotorowa – zabytek techniki – z zachowanymi w dużym stopniu budynkami i obiektami inżynierskimi prezentującymi przykłady nowatorskich rozwiązań. Kolejka wiedzie przez teren na ogół równinny o zróżnicowanych krajobrazach: od otwartych o charakterze rolniczym, poprzez leśne, po dolinę przymorską z rozległymi łąkami. Do szczególnie atrakcyjnych krajobrazów należy pas nadmorski z ekspozycją latarni morskiej w Niechorzu oraz odcinki trasy w rejonie miast Gryfic i Trzebiatowa z ekspozycją sylwet tych miast.
- OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” (w granicach gmin: Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin). Obszar posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmowymi, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi i tzw. lagunowymi (np. Resko Przymorskie i Liwia Łuża), terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami. Miejscowości z portami i stoczniami, uzdrowiskami, latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych.

W PZPWZ na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego zaproponowano ustanowienie pomnika historii: PH4. założenie staromiejskie w Trzebiatowie.

Na przedmiotowym obszarze PZPWZ zaleca uwzględnienie w polityce gmin obszaru zwaloryzowanego jako spełniającego kryteria parków kulturowych (PK) PK 41 „Trzebusz” w gminie Trzebiatów oraz rekomenduje objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych poprzez wpisanie ich do rejestru zabytków:

- Rp4. Gosław – gmina Trzebiatów,
- Rp9. Mrzeżyno – gmina Trzebiatów.

Ryc. 72. Partnerstwo powiatu gryfickiego – zabytki i krajobraz kulturowy, gospodarka.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Zgodnie z „Raportem z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu gryfickiego” opracowanego przez dra Tomasza Dudę z Instytutu Gospodarki

Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Szczecińskiego, na terenie Partnerstwa powiatu gryfickiego zidentyfikowano następujący zasób kulturowy:

- Sanktuarium Macierzyństwa NMP w Trzebiatowie,
- Sanktuarium Sursum Corda – Bałtycki Krzyż Nadziei w Pustkowie,
- Ewangelicki kościół św. Jana w Trzebiatowie,
- Gotycka kaplica grecko-katolicka św. Gertrudy w Trzebiatowie,
- Gotycki kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Cerkwicy,
- Kościół pw. Niepokalanego Serca Pana Jezusa z zabytkowym wyposażeniem – Roby,
- Pałac klasycystyczny w Trzebiatowie,
- Renesansowy tzw. Stary Zamek w Płotach,
- Nowy Zamek w Płotach,
- Pałac Ptaszynka w Rybokartach,
- Pałac i założenie parkowe rodziny von Thadden-Trieglaff w Trzygłowie,
- Ruiny pałacu w Mechowie (dawny majątek pomorskich rodzin Ostenów i Blucherów),
- Ruiny rezydencji w Otoku (siedziba rodu Woedtke),
- Średniowieczny zespół urbanistyczny Trzebiatowa (tzw. pomorskiego Carcassone),
- Kaplica Świętego Ducha w Trzebiatowie – miejsce wprowadzenia Reformacji na Pomorzu,
- Gotycko-renesansowy ratusz w Trzebiatowie,
- Kaplica Św. Jerzego w Trzebiatowie,
- Fragmenty średniowiecznych fortyfikacji miejskich w Trzebiatowie,
- Fragmenty średniowiecznych fortyfikacji wraz z murami, bramami i basztami w Gryficach,
- Port w Mrzeżynie (zastosowanie niemieckiej myśli technicznej w zagospodarowaniu i regulacji rzeki i basenów portowych),
- Latarnia morska w Niechorzu,
- Elektrownia wodna na Redze w Płotach,
- Zespół młynów na Redze w Gryficach,
- Nadmorska Kolej Wąskotorowa Gryfice-Pogorzelica,
- Pomnik Zaślubin Polski z morzem w Mrzeżynie,
- Kamień Sursum Corda w Pustkowie,
- Krzyż pokutny (pojednania) w Trzebiatowie,
- Taras widokowy na klifach w Trzęsaczu,
- Plac Wielorybów w Rewalu,
- Pomnik Rybaka w Rewalu,

- Ruiny kościoła w Trzęsaczu – kościół na klifie,
- Studzienka Misji Chrystianizacyjnej św. Ottona w Cerkwicy,
- Pałac w Trzebiatowie – Maria z Czartoryskich Wirtemberska,
- Cerkwica – miejsce związane z działalnością misjonarską św. Ottona z Bambergu,
- Kłodkowo – miejsce związane z działalnością misjonarską św. Ottona z Bambergu,
- Wystawa Zachodniopomorskiej Kolei Dojazdowej w Gryficach (Oddział Muzeum Narodowego w Szczecinie),
- Multimedialne Muzeum na klifie w Trzęsaczu,
- Muzeum-Galeria „Brama” w Gryficach,
- Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu,
- Park Miniatur Latarni Morskich w Niechorzu,
- Trzebiatowskie Święto Kaszy – Trzebiatów,
- Mrzeżyński Festyn Rybny,
- „Sąsiady” – festiwal popularyzujący tradycje, kulturę i historię mniejszości narodowych zamieszkujących gminę Trzebiatów,
- Inscenizacje Zaślubin Polski z Morzem – Mrzeżyno,
- Walki rycerskie podczas Trzebiatowskiego Święta Kaszy,
- GRH Nałęcz – Trzebiatów,
- GR Baszta Kaszana – Trzebiatów,
- Rezerwat przyrody „Mszar koło Siemidarzna”,
- Rezerwat przyrody „Roby”,
- Rezerwat przyrody „Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie”,
- Ogród-park przypałacowy w Rybokartach,
- Europejski Szlak Gotyku Ceglanego (Trzebiatów),
- Pomorska Droga Świętego Jakuba (Trzebiatów, Cerkwica),
- Szlak Latarni Morskich (Niechorze),
- Szlak Gryfitów – Trzebiatów, Roby,
- Szlak Dziedzictwa Kulinarnego Pomorza „Smaki Pomorza” – Mrzeżyno,
- Szlak Misji Chrystianizacyjnej św. Ottona z Bambergu – Cerkwica,
- Szlak Słonia – Trzebiatów,
- Szlak Dwóch Bram – Gryfice,
- Kino Kapitol – Gryfice,
- Jezioro Rejowickie.

3.4.5. Gospodarka

Na Ryc. 69 wskazana została lokalizacja Podstrefy Gryfice należącej do Kostrzyńsko-Słubickiej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa posiada powierzchnię ponad 31,27 ha i

składa się z 11 działek podzielonych na 3 strefy przemysłowe (A, B i C). Na Ryc. 72 wskazano również przebieg tras rowerowych Pomorza Zachodniego (trasa rowerowa Velo Baltica przebiegająca m.in. przez Mrzeżyno, Niechorze, Rewal i Pobierowo) oraz rzeki predystynowane do rozwoju szlaków kajakowych (rzeka Rega na całym odcinku Płoty-Gryfice-Trzebiatów-Mrzeżyno).

3.4.6. Komunikacja i transport

Coraz częściej, nieodłącznym elementem analizy poświęconej szeroko rozumianej komunikacji na określonym obszarze, staje się pojęcie zrównoważonej mobilności miejskiej, rozumianej jako harmonijne łączenie, uzupełnianie i usprawnianie przemieszczania się pieszo, rowerem, komunikacją miejską, a także pociągiem podmiejskim czy dalekobieżnym.

Poniższa analiza pozwala dokonać przeglądu istniejącego stanu faktycznego w zakresie, zarówno infrastruktury transportowej, jak i funkcjonujących na terenie partnerstwa form transportu. W rozdziale 3.6 dotyczącym analizy powiązań funkcjonalnych, przedstawione zostały kwestie związane z dojazdami do pracy oraz placówek oświatowych i medycznych. Podejmowanie jednak dalszych działań, związanych z konkretnymi przedsięwzięciami z zakresu mobilności, wymagać będzie szczegółowych analiz wyrażonych w odrębnych dokumentach strategicznych.

Układ dróg powiatu gryfickiego pozwala na sprawną obsługę zarówno miasta powiatowego (Gryfice) jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu (Trzebiatów, Płoty). Główny ruch pojazdów skupia się w obszarze ekspresowej drogi krajowej S6 przebiegającej przez południowo-wschodnią część powiatu oraz na odchodzącej od niej w kierunku północnym drodze wojewódzkiej nr 109 oraz drodze wojewódzkiej 102 prowadzącej od Trzebiatowa do Kołobrzegu. W okresie wakacyjnym szczególnie obciążone są też trasy biegnące wzdłuż wybrzeża.

Podstawowy układ drogowy obszaru (drogi o największym obciążeniu transportowym) tworzą:

- S6 – droga ekspresowa (docelowo w klasie S na całej długości) prowadząca od Szczecina, przez Kołobrzeg i Koszalin do Trójmiasta. Biegnie przez południowo-wschodnią część powiatu przechodząc (obwodnica) przez Płoty, gdzie przecina się z drogą wojewódzką 109. Droga ekspresowa jest główną linią zasilającą potoki pasażerskie na obszarze szczególnie w okresie wakacyjnym (dojazdy nad morze);
- DW109 – droga wojewódzka w klasie G, prowadząca od miejscowości Płoty, przez Gryfice, Trzebiatów aż do Mrzeżyna jest główną drogą na kierunku północ południe. Obsługuje zarówno ruch turystyczny jak i jest elementem układu codziennych dojazdów do pracy na kierunku Gryfice-Trzebiatów-Kołobrzeg;

- DW102 – droga wojewódzka w klasie G, prowadząca wzdłuż pasa nadmorskiego przez Rewal i Trzebiatów w kierunku Kołobrzegu, obsługująca główny sezonowy ruch turystyczny. Stanowi również element układu codziennych podróży mieszkańców obszaru w kierunku Kołobrzegu (szczególnie na odcinku od Trzebiatowa) oraz łączy się niemal bezpośrednio z S6 poprzez węzeł Kołobrzeg Zachód;

Podstawowy układ drogowy uzupełniają drogi wojewódzkie głównie w klasie technicznej G:

- DW103: Trzebiatów – Cerkwica – Świerzno (pow. Kamieński);
- DW105: Świerzno (pow. kamieński) – Gryfice (odcinek w klasie G) oraz Gryfice – Rzesznikowo (odcinek w klasie Z), połączenie z drogą S6 na węźle Kiełpino;
- DW116: Gryfice – Cerkwica – Lędzin;
- DW108: Płoty – Golczewo (pow. Kamieński);
- DW152: Płoty – Świdwin (pow. Świdwiński);
- DW112: Węzeł Wicimice (z drogą S6) - węzeł Koszalin Zachód (wytyczona po śladzie dawnej drogi krajowej nr 6).

Układ infrastruktury kolejowej na obszarze powiatu opiera się na jednej czynnej linii kolejowej nr 402 (trasa Szczecin - Kołobrzeg) przebiegającej centralnie przez obszar powiatu na kierunku północ południe i przechodzącej przez Płoty, Gryfice i Trzebiatów. Linie prowadzi następnie na wschód do Kołobrzegu przez co nie dochodzi do miejscowości pasa nadmorskiego na obszarze powiatu. Obecnie linia jest jednotorowa i niezelektryfikowana co ogranicza możliwości kursowania składów. Między innymi ze względu na konieczność obsługi tego typu linii, przewozy regionalne REGIO w ostatnich latach zostały wyposażone w siedem składów o napędzie hybrydowym (planowane są kolejne inwestycje w tabor).

Dostęp do linii 402 możliwy jest przez sieć równomiernie rozłożonych na trasie czynnych przystanków kolejowych zlokalizowanych w Płotach, Baszewicach, Gryficach, Górzycy Reskiej, Gąbinie, Trzebiatowie i Bieczynie Pomorskim. Na linii znajduje się też jeden przystanek obecnie wyłączony z obsługi (Wyszogóra).

W odniesieniu do infrastruktury kolejowej należy zwrócić uwagę na aktywnie działającą kolej wąskotorową (Nadmorska Kolej Wąskotorowa) kursującą na trasie Gryfice - Trzęsacz – Rewal – Śliwin – Niechorze – Pogorzelica. Pod względem długości torów Nadmorska Kolej Wąskotorowa z 39,6 km zajmuje drugie miejsce w kraju. Ze względu na ograniczenia infrastrukturalne jej obecna oferta skupia się na obsłudze ruchu turystycznego, niemniej linia posiada duży potencjał rozwojowy (np. w wypadku wydłużenia jej do Trzebiatowa i zapewnienia koordynacji z krajowymi i

regionalnymi połączeniami kolejowymi). Pozwoliłby to na zapewnienie dostępności kolejowej dla obecnie wykluczonych obszarów (pełna obsługa pasa nadmorskiego).

System komunikacji publicznej można opisać w podziale na trzy zagadnienia: transport kolejowy, komunikacja publiczna (organizowana przez gminy) oraz transport zbiorowy zapewniany przez prywatnych przewoźników.

Oferta transportu kolejowego w ramach linii 402 zwiększyła się po uzupełnieniu taboru przewozowego przewozów regionalnych o nowe składy hybrydowe. Według stanu na dzień 31.08.2022 trasa Płoty-Trzebiatów obsługiwana była średnio przez dziewięć par pociągów regionalnych REGIO oraz jedno połączenie krajowe PKP InterCity. Połączenia kolejowe w odstępnie średnio 2 godzin dają możliwość dostosowania harmonogramu podróży do potrzeb mieszkańców i turystów.

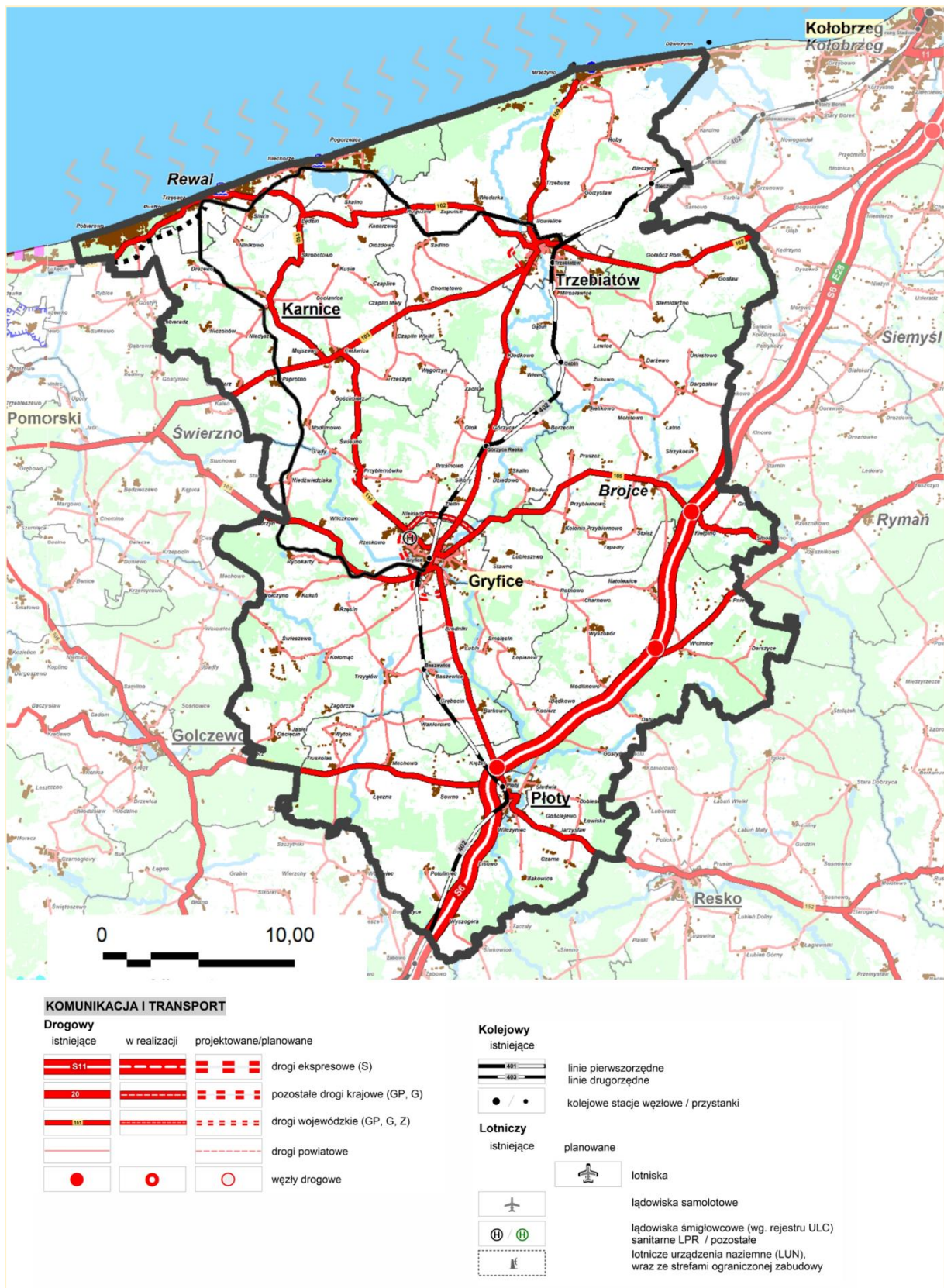
Należy zwrócić również uwagę na ofertę Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej. Choć jej przestrzenna skala działania jest stosunkowo niewielka (głównie przejazdy na turystycznym odcinku Trzęsacz-Pogorzelica) to w roku 2019 z jej oferty skorzystało blisko 174 tysięcy pasażerów (19% wszystkich pasażerów przewiezionych w kraju na liniach wąskotorowych i pierwsze miejsce w kraju). Nadmorska Kolej Wąskotorowa organizuje regularne przejazdy w okresie od 30 kwietnia do 30 września. W tych terminach zapewnia jedno dzienne połączenie na trasie Gryfice – Trzęsacz – Gryfice oraz 5 wahadłowych połączeń na trasie Trzęsacz – Pogorzelica (tam i z powrotem).

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy na obszarze ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych i odbywa się głównie na trasach podporządkowanych dowozom uczniów. W ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych korzystając m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Wyniki naborów FRPA na rok 2022 wskazują, że o dofinansowanie przewozów wystąpiły samorządy:

- Powiat Gryficki (**1 linia**, łączna długość 117 km),
- Gmina Karnice (**4 linie**, łączna długość 163 km),
- Gmina Brojce (**6 linii**, łączna długość 258 km),

Łączna długość dofinansowanych linii komunikacyjnych wyniosła: **538 km**. W systemie drogowych przewozów pasażerskich nadal dominuje **transport zbiorowy organizowany przez prywatnych przewoźników** koncesjonowanych przez władze stosownego szczebla samorządowego (wydawane zezwolenia na obsługę linii transportowych). Na obszarze powiatu nie działają obecnie żadne **porty lotnicze**. Najbliższym dostępnym lotniskiem jest Port Lotniczy Szczecin-Goleniów. W Gryficach znajduje się lądowisko sanitarne przeznaczone do wykonywania startów i lądowań śmigłowców sanitarnych, ratowniczych oraz Lotnictwa Szwedzkiego i NATO.

Ryc. 73. Partnerstwo powiatu gryfickiego – komunikacja i transport.

Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.4.7. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną powiatu, w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. Przez obszar powiatu przebiega linia elektroenergetyczna 220 kV biegnąca od granicy z powiatem kołobrzeskim (w sąsiedztwie miejscowości Bieczyno), przez Trzebiatów (odgałężenie w kierunku do Niechorza) do Gryfic. Następnie linia prowadzi na zachód do granicy z powiatem kamieńskim oraz na południe w kierunku Reska (powiat łobeski). Planuje się rozbudowę linii 220kV od Karnic i połączenie z linią od Kamienia Pomorskiego. Główne stacje elektroenergetyczne 110/15 kV, zasilające układ średniego napięcia, zlokalizowane są w Gryficach, Trzebiatowie, Niechorzu i na północ od miejscowości Karnice.

Dostęp do gazu sieciowego na terenie powiatu zapewniają gazociągi wysokiego ciśnienia dn < 500 mm przebiegające na trasach: Mrzeżyno – Trzebiatów (odgałężenie do Karnic), Gryfice – Płoty i dalej na kierunek Nowogard. Na wysokości Płotów odgałężenie gazociągu wysokiego ciśnienia odchodzi w kierunku wschodnimi do Rymania (powiat kołobrzeski).

Stacje gazowe umożliwiające redukcję ciśnienia i dalsze rozprowadzanie gazu do odbiorców znajdują się w Płotach, Gryficach, Karnicach, Trzebiatowie i Mrzeżynie.

W kontekście realizowanej infrastruktury przesyłowej należy wskazać na przebieg przez powiat strategicznej krajowej infrastruktury gazociągu w ramach projektu **Baltic Pipe**. Celem projektu jest budowa gazociągu podmorskiego łączącego systemy przesyłowe gazu ziemnego Rzeczypospolitej Polskiej i Królestwa Danii. W maju 2020 r. projekt wkroczył w fazę inwestycyjną, po uzyskaniu kompletu niezbędnych pozwoleń na budowę dla wszystkich odcinków projektu Baltic Pipe w każdym z krajów, przez które gazociąg ma przebiegać. W drugim półroczu 2020 r. rozpoczęto fazę przedmontażowych badań trasy rurociągu na dnie Bałtyku. Statki przygotowujące podłoże pod układanie gazociągu pojawiły się na Morzu Bałtyckim w pierwszym półroczu 2021 r. Układanie gazociągu rozpoczęto latem 2021 r. Planowana data oddania gazociągu do eksploatacji to koniec roku 2022 r. Realizacja projektu umożliwi m.in.: dostawy gazu z norweskiego szelfu kontynentalnego do Polski.

Po połączeniu z Terminalem LNG w Świnoujściu, kraje skandynawskie uzyskałyby dostęp do globalnego rynku gazu LNG, przy wykorzystaniu polskiej infrastruktury przesyłowej, a ponadto zaistniałaby możliwość przepływu wstecznego, w celu umożliwienia dostaw gazu z Polski do Danii i Szwecji (w przypadku wybudowania połączenia gazowego Norwegia-Dania).

Gazociąg Bałtycki (Baltic Pipe) wpisuje się w projekty: Korytarza Północ-Południe oraz Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP GRIP), które stanowią priorytety rozwoju infrastruktury energetycznej, wyznaczone przez Unię Europejską.

Energetyka odnawialna. Według stanu na dzień 31.12.2021 r. w powiecie gryfickim moc instalacji wytwarzających energię elektryczną wynosiła 92,7 MW, z czego 7,2 MW zainstalowanych było w mikroinstalacjach fotowoltaicznych o mocy do 50 kW. Dominujące znaczenie miała energetyka wiatrowa o łącznej mocy 76,9 MW. Ponadto funkcjonowała biogazownia rolnicza oraz małe elektrownie wodne i małe instalacje fotowoltaiczne.

Energetyka wiatrowa. W powiecie gryfickim występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce.

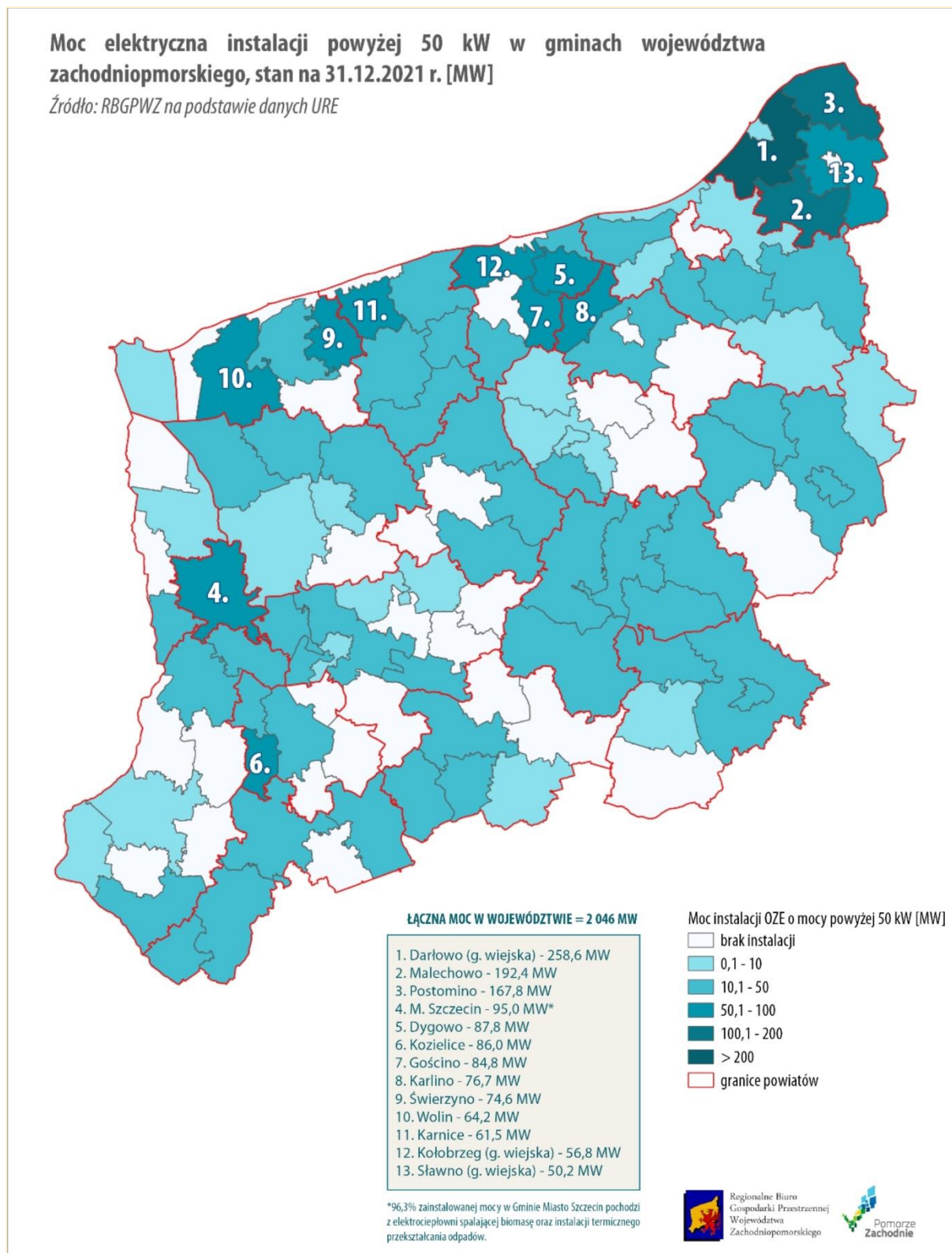
Według stanu na dzień 31.12.2021 r. na terenie powiatu gryfickiego funkcjonowało 8 instalacji wiatrowych o łącznej mocy 76,9 MW, w tym 3 farmy wiatrowe w gminie Karnice o łącznej mocy 61,5 MW oraz turbiny wiatrowe w gminie Trzebiatów o łącznej mocy 13,9 MW i turbina wiatrowa w gminie Gryfice o mocy 1,5 MW.

Energia słoneczna. Dane IMGW wskazują, że warunki nasłonecznienia w Polsce nie wykazują dużych różnic, a istotne znaczenie mają inne czynniki, w tym lokalizacja wpływająca na naturalne chłodzenie, zwłaszcza w okresie największego nasłonecznienia i możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

W powiecie gryfickim na dzień 31.12.2021 r. 2 małe instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 1,8 MW zlokalizowane były w Pruszczu w gminie Brojce, jedna o mocy 0,095 MW w Gryficach oraz po jednej w Chełmie Gryfickim i Trzebiatowie w gminie Trzebiatów o mocy ok. 1 MW każda. Ponadto w powiecie zainstalowanych było 955 mikroinstalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 7,2 MW, w tym 325 w gminie Gryfice (2,5 MW), 231 w gminie Trzebiatów (1,6 MW), 151 w gminie Rewal (1,3 MW), 118 w gminie Płoty (0,8 MW), 66 w gminie Brojce (0,5 MW) i 64 w gminie Karnice (0,5 MW).

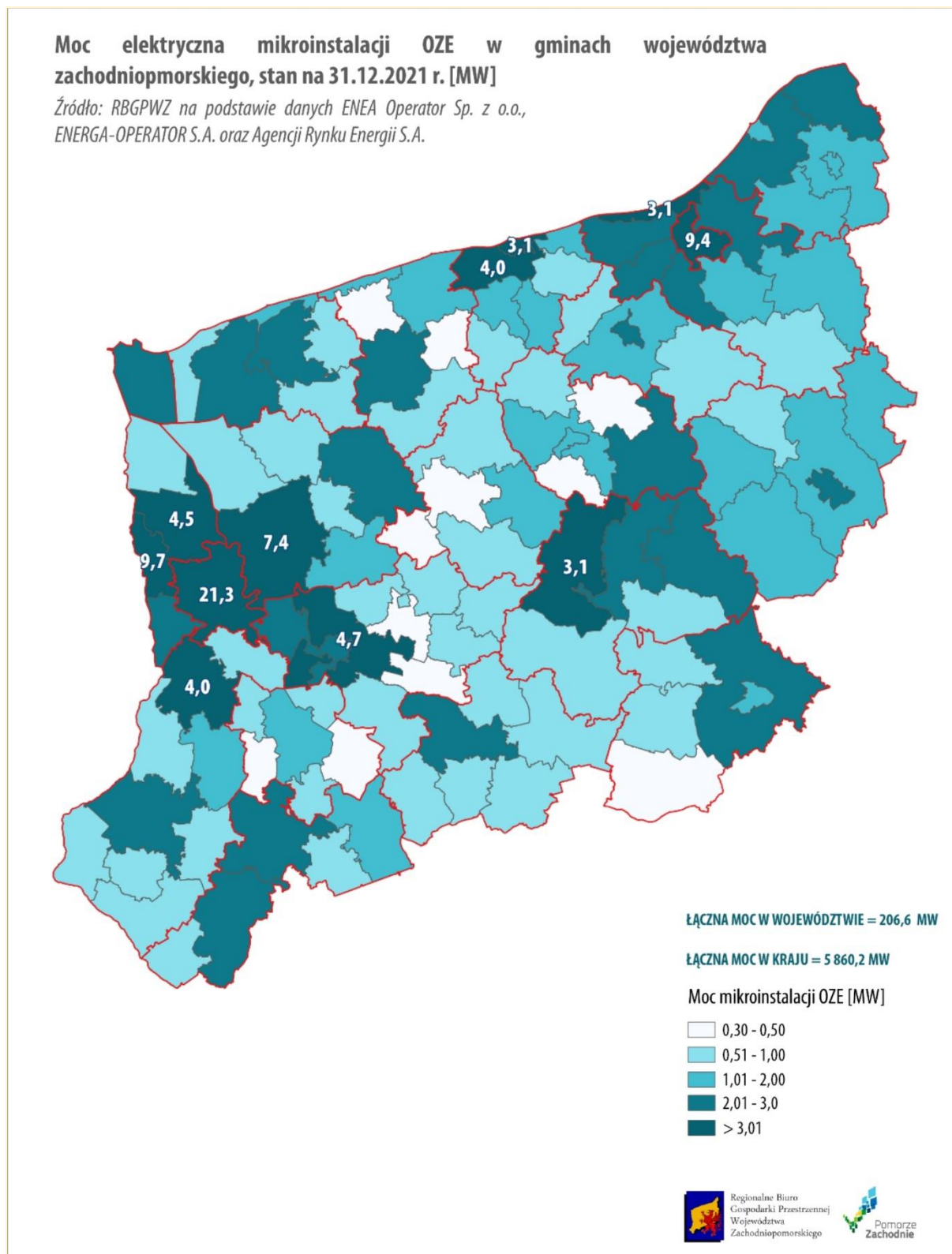
Energetyka geotermalna. Powiat gryficki nie zalicza się do obszarów perspektywicznych dla poszukiwania i ujmowania wód termalnych, a tym samym rozwoju geotermii głębokiej. Taka ocena to efekt działań podjętych przez Państwowy Instytut Geologiczny wspólnie z Ministerstwem Klimatu i Środowiska oraz Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a polegających na udostępnieniu opinii na temat wielkości potencjału geotermalnego w poszczególnych gminach. Na terenie powiatu eksploatowane jest złożo wód geotermalnych z ujęcia Trzęsacz GT1. Wody zalegające w warstwach jurajskich wykorzystywane są do hodowli ryb (łososia jurajskiego).

Ryc. 74. Moc elektryczna instalacji powyżej 50 kW w gminach województwa zachodniopomorskiego, stan na 31.12.2021 [MW].

Źródło: RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z „Karty charakterystyki energetycznej województwa zachodniopomorskiego, 2021 r.”.

Ryc. 75. Moc elektryczna mikroinstalacji OZE w gminach województwa zachodniopomorskiego, stan na 31.12.2021 [MW].

Źródło: : RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z „Karty charakterystyki energetycznej województwa zachodniopomorskiego, 2021 r.”.

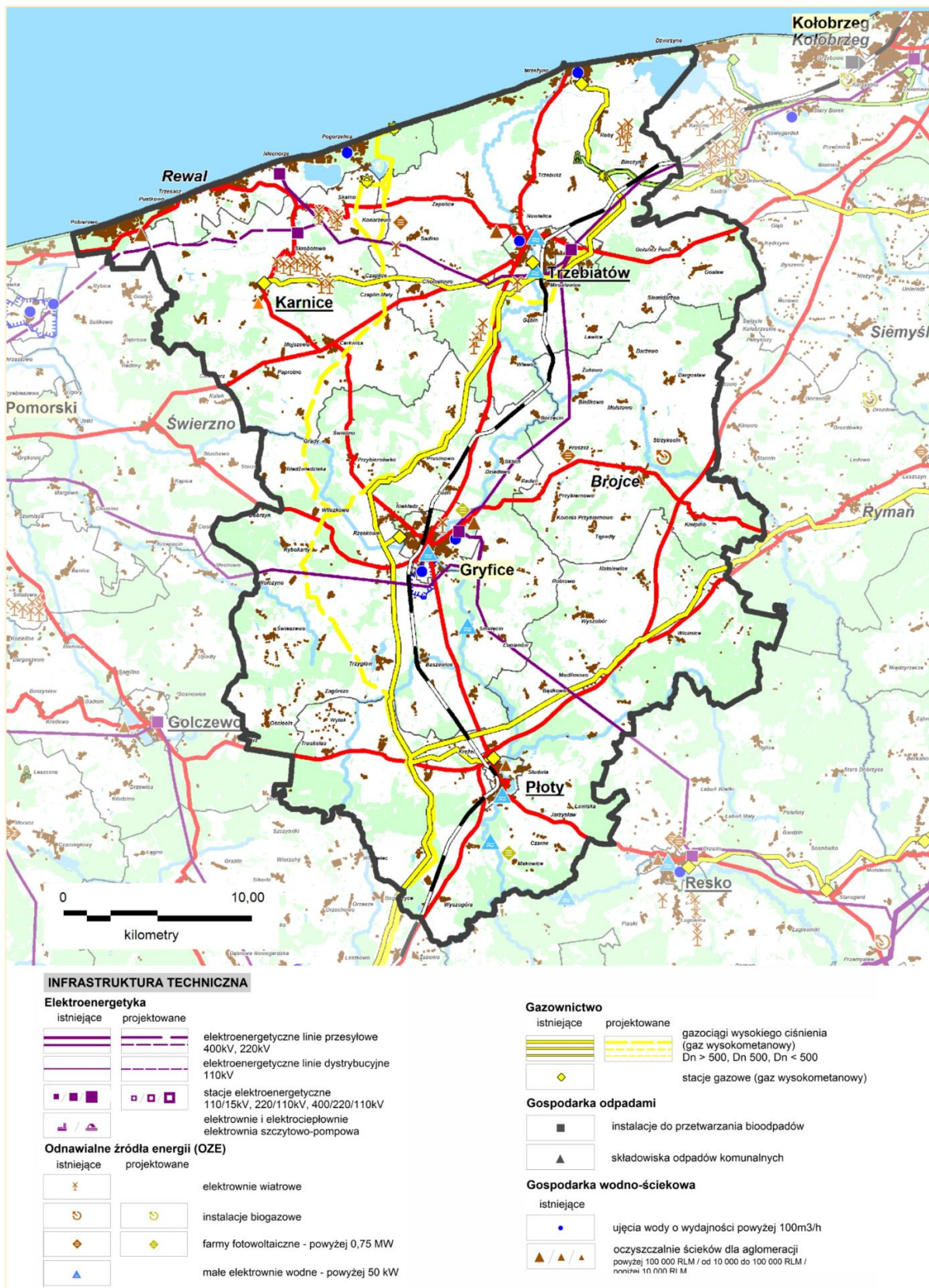
Tak jak w całym kraju możliwe jest jednak wykorzystanie źródeł niskotemperaturowych umożliwiających wykorzystanie tej energii w instalacjach typu „pompa ciepła” służących do ogrzewania domków jednorodzinnych oraz większych obiektów. Takie wykorzystanie naturalnej energii jest aktualnie preferowanym kierunkiem rozwoju w ciepłownictwie.

Bioenergetyka. Na terenie powiatu gryfickiego w miejscowości Strzykocin w gminie Brojce funkcjonuje biogazownia rolnicza o mocy ok. 1 MW. Należy pamiętać, że możliwość efektywnej ekonomicznie produkcji biogazu warunkuje zdolność do zapewnienia lokalnej podaży odpowiedniej ilości ulegających biodegradacji substratów takich, jak odpady z produkcji zwierzęcej lub roślinnej, przemysłu drzewnego lub spożywczego, czy też osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków lub metanu uwalnianego na składowiskach odpadów. Na dzień dzisiejszy takich możliwości nie zdiagnozowano.

Ponadto biomasa, głównie leśna, wykorzystywana jest jako źródło ogrzewania, zwłaszcza na obszarach wiejskich, przy czym systematyczny wzrost kosztu drewna opałowego będzie raczej skutkował stopniowemu zanikowi tej technologii.

Energetyka wodna. W powiecie gryfickim działa 6 małych elektrowni wodnych o łącznej mocy 3,8 MW: w Smolęcinie (2 MW) i Gryficach (0,15 MW) w gminie Gryfice, w Lisowie (0,945 MW) i Płotach (0,18 MW) w gminie Płoty oraz 2 w Trzebiatowie (0,315 MW i 0,2 MW) w gminie Trzebiatów.

Ryc. 76. Partnerstwo powiatu gryfickiego – infrastruktura techniczna.

Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.4.8. Podsumowanie

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego w wymiarze środowiskowo-przestrzennym ulega od 2016 r. stopniowemu pogorszeniu, osiągając w 2018 r. i 2020 r. największą dotychczas wartość ujemną wynoszącą -0,06.

Pogarszanie się wskaźnika rozwoju partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym związane jest przede wszystkim z pogarszającym się stanem lokalnego środowiska przyrodniczego oraz ładem i strukturą przestrzenną obszaru.

Położenie obszaru partnerstwa pomiędzy dominującymi w województwie ośrodkami miejskimi daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina i Koszalina.

Prawie cały obszar powiatu gryfickiego leży w zasięgu 30 minutowego dojazdu do Gryfic, co podkreśla znaczenie miasta jako ośrodka centralnego obsługującego obszar partnerstwa. Trzebiatów, również istotny ośrodek usługowy (na tym poziomie obsługi), wspiera Gryfice w obsłudze północnej części powiatu gryfickiego, a mniejsze Płoty uzupełniają obsługę w południowej części powiatu.

Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich i skandynawskich.

O odrębności i specyfice regionu (powiat gryficki do XVII w. należał do Księstwa Pomorskiego) stanowią między innymi: miejskie układy przestrzenne o rodowodzie średniowiecznym zlokalizowane w Gryficach, Płotach i Trzebiatowie, miasto Płoty posiadające dwa zamki: stary zamek – średniowieczna siedziba rodu von Osten i nowy zamek – XVII w. siedziba rodu von Bismarck, jedyna czynna w województwie zachodniopomorskim kolej wąskotorowa powstała pod

koniec XIX w. obecnie pełni funkcję turystyczną oraz malownicza ruina XV w. kościoła w Trzęsaczu stanowiąca żywy przykład abrazji wybrzeża klifowego Morza Bałtyckiego.

► Układ dróg powiatu gryfickiego pozwala na sprawną obsługę zarówno miasta powiatowego (Gryfice) jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu (Trzebiatów, Płoty). Główny ruch pojazdów skupia się w obszarze ekspresowej drogi krajowej S6 przebiegającej przez południowo-wschodnią część powiatu oraz na odchodzącej od niej w kierunku północnym drodze wojewódzkiej nr 109 oraz drodze wojewódzkiej 102 prowadzącej od Trzebiatowa do Kołobrzegu.

► W odniesieniu do infrastruktury kolejowej należy zwrócić uwagę na aktywnie działającą kolej wąskotorową (Nadmorska Kolej Wąskotorowa) kursującą na trasie Gryfice - Trzęsacz – Rewal – Śliwin – Niechorze – Pogorzelica. Pod względem długości torów Nadmorska Kolej Wąskotorowa z 39,6 km zajmuje drugie miejsce w kraju.

► Oferta transportu kolejowego w ramach linii 402 zwiększyła się po uzupełnieniu taboru przewozowego przewozów regionalnych o nowe składy hybrydowe. Połączenia kolejowe w odstępnie średnio 2 godzin dają możliwość dostosowania harmonogramu podróży do potrzeb mieszkańców i turystów.

► W powiecie gryfickim występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce.

3.5. Wymiar instytucjonalny

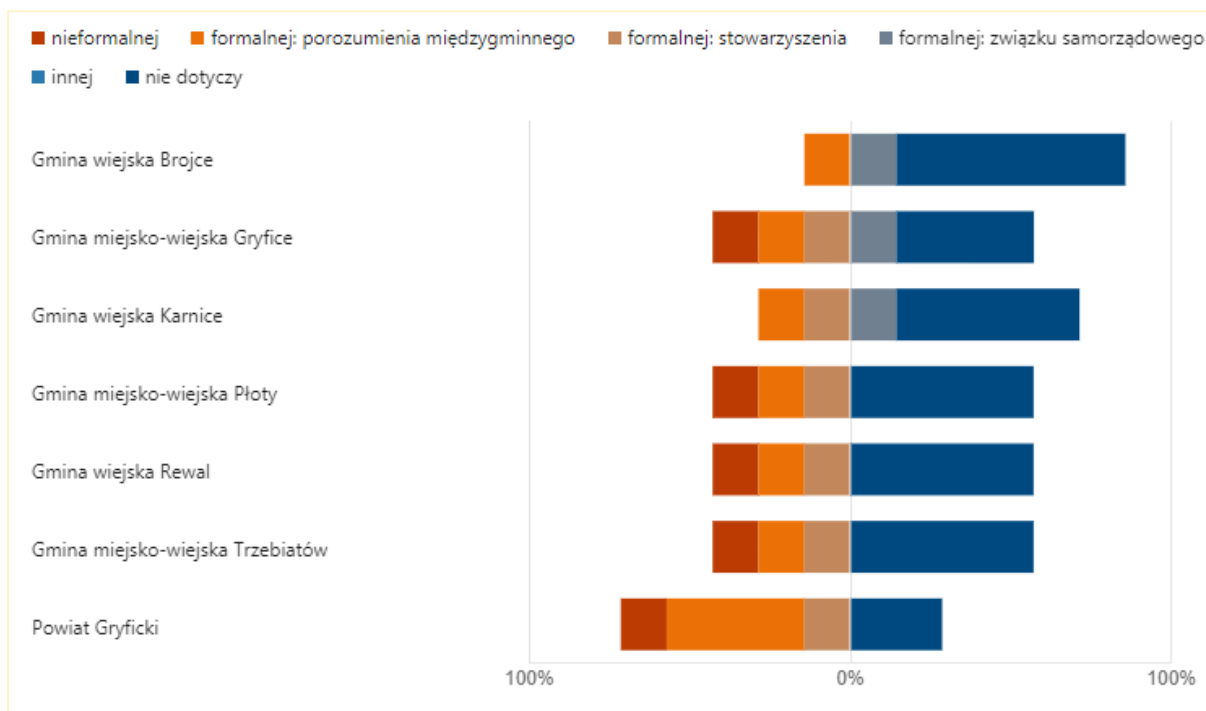
Dotychczasowa współpraca

14 lutego 2022 r. podpisany został list intencyjny pomiędzy Województwem Zachodniopomorskim reprezentowanym przez Zarząd w osobach Olgierda Geblewicza – Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego oraz Tomasza Sobieraja – Wicemarszałka Województwa Zachodniopomorskiego, a Powiatem Gryfickim, Gminą Brojce, Gminą Gryfice, Gminą Karnice, Gminą Płoty, Gminą Rewal i Gminą Trzebiatów w sprawie podjęcia działań, których celem będzie przygotowanie projektu strategii terytorialnej dla rozwoju obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Jednostki samorządu terytorialnego należące do partnerstwa, poza wspólnym udziałem w projekcie Centrum Wsparcia Doradczego Plus, współpracowały ze sobą w ramach m.in.:

- **CELOWEGO ZWIĄZKU GMIN R-XXI** – prowadzącego instalację przetwarzania odpadów komunalnych dla 32 gmin województwa zachodniopomorskiego. Misją CZG R-XXI jest ochrona środowiska poprzez zagospodarowanie odpadów komunalny w sposób racjonalny, optymalny i zgodny z prawem (<https://www.czg.nowogard.pl/>)
- **Lokalne Grupy Działania „Gryflandia”** – obejmującej swym zasięgiem wszystkie gminy powiatu gryfickiego, której celem jest m.in. upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w obszarze działania LGD (<https://lgdgryflandia.pl/>)
- **Stowarzyszenia Samorządowego S6** (Gmina Brojce, Gmina Karnice) – którego celem jest współdziałanie w zakresie promowania idei budowy drogi ekspresowej S6, wspieranie przygotowania i realizacji inwestycji związanej z budową tej drogi oraz współpraca w zakresie wykorzystania potencjału gospodarczego i społecznego terenów przyległych do drogi ekspresowej S6 (<http://www.s6.org.pl/>)
- **SIM KZN ZACHODNIOPOMORSKIE** (Gmina Brojce, Gmina Płoty, Gmina Karnice, Gmina Trzebiatów) – spółce realizującej budownictwo społeczne. Jej zadaniem jest budowanie mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu (<https://www.simzachodniopomorskie.pl/>).

Ryc. 77. Z którymi samorządami i w jakiej formule organizacyjnej, JST którą reprezentujesz, współpracowała z innymi JST z obszaru Partnerstwa?

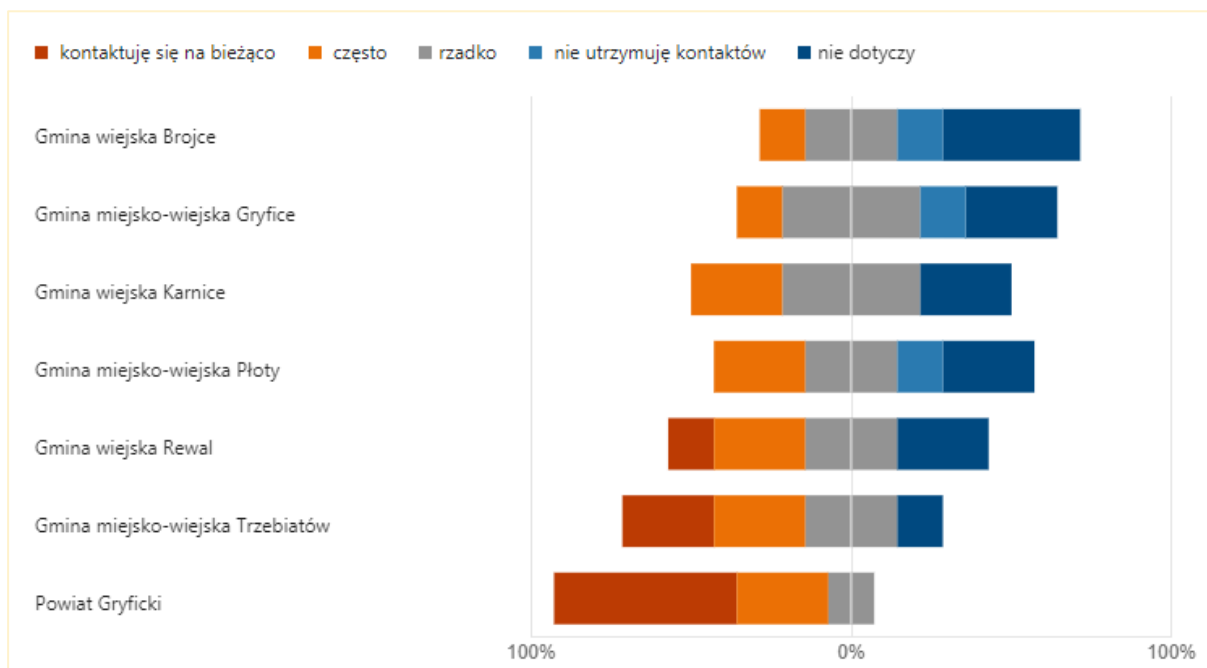
Źródło: Diagnoza Partnerstwa: wymiar instytucjonalny (ankieta on-line)

Obszarami tematycznymi współpracy były najczęściej budowa dróg i infrastruktury drogowej, transport lub komunikacja, budowa infrastruktury komunalnej (sieć wodna, sieć kanalizacyjna), edukacja, sport, rekreacja, opieka zdrowotna, a także grupy zakupowe oraz turystyka i przemysł czasu wolnego. Projektami realizowanymi w ramach współpracy były np.:

- Ścieżka rowerowa Pogorzelica-Mrzeżyno – projekt dofinansowany z RPO WZ 2007-2013
- Współorganizowanie transportu publicznego w ramach wsparcia z Wojewódzkiego Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych – uruchomienie 2 linii: Gryfice – Pobierowo oraz Gryfice – Trzebiatów.
- Budowa infrastruktury komunalnej (sieć wodna, sieć kanalizacyjna) – sieć wodna Kiełpino przy zleceniu dla Sp. ZWIK Trzebiatów

Współpraca pomiędzy jednostkami wchodzącymi w skład Partnerstwa, wyrażona nie w formie udziału we wspólnym, zaplanowanym projekcie, a w codziennym kontakcie czy rozmowach odbywa się przede wszystkim podczas rozwiązywania spraw problemowych związanych z konkretnymi inwestycjami czy działaniami.

Ryc. 78. Z którymi JST i jak często utrzymujesz kontakty (telefoniczne, komunikację mailową, spotkania cykliczne, sporadyczne)?

Źródło: Diagnoza Partnerstwa: wymiar instytucjonalny (ankieta on-line)

Jednostki wymieniają się także poglądami i doświadczeniami związanymi z realizacją zadań własnych oraz lobbują na rzecz rozmaitych projektów i przedsięwzięć realizowanych przez samorząd wojewódzki.

Średnia ocena ogólnej atmosfery współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego

3.29 / 5.00

Na umiarkowaną ocenę dotyczącą atmosfery współpracy wpływ miały takie czynniki jak: braki kadrowe dotyczącej osoby bezpośrednio odpowiedzialnej za zaangażowanie we współpracę, brak wspólnych inicjatyw czy otwartość stron na współpracę i chęć udzielania pomocy w sytuacjach problemowych.

Zasób kadrowy

Zasób kadrowy poszczególnych jednostek wchodzących w skład Partnerstwa powiatu gryfickiego zależy od ich wielkości oraz liczby ludności zamieszkującej dany obszar. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba pracowników zatrudnionych ogółem w gminach tworzących partnerstwo ulegała niewielkim zmianom (+/- 3 osoby). Wyjątkiem pozostały jednak Powiat Gryficki (+11 osób), Gmina Rewal (+13 osób) oraz Gmina Płoty (-12 osób).

Tabela 20. Zasób kadrowy gmin wchodzących w skład Partnerstwa powiatu gryfickiego.

	LICZBA PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH OGÓŁEM		
	na dzień 31.12.2019	na dzień 31.12.2020	na dzień 31.12.2021
Powiat gryficki	91	93	102
Gmina miejsko-wiejska Gryfice	91	91	90
Gmina miejsko-wiejska Trzebiatów	64	61	61
Gmina wiejska Rewal	57	61	70
Gmina miejsko-wiejska Płoty	55	49	43
Gmina wiejska Brojce	32	39	34
Gmina wiejska Karnice	27	28	29
RAZEM	417	422	429

Źródło: Diagnoza Partnerstwa: wymiar instytucjonalny (ankieta on-line)

Przeprowadzona wśród Partnerów ankietyzacja² z zakresu zaplecza instytucjonalnego pozwoliła zbadać także ich potrzeby kadrowe. Kluczowym problemem pozostaje brak jasno zdefiniowanego stanowiska, którego pracownik pozostawałby odpowiedzialny za kwestie wynikające z obecności danej jednostki w projekcie CWD Plus. Rozwiązaniem stosowanym dotychczas jest delegowanie zadań pracownikom związanym pośrednio z zagadnieniami planowania strategicznego tj. pracownikom zajmującym się funduszami pomocowymi, inwestycjami, gospodarką.

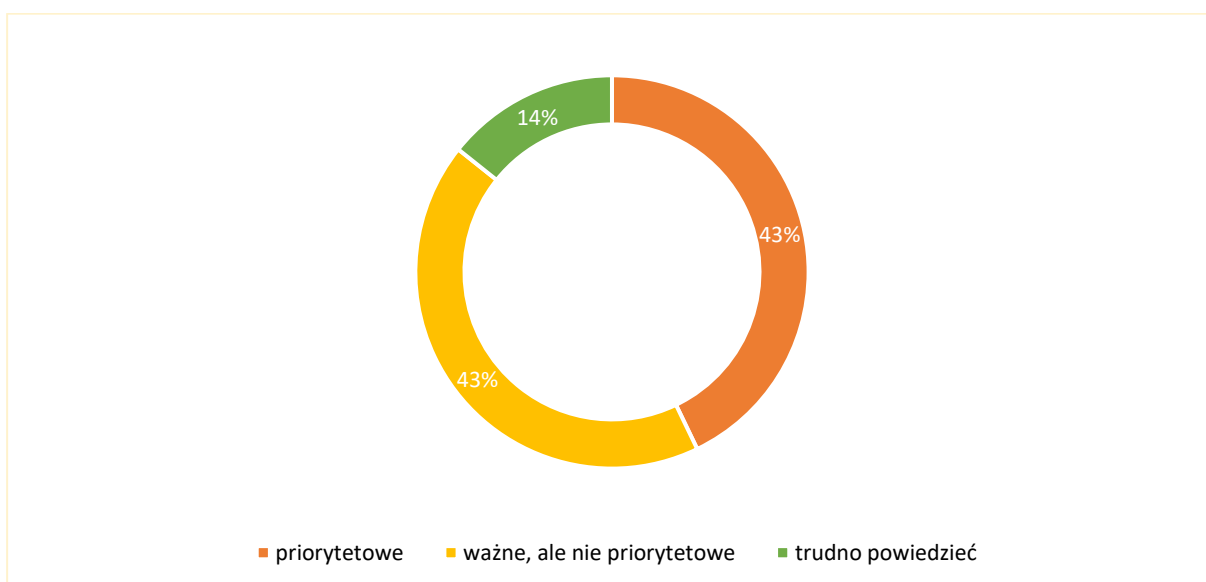
² Ankieta prowadzona została przez doradców ZMP w terminie od 21 września do 10 października 2022 r. W ramach ankiety zbadano zaplecze instytucjonalne poszczególnych Partnerów, kompetencje i umiejętności współpracy, w tym poziomu współpracy w ramach Partnerstwa. W efekcie zanalizowano gotowość i zdolność realizacji zadań i projektów strategicznych na poziomie Partnerstwa z punktu widzenia instytucjonalnego.

Wśród obszarów, dla których Partnerzy zidentyfikowali potrzebę wzmocnienia kadry urzędniczej, znalazły się m.in.: zamówienia publiczne, projekty unijne, usługi prawne, inwestycje, księgowość, planistyka oraz ochrona środowiska.

Centrum Wsparcia Doradczego Plus: Partnerstwo powiatu gryfickiego

Dla większości Partnerów działania podejmowane w ramach partnerstwa postrzegane są jako priorytetowe lub ważne, ale nie priorytetowe. Podobna część zakłada również kontynuację współpracy z pozostałymi jednostkami wchodzącymi w skład partnerstwa po zakończeniu perspektywy finansowej 2021-2027 nawet w przypadku braków środków UE. Dla pozostałych dalsza współpraca zależeć będzie głównie od dostępności środków finansowych.

Ryc. 79. Działania podejmowane w ramach partnerstwa uważasz za:

Źródło: Diagnoza Partnerstwa: wymiar instytucjonalny (ankieta on-line)

Partnerzy dostrzegają szereg korzyści płynących ze współpracy w ramach Partnerstwa powiatu gryfickiego. Do najczęściej wymienianych należą:

- wypracowanie rzetelnej strategii rozwoju obszaru,
- realizacja wspólnych inicjatyw wpływających na społeczność zamieszkującą Partnerstwo,
- uświadomienie wspólnych interesów, które przełożą się na postrzeganie Partnerstwa jako zwartej grupy, a nie pojedynczych elementów,
- systematyzacja i określenie potrzeb wspólnych,
- wspólne działania dające możliwość efektywniejszego zarządzania przyszłymi projektami,

- podniesienie rangi działań w partnerstwie,
- wymiana doświadczeń,
- możliwość wzmocnienia kompetencji poszczególnych partnerów w ramach wspólnych konsultacji i warsztatów,
- przeprowadzenie projektów o szerokim zasięgu,
- możliwość łączenia potencjałów.

Przeprowadzona ankietyzacja pozwoliła określić także największe wyzwania z punktu widzenia współpracy w Partnerstwie, którymi były: określenie inwestycji priorytetowych dla wszystkich członków partnerstwa (a nie dla pojedynczych gmin), wybór Lidera, który odpowiednio poprowadzi sprawy Partnerstwa, potraktowanie poważnie celu i możliwości, jakie niesie partnerstwo oraz pogodzenie różnych interesów i znalezienie wspólnego mianownika.

3.6. Analiza powiązań funkcjonalnych

3.6.1. Metodologia określania intensywności i kierunku powiązań

Powiązania funkcjonalne mają kluczowe znaczenie dla partnerstw jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ określają one skalę współzależności oraz potencjał i potrzeby w zakresie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych. Z tego względu analizie powiązań funkcjonalnych w obszarze partnerstwa poświęcono więcej uwagi. Analizę tę podzielono na trzy części, dotyczące powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych. W każdej z tych części korzystano z:

- danych statystycznych z różnych źródeł (np. Główny Urząd Statystyczny, System Informacji Oświatowej, Narodowy Fundusz Zdrowia, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad),
- danych przestrzennych określających przede wszystkim zasięgi przyrodniczych obiektów powierzchniowych, liniowych i punktowych (np. Baza Danych Obiektów Topograficznych)
- danych jakościowych pochodzących z indywidualnej oceny skali powiązań, dokonywanej przez liderów Partnerstwa.

W przypadku **powiązań społecznych**, analiza objęła następujące zagadnienia:

Migracje stałe – w tym celu skorzystano z danych z tablic 2g (Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według gminy poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania) zamieszczonych w bazie „Demografia” Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te zostały najpierw przekształcone, tzn. zamieniono wartości zanonimizowane (oznaczone znakiem „#”, kodujące cyfrę „1” lub „2”) na „1” oraz zredukowane bazę o przepływy wewnątrzgminne. W ten sposób uzyskano bazę danych przedstawiających kierunki i intensywność migracji międzygminnych w okresie 2002-2020. Ponadto, żeby uchwycić dynamikę zmian w okresie ostatnich kilku lat, osobno interpretowano dane dla okresu 2015-2020. Dodatkowo, dane dla Partnerstwa powiatu gryfickiego porównano (dla uzyskania odpowiedniego układu odniesienia) z danymi dla kilku innych powiatów województwa zachodniopomorskiego, które cechują podobne uwarunkowania, tj. Powiatów choszczeńskiego, kamieńskiego, łobeskiego i świdwińskiego. Migracje stałe, co warto dodać, nie generują dużej liczby regularnych przemieszczeń. Stanowią jednak miarę zawiązywania trwałych więzi terytorialnych – osoby przeprowadzające się do nowego miejsca zamieszkania utrzymują często kontakty z poprzednim miejscem zamieszkania (często bazuje to na relacjach rodzinnych i przyjacielskich).

Dojazdy do placówek oświatowych - w tym celu skorzystano z danych niepublikowanych i udostępnionych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, a

gromadzonych w ramach Systemu Informacji Oświatowej. Przedmiotem diagnozy zostały objęte dojazdy do placówek wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych z podziałem na szkoły branżowe, technika oraz licea ogólnokształcące. Okres analizy obejmuje 3 lata szkolne: 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022. Zakres czasowy jest zdeterminowany dostępnością danych (są to najnowsze możliwe do uzyskania obecnie dane) oraz ich jakością (dane dla wcześniejszych lat szkolnych, w związku z odmienną metodologią ich gromadzenia nie przedstawiają rzetelnego rozkładu powiązań).

Dojazdy do placówek medycznych – w tym celu skorzystano z danych niepublikowanych i udostępnionych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Obejmują one przepływy w zakresie leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (tzw. lekarze specjaliści). Są to dwa podstawowe zagadnienia związane z powiązaniem funkcjonalnymi wykraczającymi poza granice administracyjne gminy i powiatu. Pewnym ograniczeniem danych NFZ jest brak informacji o sektorze prywatnym, co może niedoszacowywać szczególnie przepływów w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Jednak skala tego niedoszacowania wydaje się być relatywnie niewielka.

Diagnoza kierunku i intensywności **powiązań gospodarczych** objęta z kolei analizę danych opisujących dojazdy do pracy. Są to dane publikowane przez GUS, a pochodzące z analizy zeznań podatkowych składanych przez płatników. Wniosek o dojeżdżaniu do pracy z jednej gminy do drugiej jest wyprowadzana w oparciu o kod TERYT jednostki terytorialnej, w której zarejestrowana jest działalność płatnika (pracodawcy) oraz kod TERYT zamieszkania podatnika (pracownika). Ważną uwagą jest to, że dane te pokazują powiązania dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 10 i więcej pracowników (brak informacji o mikroprzedsiębiorstwach i jednoosobowych działalnościach gospodarczych, które z pewnością także generują pewne przepływy międzygminne). Drugą słabością tych danych jest to, że niekiedy siedziba pracodawcy różni się od miejsca świadczenia pracy, tzn. jakaś część przedsiębiorstw może być zarejestrowana w Warszawie, a faktyczną działalność prowadzić np. w Gryficach. Dane GUS pokażą w takim przypadku dojazdy do Warszawy, choć *de facto* jest to przepływ do Gryfic. Mimo tych wad i niedoskonałości, w analizach przestrzennych ciągle traktuje się te dane jako najlepszą miarę powiązań. Dojazdy do pracy są bowiem największą migracją, która ma dodatkowo charakter regularny i wahadłowy. Ponadto, tego typu przemieszczenia w największym stopniu obciążają bieżącą infrastrukturę transportową.

Diagnoza **powiązań środowiskowych** objęta z kolei analizę danych udostępnianych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (przede wszystkim Baza Danych Obiektów Topograficznych) oraz instytucje związane z ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego, w tym np. Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Lasów Państwowych. Analiza powiązań środowiskowych ma doprowadzić do identyfikacji obszarów i obiektów przyrodniczych, których ochrona i kształtowanie powinny być przedmiotem współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego Partnerstwa.

3.6.2. Powiązania społeczne

Powiązania społeczne można mierzyć na kilka sposobów, a dotyczą one stałych, wahałowych lub okazjonalnych migracji mieszkańców danego terytorium. Jednym z częściej wykorzystywanych wskaźników pokazujących intensywność i kierunki powiązań społecznych są migracje stałe (przemeldowania). Nie jest to miara pokazująca skalę stałych przepływów osób pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Pokazuje ona jednak trwałe i długookresowe więzi terytorialne pomiędzy obszarami. W okresie 2002-2020 z gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego migrowało ok. 13 tys. osób. Z kolei ruch w odwrotną stronę (tj. do gmin Partnerstwa) stanowił w tym okresie ok. 9,7 tys. Oznacza to, że łączny bilans migracyjny Partnerstwa w okresie 2002-2020 był ujemny i wyniósł ok. -3,3 tys. osób (średnioroczna strata na poziomie ok. 170 mieszkańców). Dane z ostatnich kilku lat (2015-2020) są jeszcze mniej pozytywne – w okresie 2015-2020 średnioroczny bilans migracyjny Partnerstwa osiągnął wynik ok. -190 osób. Procesy migracyjne w obszarze Partnerstwa przebiegają w różnym stopniu w poszczególnych gminach. Po jednej stronie jest gmina Rewal, w której w okresie 2002-2020 bilans migracyjny był dodatni (+480). Z kolei znacznie mniej pozytywne procesy dotknęły gminy Trzebiatów (bilans migracyjny na poziomie -1100), Płoty (-950), Gryfice (-900), Karnice (-430) i Brojce (-340).

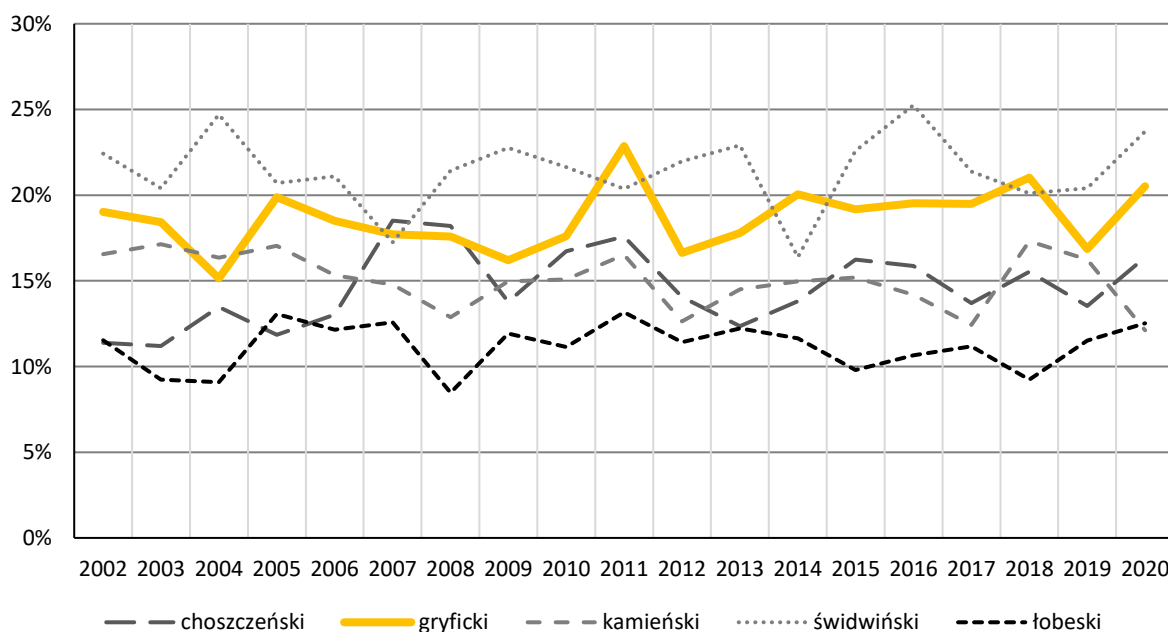
Tabela 21. Dane dotyczące kierunków i wielkości przemeldowań w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego.

Lp.	Gmina	Zameld. z Partn.	Zameld. spoza Partn.	Wymeld. do Partn.	Wymeld. poza Partn.	% w ramach Partn.	% poza Partn.
1	Brojce	311	324	474	500	49%	51%
2	Karnice	221	391	483	558	43%	57%
3	Gryfice	1622	1913	1037	3393	33%	67%
4	Płoty	381	823	728	1429	33%	67%
5	Rewal	365	771	146	508	29%	71%
6	Trzebiatów	658	1937	690	3006	21%	79%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Dane pokazujące kierunki przemieszczeń migracyjnych potwierdzają dużą skalę przemeldowań realizowanych poza obszar Partnerstwa (80%). Tylko ok. 1/5 (20%) pracy migracyjnej (suma zameldowań i wymeldowań) realizowana jest w obszarze Partnerstwa. To względnie niski rezultat, utrzymujący się właściwie w całym okresie 2002-2020, jednak jak widać na rycinie 80, trzy z czterech powiatów grupy porównawczej odnotowywało gorsze wartości wskaźnika wewnątrz-powiatowej wymiany migracyjnej. Najgorzej pod tym względem wyglądała sytuacja w powiecie łobeskim, w którym średnio aż 89% pracy migracyjnej to wymiana z gminami spoza powiatu. Nieco lepszą sytuację niż w Partnerstwie odnotowywano w okresie 2002-2020 w powiecie Świdwińskim (ok. 79% migracji poza powiat). Biorący pod uwagę sytuację wewnętrzną (tab. 20), najsilniej migracyjnie związane z członkami partnerstwa są gminy Brojce (ok. 49% przemeldowań dotyczy obszaru powiatu gryfickiego) Karnice (ok. 43%). Z kolei najmniejszy poziom wewnątrzpowiatowego związania dotyczy gminy Trzebiatów (tylko ok. 21% migracji wewnątrz powiatu).

Ryc. 80. Udział przemeldowań międzygminnych dokonujących się wewnątrz powiatów w ogólnej liczbie przemeldowań - powiat gryficki na tle grupy porównawczej.

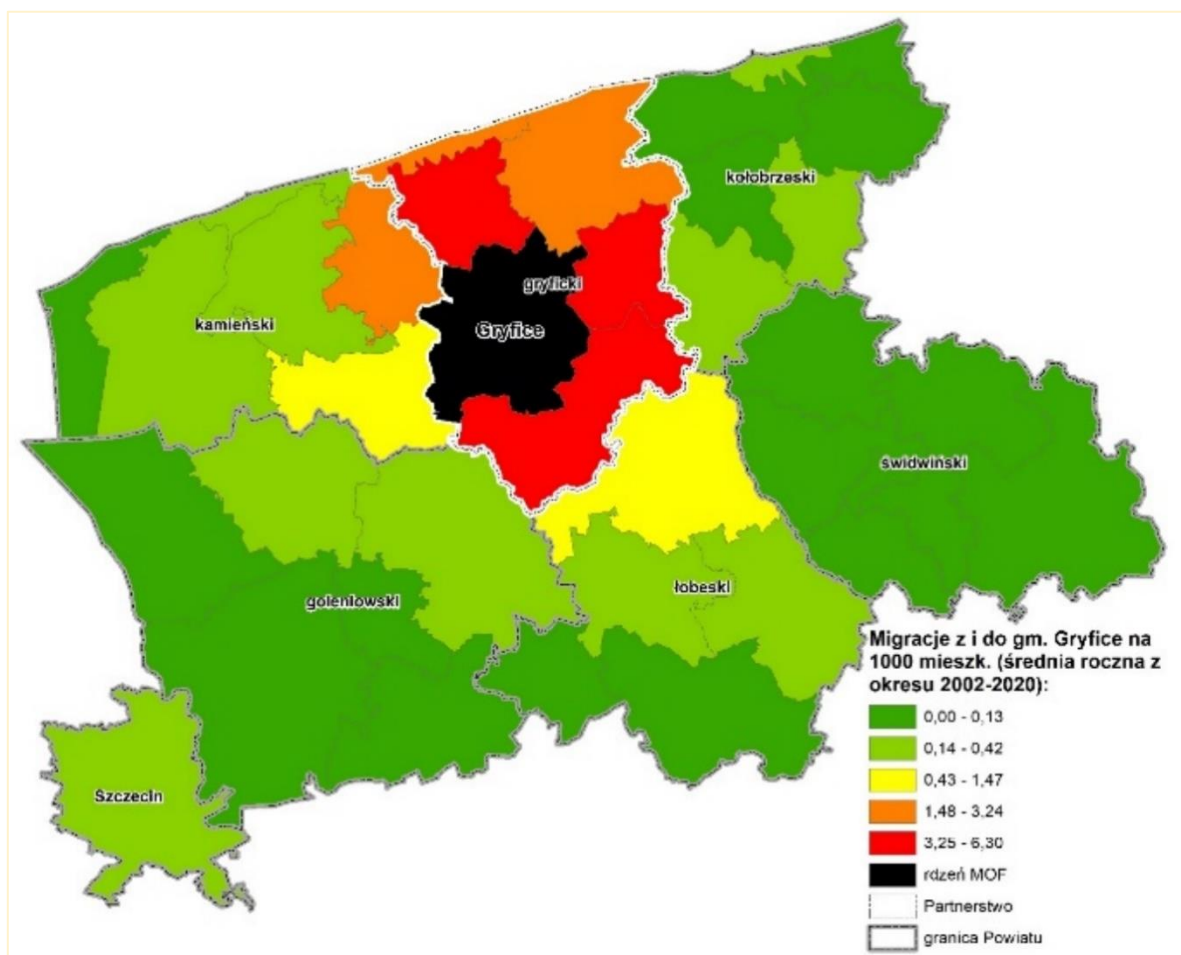

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Analiza kierunków powiązań migracyjnych ośrodka centralnego, czyli gminy Gryfice (ryc. 81) potwierdza część wcześniej opisanych diagnoz. Najsilniej związana z głównym ośrodkiem powiatowym jest gmina Brojce. Średnioroczna wartość wskaźnika migracji z okresu 2002-2020 na 1000 mieszkańców wyniosła w przypadku

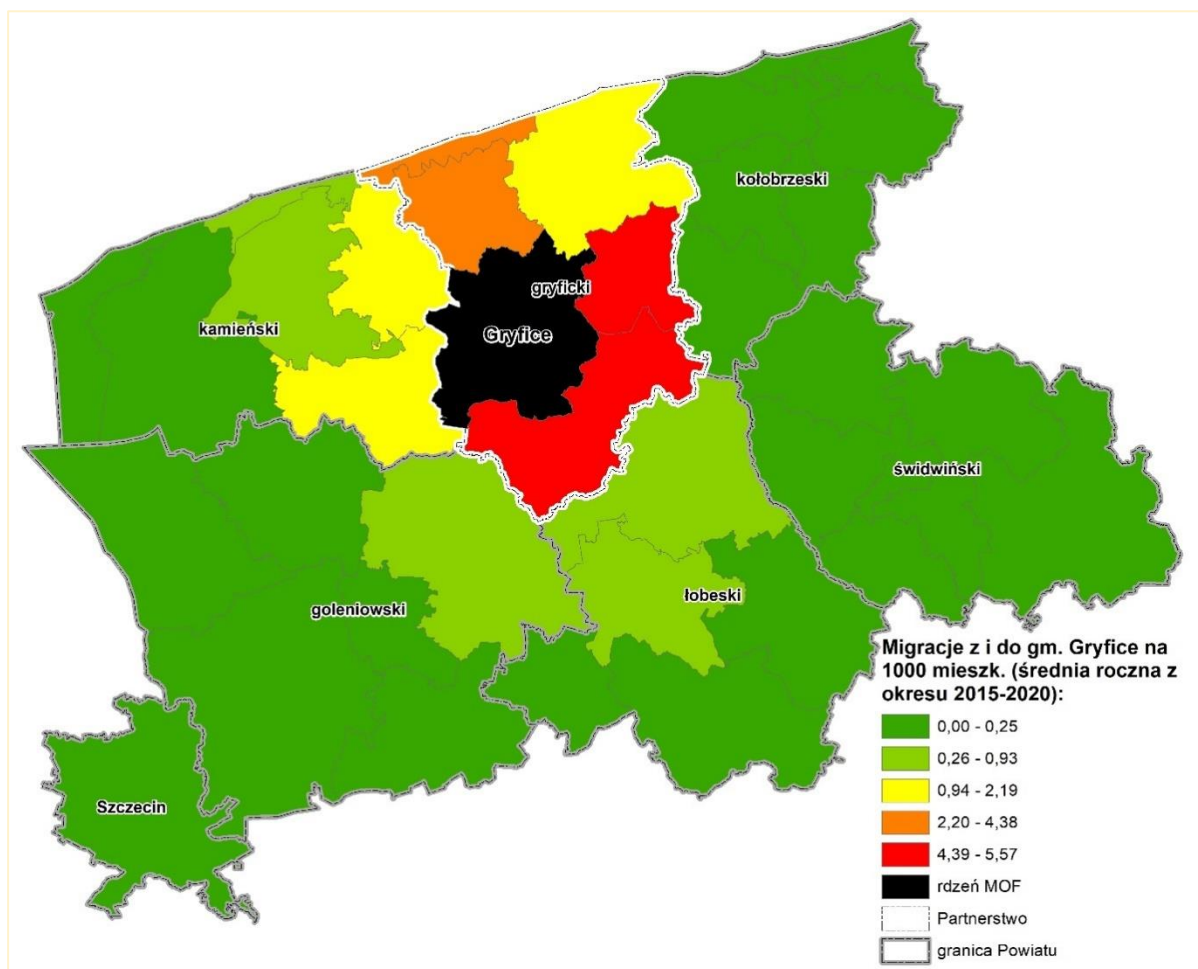
tej gminy aż 6,3. Nieco gorszy (choć, biorąc pod uwagę generalne tendencje, również wysoki) rezultat cechuje relację gminy Gryfice z gminą Płoty (wartość wskaźnika na poziomie ok. 5,28). Względnie wysokie wartości wskaźnika powiązania z ośrodkiem powiatowym cechuje także gminy Karnice (4,29), Rewal (3,24) i Trzebiatów (2,33). Zestawienie tego samego wskaźnika dla krótszego okresu (2015-2020) pokazuje nieco zmieniony obraz (ryc. 82), ponieważ to gmina Płoty ma w nim najwyższy poziom powiązań z gminą Gryfice (5,57). Nieco mniejszą wartość odnotowano dla gminy Brojce (5,49), Karnice (4,38) i Rewal (3,45). Warto dodać, że dla okresu ostatnich 6 lat, istotne powiązania z gminą Gryfice cechowały także gminę Świerzno z powiatu kamieńskiego (2,19).

Ryc. 81. Struktura przestrzenna wymeldowań i zameldowań z i do gm. Gryfice na 1000 mieszkańców - średnia roczna z okresu 2002-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Ryc. 82. Struktura przestrzenna wymeldowań i zameldowań z i do gm. Gryfice na 1000 mieszkańców - średnia roczna z okresu 2015-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Ostatnim ważnym elementem analizy kierunków i intensywności powiązań migracyjnych jest identyfikacja głównych kierunków migracji dla poszczególnych gmin Partnerstwa (tab. 22). Oprócz wspomnianej wcześniej skali przemeldowań wewnątrz powiatu, istotne znaczenie mają migracje stałe do i z Szczecina. W przypadku gminy Rewal, ten kierunek migracji jest szczególnie istotny i stanowi aż 19% całej pracy migracyjnej. Niewiele mniejszy odsetek cechuje gminę Gryfice – w tym przypadku wymiana ze Szczecinem to ok. 17% całej pracy migracyjnej. W większości przypadków wartości odsetka pracy migracyjnej ze Szczecinem budują wymeldowania z gmin Partnerstwa do Szczecina (a nie ruch odwrotny). W latach 2002-2020 gminy Partnerstwa „straciły” na rzecz Szczecina ponad 2300 mieszkańców. Największa część z tych migracji przypadała na gminę Gryfice (ok. 1000 osób) i gminę Trzebiatów (ok. 530 osób). Szczecin jest wyraźnym liderem jeśli chodzi o ruch migracyjny do miast na prawach powiatu. Kolejnymi miastami (choć

ze znacznie mniejszą skalą migracji) są Warszawa (ok. 260 osób), Koszalin (ok. 210 osób), Poznań (ok. 210 osób) i Świnoujście (ok. 170 osób).

Tabela 22. Udział poszczególnych powiatowych kierunków migracji stałych dla gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w okresie 2002-2020 (uwzględniono powiaty sąsiadujące z Partnerstwem oraz Szczecin).

Lp.	Gmina	goleniowski	gryficki	kamieński	kołobrzeski	świdwiński	łobeski	Szczecin	inne
1	Brojce	3%	49%	2%	12%	1%	2%	10%	22%
2	Gryfice	4%	33%	7%	3%	1%	3%	17%	33%
3	Karnice	2%	43%	10%	2%	1%	2%	11%	28%
4	Płoty	8%	33%	3%	3%	1%	9%	15%	27%
5	Rewal	2%	29%	8%	2%	1%	2%	19%	39%
6	Trzebiatów	2%	21%	2%	15%	1%	1%	12%	45%

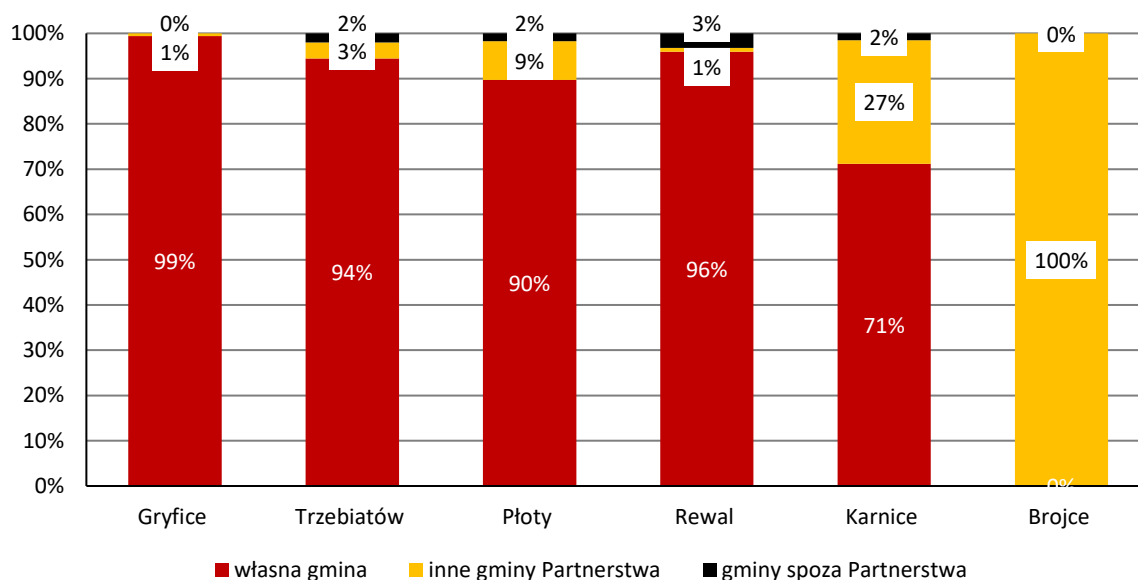
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Warto dodać, że gminy Rewal i Trzebiatów, które posiadając atrakcyjne turystycznie położenie, przyciągają jako jedyne gminy Partnerstwa sporą część mieszkańców dużych miast, w tym głównie Szczecina. W okresie 2002-2020 w gminie Rewal zameldowało się ok. 160 mieszkańców Szczecina, ok. 30 mieszkańców Poznania i po 20 mieszkańców Warszawy i Łodzi. Migracje z miast na prawach powiatu do gm. Rewal to w sumie ok. 360 osób – jest to tak duży strumień osób, jak w przypadku wszystkich przemeldowań z pozostałych gmin powiatu gryfickiego. Z kolei migracje ze Szczecina do gminy Trzebiatów w okresie 2002-2020 to w sumie ok. 230 osób, a łączne migracje z miast na prawach powiatu do gm. Trzebiatów to ponad 530 osób (po Szczecinie najbardziej popularnymi źródłami migracji są Świnoujście, Koszalin, Warszawa, Poznań i Wrocław). Można więc powiedzieć, że w obu tych gminach istotna część rdzennych mieszkańców wyprowadza się na stałe do dużych miast (w większości do Szczecina), a jednocześnie wprowadzają się prawdopodobnie bardziej zamożni mieszkańcy ośrodków regionalnych i subregionalnych.

Kolejnym przykładem powiązań społecznych są **dojazdy do placówek oświatowych**. Dane z Systemu Informacji Oświatowej pozwalają prześledzić przemieszczenia międzygminne dzieci i młodzieży w ramach wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Relatywnie niewielką skalę powiązań międzygminnych obserwujemy w przypadku korzystania z placówek wychowania przedszkolnego (ryc. 83). Łączna liczba dzieci, które korzystają z placówek wychowania przedszkolnego poza obszarem gminy wyniosła w roku szkolnym 2021/2022 ok. 65. Wyjątkiem w skali powiatu jest gmina Brojce, która w związku z brakiem przedszkoli na swoim obszarze korzysta z placówek tego typu, zlokalizowanych w innych gminach Partnerstwa – warto jednak dodać, że w roku szkolnym 2021/2022 było to tylko ok. 15 dzieci. Większość tej grupy dojeżdżała do

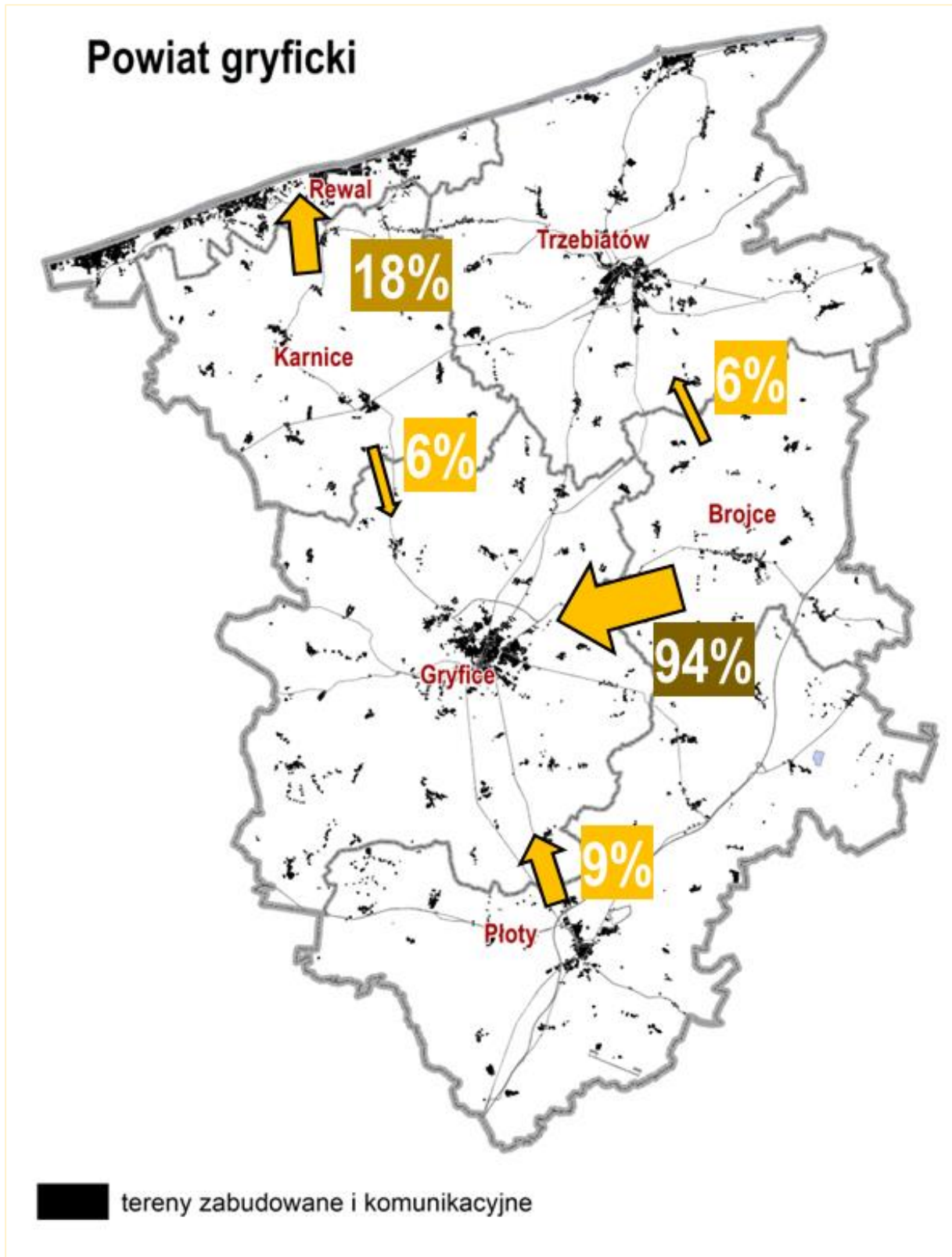
przedszkoli w gminie Gryfice (ryc. 84). Względnie (jak na tego typu usługi publiczne) duże przemieszczenia odnotowuje się jeszcze pomiędzy gminą Karnice a gminami Rewal, Gryfice i Trzebiatów (w sumie ok. 20 dzieci). W pozostałych przypadkach (gminy Gryfice, Trzebiatów, Rewal), jednostki gminne są samowystarczalne jeśli chodzi o świadczenie usług wychowania przedszkolnego.

Ryc. 83. Struktura korzystania z placówek wychowania przedszkolnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

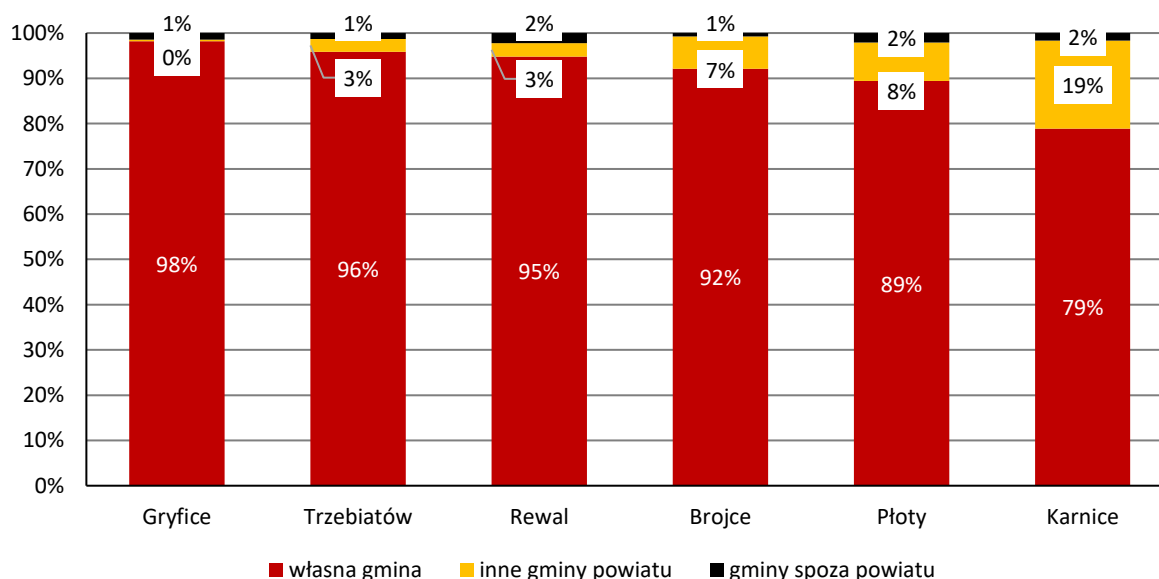
Ryc. 84. Główne kierunki przemieszczeń do placówek wychowania przedszkolnego w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

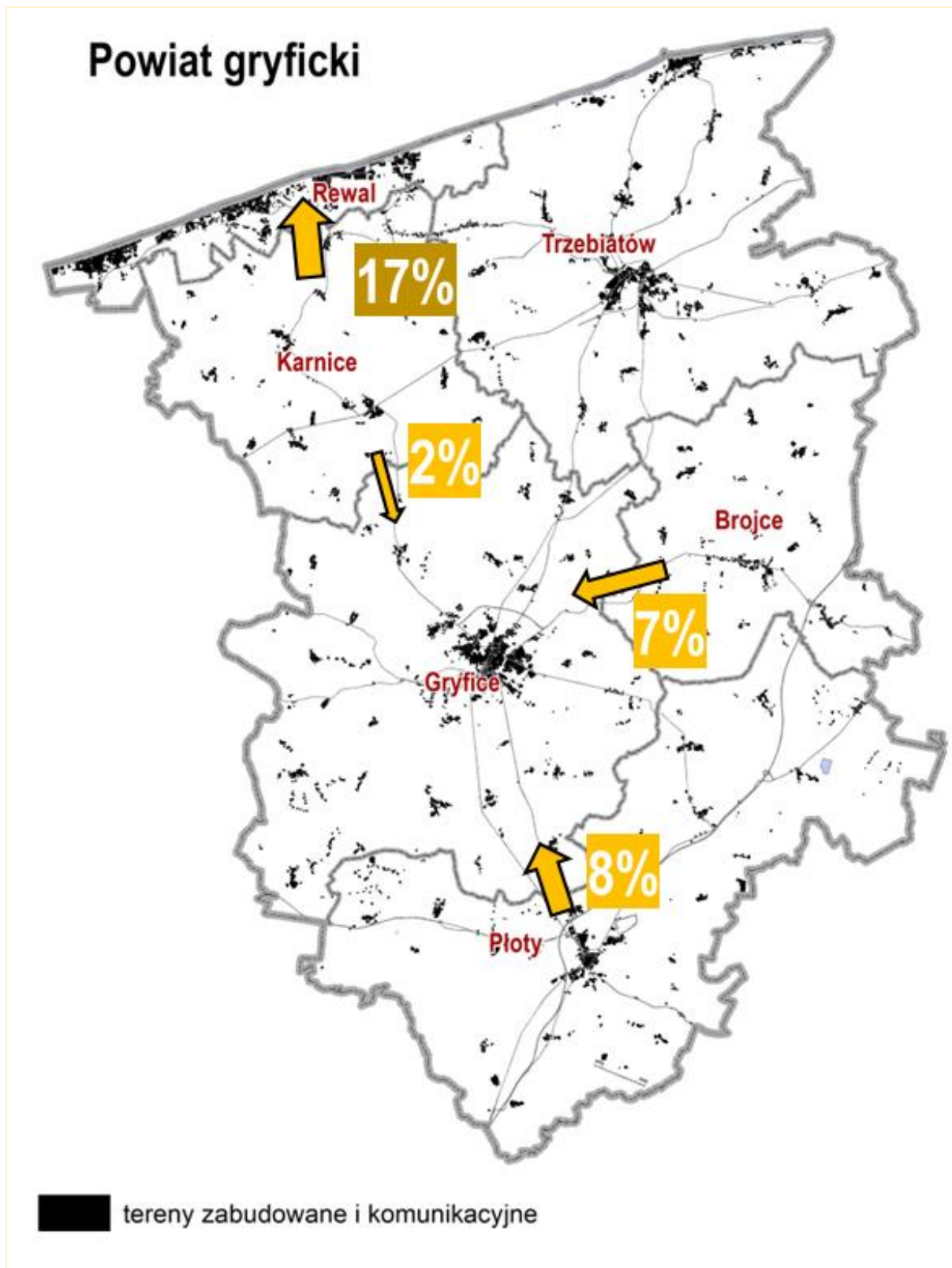
Nieco inaczej przedstawia się struktura przestrzenna dojazdów do szkół podstawowych (ryc. 85 i 86). W tym przypadku odsetek korzystania z placówek na terenie swojej gminy kształtuje się na poziomie od 79% (gmina Karnice) do 98% (gmina Gryfice). Relatywnie duży strumień migracji wahadłowych odnotowujemy między gminą Karnice a gminą Rewal – w roku szkolnym 2021/2022 w tym kierunku dojeżdżało do szkół podstawowych ok. 50 dzieci. Względnie duże (jak na zrejonizowane usługi oświatowe na poziomie podstawowym) przepływy dokonują się także pomiędzy gminą Płoty a gminą Gryfice (ok. 60 dzieci) oraz między gminą Brojce a gminą Gryfice (ok. 30 dzieci). W sumie w ramach Partnerstwa ok. 150 dzieci dojeżdża do szkół podstawowych poza gminą swojego zamieszkania.

Ryc. 85. Struktura korzystania ze szkół podstawowych przez mieszkańców gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Ryc. 86. Główne kierunki przemieszczeń do szkół podstawowych w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Tabela 23. Struktura kierunków dojazdów dzieci do szkół podstawowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego na tle grupy porównawczej w roku szkolnym 2021-2022.

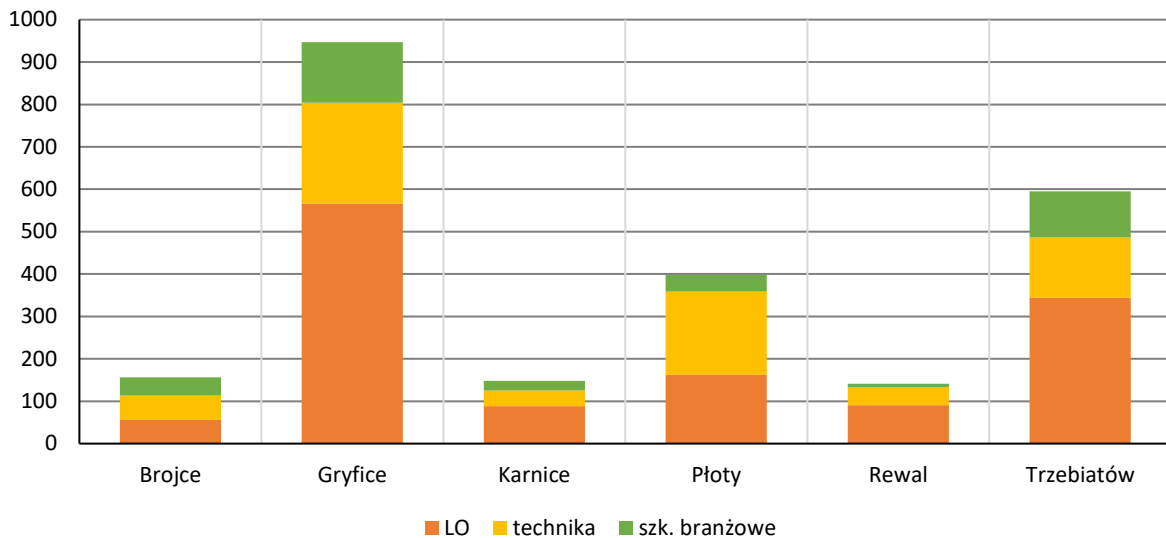
Lp.	Powiat	własna gmina	inne gminy powiatu	gminy spoza powiatu
1	choszczeński	96,3%	1,7%	1,9%
2	gryficki	94,6%	3,9%	1,5%
3	kamieński	94,2%	2,2%	3,6%
4	świdwiński	91,3%	5,6%	3,1%
5	łobeski	94,2%	4,3%	1,5%
RAZEM		94,2%	3,6%	2,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Porównanie gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego z innymi powiatami grupy porównawczej (tab. 23) pozwala stwierdzić, że skala i kierunki przepływów międzygminnych w zakresie szkół podstawowych są w Partnerstwie na poziomie zbliżonym do średniej. Ważne, że w Partnerstwie odnotowuje się względnie wysoki poziom związania gmin między sobą (3,9%) w stosunku do relacji z jednostkami spoza Partnerstwa (1,5%). Są powiaty, w których te proporcje wyglądają odmiennie i najlepszym przykładem odmiennych relacji jest powiat kamieński, w którym większy odsetek dzieci (3,6%) dojeżdża poza obszar Partnerstwa niż do gmin z wewnątrz powiatu (2,2%).

Szczególnie istotne z punktu widzenia analizy powiązań społecznych wewnątrz Partnerstwa są dojazdy do szkół ponadpodstawowych (szkoły branżowe I stopnia, technika i licea ogólnokształcące). Są to usługi publiczne świadczone w relatywnie małej liczbie ośrodków i ogniskujące powiązania wokół miast-rdzeni miejskich obszarów funkcjonalnych. W sumie z obszaru całego Partnerstwa do szkół ponadpodstawowych uczęszczało w roku szkolnym 2021/2022 blisko 2400 osób. Znaczna część z nich (ok. 950), to mieszkańcy gminy Gryfice i gminy Trzebiatów (ok. 600). Znacznie mniej uczniów szkół ponadpodstawowych mieszka w gminach Płoty (ok. 400), Brojce (ok. 160), Karnice (ok. 150) i Rewal (ok. 140). Prawie we wszystkich gminach wśród wyboru typu szkoły przeważają licea ogólnokształcące (odsetek wyboru tego typu szkół waha się od 36% w gminie Brojce do 65% w gminie Rewal). Wyjątkiem są gminy Płoty i Brojce – w tych przypadku więcej uczniów (odpowiednio 49% i 37%) wybrało technikum. Szkoły branżowe w przypadku każdej z gmin Partnerstwa są najrzadziej wybierane przez uczniów.

Ryc. 87. Liczba osób w gminach Partnerstwa uczęszczających w roku szkolnym 2021/2022 do szkół ponadpodstawowych z podziałem na trzy podstawowe typy szkół.

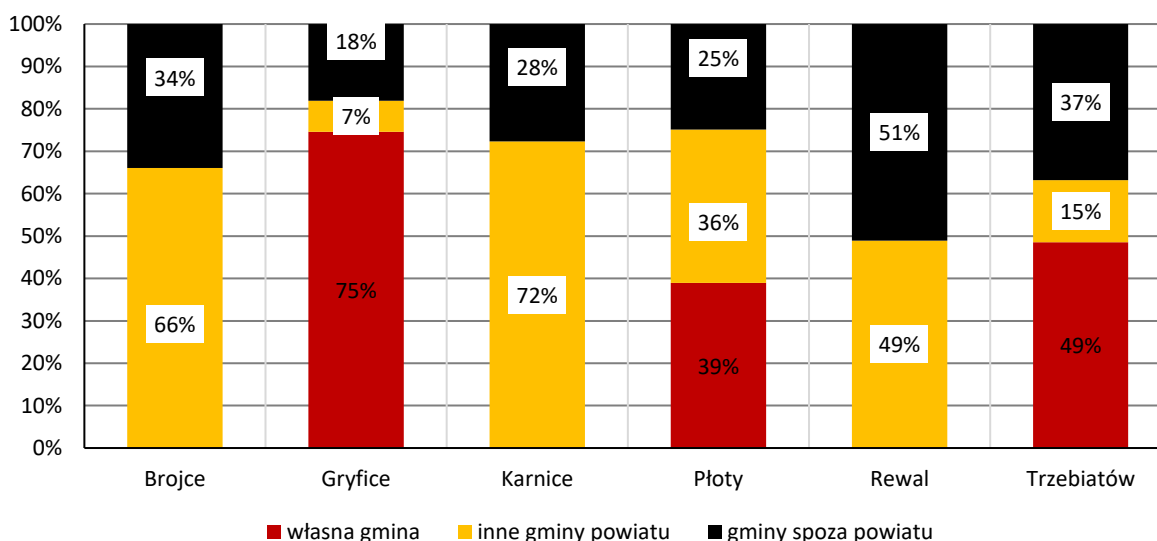
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Do tej ogólnej charakterystyki populacji uczniów szkół z gmin Partnerstwa (czyli popytowej strony rynku usług edukacyjnych) trzeba jeszcze dodać informacje na temat miejsc świadczenia edukacji ponadpodstawowej w obszarze Partnerstwa (co pokazuje podażową stronę rynku usług edukacyjnych). Do szkół w całym Powiecie Gryfickim w roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało ok. 1950 uczniów. Oznacza to, że deficyt miejsc w szkołach ponadpodstawowych na lokalnym rynku edukacyjnym wynosi ok. 450 (przynajmniej tylu uczniów uczęszcza do szkół poza obszarem Partnerstwa). Deficyt ten jest największy w przypadku techników (-290) i liceów ogólnokształcących (-150). Miejsca w szkołach branżowych i liczba uczniów w gminach Partnerstwa prawie że idealnie się bilansują (co nie oznacza oczywiście, że nie istnieją przepływy poza obszar Partnerstwa w tym zakresie).

Struktura miejsc w szkołach ponadpodstawowych w obszarze Partnerstwa wg gmin potwierdza kluczową rolę ośrodka powiatowego, czyli Gryfic – w tym mieście działa ok. 70% wszystkich miejsc w liceach ogólnokształcących, 65% miejsc w szkołach branżowych I stopnia i ok. 60% miejsc w technikach. Ofertę Gryfic uzupełniają szkoły z Trzebiatowa (30% miejsc w szkołach branżowych I stopnia i 20% miejsc w liceach ogólnokształcących działa w tym mieście) oraz Płotach (ok. 40% miejsc w technikach i 10% miejsc w liceach ogólnokształcących działa w tym mieście). Niewielka liczba uczniów uczęszcza także do szkoły branżowej I stopnia w Rewalu (szkoła specjalna w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym im. Janusza Korczaka).

Partnerstwo powiatu gryfickiego jest dość dobrze wewnętrznie zintegrowane pod względem powiązań edukacyjnych na poziomie ponadpodstawowym (ryc. 88 i tab. 24) – ok. 73% uczniów uczęszcza do szkół ponadpodstawowych na terenie powiatu, co jest drugim najwyższym wynikiem wśród porównywanych pięciu powiatów województwa zachodniopomorskiego (wyższy odsetek odnotowany został tylko w powiecie świdwińskim – ok. 76%). Rezultat ten mocno kontrastuje z relatywnie wysokim odsetkiem uczniów wyjeżdżających do szkół ponadpodstawowych poza granice powiatu w przypadku powiatów łobeskiego (49%) i kamieńskiego (47%). Na tym tle pozycja szkół ponadpodstawowych z Partnerstwa powiatu gryfickiego jak i wewnętrzna integracja gmin w obszarze wypadają bardzo dobrze.

Ryc. 88. Struktura korzystania ze szkół ponadpodstawowych przez uczniów z gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

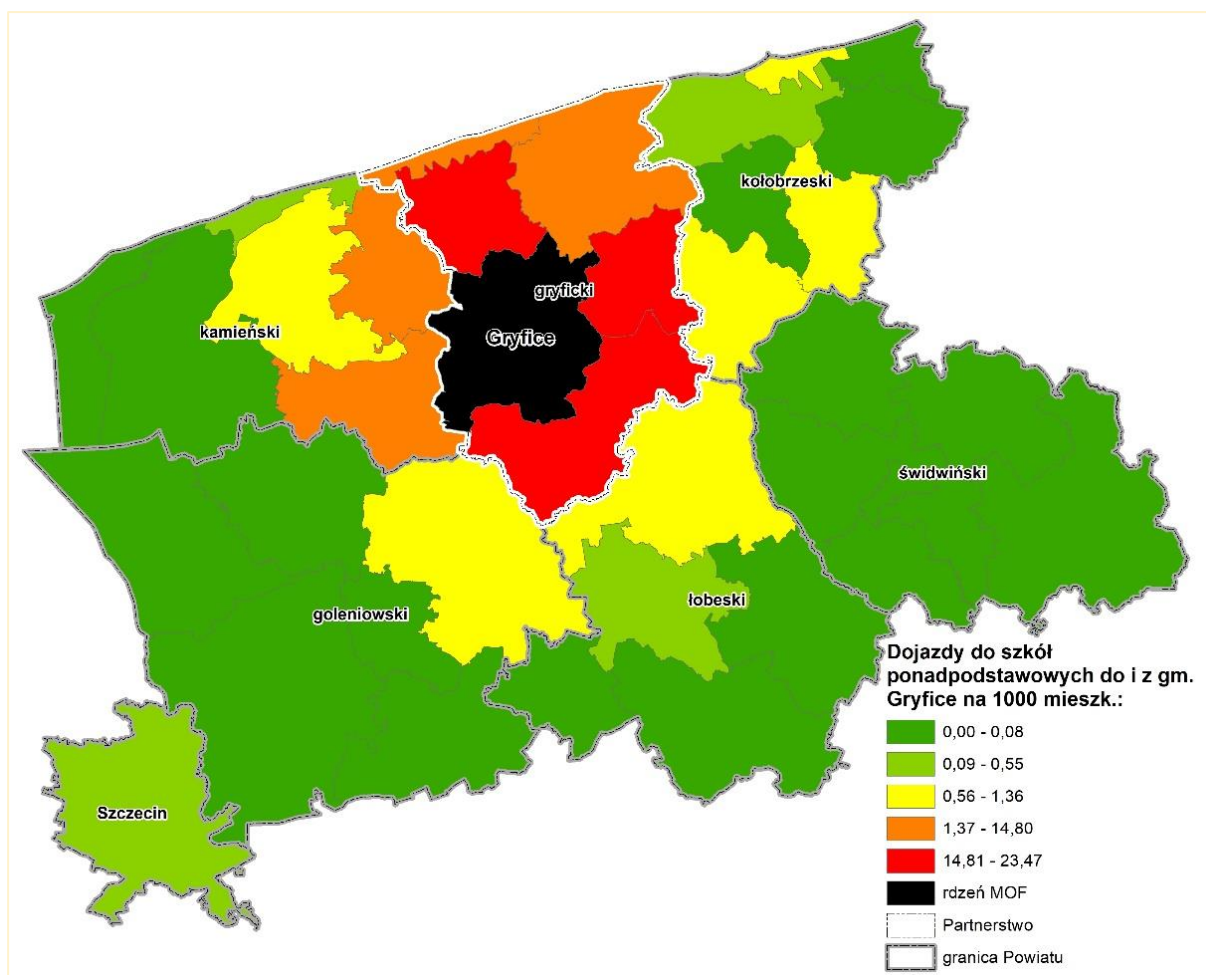
W sześciu gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego uczniowie dojeżdżają do szkół ponadpodstawowych w większości na terenie swojego powiatu – w gminie Gryfice odsetek dojazdów wewnątrz Partnerstwa wynosi ok. 82%, w gminie Płoty ok. 75%, w gminie Karnice ok. 72%, w gminie Brojce ok. 66% i w gminie Trzebiatów ok. 64%. Tylko w gminie Rewal wartość tego wskaźnika jest nieco niższa niż 50%. Gmina Gryfice jest relatywnie silnie powiązana wewnętrznie (ok. 75% uczniów szkół ponadpodstawowych z tej gminy uczęszcza do miejscowych szkół). Również w gminach Trzebiatów i Płoty odsetek osób uczących się na terenie swojej gminy jest relatywnie wysoki.

Tabela 24. Struktura kierunków dojazdów do szkół ponadpodstawowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego na tle grupy porównawczej w roku szkolnym 2021-2022.

Lp.	Powiat	własna gmina	inne gminy powiatu	gminy spoza powiatu
1	choszczeński	36%	29%	35%
2	gryficki	48%	24%	27%
3	kamieński	32%	21%	47%
4	świdwiński	40%	36%	24%
5	łobeski	37%	15%	49%
RAZEM		36%	29%	35%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Ryc. 89. Struktura przestrzenna dojazdów do szkół ponadpodstawowych do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Ponadlokalna pozycja ośrodka powiatowego w zakresie dojazdów do szkół ponadpodstawowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego jest relatywnie silna (ryc.

89). Oddziałuje on najsilniej na mniejsze gminy powiatu (Brojce, Karnice, Płoty), które znajdują się w najwyższej klasie na skali wskaźnika powiązań (liczba uczniów dojeżdżających do szkół ponadpodstawowych na 1000 mieszkańców). W drugiej grupie są dwie pozostałe gminy powiatu (Trzebiatów i Rewal) oraz dwie gminy z wschodniej części powiatu kamieńskiego (Świerzno i Golczewo). Gmina Gryfice jest także w mniejszym stopniu powiązana z innymi jednostkami, w tym m.in. z gminą Kamień Pomorski (powiat kamieński), Kołobrzegiem oraz gminą Nowogard (powiat goleniowski).

Tabela 25. Wyjazdy z gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022 do szkół ponadpodstawowych w miastach otaczających Partnerstwo.

Lp.	Gmina ucznia	Kołobrzeg	Szczecin	Nowogard	Kamień Pom.	Gościno	Koszalin
1	Brojce	33	4	1	3	6	3
2	Gryfice	45	72	13	6	6	7
3	Karnice	10	17	0	6	6	0
4	Płoty	10	20	49	0	7	2
5	Rewal	19	33	0	13	1	0
6	Trzebiatów	174	18	2	2	4	3
RAZEM		291	164	65	30	30	15

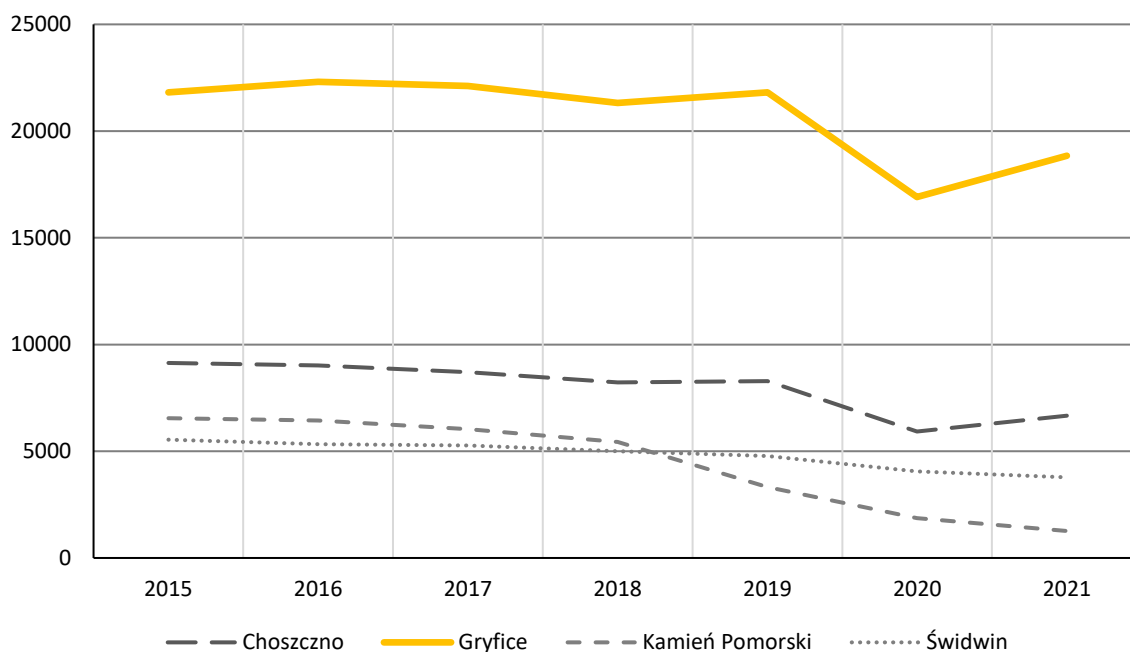
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tablic GUS z bazy Demografia.

Warto jeszcze odnieść się do dojazdów uczniów z obszaru Partnerstwa do szkół ponadpodstawowych z miast otaczających powiat (tab. 25). Wyraźnie najwyższą pozycję mają w tym zbiorze szkoły w Kołobrzegu. Do tego miasta uczęszcza aż 174 uczniów z gminy Trzebiatów (to ponad dwukrotnie większa liczba niż w przypadku dojazdów uczniów z tej gminy do Gryfic), a łączna liczba uczniów z Partnerstwa, którzy uczą się w Kołobrzegu jest bliska 300. Drugi w kolejności Szczecin przyciągnął ponad połowę tej liczby (ok. 160 osób) i ma silne powiązania szczególnie z gminą Gryfice. Gmina Płoty wykazuje z kolei relatywnie duże powiązanie z sąsiednim Nowogardem (powiat goleniowski), w którym uczy się blisko 50 uczniów z tej jednostki samorządowej. Łączna liczba wahadłowych przemieszczeń szkolnych do sześciu najbardziej popularnych miast spoza Partnerstwa wynosi blisko 600. To relatywnie duża liczba, która stanowi potencjalny popyt na usługi transportu zbiorowego.

Innym ważnym elementem systemu usług publicznych jest sektor ochrony zdrowia. Stanowi on także często przedmiot powiązań międzygminnych, dlatego zdecydowano się włączyć w zakres analiz także przemieszczenia związane ze świadczeniami leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Gryfice stanowiły w okresie ostatnich kilku lat istotny ośrodek leczenia szpitalnego

(ryc. 90). Liczba udzielanych świadczeń (w 2021 r. ok. 19 tys.) znacznie przekraczała te, które odnotowywano np. w szpitalach w Kamieniu Pomorskim (1,3 tys.) lub Świdwinie (3,7 tys.). Trudności w funkcjonowaniu szpitali wygenerowała pandemia COVID-19, jednak szpital w Gryficach dość wyraźnie odbił się od niskiej liczby świadczeń odnotowanej w 2020 r.

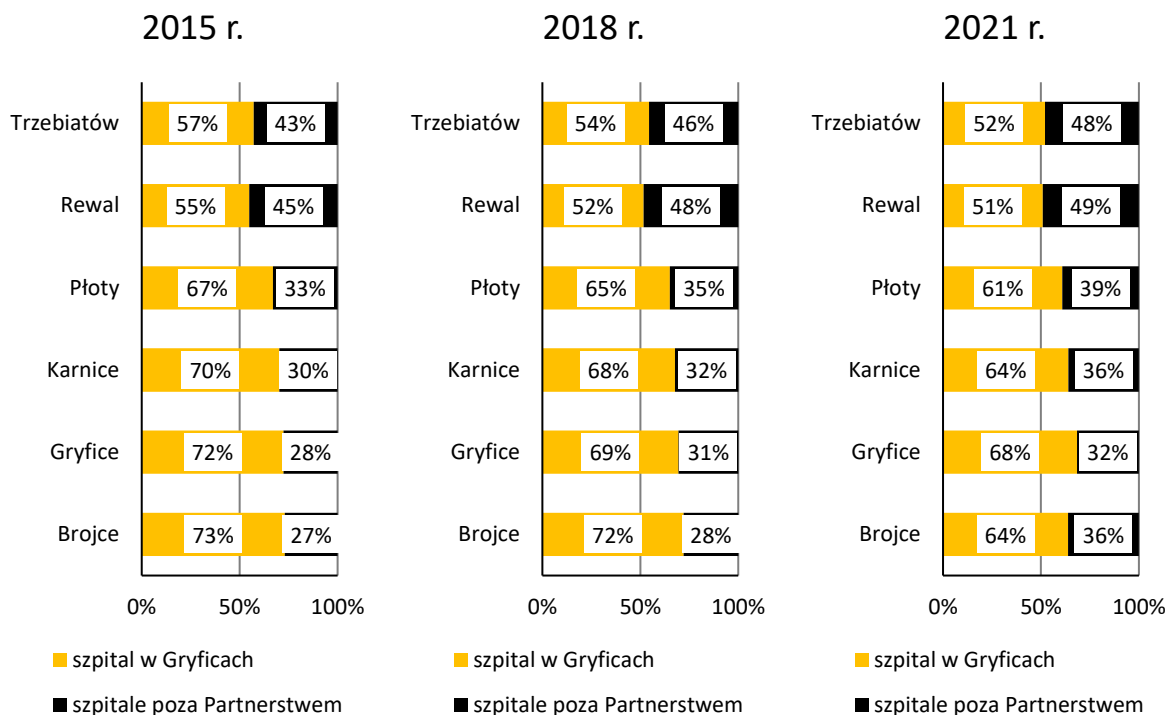
Ryc. 90. Zmiany liczby świadczeń leczenia szpitalnego w latach 2015-2021 w miastach powiatowych grupy porównawczej, w których istnieje szpital.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Szpital w Gryficach stał się w ostatnich latach istotnym czynnikiem integrującym obszar Partnerstwa, ale także elementem stanowiącym bazę świadczenia usług publicznych na zewnątrz (ryc. 91). W 2015 r. z ok. 22 tys. świadczeń udzielonych w szpitalu w Gryficach, aż 11,5 tys. (53%) to były świadczenia dla mieszkańców obszaru Partnerstwa. W 2021 r. z ok. 19 tys. świadczeń, tylko ok. 8 tys. (43%) udzielono mieszkańcom obszaru Partnerstwa. Warto jednak dodać, że w okresie 2015-2021 drastycznie spadła liczba świadczeń leczenia szpitalnego, z których skorzystali mieszkańcy Powiatu Gryfickiego – z ok. 17,5 tys. w 2015 r. do 13 tys. w 2021 r.

Ryc. 91. Zmiany struktury terytorialnej korzystania przez mieszkańców Partnerstwa ze świadczeń leczenia szpitalnego w latach 2015-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Najsilniej związane z obszarem Partnerstwa są gminy Gryfice (68% świadczeń udzielonych mieszkańcom gminy zrealizowano w szpitalu w Gryficach), Brojce (64%) i Karnice (64%). Największy spadek w tym zakresie pomiędzy 2015 a 2021 r. dokonał się w gminach Brojce (spadek o 9 punktów procentowych), Gryfice oraz Płoty (spadek o 6 punktów procentowych). Spadkowi udziału świadczeń realizowanych w szpitalu w Gryficach towarzyszy nieznaczny wzrost udziału świadczeń realizowanych w szpitalach w Kołobrzegu (+2 punkty procentowe), Szczecinie (+1,6 punktu procentowego), Świnoujściu (+0,6 punktu procentowego), Drawsku Pomorskim (+0,6 punktu procentowego) oraz Goleniowie (+0,5 punktu procentowego). Warto jednak dodać, że mimo pewnego spadku powiązań wewnątrz-powiatowych, rola szpitala w Gryficach pozostaje ciągle bardzo ważna i wykracza poza zasięg granic administracyjnych gmin Partnerstwa.

Tabela 26. Struktura terytorialna korzystania ze świadczeń leczenia szpitalnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa w 2015 r.

Lp.	Gmina pacjenta	Szpital w Gryficach	Szpitale w Szczecinie	Szpital w Kołobrzegu	Szpital w Koszalinie	Szpital w Goleniowie
1	Brojce	73,0%	11,9%	3,6%	1,2%	0,7%
2	Gryfice	72,4%	15,9%	1,2%	1,1%	0,8%

Lp.	Gmina pacjenta	Szpital w Gryficach	Szpital w Szczecinie	Szpital w Kołobrzegu	Szpital w Koszalinie	Szpital w Goleniowie
3	Karnice	70,2%	13,0%	2,3%	1,7%	0,2%
4	Płoty	66,9%	15,5%	0,6%	0,9%	4,4%
5	Rewal	55,0%	20,2%	2,7%	1,2%	0,6%
6	Trzebiatów	57,2%	13,0%	14,0%	2,4%	0,4%
PARTNERTSTWO RAZEM		66,5%	14,9%	4,6%	1,5%	1,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 27. Struktura terytorialna korzystania ze świadczeń leczenia szpitalnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa w 2021 r.

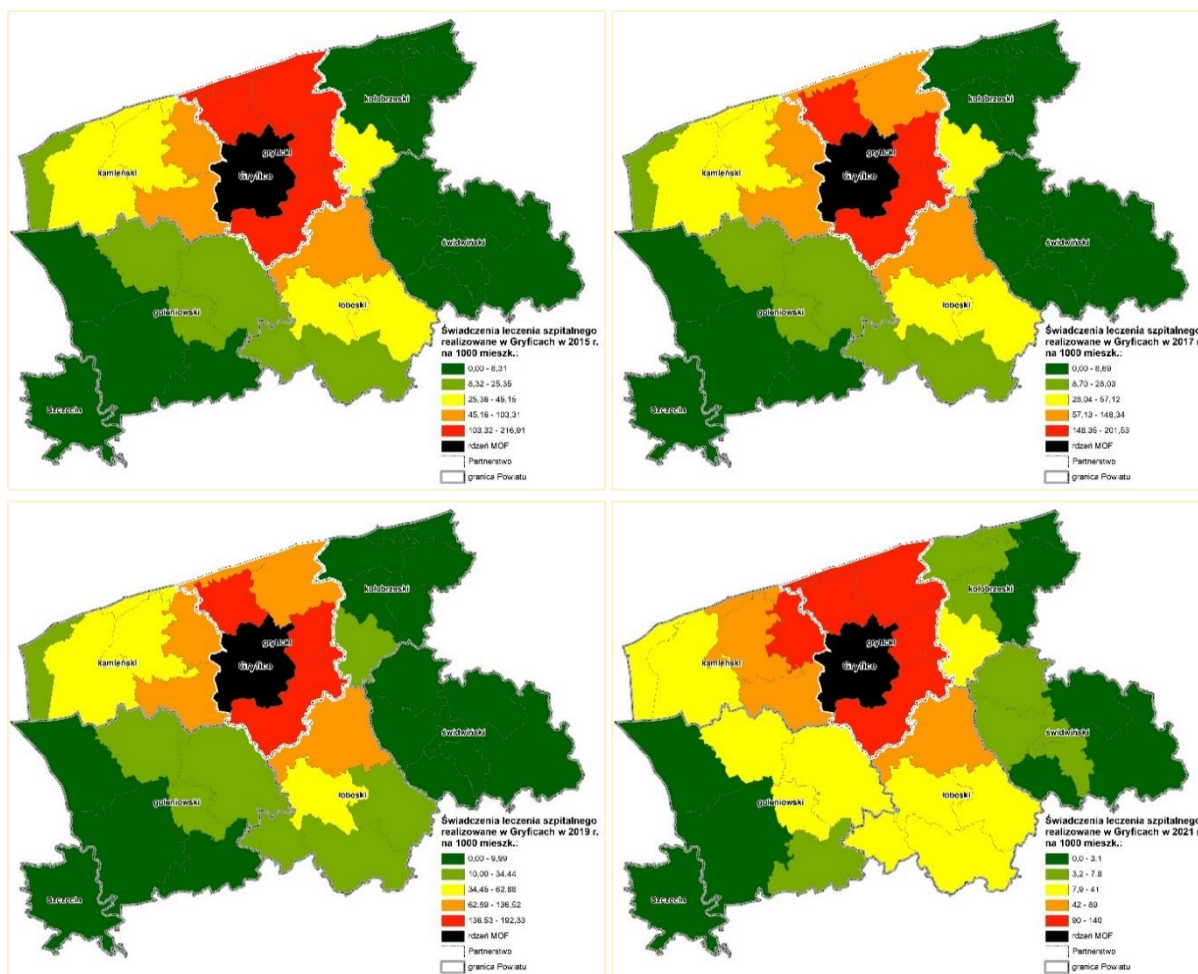
Lp.	Gmina pacjenta	Szpital w Gryficach	Szpital w Szczecinie	Szpital w Kołobrzegu	Szpital w Koszalinie	Szpital w Goleniowie
1	Brojce	63,8%	13,7%	6,5%	2,1%	1,1%
2	Gryfice	68,4%	17,2%	2,7%	1,4%	1,0%
3	Karnice	64,0%	15,2%	4,2%	2,0%	1,2%
4	Płoty	60,9%	17,7%	2,0%	1,3%	6,2%
5	Rewal	50,9%	23,1%	5,1%	1,4%	1,1%
6	Trzebiatów	52,1%	13,8%	17,0%	3,9%	0,5%
PARTNERTSTWO RAZEM		61,5%	16,5%	6,6%	2,1%	1,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zmianie uległy w okresie 2015-2021 kierunki przemieszczeń do szpitali mieszkańców poszczególnych gmin Partnerstwa (tab. 26-27):

- ➔ mieszkańcy gminy Brojce częściej wybierają szpitale w Szczecinie (zmiana z 11,9% na 13,7%) i Kołobrzegu (zmiana z 3,6% na 6,5%),
- ➔ mieszkańcy gminy Gryfice częściej wybierają szpitale w Szczecinie (zmiana z 15,9% na 17,2%) i Kołobrzegu (zmiana z 1,2% na 2,7%),
- ➔ mieszkańcy gminy Karnice częściej wybierają szpitale w Szczecinie (zmiana z 13,0% na 15,2%) i Kołobrzegu (zmiana z 2,3% na 4,2%),
- ➔ mieszkańcy gminy Płoty częściej wybierają szpitale w Szczecinie (zmiana z 15,5% na 17,7%) i Goleniowie (zmiana z 4,4% na 6,2%),
- ➔ mieszkańcy gminy Rewal częściej wybierają szpitale w Szczecinie (zmiana z 20,2% na 23,1%) i Kołobrzegu (zmiana z 2,7% na 5,1%),
- ➔ mieszkańcy gminy Trzebiatów częściej wybierają szpital w Kołobrzegu (zmiana z 14,0% na 17,0%) i Koszalinie (zmiana z 2,4% na 3,9%).

Ryc. 92. Zmiany struktury przestrzennej świadczeń leczenia szpitalnego udzielanych w szpitalu w Gryficach w latach 2015, 2017, 2019 i 2021.

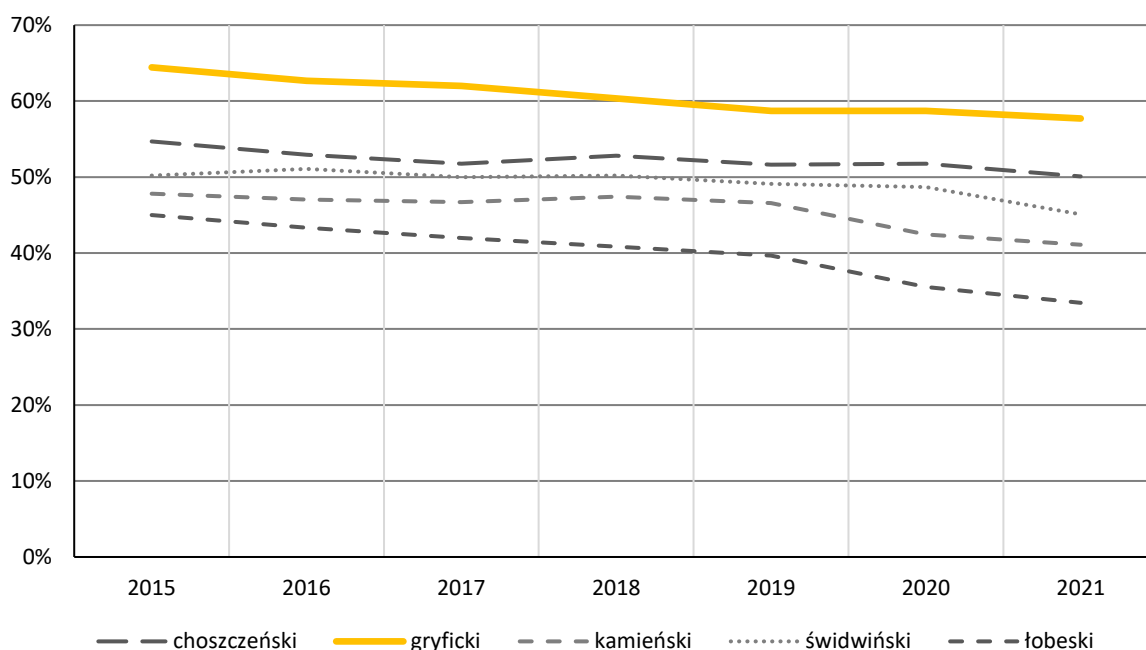
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zmianę roli szpitala w Gryficach w regionalnym układzie powiązań widać bardzo dobrze na ryc. 92, na której przedstawiono ewolucję zasięgu powiązań ośrodka powiatowego Partnerstwa. Widać wyraźnie, że ostatnie lata to powiększanie zasięgu oddziaływania przede wszystkim o gminy powiatów kamieńskiego i łobeskiego, w których szpitale albo przestały istnieć (Łobez), albo ich pozycja drastycznie zmalała (Kamień Pomorski). Wobec braku konkurencji w tych dwóch ościennych powiatach, pacjenci z takich gmin jak Golczewo, Świerzno, Kamień Pomorski, Dziwnów i Resko znalazły się w 2021 r. w drugiej najwyższej klasie powiązań.

Kolejnym wskaźnikiem pokazującym skalę powiązań społecznych między gminami Partnerstwa są dojazdy do placówek świadczących usługi ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS; tzw. „lekarze specjaliści”). Dane za okres 2015-2021 pokazują ujemną dynamikę liczby świadczeń w obszarze Partnerstwa zarówno po stronie

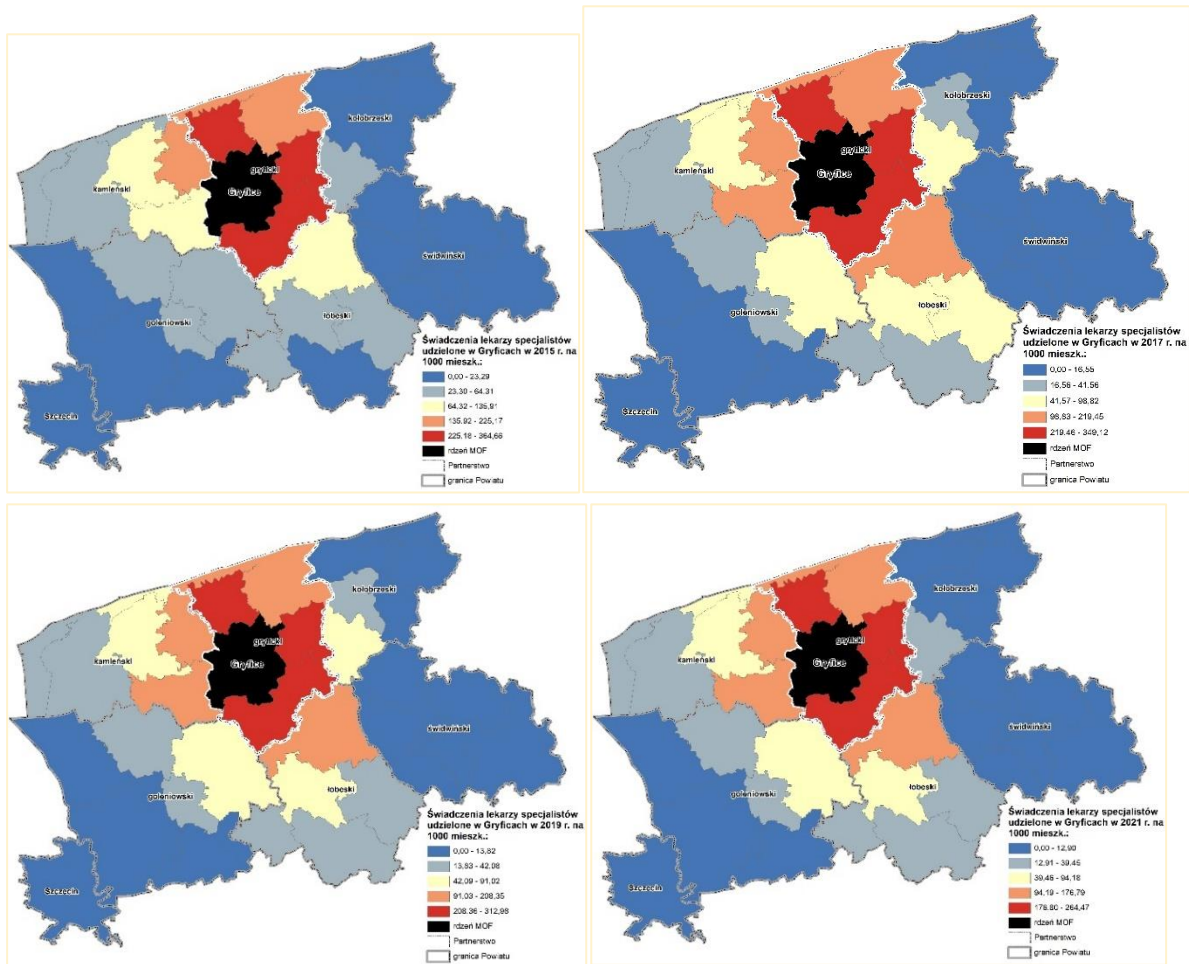
popytowej (odebrane świadczenia) jak i po stronie podażowej (udzielone świadczenia). W 2015 r. udzielono mieszkańcom obszaru Partnerstwa ok. 35 tys. świadczeń AOS. W 2021 r. był to już tylko ok. 28 tys. (spadek o blisko 20%). Są dwie główne przyczyny tego spadku. Pierwszą z nich jest zwiększanie znaczenia w AOS sektora prywatnego, który nie jest odnotowywany w danych NFZ. Drugą przyczyną są trwałe zmiany nawyków profilaktycznych i wizyt u lekarzy na skutek pandemii COVID-19. Podobny spadek obserwowany jest po stronie podażowej usług AOS – liczba udzielonych świadczeń na terenie Partnerstwa spadła z ok. 35 tys. do 27 tys. (spadek o ok. 22%).

Ryc. 93. Zmiany udziału świadczeń AOS udzielanych wewnątrz porównywanych powiatów w latach 2015-2021.

Analiza relacji między gminami Partnerstwa w zakresie dojazdów do placówek świadczących AOS pokazuje także spadek roli przepływów wewnątrz-powiatowych. Spośród blisko 35 tys. świadczeń AOS z jakich skorzystali mieszkańcy Partnerstwa w 2015 r., aż 22,5 tys. (64%) udzielono na terenie Powiatu Gryfickiego. Z kolei w 2021 r. z ok. 28 tys. świadczeń udzielonych mieszkańcom Partnerstwa tylko 16,3 tys. (58%) zrealizowano na terenie Powiatu. Spadek odsetka powiązań wewnątrz-powiatowych o ok. 6 punktów procentowych w okresie 7 lat to w pewnym stopniu sygnał niepokojący, jednak sytuacja Partnerstwa powiatu gryfickiego jest relatywnie dobra na tle innych powiatów województwa (ryc. 93). Wśród wszystkich 18 powiatów ziemskich województwa zachodniopomorskiego, wyższy odsetek dojazdów wewnętrznych odnotowano w 2021 r. tylko w powiatach kołobrzeskim (71%), szczecineckim (68%) oraz wałeckim (64%).

Ryc. 94. Zmiany struktury przestrzennej świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej udzielanych w Gryficach w latach 2015, 2017, 2019 i 2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Kluczowym ośrodkiem świadczącym usługi AOS w Partnerstwie powiatu gryfickiego jest miasto powiatowe. W Gryficach udzielono w 2021 r. ok. 26,1 z 27,1 tys. świadczeń udzielonych w całym Powiecie. Oznacza to, że Gryfice odpowiadały za ok. 96% rynku świadczeń AOS w powiecie (odsetek ten zwiększył się od 2015 r. o ok. 4 punkty procentowe). Ewolucję zasięgu oddziaływania miasta na otaczające gminy przedstawiono na ryc. 94. Oprócz silnego wpływu na gminy Powiatu Gryfickiego, z AOS w Gryficach korzysta także znaczna część mieszkańców powiatów Kamieńskiego i Łobeskiego. Warto także dodać, że część gmin Partnerstwa ciąży w pewnym stopniu do ośrodków sąsiednich. Przykładem jest gmina Trzebiatów, która jest coraz mocniej związana z Kołobrzegiem. Liczba świadczeń AOS udzielonych mieszkańcom gminy Trzebiatów w Kołobrzegu utrzymała się bowiem na poziomie ok. 1900 w okresie 2015-2021, podczas gdy liczba świadczeń udzielonych w Gryficach zmniejszyła się z 3700 do 2700.

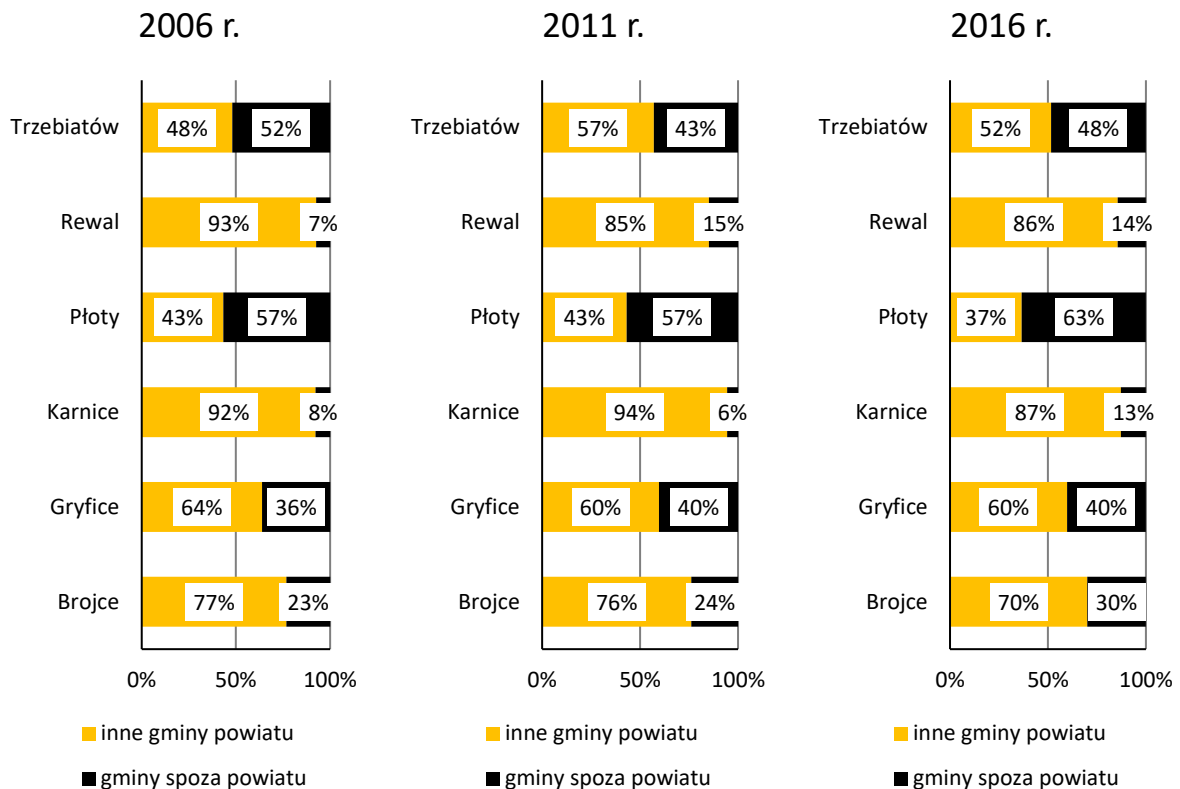
3.6.3. Powiązania gospodarcze

Kluczową miarą wiążącą miejskie obszary funkcjonalne są regularne dojazdy do pracy. Ich waga wynika przede wszystkim ze skali i regularności przemieszczeń. Ruch, który te przemieszczenia wywołują stwarza konieczność obsługi transportowej obszaru. Wobec negatywnych konsekwencji wykorzystania transportu indywidualnego, rodzi konieczność organizacji sprawnego transportu zbiorowego.

Według danych GUS, w 2006 r. do i z gmin Partnerstwa dojeżdżało do pracy ok. 1450 osób, z czego ok. 800 osób tworzyło przepływy w układzie Partnerstwo-gminy poza Partnerstwem, a ok. 650 dojeżdżało do pracy do innych gmin w ramach Partnerstwa. Udział tych dwóch ogólnych kierunków przemieszczeń pokazywał zatem nieznaczną przewagę migracji wahadłowych poza obszar Powiatu Gryfickiego (56% wobec 44% ruchu wewnątrz Partnerstwa). Gminy tworzące Partnerstwo różniły się jednak istotnie w zakresie wewnętrznych powiązań rynku pracy. Najsilniej zintegrowanymi z Partnerstwem były gminy Rewal (93% przepływów wewnątrz powiatu), Karnice (92%) oraz Brojce (77%). Gdyby jednak odwołać się do bezwzględnych wartości, najwięcej przepływów wewnątrz-powiatowych generowała gmina Gryfice (ok. 500 osób), która znacząco wyprzedziła kolejne jednostki: gminę Trzebiatów (ok. 200 osób) i Płoty (ok. 180 osób). Gmina Rewal, w której struktura przepływów jest wyraźnie jednostronna, generowała przemieszczenia ok. 125 osób.

W 2011 r. suma dojazdów do pracy wyniosła ok. 1600 osób, czyli odnotowano wzrost międzygminnych przemieszczeń o ok. 200 osób. Struktura przepływów zmieniła się z kolei nieznacznie na korzyść przemieszczeń wewnątrz Partnerstwa (ich udział wzrósł z ok. 44 do 47%). Wyniki badania z 2011 r. potwierdziły także część wniosków płynących z analizy danych z 2006 r., tj. silne powiązanie gmin Karnice (94%), Rewal (85%) i Brojce (76%) z pozostałymi jednostkami Partnerstwa, przy względnie niedużych liczbach bezwzględnych przemieszczeń. Nadal kluczowym generatorem ruchu na rynku pracy były gminy Gryfice, Trzebiatów i Płoty.

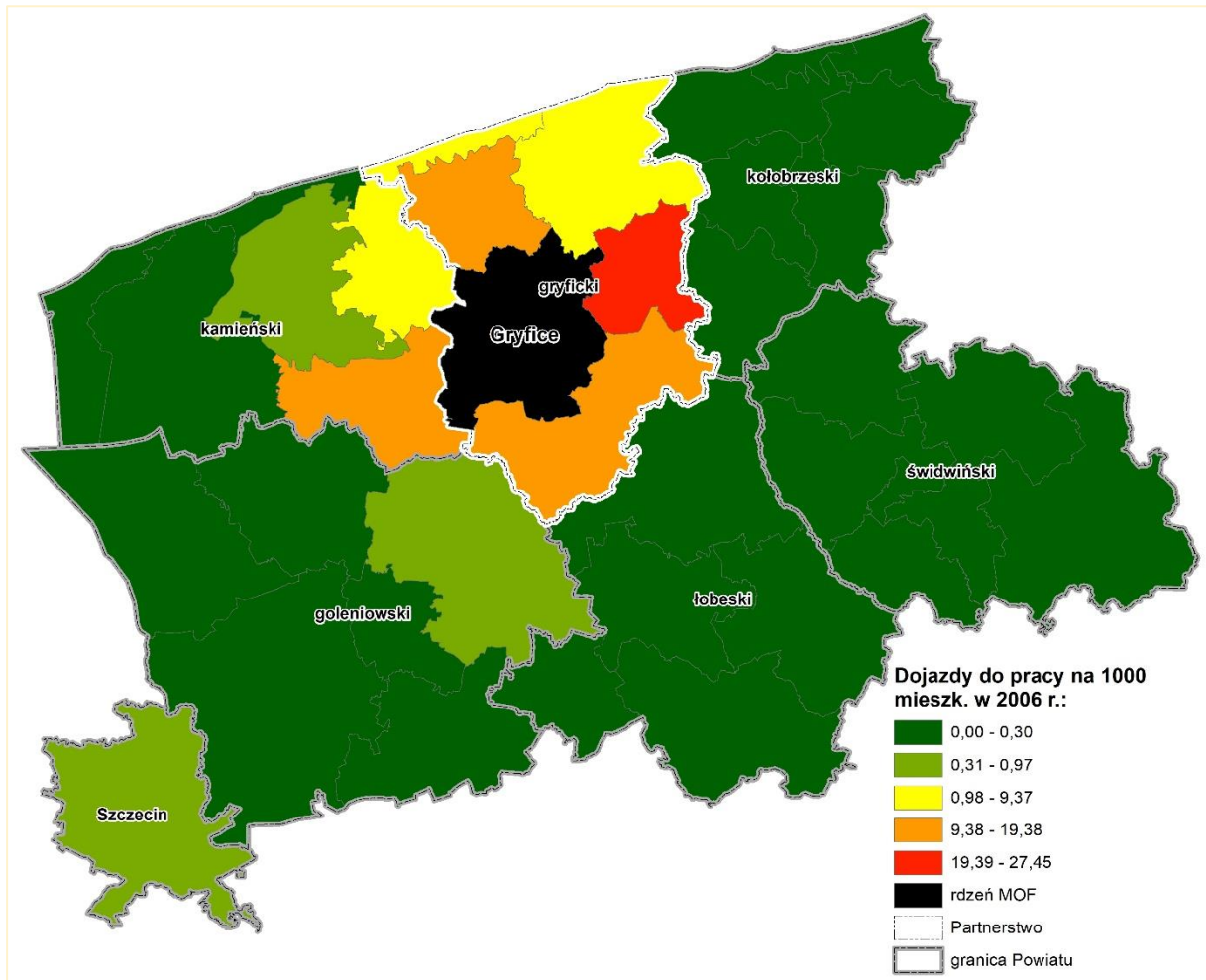
Ryc. 95. Struktura dojazdów do pracy w latach 2006, 2011 i 2016 z podziałem na dojazdy wewnątrz obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego i poza nim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

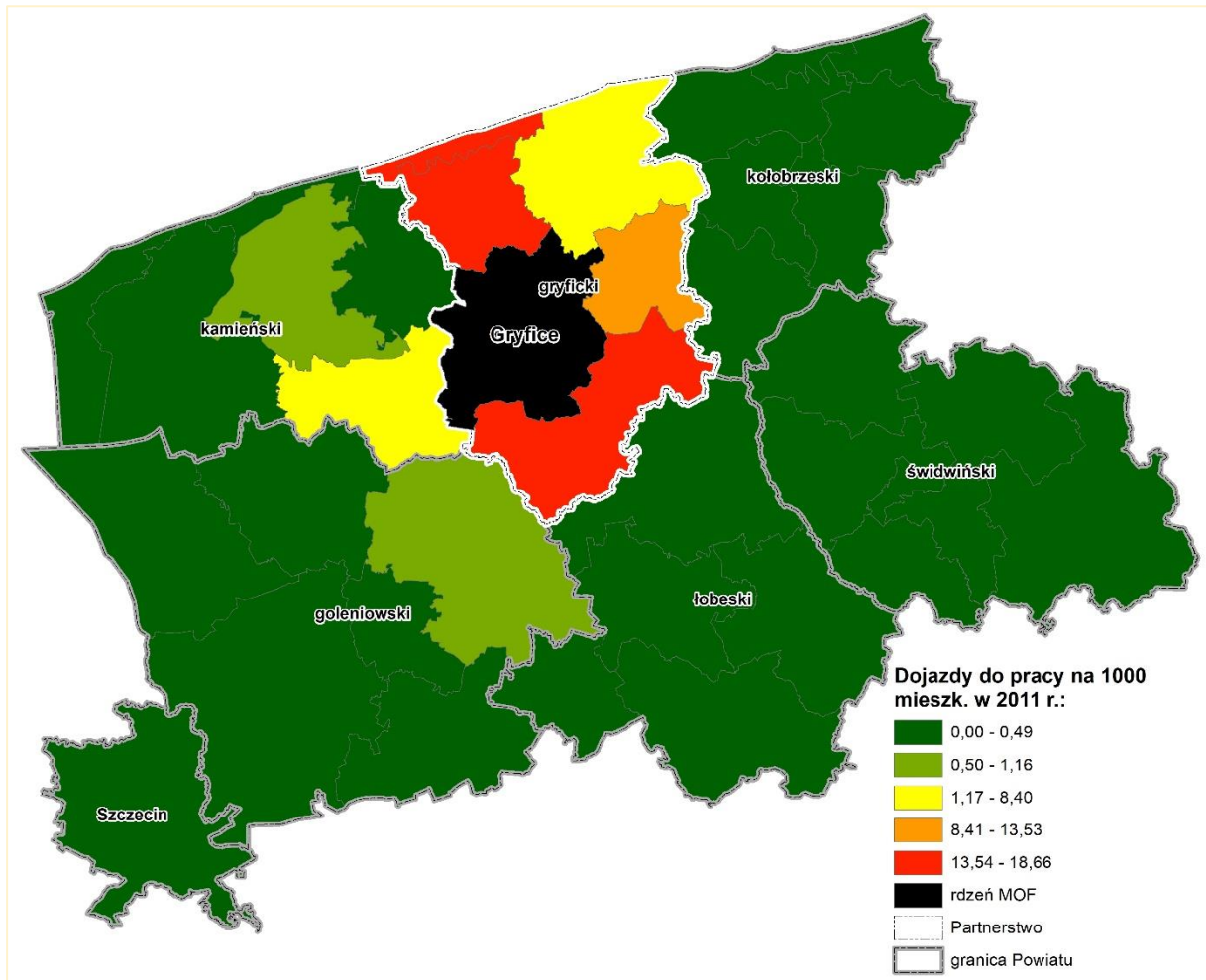
Odwróceniem tendencji z 2011 r. był rok 2016. Udział przemieszczeń wewnątrz-powiatowych w ogólnej liczbie dojeżdżających do pracy zmniejszył się bowiem z 47 do 43%. Wszystko to jednak działo się przy wzroście bezwzględnej liczby osób przemieszczających się do pracy między gminami – z ok. 1600 do ponad 2200. Skala migracji wahadłowych wewnątrz Partnerstwa również uległa zwiększeniu z ok. 750 do 950 osób. Nieznacznym zmianom uległy także proporcje przemieszczeń wewnątrz Powiatu i poza jego granice w układzie poszczególnych gmin. Zasadnicze jednak proporcje te nie uległy większym zmianom. Najsilniej powiązanymi z gminami Partnerstwa pozostały gminy Karnice, Rewal i Brojce, a najslabiej – gminy Płoty i Trzebiatów.

Ryc. 96. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2006 r.

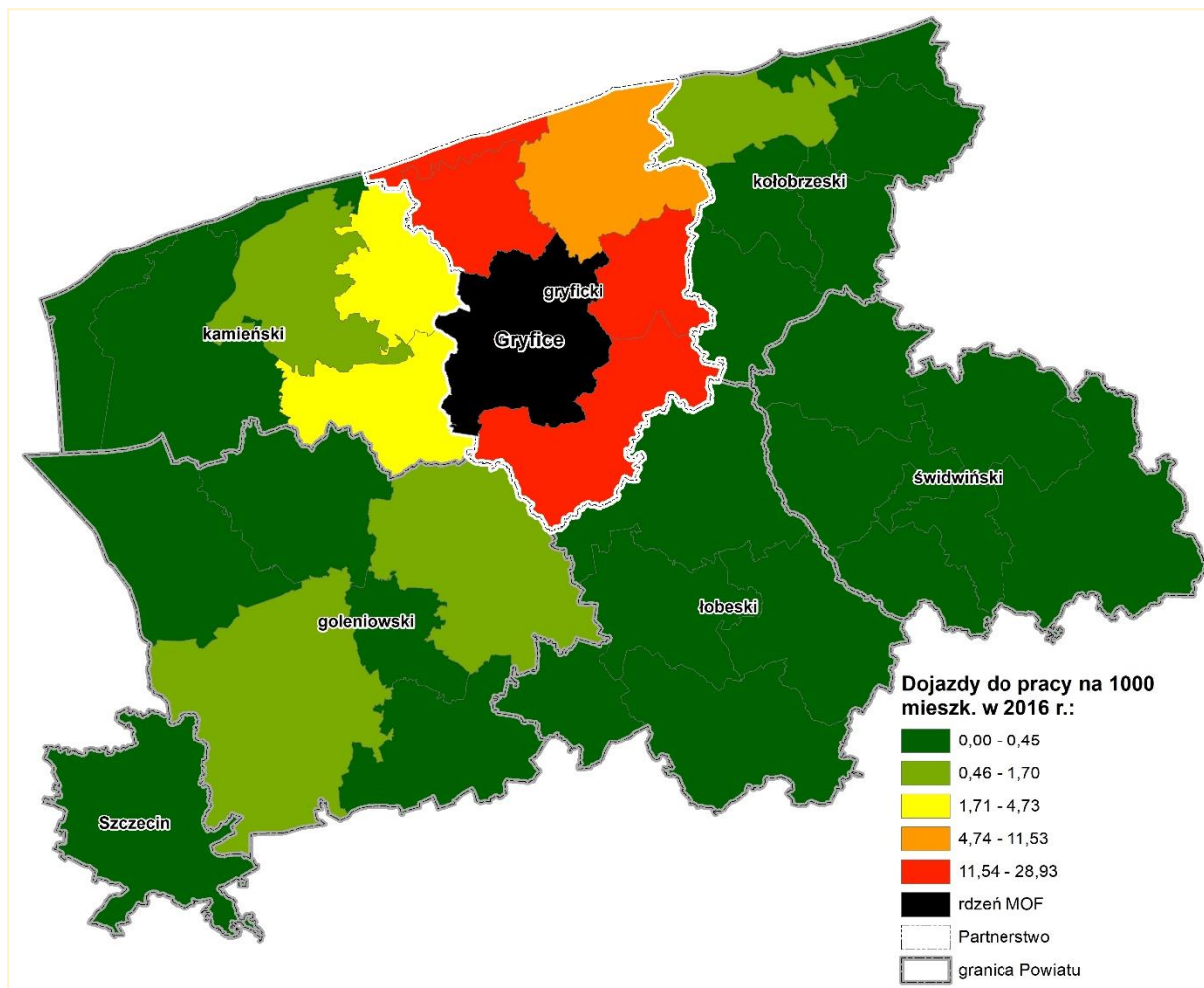
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ryc. 97. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ryc. 98. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Nieznacznym zmianom w okresie 2006-2016 ulegał także zasięg oddziaływania rdzenia miejskiego obszaru funkcjonalnego Partnerstwa powiatu gryfickiego, czyli gminy Gryfice (ryc. 96-98). Zasadniczym i kluczowym wnioskiem, który płynie z analizy zmian struktury przestrzennej dojazdów do pracy do ośrodka powiatowego jest silne związanie powiatowego rynku pracy z gminą Gryfice (tylko gminy Powiatu Gryfickiego zostały w 2016 r. umieszczone w dwóch najwyższych klasach wartości wskaźnika liczby dojeżdżających do pracy do rdzenia). Gmina Gryfice, co warto wspomnieć oddziałuje także istotnie na wschodnią część słabszego gospodarczo Powiatu Kamieńskiego (szczególnie na gminy Świerzno i Golczewo).

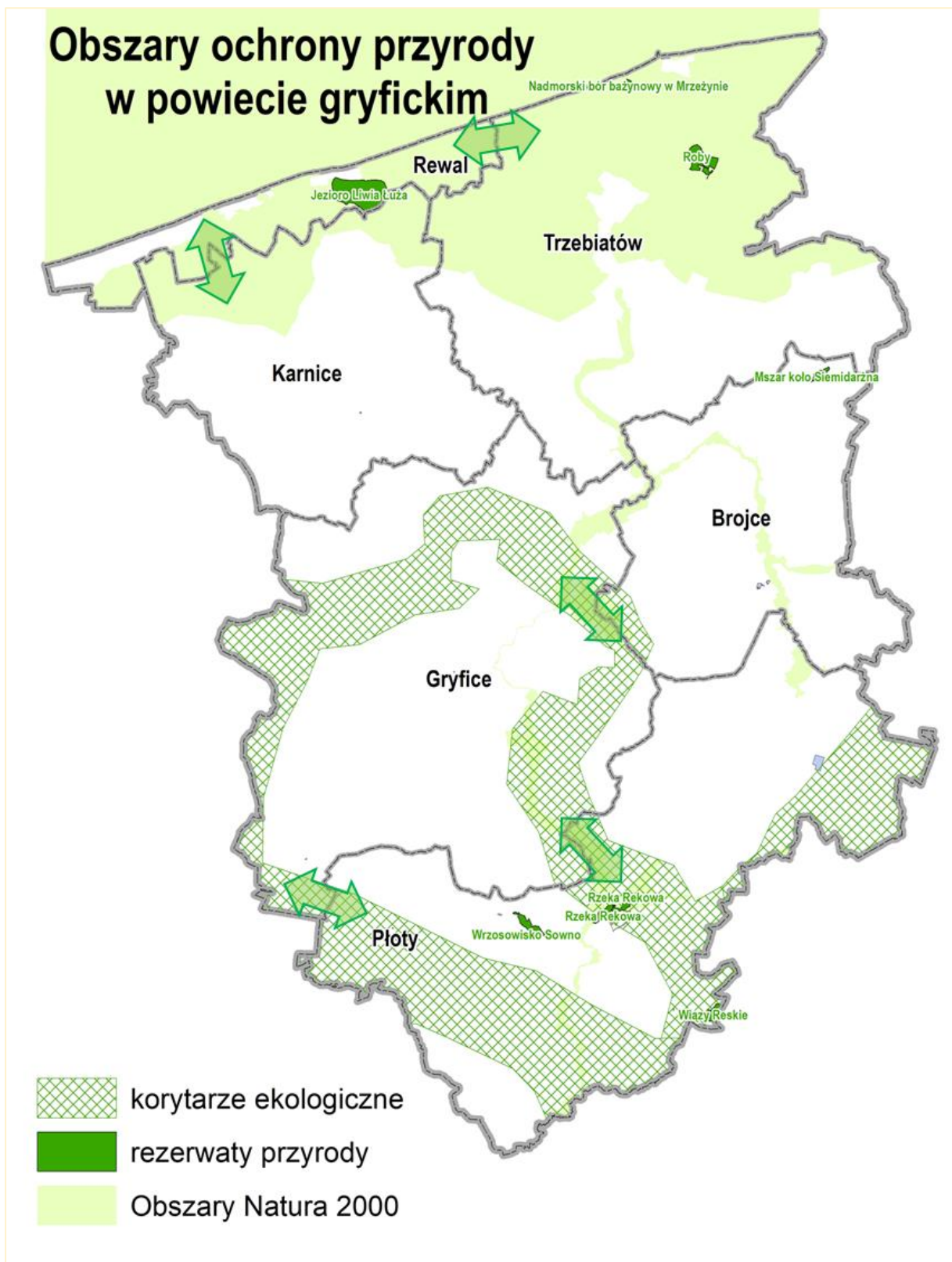
3.6.4. Powiązania środowiskowe

Obok powiązań społecznych i gospodarczych, które kształtują charakter miejskiego obszaru funkcjonalnego, ważne są także wzajemne relacje środowiskowe w obszarze Partnerstwa. Gminy Powiatu Gryfickiego łączy przede wszystkim podobny profil pokrycia terenu. Większość obszaru powiatu to użytki rolne, które stanowią podstawę funkcjonowania rolnictwa. Rolnictwo zaś jest jednym z najważniejszych sektorów gospodarki Powiatu. Współpraca gmin w zakresie koordynacji ochrony użytków rolnych powinna być jednym z zagadnień podejmowanych przez Partnerstwo.

Granice administracyjne gmin Partnerstwa przecinają także istniejące obszary ochrony przyrody (ryc. 99). Pierwszym z nich jest położony w pasie nadmorskim obszar specjalnej ochrony ptaków Wybrzeże Trzebiatowskie (PLB320010) o powierzchni ok. 32 tys. ha. Rozciąga się on od gminy wiejskiej Kołobrzeg (ok. 8 tys. ha obszaru na terenie tej gminy) przez gminy Trzebiatów (12 tys. ha), Karnice (2,8 tys. ha) i Rewal (2,1 tys. ha) po gminy Świerzno (4,3 tys. ha), Kamień Pomorski (2,3 tys. ha) i Dziwnów (0,3 tys. ha) w Powiecie Kamieńskim. Na podobnym terenie zlokalizowany jest także specjalny obszar ochrony siedlisk Trzebiatowsko-Kołobrzegi Pas Nadmorski (PLH320017) o powierzchni ok. 17 tys. ha, na którym ochronie podlegają siedliska przyrodnicze takie jak bagienne solniska nadmorskie, nadmorskie wydmy białe i szare oraz lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Obszar ten występuje na terenie trzech gmin Partnerstwa – Trzebiatów, Rewal i Karnice. Oprócz dwóch ww. terenów Natura 2000 jest jeszcze trzeci istotny obszar ochrony przyrody przecinający granice administracyjne gmin, tj. specjalny obszar ochrony siedlisk Dorzecze Regi (PLH320049) ciągnący się od gminy Płoty, przez gminy Gryfice i Brojce po ujście rzeki w gminie Trzebiatów. Jest to jeden z najcenniejszych przyrodniczych zasobów Partnerstwa, a jego międzygminny charakter stwarza konieczność koordynacji procesów ochrony i kształtowania przyrody na tym terenie.

Oprócz wymienionych trzech obszarów Natura 2000 ważne z punktu widzenia rozwoju ekosystemów na terenie Partnerstwa są dwa korytarze ekologiczne. Pierwszym z nich jest korytarz Gryfice Północny, który przechodzi przez środkową część gminy Płoty, następnie łukiem okala centrum gminy Gryfice i przechodzi na teren powiatu Kamieńskiego. Z kolei drugi korytarz ekologiczny (Puszcza Goleniowska-Puszcza Koszalińska) położony jest na pograniczu powiatu gryfickiego i łobeskiego i przechodzi przez zachodnią część gminy Płoty do terenu gminy Gryfice.

Ryc. 99. Obszary ochrony przyrody w powiecie gryfickim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK oraz RDOŚ.

Ryc. 100. Granice zlewni jednolitych części wód powierzchniowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK oraz RDOŚ.

Obok ochrony przyrody w ramach terenów prawnie chronionych ważna jest także koordynacja procesów ochrony zasobów wodnych Partnerstwa. Jest to tym bardziej istotne w okresie zmian klimatu i coraz większych skutków tych zmian dla lokalnych ekosystemów. Jednym z istotnych skutków są bowiem coraz częstsze zjawiska suszy hydrologicznej, a wobec malejącej ilości zasobów wodnych – także obniżania ich jakości wobec rosnącego stężenia substancji biogennej. Z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych, ważna jest koordynacja procesów rozwoju w ramach zlewni jednolitych części wód powierzchniowych. Jak widać na rycinie 100 ich granice przecinają granice administracyjne gmin Partnerstwa w kilkudziesięciu punktach. Na obszarze Partnerstwa zlokalizowanych są 44 różne zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych wymagające ochrony i monitoringu. Rodzą one także konieczność współpracy w zakresie zwiększania retencji wodnej i ograniczania strat w bilansie wodnym, co jest szczególnie istotne także z punktu widzenia rozwoju rolnictwa na tym obszarze.

3.6.5. Podsumowanie

- ▶ Partnerstwo powiatu gryfickiego odnotowało w okresie 2002-2020 ujemny bilans migracyjny na poziomie ok. 3300 osób. Wymeldowania poza obszar Partnerstwa dotyczyły głównie dużych miast, w tym przede wszystkim Szczecina (2300 osób w okresie 2002-2020), a w mniejszym stopniu także Warszawy (260 osób), Koszalina (210 osób), Poznania (210 osób) i Świnoujścia (170 osób).
- ▶ Mniej niż 1/3 (31%) pracy migracyjnej (suma zameldowań i wymeldowań) realizowana jest w obszarze Partnerstwa. Jest to jednak relatywnie dobry rezultat na tle innych powiatów o podobnym położeniu.
- ▶ Gmina Gryfice utrzymuje względnie silne powiązania migracyjne (migracje stałe) z gminami Płoty, Brojce i Karnice. Gmina Rewal (a także w pewnym stopniu gmina Trzebiatów) jest pod względem specyfiki migracyjnej dość nietypowym przykładem, przyciągającym (ze względu na swoją atrakcyjność turystyczną) mieszkańców dużych miast. Obserwuje się także powiązania migracyjne gminy Trzebiatów i Brojce z powiatem kołobrzeskim, gminy Karnice z powiatem kamieńskim oraz gminy Płoty z powiatem łobeskim i goleniowskim.
- ▶ Dojazdy do placówek wychowania przedszkolnego obejmują aktualnie ok. 65 dzieci. Największą skalę dojazdów obserwujemy z

gminy Brojce do gminy Gryfice (15 dzieci), z gminy Płoty do gminy Gryfice (15) oraz z gminy Karnice do gminy Rewal (13 dzieci).

Znacznie większą jest skala dojazdów międzygminnych do szkół podstawowych – w obszarze Partnerstwa przemieszcza się pomiędzy gminami blisko 100 uczniów. Duży strumień dojazdów do szkół podstawowych odnotowujemy między gminą Płoty a gminą Gryfice (ok. 60 dzieci), gminą Karnice a gminą Rewal (50 dzieci) oraz między gminą Brojce a gminą Gryfice (ok. 30 dzieci). Ponadto ok. 50 dzieci uczęszcza do szkół poza Partnerstwem (głównie powiaty łobeski, goleniowski i kamieński oraz Szczecin).

Partnerstwo powiatu gryfickiego jest dość dobrze wewnętrznie zintegrowane pod względem powiązań edukacyjnych na poziomie ponadpodstwowym – ok. 73% uczniów uczęszcza do szkół ponadpodstwowym na terenie powiatu, co jest drugim najwyższym wynikiem wśród porównywanych pięciu powiatów województwa zachodniopomorskiego. W gminie Gryfice odsetek dojazdów wewnątrz Partnerstwa wynosi ok. 82%, w gminie Płoty ok. 75%, w gminie Karnice ok. 72%, w gminie Brojce ok. 66% i w gminie Trzebiatów ok. 64%. Tylko w gminie Rewal wartość tego wskaźnika jest nieco niższa niż 50%. Gmina Gryfice jest relatywnie silnie powiązana wewnętrznie (ok. 75% uczniów szkół ponadpodstwowym z tej gminy uczęszcza do miejscowych szkół).

Szpital w Gryficach jest jedną z najsilniejszych tego typu jednostek w województwie zachodniopomorskim. Mieszkańcy wszystkich gmin Partnerstwa w większości korzystają ze świadczeń leczenia szpitalnego w swoim ośrodku powiatowym: gmina Gryfice (68% świadczeń), Brojce (64%), Karnice (64%), Płoty (61%), Trzebiatów (52%), Rewal (51%). W latach 2015-2021 dokonał się pewien spadek udziału szpitala w Gryficach, choć udział tego kierunku przemieszczeń był nadal wysoki. Spadkowi temu towarzyszy nieznaczny wzrost udziału świadczeń realizowanych m.in. w szpitalach w Kołobrzegu, Szczecinie i Koszalinie. Zasięg oddziaływania szpitala w Gryficach poszerza się i obejmuje obecnie także znaczną część powiatów łobeskiego i kamieńskiego oraz części gmin powiatu goleniowskiego.

Powiązania w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej wykazują bardzo podobne tendencje jak leczenie szpitalne. Pozycja Gryfic jest bardzo silna w strukturze powiatowej i lekarze świadczący usługi w tym mieście obsługują znaczną część mieszkańców Powiatu Gryfickiego oraz gmin powiatów ościennych.

Powiązania przyrodnicze w obszarze Partnerstwa dotyczą przede wszystkim trzech obszarów Natura 2000 (dwóch w części północnej i jednego wzdłuż doliny rzeki Regi) oraz dwóch kluczowych korytarzy ekologicznych zlokalizowanych głównie w południowej części Powiatu. Istotne są także duże powiązania w zakresie wspólnych zlewni jednolitych części wód powierzchniowych.

4. Analiza potencjałów, problemów i potrzeb obszaru partnerstwa

4.1. Kluczowe potencjały obszaru partnerstwa

Na ogół potencjału obszaru partnerstwa wpływać będą nie tylko posiadane przez partnerstwo zasoby, ale także produkty i usługi, których oferta skierowana zarówno do mieszkańców jak i osób spoza obszaru partnerstwa, przynieść może określone korzyści.

Korzyści te przyjmować mogą różną formę: zarówno bezpośrednią, wyrażoną w dochodach, jak i pośrednią, generującą wartość dodaną dla otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego partnerstwa.

Podczas przeprowadzanego badania mieszkańców, liderów oraz młodzieży gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego za pomocą kwestionariusza w formie ankiety online³, respondenci poproszeni zostali o wskazanie, co – według nich – jest silną stroną (atutem), a co słabą stroną (deficytem) gminy, w której mieszkają. Odpowiedzi na to pytanie udzielili także uczniowie przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych wskazując, co zachęca ich do mieszkania (teraz i w przyszłości) w swoich gminach/miejscowościach, a co do ich opuszczenia.

Tabela 28. Zestawienie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie: „Co jest silną stroną (atutem) pana/i gminy?”

ODPOWIEDŹ	MIESZKAŃCY	UCZNIOWIE	LIDERZY
Więzi i tradycje rodzinne	52%	56%	60%

³ Badania te stanowiły pakiet badań empirycznych rekomendowanych w koncepcji diagnozy obszaru partnerstwa. Ich celem było poznanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa o miejscu, w którym żyją, sposobach korzystania z usług publicznych i potrzebach w tym zakresie. Poszczególne badania skierowane zostały do osób zamieszkujących obszar gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego i realizowane były w następującym terminie: badania uczniów szkół ponadpodstawowych: od 30 maja do 10 czerwca, badania mieszkańców: 6 czerwca do 30 czerwca, badania liderów: od 13 czerwca do 30 czerwca.

ODPOWIEDŹ	MIESZKAŃCY	UCZNIOWIE	LIDERZY
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	51%	41%	67%
Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni)	50%	45%	63%
Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi	50%	48%	54%
Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	45%	40%	52%
Bezpieczeństwo	35%	39%	46%
Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	34%	33%	41%
Oferta edukacji i kształcenia się	34%	31%	33%
Oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	33%	33%	52%
Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych	32%	38%	33%
Skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami i większymi miastami	30%	37%	29%
Warunki do prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego	30%	33%	44%
Oferta usług społecznych i opiekuńczych (żłobki, przedszkola, domy opieki)	28%	34%	32%
Opinia o gminie i jej mieszkańcach	26%	28%	32%
Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm	25%	24%	29%
Jakość i zakres usług komunalnych (np. woda, gaz, parkingi, śmieci)	25%	31%	40%
Komunikacja i transport zbiorowy	20%	20%	19%
Oferta usług zdrowotnych	19%	21%	30%
Działania i jakość pracy samorządu lokalnego (Urzędu Gminy)	16%	18%	40%
Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy	15%	21%	41%
Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa	15%	30%	27%
Lokalne produkty, wyroby, usługi, z czego gmina jest znana	11%	34%	24%
Dostępność i ceny mieszkań	10%	23%	11%
Oferty pracy, rynek pracy	5%	15%	10%
Wysokość zarobków i płac	3%	13%	11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Odpowiedzi na zadane pytanie pozwoliły stwierdzić, że dla wszystkich trzech grup respondentów, pięć największych atutów obszaru partnerstwa było tożsamych. Były nimi:

Więzi i tradycje rodzinne

Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki

Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni)

Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi

Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia

W tym pytaniu, poproszono także liderów gminy, by za pomocą otwartej odpowiedzi, wskazali silne strony obszaru partnerstwa. Znalazły się wśród nich m.in.:

- czysty ekologiczny teren z dostępem do morza wraz z przyjaznymi przedsiębiorcom gminami,
- dobre skomunikowanie ze stolicą województwa,
- brak ciężkiego przemysłu,
- bliskość terenów nadmorskich,
- turystyka, dostępność do usług rekreacyjno-wypoczynkowych,
- oferta inwestycyjna i dobra perspektywa rozwoju biznesu,
- bardzo kreatywne społeczeństwo tworzące miejsca pracy,
- walory naturalne mogące zostać wykorzystane m.in. do turystyki zdrowotnej i senioralnej,
- różnorodność pod względem charakteru potencjału turystycznego,
- partnerstwo w zakresie opieki zdrowotnej, świadczeń społecznych i edukacji,
- szeroki zakres usług w zakresie bezpieczeństwa oraz opieki społecznej,
- rozwinięte stosunki międzyludzkie, wsparcie rodzin,
- dobre środowisko dla rozwoju przedsiębiorczości,

- infrastruktura, działalność administracji, oferta kulturalna,
- bliskość drogi ekspresowej,
- dobrze funkcjonujące organy samorządowe.

4.1.1. Zasoby i produkty lokalne

Pewnego rodzaju inwentaryzacja atutów partnerstwa pozwoliła w kolejnym kroku na podział i usystematyzowanie ich formy z uwagi na kategorię produktu lub zasobu.

Zasoby lokalne to elementy rzeczywistości, które mają lub mogą mieć znaczenie dla rozwoju partnerstwa, często o charakterze specyficznym, unikatowym, właściwym wyłącznie lub prawie wyłącznie partnerstwu.

Z kolei produkt lokalny to materialny lub niematerialny element szeroko pojętej struktury funkcjonalno-przestrzennej partnerstwa, który staje się przedmiotem wymiany rynkowej pośrednio lub bezpośrednio. Produkt lokalny jest najczęściej wynikiem celowego wykorzystania zasobów lokalnych przez władze, mieszkańców, biznes lub organizacje pozarządowe.

Katalog produktów i zasobów lokalnych opracowany został podczas warsztatów diagnostycznych Partnerstwa powiatu gryfickiego w dniu 18 sierpnia 2022 r., w którym udział wzięli członkowie Grupy Roboczej, Rady Partnerstwa, a także osoby będące przedstawicielami partnerów społeczno-gospodarczych.

Wypracowanie finalnej listy kluczowych na rozwoju partnerstwa zasobów i produktów poprzedzone zostało etapem:

- identyfikacji – polegającym na zgłaszaniu i przesyłaniu określonych propozycji do katalogu,
- usystematyzowania – w trakcie którego zebrane propozycje zostały podzielone zgodnie z dedykowanymi im kategoriami,
- rangowania – podczas którego wybrano zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru oraz określono wartość dodaną wraz potencjałem i perspektywą rozwoju dla wybranych produktów lokalnych.

Tabela 29. Zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru partnerstwa.

LP.	ZASÓB
1	Dorzecze Regi jako forma ochrony o szczególnym znaczeniu spajającym tereny gmin obszaru partnerstwa.
2	Położenie geograficzne gwarantujące szeroki wybór form rekreacyjnych: turystyki wodnej (morze, jeziora), krajoznawczej (bogata, średniowieczna historia miast partnerstwa), wypoczynkowej (piaszczyste plaże, ośrodki SPA i wellness).
3	Walory przyrodnicze i środowiskowe: rzeka Rega, Rezerwat Liwia – Łuża, jezioro Resko Przymorskie, obszary NATURA 2000 itp.
4	Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego jako materialne świadectwo bogatej historii Pomorza Zachodniego.
5	Infrastruktura przeznaczona pod uprawę turystyki aktywnej: przystanie kajakowe, ścieżki rowerowe, trasy piesze, szlaki spacerowe.
6	Baza noclegowo-usługowa zakładająca obsługę zarówno turystów krajowych jak i zagranicznych, decydujących się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych.
7	Infrastruktura drogowa: układ drogowy jako uwarunkowanie generujące potencjał rozwojowy – sprawna obsługa zarówno miasta powiatowego jak i większych ośrodków położonych na terenie powiatu; obecność drogi ekspresowej S6.
8	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (Basen miejski w Gryficach, Hala widowiskowo - sportowa "Gryf - Arena", Hala widowiskowo - sportowa przy SP nr 4 w Gryficach, Stadion Miejski w Gryficach)
8	Gospodarka rolna: uprawa ziemi, hodowla zwierząt, obecność dużych i bardzo dużych przedsiębiorstw rolnych.
10	Gryficka Strefa Ekonomiczna (podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kostrzyńsko – Słubickiej) stanowiąca miejsce dostępnych zasobów inwestycyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych warsztatów diagnostycznych.

W trakcie dyskusji dotyczącej produktów o najwyższej wartości dodanej dla całego obszaru oraz największym potencjale rozwojowym wskazywano na:

Tabela 30. Produkty Partnerstwa powiatu gryfickiego.

LP.	PRODUKT
1	Zagospodarowane miejsca zielone gwarantujące wypoczynek w bliskości z naturą: parki, rezerваты przyrody, obszary chronione, lasy
2	Elementy infrastruktury rekreacyjnej będące odpowiedzią na potrzeby turysty aktywnego: kąpieliska, basen miejski, przystanie kajakowe, ścieżki rowerowe, trasy biegowe, szlaki nordic-walking
3	Szlaki turystyczne będące formą łączącą aktywność pieszą z jednoczesnym poznawaniem historii regionu : Szlak Dwóch Bram, Św. Jakuba, Słonia,
4	Zaplecze noclegowo-usługowo-gastronomiczne stanowiące fundament rozwoju gospodarczego bazującego na ruchu turystycznym w partnerstwie.
5	Obiekty dziedzictwa kulturowego: Zamki w Płotach, Muzeum Pałacowe nad Młynówką, Kościół w Trzęsaczu itp..

6	Zachodniopomorską Wystawę Kolei Dojazdowych - Muzeum Narodowe w Szczecinie
7	Wydarzenia kulturalne promujące atrakcje i produkty regionu: Gryfickie Lato Muzyczne, Plener malarski, rzeźbiarski i fotograficzny w Rybokartach, Teatr małomiasteczkowy, Gryf Arena Run, Trzebiatowskie Święto Kaszy, Spotkanie Czterech Świec, Sąsiady - Trzebiatowskie Spotkania Kultur
8	Promenadę i Port Morski w Mrzeżynie jako elementy charakterystyczne dla nadmorskiego położenia części partnerstwa.
9	Instytucje działające w obszarze nauki i biznesu : Zachodniopomorska Szkoła Biznesu oddział w Gryficach, Cech Rzemiosł w Gryficach
10	Obiekty sportowe stanowiące zaplecze dla organizacji imprez masowych: hale widowiskowo-sportowe, stadion miejski, kompleksy widowiskowe.
11	Eventy patriotyczne i rekonstrukcje historyczne odwołujące się do lokalnego patriotyzmu, dziedzictwo i historii: Zaślubiny z Morzem, Święto Flądry, Historyczne Żniwa,
12	Przemysł spożywczy (w tym przetwórstwo rybne): Kapitan Navi, Miody ze Wzgórz Świeszewskich
13	Działające instytucje kultury wraz z ich ofertą: biblioteki, domy kultury, centra aktywności

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych warsztatów diagnostycznych.

Warsztaty diagnostyczne poświęcone identyfikacji zasobów i produktów pozwoliły określić największe potencjały rozwojowe Partnerstwa powiatu gryfickiego jakimi okazały się być naturalne zasoby środowiska przyrodniczego wraz z krajobrazem historyczno-kulturowym obszaru.

Warto jednak zaznaczyć, że potencjał ten pozostaje w znacznym stopniu niewykorzystany. Istniejące produkty lokalne czerpią jedynie mały procent z oferowanych możliwości, co czyni zasoby jednocześnie wielowymiarowym źródłem inspiracji i impulsu.

Potencjał obszaru partnerstwa przyjmuje również dwojaki wymiar: poza oczywistą funkcją turystyczną, stanowiącą główną oś rozwojową partnerstwa, jako wynik nagromadzenia się walorów środowiskowych i kulturowych, obszar partnerstwa cechują zasoby i podkuty, postrzegane jako konieczne do kreowania miejsca idealnego do życia i rozwoju.

Szacunek dla więzi rodzinnych, historii, a także bliskość relacji międzyludzkich, w połączeniu z funkcjonującymi placówkami edukacyjnymi, kulturalnymi oraz zapleczem sportowo-rekreacyjnym stanowić może istotny czynnik w procesie napływu nowych mieszkańców.

4.1.2. Istniejące układy urbanistyczne i ruralistyczne

Burzliwa historia terenów na obszarze Pomorza Zachodniego, odcisnęła się tragicznym piętnem na losach zamieszkujących tu przez wieki wspólnot i narodów, jak również spowodowała ogromne zniszczenia i straty w sferze kultury duchowo-materialnej. Część miast i miejscowości utraciła swoją tożsamość w wyniku II wojny światowej. Dorobek wieków został, w znacznej mierze, utracony w wyniku działań wojennych, przemian społeczno-ekonomicznych, uległ upływowi czasu, a także ludzkiej ignorancji, czy zwykłemu barbarzyństwu.

Gryfice – znaczący potencjał historycznego układu urbanistycznego

Historia osadnictwa na terenach ziemi gryfickiej sięga czasów starożytnych, w średniowieczu zamieszkiwały ją plemiona Wolinian, Pyrzyczan i Brzeżan. W 1262 Wacław III podpisał dokument lokacyjny na prawie lubeckim, w którym osiedle w okolicach dolnego biegu rzeki Regi otrzymało prawa miejskie. Pod koniec XIII wieku rozpoczęto budowę ceglanego kościoła mariackiego, a w 1300 budowę murów obronnych otaczających miasto wraz z fortyfikacjami. Powstał ratusz miejski i szkoła łaćńska w Gryficach, jedna z najstarszych na Pomorzu. Rozwijał się handel morski i żegluga na rzece Redze.

Ryc. 101. Gryfice – panorama miasta w 1940 r.

Źródło:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/19/Panorama_Gryfic_%281940%29.jpg

Kolejne okresy rozwoju miasta przerywane były okresami klęsk, zniszczeń i regresu gospodarczego. Pożary w latach 1658 i 1668 zniszczyły większość miasta. Upamiętnieniem tych wydarzeń, stała się doroczna uroczystość – „Święto Ognia”, obchodzona w Gryficach do XVIII w. Przełom XIX i XX wieku przyniósł rozwój gospodarczy miasta, na którego terenie wybudowano cukrownię, fabrykę wyrobów ceramicznych i pieców, krochmalnię, fabrykę marmolady. Gryfice przetrwały większą część II wojny światowej bez zniszczeń. Na skutek podpaleń dokonywanych przez sowieckich żołnierzy po zajęciu miasta zniszczeniu uległo 318 obiektów, co stanowiło 40% zabudowy miasta.

Ryc. 102. Gryfice – historyczne centrum miasta obecnie

Źródło: <https://www.gryfice360.pl/>

We współczesnym planie miasta zachował się średniowieczny, regularny układ ulic przecinających się pod kątem prostym, rynek oraz akcenty staromiejskiej zabudowy. Zachowały się elementy średniowiecznych miejskich murów obronnych z bramami: Wysoką i Kamienną i Wieżą Prochową, Kościół Mariacki p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z XIII w., później wielokrotnie przebudowywany, kaplica św. Jerzego z XV w., a ponadto Kościół św. Jana (obecnie cerkiew prawosławna) i zabudowa usługowo-mieszkaniowa z XIX w. Niestety znaczna część zabytkowej substancji starego miasta od strony południowej, zachodniej i północnej została wchłonięta przez powojenną, typową zabudowę mieszkaniową, degradując nie tylko historyczny układ zabudowy, ale również funkcję obszaru jako centrum usługowego i przestrzeni publicznej stanowiącej o tożsamości miasta.

Ryc. 103. Zmiany struktury przestrzennej miasta Gryfice w okresie od lat 1930.

Źródło:

http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/2057_Greifenberg_1936.jpg,
Archiwum Map Zachodniej Polski; opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Płoty – pozostałości historycznego układu urbanistycznego

Pierwotnym Płotom - grodom i osadzie targowej w zakolu rzeki Regi - w 1277 r. rycerz Dobiesław z Wódki nadał prawa miejskie na prawie lubeckim. Miasto wielokrotnie nękały pożary. Rok 1638 był tragicznym dla mieszkańców miasteczka. Zaraza zdziesiątkowała mieszczan – na 480 mieszkańców Płotów zmarło 200 osób. Na przełomie wieków XIX i XX Płoty stały się miastem nowoczesnym z rozwiniętym przemysłem, administracją. Rozwój gospodarczy i społeczny miasta trwał do II wojny światowej. Zniszczenia Płotów w wyniku działań wojennych nie były duże (22%), natomiast kolejne miesiące po zakończeniu działań wojennych przyniosły ogromne straty. Zniszczenia, sięgające w 1946 roku 40%, były skutkiem rozkradania i niszczenia mienia przez szabrowników i przejeżdżające wojska.

Ryc. 104. Płoty – historyczne centrum miasta obecnie

Źródło: <https://www.ploty360.pl/>

Płoty zachowały zabytkowy układ urbanistyczny, jednak zabudowa została w znacznym stopniu wymieniona w latach 60-70. XX w. na typową zabudowę blokową, degradującą walory zabytkowe zespołu śródmiejskiego. Miasto wyróżnia się istnieniem dwóch zamków: „Starego” z XIII w., przebudowanego w XVI i XVII w. i „Nowego” – zbudowanego w XVII w., przebudowanego na pocz. XX w., otoczonego parkiem. Na uwagę zasługuje neogotycki kościół Przemienienia Pańskiego z XIX w.

Trzebiatów – znaczący potencjał historycznego układu urbanistycznego

Na zakolu Regi, tworzącej z trzech stron ochronę przed potencjalnym najeźdźcą, w IX w. powstał warowny gród i osada przygodowa. Od XIII w. rozwinęło się miasto stanowiące ośrodek handlowy nad brzegiem Bałtyku. W 1277 r. książę Barnim I, jego syn Bogusław wraz z opatem Tomaszem z klasztoru norbertanów nadali miastu prawa miejskie. Na przełomie XIV i XV wieku Trzebiatów był dużym portem i członkiem Hanzy i stan ten trwał przez najbliższy wiek. Rozwój miasta trwał do wieku XVII, kiedy to wskutek silnych sztormów i zapiaszczenia portu w Regoujściu żegluga na Redze stała się niemożliwa. W 1534 roku w Trzebiatowie w kaplicy św. Ducha odbył się sejm stanowy, podczas którego książęta pomorscy zdecydowali o przyjęciu luteranizmu jako religii panującej na Pomorzu. Lata pomyślnego rozwoju przeplatane były zniszczeniami wojennymi, pożarami i plagami zarazy. W 1945 r. miasto nie było bronione i nie uległo istotnym zniszczeniom, ale uległo zniszczeniom i chaotycznej oraz planowej grabieży dokonywanej przez sowieckich żołnierzy.

Ryc. 105. Trzebiatów – historyczne centrum miasta obecnie.

Źródło: <https://www.trzebiatow360.pl/>

Zabudowa Starego Miasta, pomimo nietrafionych powojennych uzupełnień, stanowi zespół o harmonijnej kompozycji przestrzennej, z zachowanymi fragmentami murów obronnych, historycznymi dominantami: gotyckimi farą i kościołem św. Ducha, kaplicami szpitalnymi św. Jerzego i św. Gertrudy, klasycystycznym pałacem i ratuszem oraz bogatym zespołem zabudowy mieszczańskiej z XV do XIX/XX w.

Ryc. 106. Zmiany struktury przestrzennej miasta Trzebiatów w okresie od lat 1930.

Źródło: http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/1957_Treptow_1927-1951_UW.jpg, WGiSR Uniwersytetu Warszawskiego; oprac. własne na podstawie BDOT10k

4.1.3. Zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne – potencjały i wyzwania

Wszystkie 3 miasta partnerstwa mają metrykę średniowieczną (proces nadawania praw miejskich trwał od drugiej połowy XIII w. po wiek XIV). Pierwotne osady, a późniejsze miasta pełniły często rolę nadgranicznych grodów obronnych. O wyborze miejsca ich lokalizacji decydowały naturalne walory obronne, które do dzisiaj są czytelne w nadrzecznym położeniu, dodając miasteczkom wyjątkowych walorów krajobrazowych.

Należy podkreślić, że Gryfice, Płoty i Trzebiatów należą do wielu miast Pojezierza Zachodniopomorskiego o czytelnym średniowiecznym rozplanowaniu, ale historyczna zabudowa w tych miastach zachowała się w różnym stanie. Jedynie Trzebiatów można przypisać do nielicznych miast z dobrze zachowanymi zespołami historycznej zabudowy. Ten cenny zabytkowy zespół stanowi atrakcję turystyczną o znaczeniu ponadregionalnym.

W krajobrazie ruralistycznym partnerstwa, podobnie jak na całym Pomorzu Zachodnim przeważają wsie średniowieczne, najczęściej typu placowego (owalnice czy mniej liczne okolnice lub wsie zaułkowe), o cechach sięgających czasów ich założenia. Są to wsie z zachowanym owalnym lub wrzecionowatym placem, na którym zazwyczaj wznoszono kościół i inne obiekty użyteczności publicznej. Najstarsze układy ruralistyczne na obszarze partnerstwa reprezentują wieś owalnicowa Trzebusz (gm. Trzebiatów), wsie zaułkowe: Ciećmierz (gm. Karnice), Borzęcin (gm. Gryfice) oraz wieś okolnicowa Dziadowo (gm. Gryfice). Miejscowości wiejskie, obok walorów przyrodniczych i urokliwego krajobrazu kulturowego, również stanowią o turystycznej i osiedleńczej atrakcyjności obszaru.

4.2. Kluczowe problemy obszaru partnerstwa

Przywoływane już badania mieszkańców, liderów oraz młodzieży z gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego pozwoliły poznać opinie i zdanie mieszkańców w zakresie słabych stron (minusów) partnerstwa.

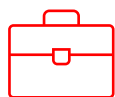
Tabela 31. Zestawienie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie: „Co jest słabą stroną (minusem) pana/i gminy?”

ODPOWIEDŹ	MIESZKAŃCY	UCZNIOWIE	LIDERZY
Oferty pracy, rynek pracy	84%	50%	57%
Wysokość zarobków i płac	82%	57%	57%
Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa	74%	39%	33%
Dostępność i ceny mieszkań	68%	42%	49%

ODPOWIEDŹ	MIESZKAŃCY	UCZNIOWIE	LIDERZY
Oferta usług zdrowotnych	67%	48%	38%
Lokalne produkty, wyroby, usługi, z czego gmina jest znana	64%	26%	35%
Działania i jakość pracy samorządu lokalnego (Urzędu Gminy)	63%	40%	17%
Komunikacja i transport zbiorowy	60%	45%	51%
Jakość i zakres usług komunalnych (np. woda, gaz, parkingi, śmieci)	59%	33%	25%
Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy	58%	43%	22%
Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm	57%	39%	41%
Oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	53%	32%	24%
Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych	53%	31%	30%
Skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami i większymi miastami	52%	28%	38%
Oferta usług społecznych i opiekuńczych (żłobki, przedszkola, domy opieki)	50%	27%	37%
Oferta edukacji i kształcenia się	45%	41%	30%
Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	45%	27%	21%
Opinia o gminie i jej mieszkańcach	43%	33%	27%
Bezpieczeństwo	41%	32%	16%
Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni)	36%	27%	11%
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	34%	24%	6%
Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	33%	20%	8%
Warunki do prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego	27%	24%	11%
Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi	26%	21%	13%
Więzi i tradycje rodzinne	22%	14%	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Spośród podanych odpowiedzi dwie pozostały tożsame dla wszystkich grup respondentów, i były nimi „oferty pracy, rynek pracy” oraz „wysokość zarobków i płac”. Wskazanie pozostałych słabych stron uległo zróżnicowaniu, zachowując jednak spójność i podobną skalę odpowiedzi.

Oferty pracy, rynek pracy

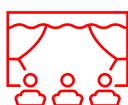
Wysokość zarobków i płac

Oferta usług zdrowotnych

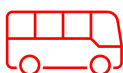
Dostępność i ceny mieszkań

Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa

Warunki do otwarcia i prowadzenia własnej firmy

Komunikacja i transport zbiorowy

Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm

Podobnie jak w przypadku silnych stron, tutaj także poproszono liderów by w formie odpowiedzi na pytanie otwarte wyjaśnili co według nich, poza katalogiem czynników zawartych w pytaniu zamkniętym, stanowi słabą stronę partnerstwa:

- niska aktywność zawodowa na obszarach wiejskich,
- zły stan infrastruktury drogowej i liniowej (wodnokanalizacyjnej) na obszarach poza miastami,
- brak przedsiębiorstw transportowych i scalonej całościowo infrastruktury rowerowej,
- brak przedsiębiorstw i zakładów pracy zatrudniających dużą liczbę mieszkańców
- oferty pracy, mieszkania, komunikacja,
- aktywności samorządów w zakresie rozwoju gmin - tak społecznego jak i gospodarczego,

- brak nowego budownictwa wielorodzinnego,
- mała ilość miejsc rodzinnych typu place zabaw, skateparki,
- brak wykwalifikowanej kadry pracowniczej,
- starzejące się społeczeństwo, brak atrakcji dla młodszych dzieci i młodzieży,
- niewykorzystany potencjał turystyczny rzeki Regi,
- przemysł, infrastruktura drogowa w małych wsiach,
- mało cyklicznych imprez o charakterze kulturalnym (np. festiwal muzyczny, kulinarny, regionalny),
- brak targów żywności,
- brak trakcji PKP relacji Świnoujście- Koszalin,
- brak uświadomionego i wypromowanego megaprojektu,
- brak skoordynowanej promocji miejsca,
- brak centrów przesiadkowych,
- słaba infrastruktura drogowa,
- brak ścieżek rowerowych pomiędzy gminami – potencjał nasypów po kolei wąskotorowej niszczy idealnych jako fundament pod trasy rowerowe,
- brak kultywowania tradycji regionu,
- sezonowość związana z turystką,
- zbyt wysokie ceny za wynajem i zakup mieszkań.

Pogłębiona analiza słabych stron (deficytów) obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego odbyła się podczas warsztatów diagnostycznych z udziałem członków Grupy Roboczej w dniu 14 września 2022 r. Za pomocą techniki drzewa problemów oraz narzędzi pracy grupowej on-line stworzone zostały matryce porządkujące kluczowe problemy obszaru partnerstwa w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej w ujęciu przyczyna-problem-skutek.

SFERA SPOŁECZNA	
NISKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ PODSTAWOWYCH USŁUG PUBLICZNYCH (ZDROWOTNYCH, EDUKACYJNYCH, REKREACYJNO-SPORTOWYCH) SKUTKUJĄCA BRAKIEM INTEGRACJI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW ORAZ ODPŁYWEM Z TERENU PARTNERSTWA LUDZI MŁODYCH.	
PRZYCZYNY	SKUTKI
<ul style="list-style-type: none"> • brak szkół w partnerstwie dostosowanych do rynku pracy • brak efektywnych zajęć z doradztwa zawodowego • uboga oferta kulturalna 	<ul style="list-style-type: none"> - odpływ mieszkańców i wyludnianie się obszaru - przyspieszony proces starzenia się społeczeństwa - brak u mieszkańców poczucia więzi z miejscem, w którym żyją

SFERA SPOŁECZNA

NISKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ PODSTAWOWYCH USŁUG PUBLICZNYCH (ZDROWOTNYCH, EDUKACYJNYCH, REKREACYJNO-SPORTOWYCH) SKUTKUJĄCA BRAKIEM INTEGRACJI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW ORAZ ODPŁYWEM Z TERENU PARTNERSTWA LUDZI MŁODYCH.

• niski poziom wynagradzania osób młodych• brak dobrze zagospodarowanych terenów rekreacyjnych• brak miejsc spotkań publicznych• brak współdziałania i ujednoczenia harmonogramu wydarzeń kulturalnych• niewystarczająca promocja oferty kulturalnej• niski standard opieki zdrowotnej, szczególnie specjalistycznej• brak animatorów organizujących zajęcia dodatkowe• nieatrakcyjna oferta organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży• brak komunikacji ze społeczeństwem / zbyt długi proces decyzyjny• przenoszenie aktywności do świata wirtualnego	- alienacja społeczna- brak chęci podejmowania inicjatyw społecznych- większe nakłady na finansowanie aktywizacji społecznej- ucieczka do wirtualnego świata- problemy psychiczne i zdrowotne- bezrobocie- niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do rynku pracy- pogłębiające się antagonizmy społeczne- wykluczenie edukacyjne- wysoka umieralność, choroby układu krążenia- brak integracji społecznej- alienacja

SFERA GOSPODARCZA

NIEATRAKCYJNY RYNEK PRACY STANOWIĄCY PRZYCZYNĘ NISKIEGO POZIOMU ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I HAMULEC WZROSTU GOSPODARCZEGO OBSZARU PARTNERSTWA.

PRZYCZYNY

- brak wiedzy na temat korzyści wynikających ze współpracy
- brak współpracy sektora MSP i jednostek naukowych
- brak zabezpieczenia logistycznego - słaba infrastruktura drogowa na poziomie gmin
- słabe szkolnictwo branżowe
- zmiana uwarunkowań prawnych rozwoju przedsiębiorczości
- mała świadomość społeczna w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, dofinansowań
- brak ujednoliconej oferty biznesowej i samorządowej
- niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do rynku pracy
- słabe zainteresowanie inwestorów lokowaniem kapitału na terenach popegeerowskich
- brak spójnej wizji rozwoju gospodarczego regionu
- brak firm oferujących atrakcyjne zatrudnienie
- duża odległość od wielkich ośrodków miejskich
- słabo rozwinięta komunikacja zbiorowa
- brak zainteresowania ze strony JST wspieraniem sektora MSP
- niski stopień innowacji

SKUTKI

- brak postaw proaktywnych w społeczeństwie
- "dziedziczenie ubóstwa"
- Niski poziom wykształcenia populacji
- Brak zainteresowania podnoszeniem kwalifikacji
- słaba aktywizacja zawodowa
- wąskie skanalizowanie firm nastawione na określone specjalizacje
- depopulacja obszaru
- wyjazd ludzi młodych poza obszar partnerstwa w poszukiwaniu zadowalających ofert pracy
- narastanie apatii społecznej
- wzrost liczby problemów społecznych
- niskie wpływy podatkowe
- brak dynamiki w gospodarce
- brak wykwalifikowanych pracowników
- niska jakość życia

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA

NIEWYKORZYSTANIE POTENCJAŁU PRZYRODNICZO-KULTUROWEGO PARTNERSTWA SKUTKUJĄCE DEGRADACJĄ LOKALNEGO ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I BRAKIEM DOSTĘPU DO ATRAKCYJNEJ INFRASTRUKTURY KULTURALNO-REKREACYJNEJ.

PRZYCZYNY

- wzrost zanieczyszczeń powietrza
- betonoza otoczenia
- słaba infrastruktura kanalizacyjna lub jej brak
- brak inwestowania przedsiębiorców w nowoczesne rozwiązania produkcyjne
- nadmierna eksploatacja kopalni
- ograniczenia natury prawnej wynikające z ochrony obszarów cennych przyrodniczo
- zbyt niskie nakłady finansowe na wspólną promocję
- brak aktualnej inwentaryzacji zasobów kulturalno - przyrodniczej
- brak ujednoliconej oferty turystycznej dla całego obszaru
- brak środków własnych i ograniczone możliwości współfinansowania inwestycji
- zbyt niski poziom współpracy w partnerstwie w zakresie wspólnych inicjatyw
- brak pomysłu na funkcjonowanie obiektów
- oddanie inicjatywy podmiotom prywatnym / MSP
- niedostosowanie godzin działalności obiektów kulturowo rekreacyjnych do potrzeb mieszkańców
- brak strategii rozwoju w skazanego obszaru
- brak inwestycji w infrastrukturę

SKUTKI

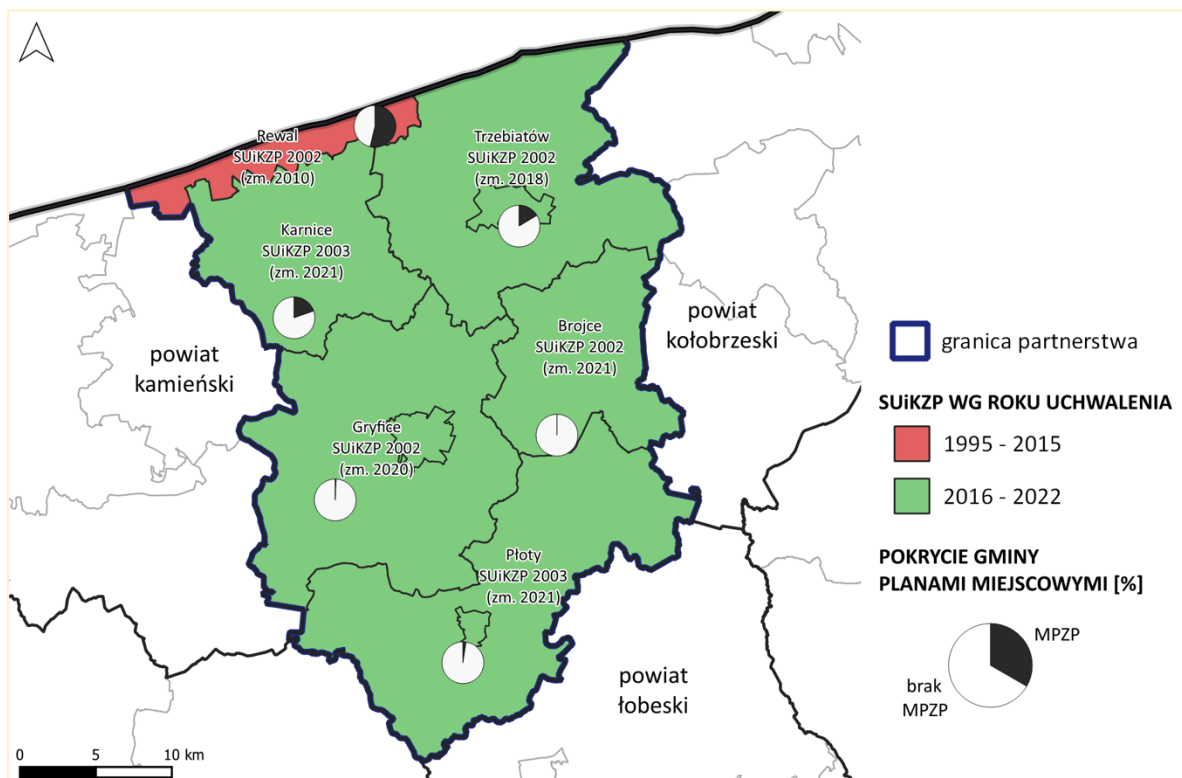
- pogarszająca się jakość życia
- utrata wizerunku partnerstwa jako miejsca czystego, bliskiego natury itp.
- niszczenie potencjału przyrodniczego - wymieranie parków
- tworzenie miejsc niebezpiecznych - słaba rekultywacja wyrobisk , brak koncepcji na realne ich zagospodarowanie
- niska świadomość mieszkańców odnośnie miejsca w którym żyją
- niszczące obiekty kultury
- dalsza degradacja obiektów i wyższe koszty remontów
- niski poziom ruchu turystycznego
- niski poziom rozwoju gospodarczego
- skrócenie sezonu turystycznego
- brak tożsamości lokalnej
- brak integracji mieszkańców
- odpływ mieszkańców
- niezadowolenie mieszkańców
- niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym
- pogarszający się stan zdrowia
- wzrost uzależnień wśród młodzieży
- migracja turystyczna / odpływ środków finansowych

4.3. Polityka przestrzenna gmin obszaru partnerstwa

4.3.1. Stan opracowań planistycznych

Samorządy gminne, wskazując kierunki rozwoju gmin w studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego oraz ustalając przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znacznie przeszacowują zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę lub w ogóle nie biorą pod uwagę takiego kryterium. Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzona w 2015 r. nałożyła obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę w przypadku opracowywania nowego studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy lub w przypadku zmiany studium dotychczas obowiązującego. W gminie Rewal nie dokonano weryfikacji założeń rozwojowych studium pod kątem przeznaczenia terenów pod nową zabudowę (studium z 2002 r. zmienione w 2010 r.). W pozostałych gminach studia były zmieniane po 2015 r., należy zatem zakładać, że w tych gminach sporządzono wymagany bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Ryc. 107. Aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz pokrycie obszarów gmin planami miejscowymi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa.

W trzech gminach pokrycie planami jest niezwykle niskie: Brojce 0,1%, Gryfice 0,7%, Płoty 2,4% co oznacza, że warunki zabudowy i zagospodarowania terenów w większości przypadków nie wynikają z ustaleń planów miejscowych, a są określane indywidualnie w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja o warunkach zabudowy nie musi uwzględniać ustaleń studium, a zatem ustalenia studium mogą być praktycznie ignorowane przy prowadzeniu bieżącej polityki przestrzennej na terenie tych gmin. Niskie pokrycie planami miejscowymi może jednak przerodzić się w atut gmin, jeśli te zechcą dokonać korekty studiów zgodnie z bilansem terenów pod nową zabudowę. Ewentualne ograniczenie terenów pod nową zabudowę w zaktualizowanych studiach gmin lub w planach ogólnych, które mają zastąpić studia, nie rodzi bowiem skutków finansowych, jeżeli nie są one jednocześnie wyznaczone w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Pokrycie planami miejscowymi w gminie Rewal jest bardzo wysokie – wynosi 53,7%. Plany te zostały sporządzone przed wykonaniem bilansów zapotrzebowania na tereny pod nową zabudowę, a ustalone w nich tereny rozwojowe mogą przekraczać rzeczywiste potrzeby inwestycyjne i odporność wrażliwego środowiska nadmorskiego, co może stanowić zagrożenie dla racjonalnego rozwoju gminy.

Tabela 32. Pokrycie gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

gmina	powierzchnia gminy	liczba MPZP	powierzchnia MPZP ogółem	udział powierzchni pokrytej planami w ogólnej powierzchni gminy/jednostki
	[ha]		[ha]	[%]
Brojce	11 797	2	12	0,1
Gryfice	26 130	27	181	0,7
Karnice	13 312	26	2 628	19,7
Płoty	23 919	20	564	2,4
Rewal	4 270	27	2 293	53,7
Trzebiatów	22 677	62	3 713	16,4
PARTNERSTWO	102 105	164	9 391	9,2

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl, dane za 2020 r.

4.3.2. Zwartość i rozproszenie zabudowy

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku sytuowania nowej zabudowy należy dążyć do lokalizowania jej na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w

szczegółności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy. Brak jest jednak definicji lub ustalonej metodyki wyznaczania takich obszarów. W praktyce planistycznej przyjmuje się, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to tereny o wysokim stopniu zwartości zabudowy, wyposażone w układ dróg (ulic) oraz w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną.

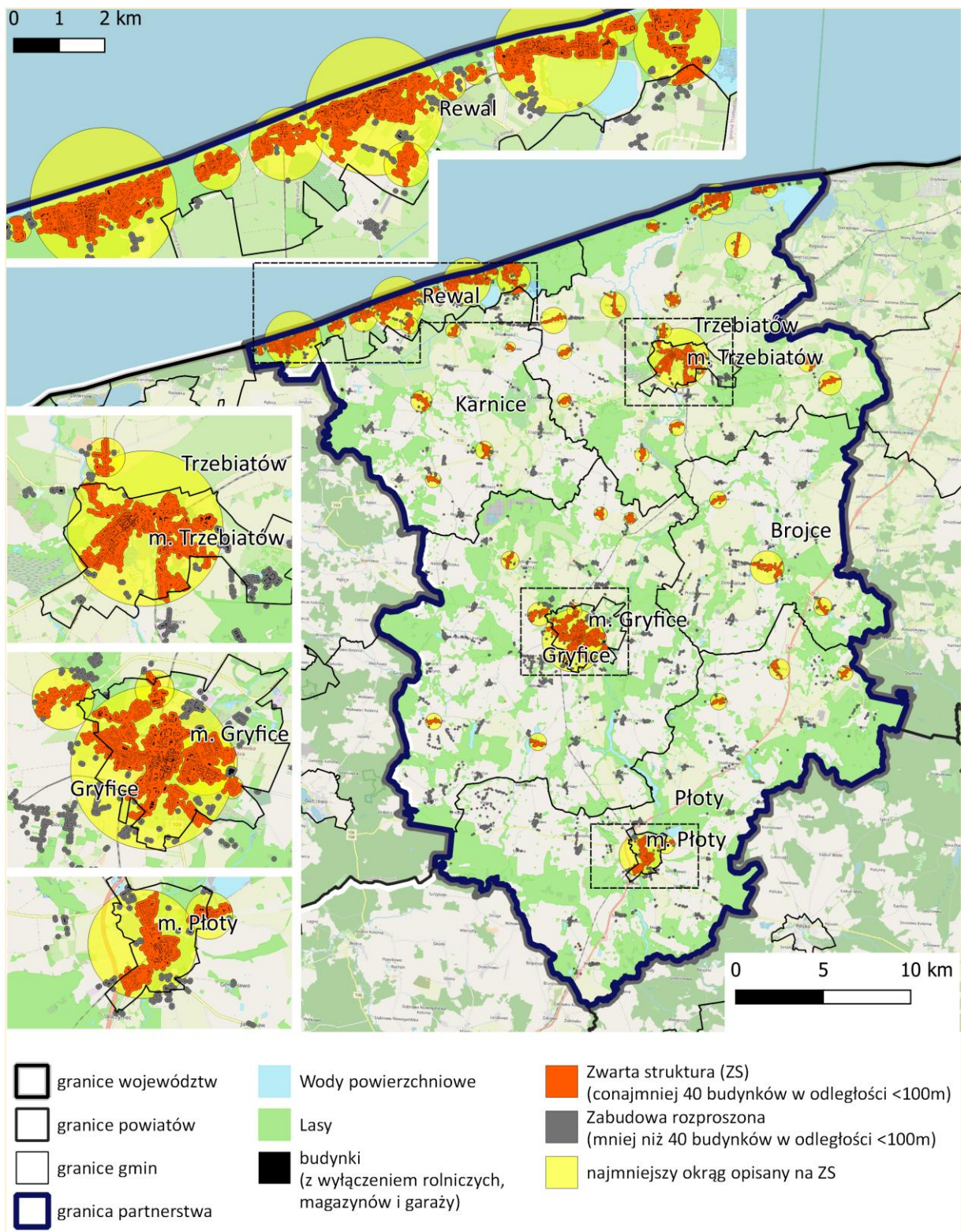
Na Ryc. 109 przedstawiono analizę zwartości / rozproszenia zabudowy na terenie Partnerstwa. W analizie za minimalny stopień zwartości struktur zabudowy przyjęto zgrupowanie co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami o funkcji pomocniczej, w którym odległości pomiędzy sąsiadującymi budynkami nie przekraczają 100 m (obrys poprowadzony w odległości 50 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków).⁴ Tak wyznaczone obszary zwartej zabudowy obejmują ok. 79% analizowanych budynków. Pozostałe 21% budynków występuje w formach mniejszych zgrupowań zabudowy (poniżej 40 budynków) oraz w małym stopniu w formie zabudowy rozproszonej.

Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy** osadnicze: planowa zabudowa miejska, koncentracje zabudowy nadmorskich ośrodków wypoczynkowych oraz wsie folwarczne **o dużym stopniu koncentracji**.

Pokazane na rysunku minimalne okręgi otaczające obszary zwartej zabudowy wskazują na stopień skupienia zabudowy. W okręgach o średnicach nie przekraczających 2 km mieszczą się wszystkie miejscowości wiejskie. Miejscowości nadmorskie tworzą nadbrzeżne pasma zabudowy – w gminie Rewal pasmo złożone z 6 miejscowości: Pobierowo, Pustkowo, Trzęsacz, Rewal, Niechorze i Pogorzelnica. Okręgi opisane na wsiach Pobierowo, Rewal i Niechorze są niemal tak duże, jak miast Gryfino i Trzebiatów, osiągając około 3,5 - 4 km średnicy. Dla porównania liczba mieszkańców Gryfina to 16 tys. osób, zaś wsi Rewal niespełna 4 tys., a Pobierowa zaledwie 1 tys. Mimo tak znacznych różnic demograficznych, stosunek liczby budynków do średnicy okręgu opisanego na danej strukturze jest podobny i wskazuje na wysoką koncentrację zabudowy – w przypadku miejscowości nadmorskich także zabudowy związanej z rozwiniętymi usługami turystyki.

⁴ Założenie powyższe jest zgodne z zapisami projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z uproszczeniem procesu inwestycyjno-budowlanego (wersja z dnia 14.11.2017 r.), która ostatecznie nie została uchwalona.

Ryc. 108. Zwartość / rozproszenie zabudowy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k.

4.3.3. Maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakłada obowiązek weryfikacji ustaleń studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin pod kątem potrzeb i możliwości rozwoju, w tym obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁵ określa szczegółowo sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w nowym planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

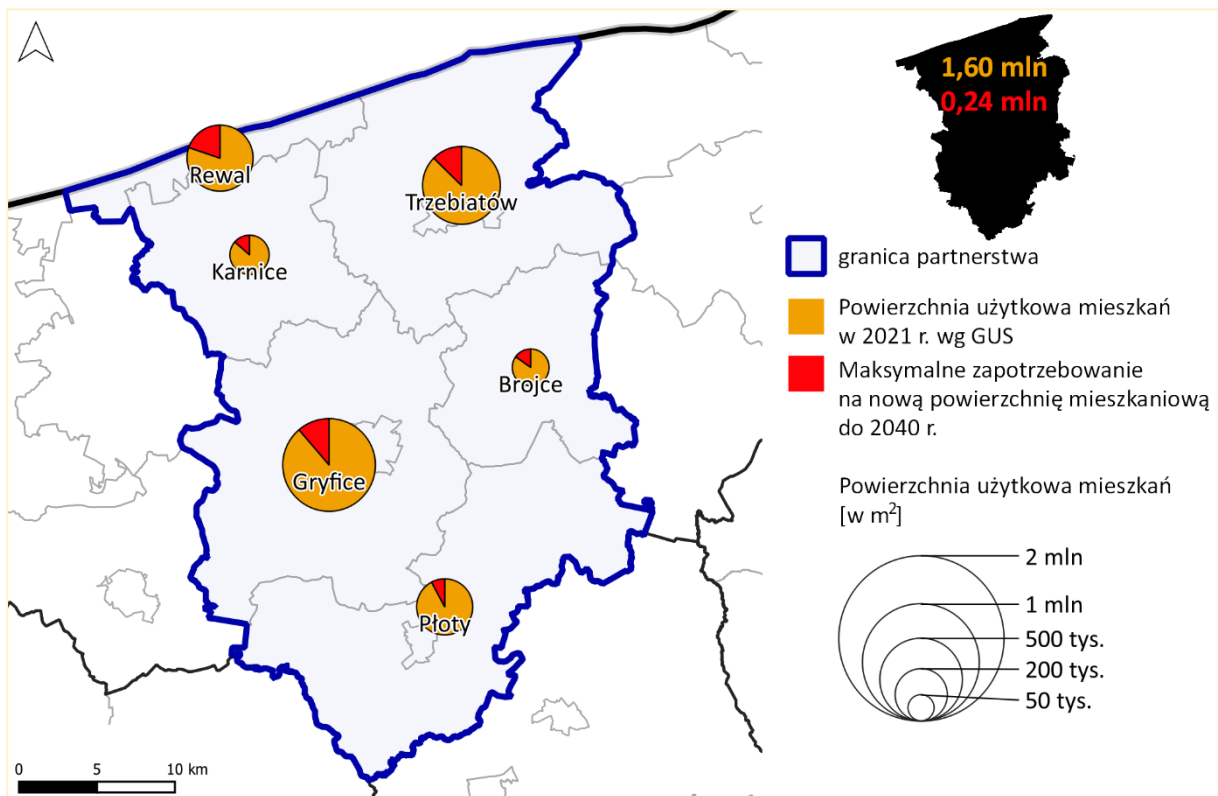
Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę (§ 5 ust. 2):

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminach partnerstwa, wyrażone w powierzchni użytkowej mieszkań i w liczbie mieszkańców (dla których należy przewidzieć nowe mieszkania) przedstawiono na Ryc. 109 oraz w Tabeli 33.

⁵ Projekt z dnia 20.04.2022 r. rozporządzenia w sprawie ustaleń planu ogólnego gminy oraz sposobu dokumentowania procedury przygotowania i uchwalenia planu ogólnego gminy do projektu ustawy z dnia 22.04.2022 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Ryc. 109. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego do 2040 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Jako okres perspektywiczny do analiz przyjęto rok 2040. Prognozowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS⁶ w 2040 r. wyniesie około 57,8 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 32 m²/mieszkańca. Dla takich wielkości zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową ogółem wyniesie 1,84 mln m² PUM.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 239 tys. m² PUM, dla około 7,1 tys. osób.

⁶ Liczbę ludności na 2040 r. wg gmin oszacowano na podstawie *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)*, GUS, 2017. Dłuższe prognozy GUS np. do 2050 r. (najnowsze z 2014 r.) dotyczą obszaru całych powiatów. Wg stanu na wrzesień 2022 r. nie istniały bardziej aktualne prognozy statystyki publicznej wg agregacji gminnej.

Tabela 33. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego do 2040 r.

Gmina: (w) wiejska; (m) miejska; (m-w) miejsko-wiejska	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
	w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
	2021r.	2030r.	2040r.	2020r.	2040r.	2020r.	2040r.	do 2040r.	
Brojce (w)	3637	3689	3742	23,0	26,6	84439	99530	567	15091
Gryfice (m-w)	23475	23047	22627	23,6	27,8	558235	629025	2546	70790
Karnice (w)	3893	3768	3647	24,6	31,0	97707	113057	495	15350
Płoty (m-w)	8596	8269	7954	24,4	29,0	212802	230679	616	17877
Rewal (w)	3824	4121	4441	66,7	72,1	256804	320301	879	63397
Trzebiatów (m-w)	15789	15595	15403	24,2	28,8	387478	443617	1949	56139
Partnerstwo powiatu gryfickiego	59214	58489	57814	27	32	1597465	1836110	7054	238645

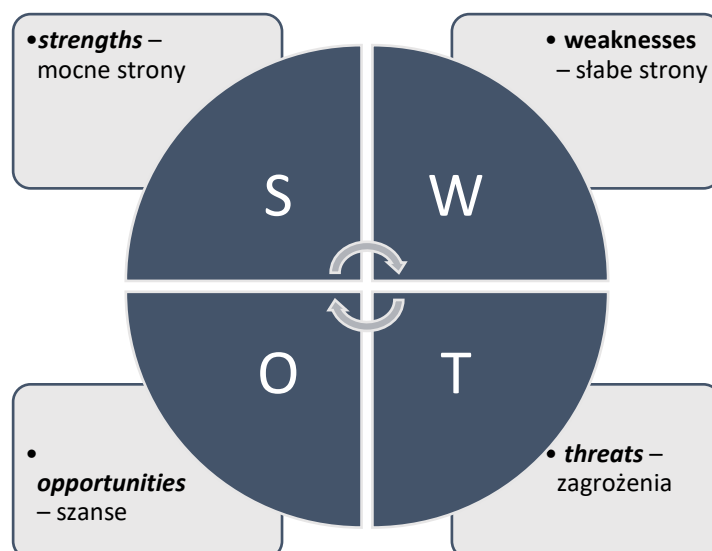
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

4.4. Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)

Analiza SWOT jest techniką, za pomocą której zebrane w procesie diagnostycznym informacje poddawane są analizie i odpowiedniemu uporządkowaniu. W procesie prac nad niniejszym Raportem diagnostycznym, technika ta została zastosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia Gminy, a także oceny zasobów endogenicznych i egzogenicznych jednostki.

Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- **S (ang. strengths)** – mocne strony: wszystko co stanowi atut, przewagę, zaletę,
- **W (ang. weaknesses)** – słabe strony: wszystko co stanowi słabość, barierę, wadę,
- **O (ang. opportunities)** – szanse: wszystko co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- **T (ang. threats)** – zagrożenia: wszystko co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany.

Informacje te pochodzą z:

1. **Wniosków** zawartych w raporcie diagnostycznym dla Partnerstwa powiatu gryfickiego.
2. **Danych liczbowych, opisowych i przestrzennych** pozyskanych przede wszystkim z Monitora Rozwoju Lokalnego oraz z innych źródeł zewnętrznych.
3. **Wyników badań** ankietowych przeprowadzonych na terenie obszaru Partnerstwa.
4. **Warsztatów diagnostycznych** przeprowadzanych w czasie prac na raporcie.

MOCNE STRONY

Węzły ponadlokalnej infrastruktury drogowej (droga ekspresowa S6)
Nadmorska Kolej Wąskotorowa łącząca większość gmin z obszaru Partnerstwa (Gryfice-Karnice-Rewal)
Atrakcyjne turystycznie wybrzeże
Rozbudowana baza noclegowo-usługowo zapewniająca obsługę turystów krajowych i zagranicznych
Zasoby środowiska przyrodniczego (m.in. dorzecze Regi, wybrzeże klifowe)
Tereny inwestycyjne zlokalizowane niedaleko drogi ekspresowej (w tym Gryficka Specjalna Strefa Ekonomiczna).
Potencjał rozwoju sektora gospodarki rolnej opartej na dużych i bardzo dużych gospodarstwach oraz infrastruktura portowa umożliwiająca rozwój rybactwa i rybołówstwa.
Ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych (miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, szpital, domy pomocy społecznej, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu)
Dobrze działające organizacje społeczne, zrzeszające aktywnych przedstawicieli społeczności lokalnych
Dobry dostęp do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej (w tym infrastruktury portowej).

SŁABE STRONY

Brak sieciowej oferty turystycznej (produkty turystyczne integrujące różne atrakcje) uzupełniającej walory nadmorskie i włączającej w sektor turystyki gminy oddalone od wybrzeża
Niski poziom dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego
Słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki w sieci dróg rowerowych
Niski poziom aktywności gospodarczej (w tym, w zakresie dużych inwestycji związanych z profilem branżowym Partnerstwa, czyli przemysłem rolno-spożywczym) i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej
Niski poziom wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa i promocji wspólnych walorów na zewnątrz
Braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej (niski na tle innych powiatów poziom dostępności)
Pogłębiająca się depopulacja (ujemny i spadający przyrost naturalny i saldo migracji)
Zmniejszająca się liczba osób na rynku pracy oraz sezonowość zatrudnienia
Problemy sfery edukacyjnej (względnie słabe wyniki z egzaminów, niedopasowanie oferty do potrzeb rynku pracy, wybieranie przez uczniów szkół ponadpodstawowych spoza obszaru partnerstwa)
Niewielka liczba ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych gwarantujących m.in. promocję obszaru i całoroczność oferty kulturalnej.

SZANSE

Względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych (dzięki S6)
Środki zewnętrzne (unijne i krajowe) na realizację inwestycji infrastrukturalnych, ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego
Wzrastający popyt na usługi dużych parków rozrywki i brak takiej ofert w północnej części kraju.
Położenie Partnerstwa w Zachodniej Polsce, blisko granicy Polsko-Niemieckiej
Migracje zewnętrzne ograniczające deficyt na rynku pracy.
Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające promocję sieciowych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc) i poszerzenie oferty turystycznej Partnerstwa.
Zmiana stylu żywieniowego społeczeństwa na bardziej EKO zwiększająca popyt na produkty pochodzące z upraw ekologicznych i zrównoważonych.
Rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia).
Rozwój sektora opieki długoterminowej i geriatrycznej

ZAGROŻENIA

Powszechność modelu życiowego pogarszającego sytuację demograficzną: migracja za granicę lub do dużych miast, niska dzietność, przesunięcie momentu założenia rodziny.
Zmiany prawne, w tym głównie podatkowe, obniżające samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatów.
Wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania jednostek samorządowych, podmiotów gospodarczych itp.
Postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu zmiany klimatyczne.
Recesja gospodarcza w skali globalnej
Wzrost napięć społecznych i obniżenie się poziomu bezpieczeństwa w związku z konfliktami międzynarodowymi
Dalsze ograniczenia w połowie ryb bałtyckich.

5. Wnioski i podsumowanie

Raport diagnostyczny dla Partnerstwa Powiatu Gryfickiego umożliwił ocenę sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej poprzez zobrazowanie **potencjału** społeczno-ekonomicznego obszaru (z uwzględnieniem przestrzennych uwarunkowań środowiskowo-infrastrukturalnych), a także pozwolił na identyfikację kluczowych **problemów** i głównych **potrzeb** rozwojowych.

Zebrane w raporcie informacje pozwolą w dalszej części prac na identyfikację kierunków rozwoju obszaru Partnerstwa. Pamiętać należy bowiem, że diagnoza jest punktem wyjścia – pierwszym etapem w procesie kształtowania strategii ZIT i zawiera uzasadnienie dla możliwych do realizacji projektów strategicznych.

Kluczowe problemy

Zjawiskiem najmocniej kształtującym **społeczny wymiar Partnerstwa** powiatu gryfickiego pozostaje **spadek liczby ludności**, generowany w głównej mierze przez odpływ ludzi młodych, a także przez ujemny przyrost naturalny.

Powszechność modelu życiowego zakładającego migrację za granicę lub do dużych miast, rozwój kariery (często połączony z decyzją o przesunięciu momentu założenia rodziny), wpływa bezpośrednio na sytuację demograficzną obszaru. Zmianie ulega także struktura ludnościowa obszaru partnerstwa: spada udział osób w wieku przedprodukcyjnym i w produkcyjnym, zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Analizy dokonane w niniejszym raporcie pozwoliły zaobserwować także **problemy dotykające sferę edukacji**, w tym: względnie słabe wyniki z egzaminów ósmoklasisty, niezmiennie niskie od kilku lat przeciętne wyniki matur, a także – bardzo często poruszane podczas spotkań i warsztatów – niedopasowanie oferty do

potrzeb rynku pracy. Z kolei wnioski płynące z dokonanej analizy powiązań funkcjonalnych pozwoliły zauważyć istotne **wahania w przepływie uczniów szkół ponadpodstawowych**, którzy coraz częściej **wybierają placówki zlokalizowane poza obszarem partnerstwa**. To w konsekwencji prowadzi do trwałego osiedlenia i rezygnacji z powrotu do miejsca zamieszkania, co skutkować będzie wyludnianiem się obszaru i utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego.

Pewną barierą pozostaje także **niewielka liczba ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych** – ich obecność, połączona z wysoką rangą i szeroką promocją, zagwarantowałaby m.in. promocję obszaru partnerstwa i całoroczność (lub przedłużenie) oferty kulturalnej.

W wymiarze gospodarczym dominuje problem **niskiego poziomu dochodów** osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego. Zmienność uwarunkowań prawnych, w tym głównie zagadnień podatkowych, stanowić może czynnik obniżający samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatów. Obserwowany z kolei wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania zagrażać może płynności funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz jednostek publicznych.

W Partnerstwie powiatu gryfickiego zauważalny jest także **niski poziom aktywności gospodarczej i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej**. Co więcej, problem ten dotyka także przemysł rolno-spożywczy, bezpośrednio związany z profilem branżowym obszaru. Kwestie przedsiębiorczości są związane z sytuacją demograficzną partnerstwa: zmniejszająca się liczba osób, skutkuje zmniejszaniem się liczby osób aktywnych zawodowo, co w połączeniu z sezonowością zatrudnienia, generuje problemy natury społeczno-gospodarczej. Niewykluczone jest także, że w nadchodzących latach, obszar partnerstwa dotykać będą skutki recesji gospodarczej, postępującej w skali globalnej.

Diagnoza wymiaru gospodarczego wykazała ponadto **brak sieciowej oferty turystycznej**, w postaci np. produktów turystycznych integrujących różne atrakcje, które mogłyby stanowić, nie tylko uzupełnienie walorów nadmorskich, ale przede wszystkim czynnik włączający w sektor turystyki gminy oddalone od wybrzeża.

Analiza **wymiaru przestrzenno-środowiskowego** pozwoliła z kolei zauważyć **braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej** – na tle innych powiatów, poziom ich dostępności na obszarze partnerstwa pozostaje stosunkowo niski.

Problemem wskazywanym przez mieszkańców obszaru w badaniach społecznych, co znajduje swoje potwierdzenie w analizie uwarunkowań komunikacyjnych i

transportowych, jest **słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki w sieci dróg rowerowych**.

Analizując ponadto czynniki zewnętrzne, należy mieć na uwadze postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu obszaru partnerstwa zmiany klimatyczne.

Kluczowe potencjały

Partnerstwo powiatu gryfickiego odznacza się **dobrą dostępnością ponadlokalnej infrastruktury drogowej** (obecność **drogi ekspresowej S6** i węzłów transportowych) zapewniającej względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych. Dobra dostępność transportowa zwiększa z kolei atrakcyjność terenów inwestycyjnych (w tym m.in. Gryfickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Na szczególną uwagę zasługuje również Nadmorska Kolej Wąskotorowa, która łączy także gminy nieleżące bezpośrednio w pasie przybrzeżnym (Gryfice-Karnice-Rewal wraz z nieużytkowanym obecnie odcinkiem Rewal-Trzebiatów) i stanowi szczególny element oferty turystycznej obszaru.

Niewątpliwie, jednym z największych potencjałów Partnerstwa powiatu gryfickiego, pozostają **zasoby środowiska przyrodniczego**, w tym także atrakcyjne turystycznie **wybrzeże Morza Bałtyckiego**, które w połączeniu z rosnącym popytem na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia) generuje wzrost istniejącej bazy noclegowo-usługowej zapewniającej obsługę turystów krajowych i zagranicznych.

Potencjał partnerstwa dostrzegalny jest także w szerokim **dostępie do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej**. Co więcej, dostęp ten dotyczy także infrastruktury portowej, która pomimo dość wąskiego zakresu, umożliwić może rozwój rybactwa i rybołówstwa.

Na uwagę zasługuje również **ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych**. Istniejące miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, domy pomocy społecznej, a także szpital w Gryfiach zapewniają możliwość realizacji podstawowych potrzeb w zakresie usług społecznych, a także stanowią

ponadlokalną ofertę skierowaną do mieszkańców powiatów ościennych. Wyjątkowość obszaru partnerstwa podkreśla obecność **Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu** oferującej możliwość ukończenia studiów I i II stopnia, studiów podyplomowych oraz kursów i szkoleń bez konieczności wyjazdów do innych ośrodków miejskich.

Dobrze działające organizacje społeczne, zrzeszające aktywnych przedstawicieli społeczności lokalnych stanowią potencjał, kształtujący **poziom kapitału społecznego obszaru**. Ich liczba od 2011 r. wzrosła praktycznie dwukrotnie, pokazując zaangażowanie i chęć realizacji usług społecznych, które do tej pory pozostawały domeną przede wszystkim podmiotów sektora publicznego.

Kluczowe potrzeby

Diagnoza kontekstowa Partnerstwa powiatu gryfickiego przeprowadzona w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym, pozwoliła sformułować kluczowe potrzeby, często traktowane także jako wyzwania stojące przed partnerstwem, którymi są:

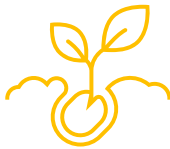
Zahamowanie, a w konsekwencji odwrócenie, tendencji odpływu z obszaru partnerstwa ludzi młodych, dzięki przedsięwzięciom wpływającym na atrakcyjność i konkurencyjność obszaru partnerstwa jako miejsca do życia i rozwoju.

Działania skoncentrowane na podniesieniu poziomu dostępności i jakości usług publicznych (edukacji, opieki zdrowotnej, usług opiekuńczych, transportu), przy odpowiednim wykorzystaniu istniejących zasobów instytucjonalnych i infrastrukturalnych partnerstwa, które pozwolą zwiększyć jego atrakcyjność, prowadząc do napływu nowych mieszkańców, a w konsekwencji wzrostu kapitału społecznego i poprawy jakości życia.

Kształtowanie, nie tylko konkurencyjnego, ale przede wszystkim atrakcyjnego rynku pracy, poprzez określenie, wspólnej dla obszaru partnerstwa wizji rozwoju gospodarczego, będącą wypadkową potrzeb i możliwości sektora nauki, biznesu i administracji publicznej.

Minimalizowanie sezonowości i koncentracji turystyki jedynie w gminach nadmorskich, poprzez podjęcie zintegrowanych działań służących zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów środowiskowo-przestrzennych oraz kulturowych partnerstwa i utworzeniu sieciowej oferty turystyczno-kulturalnej, a następnie jej spójnej i skoordynowanej promocji.

Zahamowanie dalszej degradacji lokalnego środowiska przyrodniczego oraz kształtowanie, i w efekcie zachowanie, krajobrazu partnerstwa jako kluczowego zasobu, przyczyniającego się do atrakcyjności obszaru, wpływającego na jakość życia mieszkańców i wzrost walorów turystycznych.

Rozwój sektora turystycznego przy zaangażowaniu możliwie największej liczby zasobów lokalnych, w celu złagodzenia pogłębiającego się rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego, spowodowanego wpływem kapitału zewnętrznego.

Zwiększenie poziomu wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa i promocji wspólnych walorów na zewnątrz.

6. Wykazy i spisy

A. Spis rycin

Ryc. 1. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle mapy kraju oraz województwa.	14
Ryc. 2. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle podziału administracyjnego województwa zachodniopomorskiego.	15
Ryc. 3. Pokrycie terenu powiatu gryfickiego.	16
Ryc. 4. Pokrycie terenu powiatu gryfickiego.	17
Ryc. 5. Układ drogowy powiatu gryfickiego.	18
Ryc. 6. Struktura procentowa ludności gmin miejsko-wiejskich Partnerstwa powiatu gryfickiego z uwagi na miejsce zamieszkania.	20
Ryc. 7. Obszary strategicznej interwencji (przykłady).....	21
Ryc. 8. Specjalna Strefa Włączenia (2017 r.).....	23
Ryc. 9. OF Strefa Przybrzeżna.....	25
Ryc. 10. Partnerstwo powiatu gryfickiego na tle OF Strefa Przybrzeżna oraz OF SSW.....	26
Ryc. 11. Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa zachodniopomorskiego.....	27
Ryc. 12. Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa powiatu gryfickiego.....	30
Ryc. 13. Pozycja gminy w partnerstwie – wymiar ogólny.	31
Ryc. 14. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.....	32
Ryc. 15. Wskaźnik rozwoju partnerstwa – wymiar społeczny.	33
Ryc. 16. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.....	33
Ryc. 17. Pozycja poszczególnych gmin – wymiar społeczny.	34
Ryc. 18. Liczba ludności Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021.....	35
Ryc. 19. Zmiana liczby ludności gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021 – ujęcie procentowe.	36

Ryc. 20. Zmiana liczby ludności gmin miejsko-wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2021 w podziale na miasto i obszar wiejski.....	36
Ryc. 21. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2010 – 2021.....	37
Ryc. 22. Struktura ludności według płci i wieku w 2021 r. w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego.....	38
Ryc. 23. Piramidy wieku i płci – rodzaje.....	39
Ryc. 24. Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego do 2030.....	40
Ryc. 25. Starość demograficzna za rok 2021.....	41
Ryc. 26. Przyrost naturalny w latach 2011-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.....	42
Ryc. 27. Łączny efekt migracji i przyrostu naturalnego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.....	42
Ryc. 28. Wpływ przyrostu naturalnego na zastępowalność pokoleń.....	43
Ryc. 29. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa.....	47
Ryc. 30. Rozkład wartości dla poszczególnych wskaźników w obszarze „Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” dla Partnerstwa powiatu gryfickiego.....	49
Ryc. 31. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych.....	51
Ryc. 32. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.....	52
Ryc. 33. Wydatki na kulturę i sport przypadające na 1 mieszkańca w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.....	56
Ryc. 34. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.....	57
Ryc. 35. Średnia wielkość mieszkań – powierzchnia użytkowa na mieszkanie w 2020 r.....	58
Ryc. 36. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.....	59
Ryc. 37. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.....	60
Ryc. 38. Aktywność obywatelska mieszkańców Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2011-2020.....	61
Ryc. 39. Usługi zdrowotne w Partnerstwie powiatu gryfickiego – ich jakość i dostępność w latach 2011-2020.....	63
Ryc. 40. Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2013-2020 – wskaźniki.....	64
Ryc. 41. Skala rozwarstwienia społecznego w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2013-2020 – wskaźniki.....	65

Ryc. 42. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców (zł).	66
Ryc. 43. Wskaźnik rozwoju partnerstwa – wymiar gospodarczy.	70
Ryc. 44. Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.	71
Ryc. 45. Pozycja poszczególnych gmin – wymiar gospodarczy.	72
Ryc. 46. Ludność Partnerstwa powiatu gryfickiego.	73
Ryc. 47. Ubezpieczeni z tytułu pracy (umowy o pracę).	74
Ryc. 48. Ocena atrakcyjności pracy w poszczególnych branżach przez młodzież powiatu gryfickiego.	77
Ryc. 49. Liczba podatników w Partnerstwie powiatu gryfickiego z innym obywatelstwem niż polskie	78
Ryc. 50. Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących nadal działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie powiatu gryfickiego w latach 2015-2020.	79
Ryc. 51. Skala bezrobocia w Partnerstwie Powiatu Gryfickiego w latach 2011-2021 – wskaźniki.	80
Ryc. 52. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w podziale na sektor prywatny i publiczny.	81
Ryc. 53. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach obszaru partnerstwa. Porównanie roku 2011 i 2021.	82
Ryc. 54. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności oraz na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.	83
Ryc. 55. Liczba ludności w wieku 20-24 i 60-64 w latach 2011-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.	83
Ryc. 56. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto.	86
Ryc. 57. Liczba mieszkańców z uwagi na poszczególne źródła dochodu.	87
Ryc. 58. Łączna kwota zaliczki na podatek podatników z uwagi na formę aktywności – struktura.	89
Ryc. 59. Łączna kwota przychodów i dochodów z tytułu działalności gospodarczej w powiecie gryfickim w latach 2015-2020.	90
Ryc. 60. Łączna kwota przychodów i dochodów osób prawnych w powiecie gryfickim w latach 2015-2020.	91
Ryc. 61. Turystyczne obiekty noclegowe i ich wykorzystanie w powiecie gryfickim w latach 2011-2021.	101

Ryc. 62. Podmioty sekcji A wpisane do rejestru REGON w latach 2011-2021 w powiecie gryfickim.....	103
Ryc. 63. Podmioty powiatu gryfickiego wpisane do rejestru REGON w roku 2011, 2016 i 2020 z sekcji A w podziale na działy.	104
Ryc. 64. Wskaźnik rozwoju partnerstwa - wymiar środowiskowo-przestrzenny.	108
Ryc. 65. Wskaźniki rozwoju w obszarze środowiskowo-przestrzennym na początku i końcu badanego okresu.....	109
Ryc. 66. Pozycja gminy w partnerstwie – wymiar środowiskowo-przestrzenny.	110
Ryc. 67. Sieć miast w otoczeniu partnerstwa według liczby ludności.	111
Ryc. 68. Rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i w otoczeniu.	112
Ryc. 69. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Gryficami, a wybranymi większymi miastami.	113
Ryc. 70. Dostępność czasowa Gryfic i wybranych miast w otoczeniu partnerstwa.	114
Ryc. 71. Partnerstwo powiatu gryfickiego – ochrona i kształtowanie środowiska.....	117
Ryc. 72. Partnerstwo powiatu gryfickiego – zabytki i krajobraz kulturowy, gospodarka.	120
Ryc. 73. Partnerstwo powiatu gryfickiego – komunikacja i transport.	126
Ryc. 74. Moc elektryczna instalacji powyżej 50 kW w gminach województwa zachodniopomorskiego, stan na 31.12.2021 [MW].....	129
Ryc. 75. Moc elektryczna mikroinstalacji OZE w gminach województwa zachodniopomorskiego, stan na 31.12.2021 [MW].....	130
Ryc. 76. Partnerstwo powiatu gryfickiego – infrastruktura techniczna.....	132
Ryc. 77. Z którymi samorządami i w jakiej formule organizacyjnej, JST którą reprezentujesz, współpracowała z innymi JST z obszaru Partnerstwa?.....	136
Ryc. 78. Z którymi JST i jak często utrzymujesz kontakty (telefoniczne, komunikację mailową, spotkania cykliczne, sporadyczne)?	137
Ryc. 79. Działania podejmowane w ramach partnerstwa uważasz za:.....	139
Ryc. 80. Udział przemeldowań międzygminnych dokonujących się wewnątrz powiatów w ogólnej liczbie przemeldowań - powiat gryficki na tle grupy porównawczej... 144	
Ryc. 81. Struktura przestrzenna wymeldowań i zameldowań z i do gm. Gryfice na 1000 mieszkańców - średnia roczna z okresu 2002-2020.	145
Ryc. 82. Struktura przestrzenna wymeldowań i zameldowań z i do gm. Gryfice na 1000 mieszkańców - średnia roczna z okresu 2015-2020.	146

Ryc. 83. Struktura korzystania z placówek wychowania przedszkolnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.	148
Ryc. 84. Główne kierunki przemieszczeń do placówek wychowania przedszkolnego w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.	149
Ryc. 85. Struktura korzystania ze szkół podstawowych przez mieszkańców gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.	150
Ryc. 86. Główne kierunki przemieszczeń do szkół podstawowych w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.	151
Ryc. 87. Liczba osób w gminach Partnerstwa uczęszczających w roku szkolnym 2021/2022 do szkół ponadpodstawowych z podziałem na trzy podstawowe typy szkół.	153
Ryc. 88. Struktura korzystania ze szkół ponadpodstawowych przez uczniów z gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022.	154
Ryc. 89. Struktura przestrzenna dojazdów do szkół ponadpodstawowych do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców.	155
Ryc. 90. Zmiany liczby świadczeń leczenia szpitalnego w latach 2015-2021 w miastach powiatowych grupy porównawczej, w których istnieje szpital.	157
Ryc. 91. Zmiany struktury terytorialnej korzystania przez mieszkańców Partnerstwa ze świadczeń leczenia szpitalnego w latach 2015-2021.	158
Ryc. 92. Zmiany struktury przestrzennej świadczeń leczenia szpitalnego udzielanych w szpitalu w Gryficach w latach 2015, 2017, 2019 i 2021.	160
Ryc. 93. Zmiany udziału świadczeń AOS udzielanych wewnątrz porównywanych powiatów w latach 2015-2021.	161
Ryc. 94. Zmiany struktury przestrzennej świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej udzielanych w Gryficach w latach 2015, 2017, 2019 i 2021.	162
Ryc. 95. Struktura dojazdów do pracy w latach 2006, 2011 i 2016 z podziałem na dojazdy wewnątrz obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego i poza nim.	164
Ryc. 96. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2006 r.	165
Ryc. 97. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2011 r.	166
Ryc. 98. Struktura przestrzenna dojazdów do pracy do i z gm. Gryfice na 1000 mieszkańców w 2016 r.	167
Ryc. 99. Obszary ochrony przyrody w powiecie gryfickim.	169
Ryc. 100. Granice zlewni jednolitych części wód powierzchniowych.	170

Ryc. 101. Gryfice – panorama miasta w 1940 r.	180
Ryc. 102. Gryfice – historyczne centrum miasta obecnie	181
Ryc. 103. Zmiany struktury przestrzennej miasta Gryfice w okresie od lat 1930.....	182
Ryc. 104. Płoty – historyczne centrum miasta obecnie	183
Ryc. 105. Trzebiatów – historyczne centrum miasta obecnie.	184
Ryc. 106. Zmiany struktury przestrzennej miasta Trzebiatów w okresie od lat 1930.	185
Ryc. 107. Aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz pokrycie obszarów gmin planami miejscowymi.	193
Ryc. 108. Zwartość / rozproszenie zabudowy.....	196
Ryc. 109. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego do 2040 r.	198

B. Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności gmin obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego.	19
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców – porównanie powiatów województwa zachodniopomorskiego na tle regionu i kraju.	44
Tabela 3. Egzamin ósmoklasisty 2022 r. – wyniki dla powiatów województwa zachodniopomorskiego.	52
Tabela 4. Oferta usług pomocy społecznej Partnerstwa powiatu gryfickiego dla osób wymagających wsparcia w latach 2011-2020.	63
Tabela 5. Bezpieczeństwo osobiste – wskaźniki.	66
Tabela 6. Bezpieczeństwo zdrowotne – wskaźniki.	67
Tabela 7. Liczba ubezpieczonych ogółem w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2019-2021 w Partnerstwie powiatu gryfickiego.	74
Tabela 8. Bezrobocie rejestrowane w powiatach województwa zachodniopomorskiego w marcu 2022 r.	80
Tabela 9. Podmioty z obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego według sekcji PKD w latach 2011 i 2021.	84
Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości.	85
Tabela 11. Łączna kwota dochodów podatników z uwagi na formę aktywności.	87
Tabela 12. Wysokość i struktura dochodów podatkowych gmin miejsko-wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w 2021 r.	93
Tabela 13. Wysokość i struktura dochodów podatkowych gmin wiejskich obszaru Partnerstwa powiatu gryfickiego w 2021 r.	94
Tabela 14. Dochody budżetów JST ogółem na 1 mieszkańca w gminach należących do partnerstwa oraz w partnerstwach porównawczych w latach 2017-2021.	94
Tabela 15. Dochody własne gmin należących do partnerstwa, na 1 mieszkańca, w latach 2017-2021.	95
Tabela 16. Porównanie wydatków ogółem na 1 mieszkańca wraz z wydatkami majątkowymi na 1 mieszkańca w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku 2011, 2016 i 2021.	96
Tabela 17. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego w latach 2016-2021.	96
Tabela 18. Nadwyżka operacyjna netto w latach 2017-2021 w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego.	97

Tabela 19. Potencjał finansowy Partnerstwa Powiatu Gryfickiego w latach 2022-2030.	99
Tabela 20. Zasób kadrowy gmin wchodzących w skład Partnerstwa powiatu gryfickiego....	138
Tabela 21. Dane dotyczące kierunków i wielkości przemeldowań w gminach Partnerstwa powiatu gryfickiego.....	143
Tabela 22. Udział poszczególnych powiatowych kierunków migracji stałych dla gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w okresie 2002-2020 (uwzględniono powiaty sąsiadujące z Partnerstwem oraz Szczecin).	147
Tabela 23. Struktura kierunków dojazdów dzieci do szkół podstawowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego na tle grupy porównawczej w roku szkolnym 2021-2022.	152
Tabela 24. Struktura kierunków dojazdów do szkół ponadpodstawowych w Partnerstwie powiatu gryfickiego na tle grupy porównawczej w roku szkolnym 2021-2022.	155
Tabela 25. Wyjazdy z gmin Partnerstwa powiatu gryfickiego w roku szkolnym 2021/2022 do szkół ponadpodstawowych w miastach otaczających Partnerstwo.	156
Tabela 26. Struktura terytorialna korzystania ze świadczeń leczenia szpitalnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa w 2015 r.	158
Tabela 27. Struktura terytorialna korzystania ze świadczeń leczenia szpitalnego przez mieszkańców gmin Partnerstwa w 2021 r.	159
Tabela 28. Zestawienie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie: „Co jest silną stroną (atutem) pana/i gminy?”	174
Tabela 29. Zasoby o największym znaczeniu dla rozwoju obszaru partnerstwa.	178
Tabela 30. Produkty Partnerstwa powiatu gryfickiego.	178
Tabela 31. Zestawienie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie: „Co jest słabą stroną (minusem) pana/i gminy?”	186
Tabela 32. Pokrycie gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.....	194
Tabela 33. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa powiatu gryfickiego do 2040 r.	199

